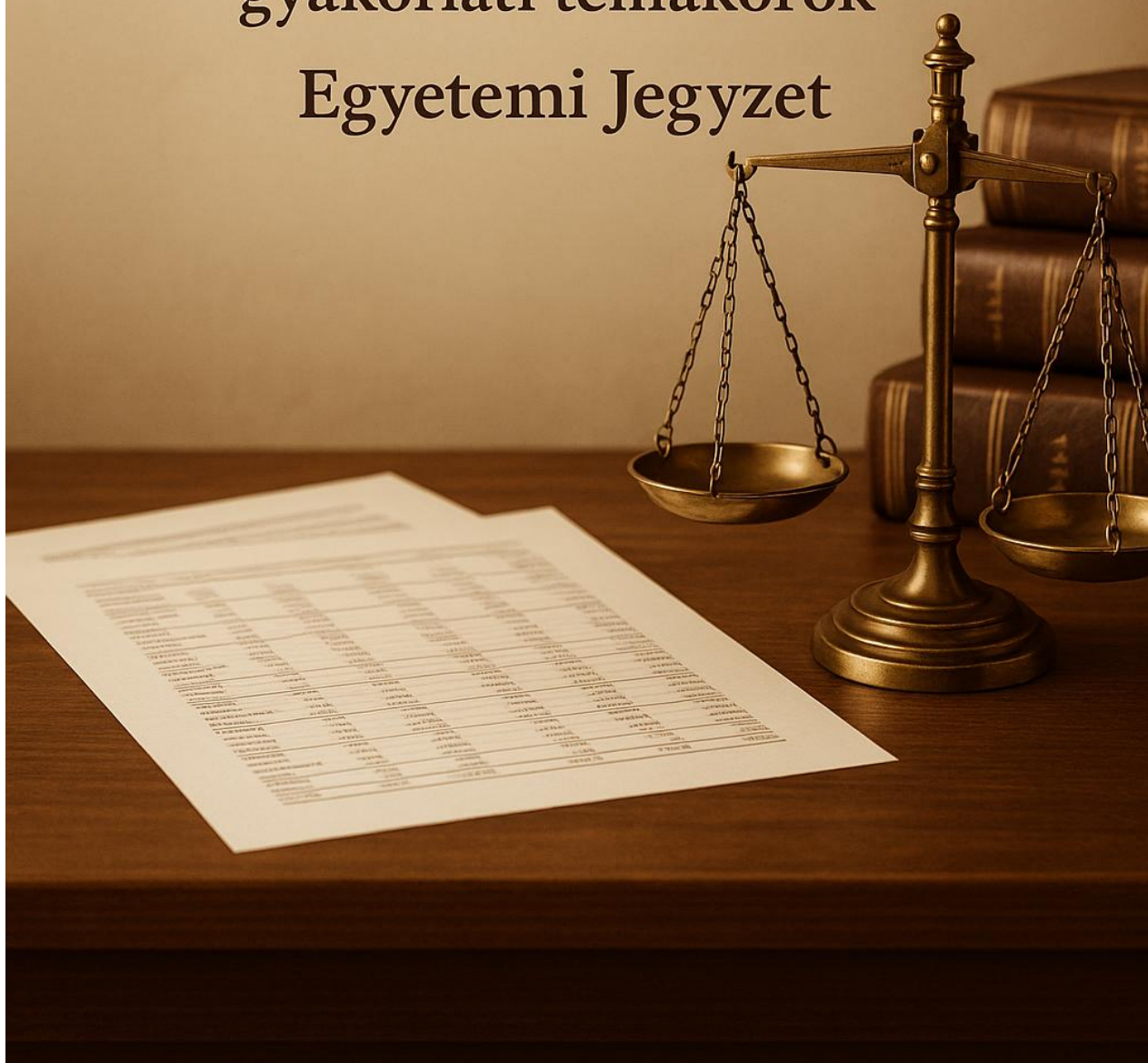

Dr. Sápi-Duduk Ildikó

NEMZETKÖZI SZÁMVITEL

Válogatott US GAAP és IFRS
gyakorlati témakörök
Egyetemi Jegyzet

Nemzetközi Számvitel Válogatott USGAAP és IFRS gyakorlati témakörök 2025

Készült egyetemi jegyzet céljára az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem hallgatói számára

Oktatási célra bárhol felhasználható, amennyiben az ilyen irányú szándék az oktatási intézmény/vállalkozás részéről a szerző részére előzetesen bejelentésre kerül az alábbi email címre: duduk.ildiko@uni-eszterhazy.hu

Szerző: Dr Sági-Duduk Ildikó

Szerkesztette és sajtó alá rendezte: Dr Tariszka Éva

Lektorálta: Dr Tariszka Éva

Megjelenik kizárólag elektronikus formában.

Kiadja: Humán Projekt 2004 Kiadó, Gyöngyös (Humán Projekt 2004 Bt.)

ISBN 978-615-6930-07-1

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
-----------------	---

I.	US GAAP és IFRS főbb különbségek	5
1.1.	<i>IFRS és US GAAP - Bevezetés és háttér.....</i>	<i>5</i>
1.2.	<i>US GAAP Számviteli Feladatok és Tesztkérdések</i>	<i>14</i>
1.3.	<i>IFRS Számviteli Feladatok és Tesztkérdések</i>	<i>17</i>
II.	Válogatott IFRS és US GAAP szabványok összehasonlítása	20
2.1.	<i>Standardalkotási Folyamat és Formai/Tartalmi Követelmények</i>	<i>20</i>
2.1.1.	<i>IFRS Standard főbb jellemzők</i>	<i>20</i>
2.1.2.	<i>US GAAP Standard főbb jellemzők</i>	<i>24</i>
2.2.	<i>Bevételek elszámolása</i>	<i>26</i>
2.3.	<i>Lízingek elszámolása</i>	<i>43</i>
2.4.	<i>Pénzügyi instrumentumok.....</i>	<i>62</i>
2.5.	<i>Készletek.....</i>	<i>88</i>
2.6.	<i>Mérlegfordulónap utáni események az IFRS és az US GAAP szabályozásában</i>	<i>101</i>
III.	IFRS és US GAAP közötti konvergencia.....	113
IV.	Etikai és szakmai felelősség a nemzetközi számvitelben	117
IV.	Beszámoló készítés sajátosságai az IFRS és magyar számviteli környezetben.....	125
V.	IFRS – Gyakorló Feladatsor (megoldásokkal)	133
	Felhasznált szakirodalom:	170

Bevezetés

A Nemzetközi Számvitel a globalizált gazdaságban kialakult legfontosabb számviteli rendszereket, napjainkra az IFRS és a US GAAP számviteli rendszereket foglalja magába. Ez az elektronikus egyetemi gyakorlati segédanyag az elméleti jegyzet kiegészítéseként szolgál, bemutatja a két legfontosabb számviteli rendszer intézmény és keretrendszerét a gyakorlati feldolgozás szemszögéből, értelmez néhány kiemelten fontos számviteli keretelvet, és főként a tőzsdén jegyzett vállalatokra koncentrálni, nem tér ki a KKV-k speciális kérdéseire. A jegyzet fontos célja, hogy az elméleti ismeretekhez kapcsolódóan feladatokon, példákon és esettanulmányokon keresztül mutassa be a nemzetközi számviteli rendszerekkel kapcsolatos legfontosabb alkalmazási ismereteket.

A gyakorlati jegyzet elsősorban az IFRS-re koncentrálni, mivel Magyarország az Európai Unió tagjaként számviteli törvényét is számos ponton az EU elvárásaihoz – és ezáltal az IFRS-hez – igazította. Számos magyar vállalat számára az IFRS szerinti beszámolás kötelező, mások számára pedig lehetőség, különösen a tőzsdei jelenlét, a nemzetközi finanszírozás, vagy a külföldi partnerekkel való együttműködés esetén. A US GAAP ebben a kötetben elsősorban összehasonlításként jelenik meg, mivel Magyarországon több amerikai tulajdonú cég is működik, ahol a számviteli szakembereknek szükségük lehet a két rendszer közötti alapvető eltérések ismeretére. A Nemzetközi Számvitel kurzus oktatási célja az egyetemeken az, hogy a hallgatókat olyan ismeretekkel, készségekkel és kompetenciákkal ruházzák fel, amelyek a számviteli elvek megértéséhez, elemzéséhez és gyakorlati alkalmazásához szükségesek a globális üzleti környezetben.

A Nemzetközi Számvitel oktatása a magyar egyetemeken egyre fontosabb Magyarország globális gazdaságba való integrációja, a nemzetközi kereskedelemhez fűződő erős kapcsolata, valamint a multinacionális vállalatok és a Shared Service Center (Szolgáltató Központ) regionális központjaiként betöltött szerepe miatt. Az Európai Unió tagjaként Magyarország az IFRS-t követi a tőzsdén jegyzett társaságok, pénzügyi intézetek és biztosítótársaságok pénzügyi kimutatásai elkészítésénél. Ez kiemelt fontosságúvá teszi az IFRS ismereteket a számviteli, könyvvizsgálati és pénzügyi szerepkörökben. Számos magyar cég nemzetközi szinten működik, vagy multinacionális vállalati struktúrák része, amelyek számviteli szakembereket követelnek meg a határokon átnyúló pénzügyi beszámolási és megfelelési feladatok ellátásához. Ezért a Nemzetközi Számvitel működésének és gyakorlatának megértése olyan értékes kompetenciákkal ruházza fel a hallgatókat, amelyek elengedhetetlenek a karrier sikeréhez a nemzetközi üzleti környezetben. A nemzetközi számvitel területe kiterjedt és összetett, és számos elvet, szabványt és gyakorlatot ölel fel, ezért az oktatási jegyzet nem tudja a téma teljes feldolgozását biztosítani. Tekintettel erre a kiterjedtségre, ez a gyakorlati kötet az elméleti jegyzethez kapcsolódva olyan témák feldolgozását tartalmazza, amelyek különösen fontosak lehetnek a vállalati gyakorlatban.

Ez a gyakorlati jegyzet az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem hallgatói számára, oktatási céllal készült, és mivel az irodalomjegyzékben szereplő könyvek, internetes források összefoglalója mellett korábbi vizsgapéldák, esettanulmányok és feladatok feldolgozását is tartalmazza, bátorítja az olvasót az eredeti források tanulmányozására. A gyakorlati kötet szerzője saját szakmai tapasztalatait, a felhasznált szakirodalmat és a vizsgákon előforduló feladattípusokat egyaránt felhasználta a tananyag összeállításához, így az elméleti ismeretek alkalmazását támogatja a kötelező irodalom elsajátítása mellett.

Kialakítandó / fejlesztendő kompetenciák:

- **Tudása:** Ismeri és érti a nemzetközi számvitel intézményi és szabályozási környezetét, a főbb számviteli keretrendszereket, alapelveket és alapfogalmakat, valamint a pénzügyi és nem-pénzügyi (fenntarthatósági) jelentéstétel elméleti alapjait. Rendelkezik az IFRS és az IFRS Sustainability Disclosure Standards gyakorlati alkalmazásához szükséges elméleti és módszertani ismeretekkel, beleértve a főbb standardok tartalmát és értelmezési módjait. Átlátja a nemzetközi számvitel tágabb társadalmi-gazdasági összefüggéseit, beleértve a globális üzleti környezet elvárásait, a technológiai fejlődés (automatizáció, digitalizáció) és a szolgáltató központok szerepét a számviteli folyamatokban.
- **Képességei:** Képes a nemzetközi számviteli szabályozások, keretrendszerek és standardok alapján a gazdasági események és folyamatok részletes elemzésére, az alapvető összefüggések feltárására, valamint a pénzügyi és nem-pénzügyi (fenntarthatósági) jelentések értelmezésére és összehasonlítására. Önállóan képes következtetések levonására, kritikai észrevételek megfogalmazására és döntés-előkészítő javaslatok kidolgozására, beleértve a különböző IFRS-standardok gyakorlati alkalmazásából adódó helyzeteket, rutin- és részben ismeretlen nemzetközi üzleti környezetben is.
- **Attitűdje:** Elkötelezett a nemzetközi számvitel és a kapcsolódó pénzügyi, fenntarthatósági jelentéstételi gyakorlatok iránt, ismeri és vállalja a szakma alapvető értékeit, normáit és etikai elvárásait. Törekszik a számviteli szabályozások kritikai értelmezésére, azok folyamatos nyomon követésére és a gyakorlat fejlesztésére. Elkötelezett a minőségi, pontos és határidőre történő munkavégzés iránt, nyitott az új szakmai információk, módszertanok és technológiai megoldások (pl. automatizáció, digitalizáció) befogadására. Kész az önálló munkavégzésre és az együttműködést igénylő feladatok felelősségteljes ellátására a globális üzleti környezetben.
- **Autonómiája és felelőssége:** Felelősséget vállal saját munkájáért, szakmai döntéseiért és azok következményeiért a nemzetközi számvitel területén. Munkaköréhez és feladataihoz kapcsolódva önállóan követi a nemzetközi számviteli standardok, a fenntarthatósági jelentéstétel és a kapcsolódó jogi-szabályozási környezet változásait. Feladatait önállóan végzi, szakmai beszámolóit, pénzügyi és nem-pénzügyi jelentéseit önállóan készíti el, biztosítva azok megfelelőségét a globális üzleti környezet elvárásainak.

I. US GAAP és IFRS főbb különbségek

1.1. IFRS és US GAAP - Bevezetés és háttér

A 21. század gazdasági környezetét a gyors változások és az állandó alkalmazkodás jellemzi. A technológiai fejlődés, a digitalizáció, a mesterséges intelligencia és a globális pénzügyi kapcsolatok egyre inkább meghatározzák a vállalatok működését. Ezek a tényezők nemcsak a mindennapi üzleti folyamatokra hatnak, hanem alapjaiban formálják át a pénzügyi beszámolás kereteit is. A befektetők, a szabályozók és a társadalom egyaránt azt várják a vállalatoktól, hogy olyan beszámolókat készítsenek, amelyek átláthatóak, összehasonlíthatóak és valós képet adnak a gazdálkodásról. Ebben a közegben két számviteli rendszer bír kiemelkedő jelentőséggel: az IFRS (International Financial Reporting Standards) és az US GAAP (Generally Accepted Accounting Principles of the United States).

Az IFRS az Európai Unióban és világszerte több mint 140 országban az egységes beszámolási rendszer alapja, míg az US GAAP az Egyesült Államok szabályozott környezetében kötelező, és hatása az amerikai tőkepiac nagysága miatt globálisan is érezhető. Mindkét rendszer célja, hogy megbízható információt adjon a felhasználóknak, de a szabályalkotás módja, a jogi környezet és a hangsúlyok különbségei miatt eltérő eredményekhez vezethetnek. A két rendszer között számos eltérés figyelhető meg, amelyek gyakorlati jelentőséggel bírnak. Előfordulhat, hogy ugyanaz a gazdasági esemény eltérő kimutatást eredményez IFRS és US GAAP szerint. Például egy vállalat IFRS alapján nyereséget mutathat ki, miközben US GAAP szerint veszteséges lehet. Ezért különösen fontos, hogy a számvitelt tanulók már a kezdetektől tisztában legyenek azzal, hogy a számvitel nem egyetlen, univerzális nyelv, hanem különböző szabályrendszerekben eltérően jelenítheti meg ugyanazt a valóságot. A különbségek megértése nem pusztán elméleti kérdés. Egy nemzetközi vállalat pénzügyi beszámolóit vizsgálva gyakran találkozhatunk olyan helyzettel, hogy ugyanaz a gazdasági esemény eltérő kimutatásokat eredményez IFRS és US GAAP szerint. Ez közvetlenül befolyásolja a befektetői döntéseket, a hitelképesség megítélését és a vállalat értékelését is. A számvitel egy döntéstámogató rendszer, amelynek szabályai nem univerzálisak. A különbségek megértése azért is lényeges, mert a globális tőkepiacokon a befektetők és a hitelezők nemzetközi összehasonlításokat végeznek. Az eltérő szabályokból fakadó különbségek jelentős hatással lehetnek a vállalat megítélésére, finanszírozási lehetőségeire és piaci értékére is.

Az IFRS szabályrendszert a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) dolgozza ki és tartja fenn. Az IFRS magában foglalja az újonnan kiadott IFRS standardokat, a korábbi IAS standardokat, valamint az értelmezéseket (IFRIC és SIC). Az IFRS elsődlegesen profitorientált, nyilvánosan működő társaságoknak szól, de sok országban kisebb vállalkozások is alkalmazhatják. Emellett létezik az IFRS for SMEs, amely egyszerűsített változatként a kis- és középvállalkozások igényeire készült. Az IFRS egyik sajátossága, hogy globális szemléletben, elvekre építve alkot szabályokat. Ez lehetővé teszi a gazdasági események tartalmának és lényegének előtérbe helyezését, ugyanakkor nagyobb szakmai ítélőképességet is igényel a felhasználótól.

A US GAAP az Egyesült Államokban alkalmazott számviteli szabályrendszer, amelyet a Pénzügyi Számviteli Standard Testület (FASB) tart fenn, és kiegészítenek az SEC (Értékpapír- és Tőzsdefelügyelet) előírásai. Az US GAAP központi dokumentuma a FASB Accounting Standards Codification (ASC), amely rendszerezett formában gyűjti össze a hatályos szabályokat. Az US GAAP egyik fontos jellemzője, hogy nemcsak nyereségorientált társaságokra, hanem nonprofit szervezetekre is vonatkozik, és külön szabályrendszerek léteznek a kormányzati szektor számára.

Az amerikai megközelítés inkább szabályalapú, vagyis részletes útmutatást ad a vállalatoknak. Ez nagyobb egyértelműséget biztosít, ugyanakkor kevésbé hagy teret a szakmai megítélésnek. Mindkét rendszer rendelkezik koncepcionális keretrendszerrel:

- Az IFRS keretrendszere kötelező iránymutatás az új standardok kidolgozásában, és hivatkozási pontként szolgál a beszámoló összeállítójának, ha egy adott helyzetre nincs részletes szabály.
- Az US GAAP keretrendszere hasonló célt szolgál, de nem kötelező érvényű a vállalatokra, inkább a standardalkotás szempontjából bír jelentőséggel.

Ez jól tükrözi a filozófiai különbséget: az IFRS az elvekben gondolkodik, míg az US GAAP a szabályok részletezésére helyezi a hangsúlyt.

Az egyik közös pont, hogy mind az IFRS, mind az US GAAP alapvető célja a pénzügyi kimutatások tisztességes bemutatása, a valós és hű kép elérése:

- Az IFRS-ben ez a „fair presentation” elve, amely lehetővé teszi, hogy a gazdálkodó ritka esetekben a standardoktól eltérjen, ha azok alkalmazása torz képet adna a vállalat valós helyzetéről. Ezt hívjuk *true and fair override*-nak. Ez azonban nagyon ritkán fordul elő, és szigorú indoklást igényel.
- Az US GAAP szintén a tisztességes bemutatást célozza, de az eltérés lehetősége gyakorlatilag kizárt. Az amerikai rendszerben a szabályok betartása az elsődleges, még ha ez néha kevésbé rugalmas megoldásokhoz is vezet.

Ez ismét rávilágít arra, hogy az IFRS inkább a gazdasági események tartalmát tekinti mérvadónak, míg az US GAAP inkább a szabályok szabályok formális teljesítését tartja mérvadónak.

Az anyagi jelentőség (materiality) az egyik legfontosabb elv a számvitelben:

- IFRS: az IFRS szerint az információ akkor lényeges, ha annak elhagyása vagy torzítása befolyásolhatja a felhasználók döntéseit. A materialitás nem egyszerűen számszerű küszöbértékhez kötődik, hanem az adott helyzetre jellemző körülmények határozzák meg. Lehet egy tétel lényeges a nagysága miatt (kvantitatív szempont), vagy a természete miatt (kvalitatív szempont).
- US GAAP: itt nincs külön standardban rögzített definíció. Ehelyett a Legfelsőbb Bíróság jogértelmezése és az SEC gyakorlata az irányadó. Lényegesnek minősül egy információ, ha egy ésszerű befektető döntését befolyásolta volna. Az amerikai gyakorlatban két módszerrel mérik a hibák jelentőségét, a *rollover method* az adott időszak hatását vizsgálja, az *iron curtain method* a mérleg végi teljes hatást veszi figyelembe.

A számvitel szabályrendszereinek megértésében és alkalmazásában központi szerepet játszik a koncepcionális keretrendszer. Ez nem maga a részletes standard, hanem olyan alapelvek gyűjteménye, amely meghatározza a pénzügyi beszámolás célját, a kimutatások minőségi követelményeit, az eszközök és kötelezettségek fogalmait, valamint az értékelés és az elszámolás fő szempontjait. A keretrendszer egyfajta iránytű, amely kijelöli az utat a standardalkotóknak és a beszámolókat készítő vállalatoknak. Az IFRS és az US GAAP keretrendszere sok hasonlóságot mutat, de a mögöttes filozófia eltérő. Az IFRS inkább elvekre épülő, rugalmas megközelítést alkalmaz, míg az US GAAP a szabályalapú, részletező logikát követi. A különbség nem csupán elméleti, a gyakorlatban is érezhető, hogy egy gazdasági esemény eltérően jelenhet meg attól függően, hogy melyik keretrendszer alapján készül a beszámoló. A keretrendszer célja:

- Az IFRS keretrendszere elsődlegesen azzal a céllal készült, hogy az IASB munkáját segítse a standardok kidolgozásában. Emellett hivatkozási alapot nyújt a beszámoló összeállítóinak is, ha egy adott gazdasági eseményre nincs részletes standard. A cél az, hogy a pénzügyi kimutatások a lehető legjobban tükrözzék a gazdasági valóságot, és megbízható információt adjanak a döntéshozóknak.
- Az US GAAP keretrendszere szintén a standardalkotást támogatja. A FASB „Concept Statements” sorozata határozza meg a számviteli alapelveket. Ugyanakkor az amerikai gyakorlatban ez a keretrendszer nem kötelező a vállalatok számára, sokkal inkább a szabályalkotás háttérdokumentuma. Ez is mutatja, hogy az amerikai megközelítés inkább a részletes szabályok betartását helyezi előtérbe, mintsem a szakmai megítélés szabadságát.

A beszámoló elemei tekintetében az IFRS és az US GAAP egyaránt meghatározza az eszközök, kötelezettségek, bevételek és ráfordítások fogalmát, de apró eltérések vannak.

- IFRS: az eszköz definíciója „jelenlegi gazdasági erőforrás, amelyet az entitás ellenőriz, és múltbeli esemény eredményeként jött létre”. A kötelezettség pedig „jelenlegi kötelezettség gazdasági erőforrás átadására”. Fontos, hogy az eszköz meglétéhez nem szükséges a jövőbeni hasznok valószínűsége, elég a kontroll és a múltbeli esemény.
- US GAAP: az eszköz „jelenlegi jog gazdasági haszonra”, a kötelezettség pedig „jelenlegi kötelezettség gazdasági haszon átadására”. Bár hasonló a logika, a hangsúly az „economic benefit” fogalmán van, ami szűkebb értelmezéshez vezethet.

A beszámolási entitás fogalma:

- IFRS: a „reporting entity” lehet egyetlen vállalat, több vállalat együtt, vagy akár egy szervezeti egység. A lényeg, hogy pénzügyi kimutatásokat készít, amelyek egy gazdasági egységet mutatnak be.
- US GAAP: nincs mindenre kiterjedő, egységes definíció, de a gyakorlat hasonló: az a gazdasági egység számít reporting entity-nek, amely egységes beszámolót készít.

A jelentősebb különbségeket az alábbi 1. számú táblázat mutatja be a két nagy nemzetközi számvitel tekintetében.

1. Táblázat: IFRS vs US GAAP – Alapvetések és főbb különbségek (2025)

Téma / Számviteli kategória	IFRS (aktuális standard)	US GAAP (aktuális standard)	Megjegyzés / Kulcskülönbség
Elsődleges kimutatások elrendezése	IFRS 18 (2024, hatályos: 2027) – kötelező részösszegek (működési eredmény), külön befektetési és finanszírozási kategóriák; IAS 1 helyett.	ASC 205, 220, 225; SEC előírások (bruttó eredmény, működési jövedelem mint gyakorlat, de nincs definíció).	IFRS 18 egységesebb, címkézett részösszegeket ír elő; GAAP inkább menedzsment-formátumot követ.
Vezetői teljesítménymutatók (MPM)	Kötelező közzététel egyeztetéssel a megjegyzésekben.	Non-GAAP/Reg G (SEC) – megengedett, de szigorú egyeztetési szabályok.	IFRS 18 integrálja a fő standardba; US környezetben főleg SEC-szabályozás.
Rendkívüli tételek	Nincs külön „rendkívüli” kategória (IAS 1/IFRS 18).	ASU 2015-01 óta nincs extraordinary items.	Mindkét rendszer: szokatlan/ritka tételek külön közzététele, de nem külön soron.
A beszámoló elemei	Eszköz: jelenlegi gazdasági erőforrás, amelyet az entitás ellenőriz, és múltbeli esemény eredményeként jött létre. Kötelezettség: jelenlegi kötelezettség gazdasági erőforrás átadására.	Eszköz: jelenlegi jog gazdasági haszonra. Kötelezettség: jelenlegi kötelezettség gazdasági haszon átadására.	IFRS-ben nem feltétel a jövőbeni hasznok valószínűsége; GAAP hangsúly az 'economic benefit'-en, ami szűkebb értelmezést jelent.
A beszámolási entitás fogalma	Lehet egyetlen vállalat, több vállalat együtt, vagy akár szervezeti egység is (reporting entity).	Nincs mindenre kiterjedő definíció. Az egység számít reporting entity-nek, amely pénzügyi beszámolót készít.	A különbség nem jelentős, inkább terminológiai.

Elismerés és kivezetés	Elismerés: ha megfelel a definíciónak és releváns, megbízható képet ad. Kivezetés: ha már nem felel meg a definíciónak.	Három feltétel kell: definíció, mérhetőség és hű bemutatás. Kivezetés: ha bármelyik megszűnik.	IFRS: nagyobb rugalmasság, GAAP: szigorúbb háromfeltételes logika.
Értékelési alapok	Két fő kategória: történeti költség és aktuális érték (fair value, value in use, fulfilment value, current cost).	Történeti költség, piaci érték, realizálható érték, diszkontált cash flow; mindig az adott standard dönti el.	Hasonló eszköztár, de IFRS egyértelműen rendszerezi az aktuális értékelési alapokat.
Saját tőkével kapcsolatos tranzakciók	Tulajdonosokkal kapcsolatos tranzakciók közvetlenül a saját tőkében (pl. tőkeemelés, osztalékfizetés).	Konkrétan előírja: ha a részvényes a vállalat helyett fizet, azt a társaságnak könyvelnie kell.	IFRS kevésbé részletezi; GAAP konkrét előírást tartalmaz ilyen helyzetekre.

Forrás: Shamrock (2012), KPMG (2023), Madarasiné et. al. (2024), www.iasb.org, www.fasb.org alapján saját szerkesztés

A 2. számú táblázat az IFRS és az US GAAP közötti főbb eltéréseket mutatja be a saját tőke, az egyéb átfogó jövedelem (OCI), valamint a mérleg és az eredménykimutatás fő tételei vonatkozásában. A cél nem pusztán a szabályok felsorolása, hanem annak érzékeltetése, hogy ugyanazon gazdasági esemény a két rendszerben eltérően jelenhet meg. A saját tőke és az OCI esetében a különbségek elsősorban a szerkezetben, az átsorolhatóság kezelésében és a részletezettségben jelentkeznek. Az IFRS több „permanens OCI” tételt enged, míg a US GAAP inkább a későbbi reklasifikációt alkalmazza. A részvények, adósságpapírok és nyugdíj aktuáriusi különbözeteik értékelésénél is jól látható, hogy az IFRS a gazdasági tartalom bemutatását helyezi előtérbe, míg a GAAP a szabályokhoz való szigorú alkalmazkodást követi. A mérleg tételeinél tipikus különbség a készletek értékelése: míg az IFRS tiltja a LIFO módszert, addig a US GAAP megengedi. Az immateriális javak és a tárgyi eszközök elszámolásában is eltérés mutatkozik: az IFRS lehetővé teszi a fejlesztési költségek aktiválását és az átértékelési modell alkalmazását, a GAAP viszont ezeket nem engedi. Az értékvesztés vizsgálatánál az IFRS egy lépéses modellt alkalmaz, ahol visszairás lehetséges, a GAAP viszont kétlépcsős megközelítést követ, és visszairásra nincs lehetőség. Az eredménykimutatásnál a legfontosabb közös pont, hogy a bevételek elszámolása mindkét rendszerben az ötlépcsős modell alapján történik, azonban a GAAP-nál erősebb az amerikai gyakorlatra vonatkozó SEC-irányelvek szerepe. A lízingeknél mindkét rendszer mérlegben mutatja ki a kötelezettségeket, de az IFRS egy egységes modellt alkalmaz, míg a GAAP megkülönböztet operatív és pénzügyi lízinget.

2. Táblázat: IFRS és US GAAP: főbb eltérések a beszámoló szerkezetében és tételeiben

Téma / Számviteli kategória	IFRS (aktuális standard)	US GAAP (aktuális standard)	Megjegyzés / Kulcskülönbség
Saját tőke változásainak kimutatása	IAS 1.106 – teljes átfogó jövedelem bontása; tulajdonosi tranzakciók; összetevők egyeztetése.	SEC: időközi időszakokra is kötelező nyilvános cégeknél; ASC 505 összetevők.	Tartalmilag konvergens, IFRS alatt részletesebb szerkezet.
OCI szerkezete	IAS 1.82A – átsorolható vs. nem átsorolható; adóhatások bemutatása.	ASC 220 – hasonló tagolás; reklaszifikáció külön.	IFRS-nél több „permanens OCI” lehet.
Részvények értékelése	IFRS 9: FVOCI opció – nem újrahasznosított.	ASC 321: equity befektetések többnyire FVPL.	IFRS: lehet permanens OCI; GAAP: jellemzően eredményben.
Adósságpapírok	IFRS 9: FVOCI (újrahasznosított) / AC / FVPL.	ASC 320: AFS (OCI, újrahasznosítás), HTM (AC), Trading (PL).	Fogalmi közelítés, eltérő terminológia.
Nyugdíj aktuáriusi különbözet	IAS 19: OCI-ban, nem újrahasznosított.	ASC 715: OCI-ban, későbbi amortizáció eredménybe.	IFRS: permanens OCI; GAAP: késleltetett reklaszifikáció.
Készletek értékelése	IAS 2: FIFO vagy súlyozott átlag engedett; LIFO tiltott.	ASC 330: FIFO, LIFO, átlagköltség is engedett.	GAAP engedi a LIFO-t, IFRS nem.
Immateriális javak	IAS 38: aktiválás feltételekhez kötött; kutatás költség, fejlesztés feltételesen aktiválható.	ASC 350: többnyire költségként elszámolva, kivéve üzleti kombinációknál.	IFRS több lehetőséget ad az aktiválásra.
Ingatlanok, gépek, berendezések	IAS 16: bekerülési érték, majd költségmodell vagy átértékelési modell.	ASC 360: bekerülési érték, költségmodell; átértékelés nem megengedett.	IFRS engedi az átértékelést, GAAP nem.

Értékvesztés teszt	IAS 36: egy lépéses modell, visszairás lehetséges.	ASC 350/360: két lépéses modell, visszairás nem lehetséges.	IFRS megengedi a visszairást, GAAP nem.
Bevételek elszámolása	IFRS 15: ötlépcsős modell minden szerződésre.	ASC 606: azonos ötlépcsős modell, de amerikai példák és SEC iránymutatások hangsúlyosak.	Nagyfokú konvergencia, kisebb eltérések terminológiában.
Lízingek	IFRS 16: minden lízing a mérlegben, egy modell a lízingbe vevőnél.	ASC 842: operatív és pénzügyi lízing megkülönböztetése, de mindkettő mérlegben.	IFRS egyszerűbb, egymodelles; GAAP megkülönböztet két típust.
Kamatköltség aktiválása	IAS 23: kötelező aktiválni a minősített eszközöknél.	ASC 835: kötelező aktiválás hasonló feltételekkel.	Konvergencia, kisebb eltérések gyakorlati kivételeknél.
Adózás	IAS 12: halasztott adók mérlegelési kötelezettsége, kivételekkel.	ASC 740: hasonló logika, de több specifikus iránymutatás.	Eltérés főként részletezettségben és kivételek kezelésében.

Forrás: Shamrock (2012), KPMG (2023), Madarasiné et. al. (2024), www.iasb.org, www.fasb.org alapján saját szerkesztés

A 3. számú táblázat összefoglalja az IFRS és az US GAAP közötti legfontosabb eltéréseket a számvitel néhány alapvető területén. A különbségek jól mutatják, hogy ugyanazon gazdasági eseményeket a két rendszer eltérően kezeli, ami hatással van a mérleg, az eredménykimutatás és az egyéb kimutatások tartalmára. A bevételek elszámolása, a lízingek, a készletek értékelése, a pénzügyi instrumentumok, valamint az immateriális javak és goodwill kezelése mind olyan területek, ahol a szabályozások közötti eltérés gyakorlati következményekkel jár. Hasonlóképpen, az értékvesztés vizsgálata, az OCI szerkezete, az adó elszámolása vagy a fejlesztési költségek kezelése is más logikát követ az IFRS-ben és az US GAAP-ban. A mérlegfordulónap utáni események szabályozásában is láthatóak kisebb eltérések, elsősorban a terminológia és a részletszabályok tekintetében. Ezek az eltérések ebben a fejezetben még csak áttekintésként jelennek meg, a további fejezetekben azonban részletesen ki lesznek fejtve, gyakorlati példákkal kiegészítve. A cél az, hogy a hallgatók már az elején érzékeljék: a két rendszer közötti különbségek nem elméleti, hanem gyakorlati jelentőségűek, és hatással vannak a beszámolóik összehasonlíthatóságára. Az is látható, hogy az IFRS inkább elvekre épít, míg az US GAAP részletesebb, szabályalapú megközelítést alkalmaz. Ez a filozófiai különbség a táblázat szinte minden pontján tetten érhető. A hallgatóknak érdemes már most tudatosítaniuk, hogy a nemzetközi üzleti környezetben ezek a különbségek döntéseket és vállalati stratégiákat is befolyásolhatnak.

3. Táblázat: IFRS és US GAAP – alapvető számviteli területek jellemzői

Téma	IFRS (Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok)	US GAAP (Amerikai Számviteli Standardok)
Bevétel elszámolás	IFRS 15 – Ötfázisú modell: szerződés azonosítása, teljesítési kötelezettségek meghatározása, tranzakciós ár, ár felosztása, bevétel elszámolása teljesítéskor. Nagyobb rugalmasság a teljesítési kötelezettségek azonosításában.	ASC 606 – Nagyrészt konvergens az IFRS 15-tel, de részletesebb iparági útmutatók, több gyakorlati példával. Egyes területeken szigorúbb dokumentációs elvárások.
Lízingek	IFRS 16 – Minden lízing esetében a lízingbe vevő eszközt és kötelezettséget számol el (nincs operatív lízing a lízingbe vevőnél). Kivételek: rövid távú és alacsony értékű lízingek.	ASC 842 – Hasonlóan minden lízinget aktiválni kell, de az operatív lízinget külön mutatják a pénzügyi kimutatásban, eltérő költségelszámolással.
Készletek értékelése	IAS 2 – FIFO vagy súlyozott átlag megengedett, LIFO nem. Értékvesztést vissza lehet írni, ha az érték visszaáll.	ASC 330 – FIFO, LIFO, súlyozott átlag is megengedett. Értékvesztés visszairása tilos.
Pénzügyi instrumentumok	IFRS 9 – Kategóriák: amortizált bekerülési érték, valós érték OCI-n keresztül, valós érték eredményen keresztül. Előírja az ECL (expected credit loss) modellt.	ASC 320/825 – Kategóriák: amortizált bekerülési érték, trading, available-for-sale. Hitelvesztések a CECL modellel (current expected credit loss).
Immateriális javak és goodwill	IAS 38 – Kutatási költségek azonnali ráfordításként, fejlesztési költségek bizonyos feltételekkel aktiválhatók. Goodwill amortizáció nincs, évente értékvesztés-teszt.	ASC 350/805 – Kutatási és fejlesztési költségek jellemzően ráfordításként. Goodwill nem amortizálható, évente vagy eseményvezérelt értékvesztés-teszt.
Értékvesztés tesztelés	IAS 36 – Egy lépcsős megközelítés: eszköz könyv szerinti értéke vs	ASC 350 – Goodwill teszt két lépcsőben (vagy egyszerűsített opció).

	megtérülő érték (nagyobb a valós értékből és használati értékből). Visszaírás engedélyezett (goodwill kivétel).	Értékvesztés visszaírása tilos.
OCI és átfogó jövedelem	IAS 1 – OCI tételek: újrahasznosítható (pl. devizaátváltási különbözet, fedezeti ügyletek) és nem újrahasznosítható (pl. átértékelési többlet, nyugdíj aktuáriusi nyereség).	ASC 220 – Hasonló kategóriák, de kevesebb nem újrahasznosítható tétel. Több OCI tétel végül átkerül az eredménybe.
Adó elszámolás	IAS 12 – Halasztott adó a mérleg szerinti és adóalap közötti különbségekre. Várható adókulcs alkalmazása.	ASC 740 – Hasonló elv, de részletesebb szabályok az adópozíciók bizonytalanságára és a bizonytalan adókötelezettségek elszámolására.
Fejlesztési költségek aktiválása	IAS 38 – Bizonyos kritériumok teljesülése esetén aktiválható (pl. műszaki megvalósíthatóság, jövőbeni gazdasági haszon).	US GAAP – Jellemzően azonnali ráfordítás, kivéve bizonyos szoftverfejlesztési költségek.
Kötelezettségek osztályozása	IAS 1 – Rövid és hosszú lejárat a mérlegfordulónapi jogok és feltételek alapján. Új szabály 2024-től a covenant-kezelésre.	US GAAP – Hasonló, de részletesebb iparági iránymutatások és eltérő kezelési mód bizonyos hitelekre.
Mérlegfordulónap utáni események	IAS 10 – Kiigazító és nem kiigazító események különbségtétele.	ASC 855 – Hasonló logika, de eltérő terminológia (subsequent events).

Forrás: Shamrock (2012), KPMG (2023), Madarasiné et. al. (2024), www.iasb.org, www.fasb.org alapján saját szerkesztés

1.2. US GAAP Számviteli Feladatok és Tesztkérdések

1. Az alábbiak közül melyik a US GAAP szerinti kulcsfontosságú elv a bevételek elszámolására vonatkozóan?

- A. A bevétel akkor kerül elszámolásra, amikor készpénz érkezik.
- B. A bevétel akkor kerül elszámolásra, amikor megszerzett és realizálható.
- C. A bevétel csak az összes ráfordítás kiegyenlítése után kerül elszámolásra.
- D. A bevétel csak akkor kerül elszámolásra, ha az ügyfél visszaigazolja a szállítást.

Helyes válasz: B. A bevételt akkor számolják el, amikor megszerzik és realizálják.

2. Az US GAAP szerint az alábbi költségek közül melyiket kell aktiválni a készlet részeként?

- A. Adminisztratív fizetések.
- B. Értékesítési és marketing költségek.
- C. Szállítási költségek.
- D. A termeléshez nem kapcsolódó kölcsönök kamatai.

Helyes válasz: C. Szállítási költségek.

3. Az alábbi pénzügyi kimutatások közül melyiket írja elő az US GAAP, de az IFRS-ek nem?

- A. Pénzügyi helyzetre vonatkozó kimutatás.
- B. Nyilatkozat a saját tőke változásairól.
- C. Átfogó jövedelemre vonatkozó kimutatás.
- D. Cash flow-kimutatás három különálló részből.

Helyes válasz: D. Cash Flow-kimutatás három különálló résszel.

4. Hogyan kell jelenteni a függő kötelezettségeket az US GAAP szerint, ha a bekövetkezés valószínűsége valószínű, és az összeg észszerűen megbecsülhető?

- A. Csak nyilvánosságra hozni.
- B. A kötelezettség rögzítése a pénzügyi kimutatásokban.
- C. Hagyja figyelmen kívül az esemény bekövetkezéséig.
- D. Csak akkor jegyezze fel a kötelezettséget, ha az meghaladja a nettó jövedelem 5%-át.

Helyes válasz: B. Rögzítse a kötelezettséget a pénzügyi kimutatásokban.

5. Melyik módszert használják általában az US GAAP szerint a készlet értékelésére?

- A. LIFO
- B. FIFO
- C. Súlyozott átlag
- D. Bármely módszer, amely a készlet bekerülési értékét tükrözi.

Helyes válasz: A. LIFO

6. Az US GAAP szerint az alábbiak közül melyik példa a határozatlan élettartamú immateriális javakra?

- A. Szerzői jogok
- B. Szabadalmak
- C. Védjegyek
- D. Ügyféllisták

Helyes válasz: C. Védjegyek

7. Az amerikai számviteli szabályozás szerinti lízingelszámolásra vonatkozó alábbi állítások közül melyik a helyes?

Egy. Minden lízinget operatív lízingként kell kezelni.

B. A pénzügyi lízingeket a megfelelő kötelezettségekkel együtt saját eszközként kell kezelni.

C. A lízingfizetéseket csak akkor kell költségként elszámolni, ha kifizetik.

D. A 12 hónapnál rövidebb időtartamú lízingeket tőkelízingként kell kezelni.

Helyes válasz: B. A pénzügyi lízingeket saját eszközként kezelik a megfelelő kötelezettségekkel.

8. Az US GAAP szerint hogyan kell kezelni a számviteli elv változását?

A. Visszamenőleges alkalmazás az összes korábbi időszakra.

B. Leendő alkalmazás az aktuális időszaktól kezdődően.

C. A tárgyidőszakban rendkívüli tételként elszámolva.

D. Csak a pénzügyi kimutatásokhoz fűzött megjegyzésekben szerepel.

Helyes válasz: A. Visszamenőleges alkalmazás az összes bemutatott korábbi időszakra.

9. Az alábbiak közül melyik írja le legjobban az ASC 606 (Vevőkkel kötött szerződésekből származó bevétel) célját?

Egy. A bevétel-elszámolási gyakorlatok összehangolása az iparágak között.

B. A technológiai vállalatok bevételeinek elszámolásának felgyorsítása.

C. A jelentéstétel egyszerűsítése a közzétételi követelmények megszüntetésével.

D. Annak biztosítása, hogy a bevételt csak a készpénzbeszedéskor számolják el.

Helyes válasz: A. A bevétel-elszámolási gyakorlatok összehangolása az iparágak között.

1.3. IFRS Számviteli Feladatok és Tesztkérdések

1. Az alábbiak közül melyik az IFRS szerinti kulcsfontosságú elv a bevételek elszámolására vonatkozóan?

- A. A bevétel akkor kerül elszámolásra, amikor készpénz érkezik.
- B. A bevétel akkor kerül elszámolásra, amikor megszerzett és realizálható.
- C. A bevétel akkor kerül elszámolásra, amikor a teljesítési kötelezettségek teljesülnek.
- D. A bevétel csak akkor kerül elszámolásra, ha az ügyfél visszaigazolja a szállítást.

Helyes válasz: C. A bevétel akkor kerül elszámolásra, amikor a teljesítési kötelezettségek teljesülnek.

2. Az IFRS szerint az alábbi költségek közül melyiket kell aktiválni a készlet részeként?

- A. Adminisztratív fizetések.
- B. Értékesítési és marketing költségek.
- C. Szállítási költségek.
- D. Kutatási költségek.

Helyes válasz: C. Szállítási költségek.

3. Az alábbi pénzügyi kimutatások közül melyiket írja elő az IFRS, de nem az US GAAP szerint?

- A. Pénzügyi helyzetre vonatkozó kimutatás.
- B. Nyilatkozat a saját tőke változásairól.
- C. Átfogó jövedelemre vonatkozó kimutatás.
- D. Cash flow-kimutatás.

Helyes válasz: C. Átfogó jövedelemre vonatkozó kimutatás.

4. Hogyan kell a függő kötelezettségeket az IFRS szerint kimutatni, ha annak bekövetkezésének valószínűsége valószínű, és az összeg ésszerűen megbecsülhető?

- A. Csak nyilvánosságra hozni.
- B. A kötelezettség rögzítése a pénzügyi kimutatásokban.
- C. Hagyja figyelmen kívül az esemény bekövetkezéséig.
- D. Csak akkor jegyezze fel a kötelezettséget, ha az meghaladja a nettó jövedelem 5%-át.

Helyes válasz: B. Rögzítse a kötelezettséget a pénzügyi kimutatásokban.

5. Melyik készletértékelési módszert tiltja az IFRS?

- A. LIFO
- B. FIFO
- C. Súlyozott átlag
- D. Egyedi azonosítás

Helyes válasz: A. LIFO

6. Az IFRS szerint az alábbiak közül melyik példa a határozatlan hasznos élettartamú immateriális javakra?

- A. Szerzői jogok
- B. Szabadalmak
- C. Védjegyek
- D. Jóindulat

Helyes válasz: D. Goodwill

7. Az IFRS szerinti lízingelszámolásra vonatkozó alábbi állítások közül melyik a helyes?

- A. Minden lízinget operatív lízingként kell kezelni.
- B. Azokat a lízingeket, amelyek lényegében minden kockázatot és hasznot átruháznak, pénzügyi lízingként kell kezelni.
- C. A lízingfizetéseket csak akkor kell költségként elszámolni, ha kifizetik.
- D. A 24 hónapnál rövidebb lízingeket pénzügyi lízingként kell kezelni.

Helyes válasz: B. Azokat a lízingeket, amelyek lényegében minden kockázatot és hasznot átruháznak, pénzügyi lízingként kezelik.

8. Az IFRS szerint hogyan kell kezelni a számviteli politika változását?

- A. Visszamenőleges alkalmazás az összes korábbi időszakra.
- B. Leendő alkalmazás az aktuális időszaktól kezdődően.
- C. A tárgyidőszakban rendkívüli tételként elszámolva.
- D. Csak a pénzügyi kimutatásokhoz fűzött megjegyzésekben szerepel.

Helyes válasz: A. Visszamenőleges alkalmazás az összes bemutatott korábbi időszakra.

9. Az alábbiak közül melyik írja le legjobban az IFRS 15 (Vevői szerződésekből származó bevételek) célját?

- Egy. A bevétel-elszámolási gyakorlatok összehangolása az iparágak között.
- B. A technológiai vállalatok bevételeinek elszámolásának felgyorsítása.
- C. A jelentéstétel egyszerűsítése a közzétételi követelmények megszüntetésével.
- D. Annak biztosítása, hogy a bevételt csak a készpénzbeszedéskor számolják el.

Helyes válasz: A. A bevétel-elszámolási gyakorlatok összehangolása az iparágak között.

II. Válogatott IFRS és US GAAP szabványok összehasonlítása

A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS) és az Egyesült Államok Általánosan Elfogadott Számviteli Alapelvei (US GAAP) az elmúlt évtizedekben kiterjedt konvergencia erőfeszítéseken mentek keresztül. Egyes területeken a szabványalkotók teljes harmonizációt értek el, lényegében azonos követelményeket támasztva. Más esetekben a közös projektek csak részleges konvergenciát eredményeztek, és némi alkalmazási eltérést hagytak maguk után. Vannak olyan témák is, amelyekben az IFRS és a US GAAP még mindig jelentősen eltér koncepciójukban és részleteiben. Három kulcsfontosságú szabványt lehet kiemelni, így bevételek elszámolására vonatkozó előírásokat (IFRS 15 és ASC 606), amely teljes mértékben konvergált; a lízingek szabályozását (IFRS 16 és ASC 842), amely csak részben konvergált; valamint a készletek értékelésének szabályait (IAS 2 és ASC 330), ahol jelentős különbségek maradtak fenn. Ezek mellett azonban még számos más területen – például a pénzügyi instrumentumok, az immateriális javak, a goodwill, az értékvesztés, az egyéb átfogó jövedelem (OCI) vagy a halasztott adó elszámolása – is kimutathatóak eltérések, amelyek gyakorlati hatással vannak a beszámolók szerkezetére és az eredmények értelmezésére.

2.1. Standardalkotási Folyamat és Formai/Tartalmi Követelmények

2.1.1. IFRS Standard főbb jellemzők

Az IFRS standardok kidolgozása szigorúan szabályozott eljárás, amelyet az IASB működtet. A folyamat lépései közé tartozik az új téma napirendre vétele, háttér tanulmányok és konzultációk lefolytatása, majd a tervezet közzététele nyilvános véleményezésre. A beérkező észrevételek elemzése után kerül sor a végleges szöveg kialakítására és az IASB hivatalos szavazására. A jóváhagyott standard az IFRS Foundation honlapján jelenik meg, hatálybalépését és átmeneti szabályait pedig külön meghatározzák. A folyamat célja, hogy a szabványalkotás átlátható, inkluzív és szakmailag megalapozott legyen. Az IFRS standardalkotás folyamata több szakaszból áll, amelyek mindegyike biztosítja, hogy a végső szabály széles körű szakmai és társadalmi egyeztetésen alapuljon. A kezdeményezést rendszerint gazdasági, piaci vagy szabályozási változások indokolják, amelyek új standard megalkotását vagy egy meglévő módosítását teszik szükségessé. Az IASB munkáját támogató háttér tanulmányok és konzultációk célja, hogy a lehetséges megoldásokat több nézőpontból megvizsgálják. A nyilvános konzultáció során az érintett felek – vállalatok, könyvvizsgálók, szabályozók és befektetők – véleménye is beépül a tervezési folyamatba. A végleges standard elfogadását megelőző szavazás demokratikus keretet ad a döntéshozatalnak, a közzététel és a hatálybalépés meghatározása pedig biztosítja az átláthatóságot és az egységes alkalmazást. A folyamat eredménye olyan szabály, amely egyensúlyt teremt az elméleti megalapozottság és a gyakorlati alkalmazhatóság között (4. számú táblázat).

4. Táblázat: IFRS Standardalkotás folyamata – Due Process Handbook

Lépés	Leírás
Kezdeményezés	Új standard vagy meglévő módosításának felvetése, a téma felvétele az IASB munkatervébe.
Kutatás és konzultáció	Háttér tanulmányok, szakmai egyeztetések, konzultáció érdekelt felekkel.
Tervezet (Exposure Draft) kiadása	A javasolt standard vagy módosítás közzététele nyilvános véleményezésre.
Nyilvános konzultáció	A beérkező vélemények összegyűjtése és elemzése, szükség esetén módosítás.
Végleges szöveg kidolgozása	A standard véglegesítése, nyelvi és formai egységesítése.
IASB szavazás	A tagok hivatalos jóváhagyása; többségi szavazás szükséges.
Közzététel	A standard hivatalos publikálása az IFRS Foundation honlapján.
Hatálybalépés és átmeneti szabályok	Az alkalmazás kezdő időpontjának és átmeneti előírásoknak meghatározása.

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

Az IFRS standardoknak szigorú formai és tartalmi követelményeknek kell megfelelniük, amelyeket az IASB és az IFRS Foundation szabályozó dokumentumai – különösen a *Due Process Handbook* – rögzítenek. A szabványalkotás célja, hogy minden standard egységes struktúrában jelenjen meg, amely segíti a felhasználókat az eligazodásban, és biztosítja az egész rendszer koherenciáját. Az egységes forma azt jelenti, hogy minden standard tartalmazza a címet, a bevezetőt, a célkitűzéseket, a hatályt, a kulcsfogalmak meghatározását, az elismerési és értékelési szabályokat, a közzétételi előírásokat, valamint a hatálybalépés és átmenet rendelkezéseit. A formai követelmények közé tartozik, hogy a standard szövege világos, közérthető legyen, ugyanakkor pontos szakmai terminológiát használjon. Ezért az IASB gondoskodik arról, hogy a terminológia következetes legyen minden standardban, és ne alakulhasson ki olyan ellentmondás, amely bizonytalanságot okozna a gyakorlati alkalmazásban. A standardokban kötelező hivatkozások találhatók más releváns IFRS-ekre, értelmező közleményekre (IFRIC, SIC), valamint a fogalmi keretrendszerre, hogy biztosítsák a belső logikai összhangot. Ez a hivatkozási kötelezettség segít megelőzni az átfedéseket és az eltérő értelmezéseket. A tartalmi követelmények közül az egyik legfontosabb, hogy a standard pontosan meghatározza az adott témakörben alkalmazandó elismerési és értékelési szabályokat, valamint a kötelező közzétételi előírásokat (*disclosure requirements*). A disclosure célja, hogy a beszámoló felhasználói – befektetők, hitelezők, szabályozók – számára teljes, megbízható és releváns információ álljon rendelkezésre. Az IFRS disclosure követelményei gyakran példákkal és útmutatókkal egészülnek ki, amelyek bemutatják, hogyan kell a gyakorlatban alkalmazni a szabályokat. A mellékletek, alkalmazási útmutatók és illusztratív példák nem mindig kötelező részei a standardnak, de rendkívül fontos szerepet töltenek be a gyakorlati alkalmazás támogatásában.

Ezekben tipikus tranzakciók, könyvelési tételek és beszámolási helyzetek kerülnek bemutatásra, amelyek elősegítik a következetes globális alkalmazást. Emellett egyes standardokhoz alapozó anyagok és alapelveket magyarázó bekezdések is kapcsolódnak, amelyek indokolják a szabályozói döntéseket. Összességében tehát az IFRS standardok formai és tartalmi követelményeit az IASB szabályozza és folyamatosan felügyeli, hogy azok egyszerre legyenek világosak, összehasonlíthatóak és a gyakorlatban is alkalmazhatóak. E követelményeknek köszönhetően a nemzetközi számviteli rendszer átlátható, egységes és megbízható alapot nyújt a vállalatok pénzügyi beszámolásához (5. számú táblázat).

5. Táblázat: Formai és Tartalmi Követelmények az IFRS Standardokhoz

Követelmény típusa	Leírás
Egységes szerkezet	Minden standard azonos fő részekből épül fel: Cím, Cél, Hatály, Definíciók, Elvek, Közzététel, Hatálybalépés.
Konzisztens terminológia	A fogalmaknak illeszkedniük kell az IFRS Conceptual Framework meghatározásaihoz.
Más IFRS-ekkel való összhang	Nem lehet ellentmondásban más meglévő standarddal.
Kötelező hivatkozások	Kapcsolódó IFRS standardokra kötelező hivatkozni a releváns pontokon.
Közzétételi minimum	A disclosure résznek biztosítania kell az érthetőséget, összehasonlíthatóságot, relevanciát és megbízhatóságot.
Nyelvi ellenőrzés	Az IFRS Editorial Team végzi a formai, nyelvi és stilisztikai ellenőrzést.
Mellékletek és példák	Ajánlott, de nem kötelező segédanyagok az értelmezés megkönnyítésére.

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

Az IAS/IFRS standardok felépítése egységes sablont követ, amelynek célja a szabályok átláthatósága és a könnyebb alkalmazhatóság. A szabvány minden esetben címmel kezdődik, amely egyértelműen meghatározza a tárgyalt területet. A bevezető részben rövid összefoglaló található, amely bemutatja a standard megalkotásának indokait, a szabályozás célját és azt a problémakört, amelyet a standard kezelni kíván. A célkitűzés (Objective) szakasz világosan rögzíti, hogy a standard milyen információ biztosítását várja el a beszámolót készítőktől, és milyen döntéstámogató szerepet kíván betölteni a felhasználók számára. A hatály (Scope) rész kulcsfontosságú, mert kijelöli, hogy mely gazdasági eseményekre, tranzakciókra vagy szervezetekre vonatkozik az adott standard. Ez tartalmazhat kizárásokat is, amikor bizonyos speciális helyzetekre más szabály vonatkozik.

A definíciók (Definitions) szakasz biztosítja, hogy a kulcsfogalmak egységesen és pontosan legyenek használva, elkerülve az eltérő értelmezéseket. Az elvek és alapvető követelmények (Recognition and Measurement) a standard szívéet alkotják: ezek tartalmazzák, hogy mikor kell egy tételt a pénzügyi kimutatásokban elismerni, milyen mérési alapot kell alkalmazni, és hogyan kell azt a mérlegben vagy az eredménykimutatásban bemutatni. A disclosure, vagyis a közzétételi előírások részletesen felsorolják, hogy a vállalatnak milyen kiegészítő információkat kell a beszámoló mellékleteiben nyilvánosságra hoznia. Ide tartozhatnak a számviteli politikák, a választott értékelési módszerek, az alkalmazott becslések, valamint az adott területhez kapcsolódó kockázatok. A standardok végén található a hatálybalépés (Effective date) és az átmeneti rendelkezések (Transition). Ezek rögzítik, hogy mely időponttól kötelező a standard alkalmazása, és milyen átmeneti megoldások megengedettek a korábbi szabályozásról való áttérés során. A mellékletek (Appendices) és az alkalmazási útmutatók (Implementation Guidance) különösen hasznosak a gyakorlatban dolgozó szakembereknek (6. számú táblázat).

6. Táblázat: IAS/IFRS Standard – Általános Felépítés (Template)

Szerkezeti elem	Leírás
Cím (Title)	A standard hivatalos megnevezése és rövid azonosítója (pl. IAS 16).
Bevezetés (Introduction)	Rövid háttérinformáció, a standard megalkotásának indokai és célja.
Célkitűzés (Objective)	A standard alkalmazásának fő célja, milyen pénzügyi beszámolási problémát kezel.
Hatály (Scope)	Az alkalmazási terület meghatározása, valamint a kizárások felsorolása.
Fogalommeghatározások (Definitions)	A standardban szereplő kulcsfogalmak pontos értelmezése.
Elvek és alapvető követelmények (Principles and Key Requirements)	Tartalmazza az elismerés, megjelenítés, értékelés és kivezetés fő szabályait.
Közzétételi követelmények (Disclosure Requirements)	A pénzügyi kimutatások kiegészítő mellékletében kötelezően bemutatandó információk.
Hatálybalépés és átmeneti rendelkezések (Effective Date & Transitional Provisions)	A standard alkalmazásának kezdő időpontja és az átmeneti szabályok.
Mellékletek (Appendices)	Nem kötelező, de magyarázó példákat, illusztrációkat, kiegészítő útmutatókat tartalmazhat.
Alkalmazási útmutató / Magyarázat (Implementation Guidance / Basis for Conclusions)	Segédanyagok és indoklások a standard értelmezéséhez és alkalmazásához.

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

2.1.2. US GAAP Standard főbb jellemzők

Az Egyesült Államokban a számviteli standardok kidolgozását a FASB (Financial Accounting Standards Board) végzi, jól szabályozott eljárásrend, az ún. Due Process alapján. A folyamat fő lépései nagyon hasonlítanak az IFRS-nél alkalmazott eljárásokhoz: a napirendre vételt kutatás és konzultáció követi, majd nyilvános tervezetek kerülnek közzétételre. A beérkező vélemények feldolgozása után a végleges szöveget a FASB tagjai szavazással hagyják jóvá. A jóváhagyás után a standard hivatalosan az Accounting Standards Update (ASU) formájában jelenik meg, amely beépül az Accounting Standards Codification megfelelő részébe. A hatálybalépésnél szintén meghatároznak átmeneti szabályokat, amelyek célja a vállalatok alkalmazkodásának megkönnyítése (7 számú táblázat).

7. Táblázat: US GAAP Standardalkotás folyamata – FASB Due Process

Lépés	Leírás
Napirendre vétel	A FASB új projektet vesz fel a kutatási prioritások alapján.
Kutatás és konzultáció	Háttérkutatás, érdekelt felek bevonása, konzultációs dokumentumok.
Tervezet (Exposure Draft) közzététele	A javasolt standard közzététele nyilvános véleményezésre.
Nyilvános konzultáció	Beérkező vélemények elemzése, szükség esetén módosítások.
Végleges standard kidolgozása	Szöveg véglegesítése, technikai egységesítés.
FASB szavazás	A tagok szavazással hagyják jóvá (minimum 4 igen szavazat szükséges a 7 tagból).
Kiadás (Accounting Standards Update – ASU)	A standard hivatalos publikálása az Accounting Standards Codification részeként.
Hatálybalépés és átmenet	Az alkalmazási dátum és az átmeneti rendelkezések meghatározása.

Forrás: www.fasb.org alapján saját szerkesztés

Az US GAAP standardjai szigorú formai és tartalmi követelmények szerint készülnek, amelyek biztosítják a rendszer belső koherenciáját és átláthatóságát. Minden standard az ASC (Accounting Standards Codification) megfelelő témájába illeszkedik, így garantált az egységes szerkezet. Nagy hangsúlyt kap a terminológia egységessége, valamint az, hogy a különböző standardok ne mondjanak ellent egymásnak. A disclosure követelmények biztosítják a pénzügyi információk érthetőségét és összehasonlíthatóságát. A FASB Technical Staff végzi a nyelvi és stilisztikai ellenőrzést, a mellékletek pedig gyakorlati példákkal segítik a felhasználókat. Ezek együtt biztosítják, hogy a szabályok világosak és következetesek legyenek a gyakorlatban (8. számú táblázat).

8. Táblázat: Formai és Tartalmi Követelmények az US GAAP Standardokhoz

Követelmény típusa	Leírás
Szabályozott szerkezet	Minden standard az ASC (Accounting Standards Codification) megfelelő témájába illeszkedik.
Terminológiai egységesség	Az ASC egységes szakkifejezéseket használ a konzisztencia biztosítására.
Más GAAP-szabályokkal való összhang	Nem lehet ellentmondásban más ASC-szakasszal.
Kötelező hivatkozások	Hivatkozások más ASC témákra, releváns SEC előírásokra.
Közzétételi követelmények	Disclosure szabályok a transzparencia és érthetőség érdekében.
Nyelvi és stilisztikai ellenőrzés	FASB Technical Staff gondozza.
Mellékletek és példák	Gyakran tartalmaz illusztratív példákat, amelyek az ASU mellékleteiben jelennek meg.

Forrás: www.fasb.org alapján saját szerkesztés

Az US GAAP standardok szerkezete szintén következetes mintát követ, amely az ASC rendszerbe illeszkedik. Minden standard rendelkezik címmel, bevezetéssel és hatókörrel, amely meghatározza, hogy mely tranzakciókra és entitásokra vonatkozik. Fontos elem a kulcsfogalmak pontos definiálása, valamint az elvek és alapvető követelmények részletezése, amelyek tartalmazzák az elismerés, mérés és megjelenítés szabályait. Külön szakasz foglalkozik a közzétételi követelményekkel, amelyek a transzparencia biztosítását szolgálják. A hatálybalépés és az átmeneti rendelkezések megadják az alkalmazás kezdő időpontját és a szükséges átmeneti könnyítéseket (9. számú táblázat).

9. US GAAP Standard – Általános Felépítés (Template)

Szerkezeti elem	Leírás
Cím (Title)	ASC témaszám és rövid megnevezés (pl. ASC 606 – Revenue from Contracts with Customers).
Bevezetés	Rövid háttér és cél.
Hatókör (Scope)	Meghatározza, hogy mely tranzakciókra, entitásokra vonatkozik.
Fogalommeghatározások	Kulcsfogalmak pontos meghatározása.
Elvek és alapvető követelmények	Elismerés, mérés, megjelenítés, kivezetés szabályai.
Közzétételi követelmények	A disclosure követelmények felsorolása.
Hatálybalépés és átmenet	Alkalmazás kezdete, átmeneti előírások.
Mellékletek	Gyakran illusztratív példák és alkalmazási útmutatók.

Forrás: www.fasb.org alapján saját szerkesztés

2.2. Bevételek elszámolása

A bevételelszámolás szabályait az IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers és az ASC 606 Revenue Recognition standardjai teljes mértékben harmonizálták, így a nemzetközi és amerikai számviteli keretrendszerek ezen a területen egységes elveket és módszertant alkalmaznak. Az IFRS 15 és az ASC 606 bevezetése az IFRS–US GAAP konvergencia egyik legsikeresebb példája, hiszen közös fejlesztés eredményeként egy egységes alapmodellt kínálnak a bevételek elszámolására. A standardok megszüntették a korábbi, iparág-specifikus szabályok töredezettségét, és helyettük egyetlen, elveken alapuló megközelítést vezettek be. Bár a két szabályozás tartalmilag szinte teljesen megegyezik, kisebb eltérések továbbra is fennállnak a terminológia és a gyakorlati alkalmazási célok tekintetében. A bevételelszámolás mindig is központi kérdés volt a számvitelben, hiszen a bevételek a vállalatok legfontosabb teljesítménymutatói közé tartoznak, és közvetlen hatással vannak a befektetői döntésekre, a vállalat értékelésére és az adózási kötelezettségekre is. A korábbi évtizedekben az IFRS és az US GAAP eltérő szabályozási megközelítést alkalmazott, amely számos iparág-specifikus útmutatót és gyakran bonyolult, nehezen összehasonlítható megoldást eredményezett. A globalizált tőkepiacokon mindez komoly problémát okozott: a befektetők és elemzők sokszor nem tudták összevetni a különböző szabályrendszerben készült beszámolókat. Ennek kiküszöbölésére született meg az IFRS 15 (Revenue from Contracts with Customers) és az ASC 606 (Revenue Recognition), amelyek teljes mértékben harmonizált standardként jelentek meg. A két szabályrendszer közös fejlesztés eredménye, amelyben az IASB és a FASB szoros együttműködésben dolgozott. A cél egy olyan egységes, elveken alapuló modell létrehozása volt, amely minden iparágra alkalmazható, és amely biztosítja a nemzetközi összehasonlíthatóságot. Ez a konvergencia a számviteli standardok történetének egyik legsikeresebb példája, hiszen az új szabályozás felváltotta a korábbi töredezett, iparág-specifikus iránymutatásokat, és egységes, átlátható elveket vezetett be. Az IFRS 15 és az ASC 606 egy közös, ötlépéses modellt határoz meg a bevételek elszámolására. Ez a modell az ügyfelekkel kötött szerződésekből származó bevételek felismerésének teljes folyamatát szabályozza. Az alapelv, hogy a bevételt akkor és olyan mértékben kell elszámolni, amikor és amilyen mértékben az árbevételhez kapcsolódó gazdasági előnyök realizálódnak, vagyis amikor az ügyfél számára átadják az ígért javakat vagy szolgáltatásokat.

Az ötlépéses modell lépései a következők:

- A modell első lépése a szerződések azonosítása. A standardok csak akkor engedélyezik a szerződés bevételként történő kezelését, ha az jogilag érvényes, kereskedelmi tartalommal bír, és várhatóan teljesülnek az ellenértékre vonatkozó követelmények. Fontos feltétel, hogy a felek jogai és kötelezettségei egyértelműen rögzítve legyenek, és az ellenérték beszedése valószínűnek tűnjön. Például egy építőipari projekt esetében a szerződésnek tartalmaznia kell az elvégzendő munkák pontos leírását, a fizetési feltételeket és a teljesítés ütemezését. Ha ezek nincsenek megfelelően rögzítve, a bevételek elszámolása nem kezdhető meg.

- A második lépés a szerződésben szereplő teljesítési kötelezettségek azonosítása. A standard előírja, hogy minden egyedi, az ügyfél számára külön értéket képviselő áru vagy szolgáltatás önálló teljesítési kötelezettségnek minősül. Egy szoftvercég példáján keresztül: ha a vállalat nemcsak a szoftverlicencet értékesíti, hanem telepítési és karbantartási szolgáltatásokat is, akkor ezeket külön teljesítési kötelezettségként kell kezelni. Így a bevétel elszámolása külön-külön, az egyes kötelezettségek teljesítésével összhangban történik.
- A harmadik lépés a tranzakciós ár meghatározása, amely az ügyféltől várható ellenérték jelenértéken értelmezett összege. Ez magában foglalhat fix és változó elemeket is, például árengedményeket, visszatérítéseket, bónuszokat. A változó ellenérték kezelésére az IFRS és a US GAAP is két módszert ismer: az elvárt érték módszerét és a legvalószínűbb összeg módszerét. A választás attól függ, hogy melyik ad megbízhatóbb becslést. Például egy gyógyszercég esetében, ahol a bevétel nagyban függ a piaci kereslettől és visszárúzásoktól, a változó ellenérték becslése kulcsfontosságú.
- A negyedik lépésben a tranzakciós árat a teljesítési kötelezettségek között kell szétosztani, mégpedig az egyes kötelezettségek önálló eladási árához viszonyítva. Ez biztosítja, hogy a bevétel elismerése arányosan tükrözze az egyes teljesítések gazdasági értékét. Például ha egy telekommunikációs vállalat egyszerre értékesít mobilkészüléket és előfizetési szolgáltatást, a teljes szerződéses ellenértéket fel kell osztani a készülékre és a szolgáltatásra, még akkor is, ha a készülék akciós áron került értékesítésre.
- Az utolsó lépésben történik a bevétel tényleges elszámolása. A döntő szempont az, hogy mikor megy át az irányítás az ügyfélhez. Például egy építési szerződésnél a bevételt gyakran időarányosan kell elszámolni, mert az ügyfél fokozatosan szerzi meg a jogokat a készülő eszköz felett.
- Ez történhet:
 - egy időpontban, amikor az ügyfél megszerzi az irányítást az adott eszköz felett (pl. termék eladása esetén), vagy
 - időben folyamatosan, amikor a teljesítés folyamatosan történik (pl. szolgáltatások, építési projektek).

Mind az IFRS 15, mind az ASC 606 számos speciális kérdést szabályoz:

- Szerződésmódosítások: ezek új szerződésként vagy a meglévő módosításaként kezelhetők.
- Licencek: a bevétel elszámolása attól függ, hogy a licenc egyszeri hozzáférést biztosít, vagy folyamatos jogot ad a használatra.
- Garanciák: ha külön szolgáltatásként értelmezhetők, akkor önálló teljesítési kötelezettséget képeznek.
- Költségek aktiválása: bizonyos szerződéskötési és teljesítési költségeket aktiválni kell, és később ráfordításként elszámolni.

10. Táblázat: IFRS 15 – Standard felépítése az általános IAS/IFRS struktúra alapján

Szerkezeti elem	IFRS 15 tartalma
Cím (Title)	IFRS 15 – Revenue from Contracts with Customers
Bevezetés (Introduction)	Az IFRS 15 bevezetésének célja egy egységes, elvszerű bevétel-elismerési modell kialakítása, amely minden iparágban alkalmazható. Felváltja az IAS 18-at, az IAS 11-et és több értelmezést (IFRIC, SIC).
Célkitűzés (Objective)	Meghatározni a bevétel-elismerés alapelveit annak érdekében, hogy a felhasználók számára hasznos információt nyújtson a vevőkkel kötött szerződésekből származó bevételek és pénzáramlások jellegéről, összegéről, időzítéséről és bizonytalanságáról.
Hatály (Scope)	Minden vevővel kötött szerződésre vonatkozik, kivéve például a lízingeket (IFRS 16), pénzügyi eszközöket (IFRS 9), biztosítási szerződéseket (IFRS 17), valamint a nem pénzügyi eszközök eladását, amelyeket más standard szabályoz.
Fogalommeghatározások (Definitions)	Kulcsfogalmak: szerződés, teljesítési kötelezettség, tranzakciós ár, önálló eladási ár, ellenérték, változó ellenérték, finanszírozási komponens.
Elvek és alapvető követelmények (Principles and Key Requirements)	Az 5 lépéses modell: 1) Szerződés azonosítása, 2) Teljesítési kötelezettségek azonosítása, 3) Tranzakciós ár meghatározása, 4) Tranzakciós ár felosztása, 5) Bevétel elismerése.
Közzétételi követelmények (Disclosure Requirements)	A vállalatnak részletesen be kell mutatnia a vevőkkel kötött szerződésekből származó bevételek összegét, időzítését, jellegét; információt kell adnia a fennmaradó teljesítési kötelezettségekről, a jelentős ítéletekről és becslésekről, valamint a szerződésből származó eszközökről és kötelezettségekről.
Hatálybalépés és átmeneti rendelkezések (Effective Date & Transitional Provisions)	Hatálybalépés: 2018. január 1. Korai alkalmazás engedélyezett. Kétféle átmeneti módszer: teljes retrospektív vagy módosított retrospektív alkalmazás.

Mellékletek (Appendices)	B: Útmutatás az 5 lépés alkalmazásához; C: Hatályon kívül helyezett standardok és értelmezések; D: Hatálybalépés és átmeneti rendelkezések.
Alkalmazási útmutató / Magyarázat (Implementation Guidance / Basis for Conclusions)	Implementation Guidance (IG) részletes példákkal az egyes lépések gyakorlati alkalmazására; Basis for Conclusions (BC) magyarázat az IASB döntéseinek háttéréről és a standard megalkotásának indokairól.

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

Az IFRS 15 – Revenue from Contracts with Customers – a bevételelszámolás nemzetközi alapstandardja, amely 2018. január 1-jén lépett hatályba, és alapvetően átalakította a korábbi szabályozási környezetet. A táblázat részletesen összefoglalja a standard szerkezeti felépítését és kulcselemeit, így áttekintést nyújt a standard céljáról, hatályáról, fogalmairól, alapelveiről, közzétételi követelményeiről és alkalmazási útmutatójáról. A bevezető szakasz hangsúlyozza a standard létrehozásának célját: a bevétel-elszámolás szabályainak egységesítése és elvszerű keretrendszer biztosítása minden iparágban. A korábbi rendszerben az IAS 18 (Revenue), az IAS 11 (Construction Contracts), valamint több IFRIC és SIC értelmezés szabályozta a bevétel témakörét, ami töredezett és iparágspecifikus megközelítéseket eredményezett. Az IFRS 15 e szabályokat váltotta fel egyetlen, átfogó modell bevezetésével. A standard fő célkitűzése, hogy világos alapelveket adjon a bevételek elszámolására. Ennek középpontjában az áll, hogy a beszámoló felhasználói – elsősorban befektetők és hitelezők – pontos képet kapjanak a vállalat ügyfelekkel kötött szerződéseiből származó bevételek jellegéről, összegéről, időzítéséről és bizonytalanságairól. A cél tehát nem pusztán a bevétel kimutatása, hanem annak bemutatása is, hogy milyen kockázatok és feltételek kapcsolódnak a gazdálkodó jövőbeli pénzáramlásaihoz. Az IFRS 15 hatálya szinte minden ügyfélszerződésre kiterjed, de fontos kivételeket tartalmaz. Nem tartoznak ide például a lízingek (amelyeket az IFRS 16 szabályoz), a pénzügyi eszközök és kötelezettségek (IFRS 9), a biztosítási szerződések (IFRS 17), valamint a nem pénzügyi eszközök eladása, amelyet más standardok fednek le. Ez a szűk körű kivétel biztosítja, hogy a standard fókuszált maradjon, ugyanakkor univerzálisan alkalmazható legyen a legtöbb bevételi tranzakcióra. Az IFRS 15 részletes közzétételi kötelezettségeket ír elő. A vállalatoknak nemcsak a bevétel összegét, hanem annak időzítését, jellegét és a hozzá kapcsolódó bizonytalanságokat is be kell mutatniuk. Fontos része a fennmaradó teljesítési kötelezettségek ismertetése, valamint a jelentős menedzsment-ítéletek és becslések feltárása. Ezek a disclosure-k biztosítják a transzparenciát, ugyanakkor jelentős adminisztratív terhet róhatnak a cégekre. Az IFRS 15-öt számos melléklet és kiegészítő útmutató egészíti ki. Az Implementation Guidance (IG) gyakorlati példákon keresztül mutatja be az egyes lépések alkalmazását, míg a Basis for Conclusions (BC) bemutatja az IASB döntéseinek háttérét. E dokumentumok nélkülözhetetlenek a standard gyakorlati alkalmazásához. A 11. számú táblázat átfogó képet ad az IFRS 15 felépítéséről és kulcsfontosságú elemeiről.

11. Táblázat: ASC 606 Revenue from Contracts with Customers – bevétel elszámolási standard főbb elemei

Szerkezeti elem	ASC 606 tartalma
Cím (Title)	ASC 606 – Revenue from Contracts with Customers
Bevezetés (Introduction)	Az ASC 606 a FASB és az IASB közös konvergenciaprojektjének eredménye. Célja az volt, hogy egységes, elvszerű bevétel-elszámolási modellt hozzon létre minden iparág számára, felváltva a korábbi, töredezett US GAAP útmutatásokat.
Célkitűzés (Objective)	A bevételek elismerésének alapelveit meghatározni annak érdekében, hogy a pénzügyi kimutatások felhasználói jobban megértsék a vállalat ügyfélszerződéseiből származó bevételek jellegét, összegét, időzítését és a kapcsolódó bizonytalanságokat.
Hatály (Scope)	Az ASC 606 minden ügyfélszerződésre kiterjed, kivéve azokat, amelyeket más US GAAP standardok szabályoznak (pl. ASC 842 – Leases, ASC 815 – Derivatives and Hedging, ASC 944 – Insurance, ASC 860 – Transfers and Servicing).
Fogalommeghatározások (Definitions)	Kulcsfogalmak: contract, performance obligation, transaction price, standalone selling price, consideration, variable consideration, control.
Elvek és alapvető követelmények (Principles and Key Requirements)	Az ötlépéses modell: 1) Szerződés azonosítása, 2) Teljesítési kötelezettségek azonosítása, 3) Tranzakciós ár meghatározása, 4) Tranzakciós ár felosztása, 5) Bevétel elszámolása a teljesítéskor (időben vagy egy időpontban).
Közzétételi követelmények (Disclosure Requirements)	Részletes információkat kell nyújtani a bevételek jellegéről, összegéről, időzítéséről és bizonytalanságáról, a fennmaradó kötelezettségekről, valamint a változó ellenérték kezeléséről. A nem nyilvános társaságok számára bizonyos egyszerűsítéseket enged.

Hatálybalépés és átmeneti rendelkezések (Effective Date & Transitional Provisions)	Hatálybalépés: 2018. január 1. (public entities számára), a nonpublic entities esetében halasztással. Átmeneti alkalmazás: teljes retrospektív vagy módosított retrospektív megközelítés választható.
Mellékletek (Appendices)	Az ASC 606 számos Implementation Guidance részt tartalmaz (pl. principal vs. agent megfontolások, licences, contract modifications).
Alkalmazási útmutató / Magyarázat (Implementation Guidance / Basis for Conclusions)	A standardhoz részletes Implementation Guidance és Illustrations tartozik, valamint a FASB és az IASB közös döntéseinek indoklása, amely feltárja a standard kialakításának folyamatát.

Forrás: www.fasb.org alapján saját szerkesztés

Az ASC 606 – Revenue from Contracts with Customers – az amerikai számviteli rendszer, a US GAAP bevétel-elszámolási standardja. A standard 2014-ben jelent meg, és 2018-tól vált kötelezővé a nyilvánosan működő vállalatok számára. Megalkotása az IASB-vel közösen zajlott, így az ASC 606 lényegében az IFRS 15 amerikai megfelelője. A két standard közötti konvergencia az utóbbi évtized egyik legnagyobb számviteli sikertörténete, amelynek eredményeképpen a bevétel-elszámolás alapelvei globálisan egységesek lettek. A bevezető szakasz kiemeli, hogy az ASC 606 célja az egységes és elvszerű bevétel-elszámolási modell kialakítása, amely minden iparágban alkalmazható. Az előző rendszerben a US GAAP több mint 100 különböző ipárgspecifikus szabályt és részletes iránymutatást tartalmazott. Ez a fragmentált megközelítés sokszor vezetett inkonzisztens gyakorlatokhoz, amelyek nehezítették a pénzügyi kimutatások összehasonlíthatóságát. Az ASC 606 ezt a problémát szüntette meg. Az ASC 606 célkitűzése, hogy világos alapelveket biztosítson a bevételek elszámolásához, és hogy a felhasználók pontos képet kapjanak a bevételek jellegéről, összegéről, időzítéséről és bizonytalanságáról. A hangsúly nemcsak a bevétel mértékén van, hanem azon is, hogy az adott bevétel mennyiben fenntartható, ismétlődő vagy bizonytalan. Ez közvetlen hatással van a befektetői döntésekre és a vállalat értékelésére. Az ASC 606 minden ügyfélszerződésre kiterjed, kivéve azokat, amelyekre más US GAAP standard vonatkozik. Ide tartoznak a lízingek (ASC 842), a pénzügyi eszközök és derivatívák (ASC 815), a biztosítási szerződések (ASC 944), valamint az eszközök transzfere (ASC 860). Ez a szabályozási kör egyértelművé teszi, hogy az ASC 606 a bevétel-elszámolás általános standardja, míg a speciális területeket más standardok fedik le. Az ASC 606 ötlépéses modellje megegyezik az IFRS szerinti ötlépéses modellel. A modell elvszerű keretet ad, és a hangsúly a vevőre történő irányítás-átadás pillanatán van. A bevétel elszámolása történhet egy adott időpontban (pl. termékértékesítéskor), vagy folyamatosan (pl. szolgáltatásnyújtás, építési szerződések). A vállalatoknak tájékoztatást kell adniuk a bevételek szerkezetéről, a szerződéses kötelezettségekről, a változó ellenérték kezeléséről, valamint a bevétel időzítéséről. A US GAAP azonban bizonyos egyszerűsítéseket engedélyez a nem nyilvános társaságok számára.

Az ASC 606 a public entities számára 2018. január 1-jétől kötelező, a nonpublic entities számára pedig halasztással lépett életbe. Az átmenet során két megközelítés közül választhattak a cégek, teljes retrospektív (múltbeli adatok újraszámítása) vagy módosított retrospektív (csak a nyitó saját tőke korrigálása). Ez hasonló az IFRS 15 átmeneti szabályaihoz, de az amerikai cégek számára több gyakorlati expedienst engedélyezett. Az ASC 606-hoz Implementation Guidance és Illustrations tartoznak, amelyek részletes példákat mutatnak be olyan komplex területeken, mint a megbízó–ügynök megkülönböztetés, a licencek kezelése vagy a szerződésmódosítások. Ezen felül a standardhoz készült Basis for Conclusions dokumentum bemutatja a FASB és az IASB közös döntéseinek indokait. A 11. számú táblázat alapján jól látható, hogy az ASC 606 teljes mértékben harmonizál az IFRS 15-tel, ugyanakkor megőrzi az amerikai szabályozási környezet sajátosságait. Az ASC 606 erőssége az egységesség és az elvszerűség, amely javítja a beszámolók összehasonlíthatóságát a globális tőkepiacokon. Ugyanakkor a standard gyakorlati alkalmazása jelentős erőforrást igényelt az amerikai vállalatoktól, különösen az átmeneti időszakban.

Az új standardok jelentősen bővítették a közzétételi (disclosure) követelményeket. A vállalatoknak részletesen be kell mutatniuk bevételeik szerkezetét, a teljesítési kötelezettségeket, a szerződéses eszközöket és kötelezettségeket, valamint a változó ellenérték becslésének módszereit. Ez növeli az átláthatóságot, de egyben nagy adminisztratív terhet is ró a vállalatokra. Bár az IFRS 15 és az ASC 606 teljesen harmonizált, kisebb különbségek fennmaradtak. Ezek főként a terminológiában, a részletes iránymutatásokban és a közzétételi előírásokban jelentkeznek. Például az US GAAP gyakran részletesebb, szabályalapú útmutatást ad, míg az IFRS inkább elveken alapul. Ez bizonyos iparágakban, mint a telekommunikáció vagy a gyógyszeripar, eltérő gyakorlati megoldásokat eredményezhet. A bevezetés kezdetén sok vállalat számolt be arról, hogy az új standardok alkalmazása jelentős erőforrásokat igényelt, különösen az IT-rendszerek és a belső kontrollok átalakítása miatt. Ugyanakkor a tapasztalatok azt mutatják, hogy a harmonizáció javította a beszámolók összehasonlíthatóságát és a befektetői bizalmat. Az IFRS 15 és az ASC 606 bevezetése mérföldkő a nemzetközi számvitelben. A közös fejlesztés eredményeként létrejött standardok egyszerre biztosítják a szabályozás egységességét és a gyakorlati alkalmazhatóságot. Az ötlépcsős modell világos keretet ad a bevételek elszámolásához, amely minden iparágban alkalmazható, és amely lehetővé teszi a vállalatok teljesítményének objektívebb összehasonlítását. Noha kisebb különbségek fennmaradtak, a konvergencia egyértelmű sikertörténet, amely mintát adhat más standardok összehangolásához is. A jövő kihívásai közé tartozik a változó üzleti modellek, a digitalizáció és az új típusú szerződések számviteli kezelése, de az alapok ma már szilárdak, a bevételelszámolás globálisan harmonizált és átlátható. Az IFRS 15 részletes útmutatást nyújt speciális területeken, például engedélyek, konszignációs értékesítés, garanciák, valamint átfogó közzétételi kötelezettségeket ír elő a bevételek és cash flow-k természetének, összegének, időzítésének és bizonytalanságának bemutatására. Az ASC 606 gyakorlatilag teljes egészében tükrözi az IFRS 15 szabályait, és ugyanazt az ötlépcsős modellt alkalmazza az ügyfélszerződésekre. Az alapelv mindkét standard esetében azonos, a bevételt akkor kell elszámolni, amikor az áruk vagy szolgáltatások feletti ellenőrzés átkerül a vevőhöz, olyan összegben, amely megfelel a várható ellenértéknek.

12. Táblázat: Főbb hasonlóságok és különbségek – IFRS 15 vs ASC 606

Vonatkozás	IFRS 15 (IFRS)	ASC 606 (US GAAP)
Alapelv és modell	Azonos 5 lépéses modell minden ügyfélszerződéshez	Ugyanaz az 5 lépéses modell (teljesen konvergált szabvány)
Szállítás és kezelés az átutalás után	Nincs irányelvválasztás: ha az ügyfél a szállítás előtt átveszi az irányítást, a szállítás külön teljesítési kötelezettség (a bevétel a szállításig halasztott)	Szabályok megválasztása a kézbesítés utáni szállítás teljesítési tevékenységként való kezelésére (nincs külön teljesítési kötelezettség), a bevétel azonnali elszámolása az irányítás átadásakor
Forgalmi adó a tranzakciós árban	Nincs irányelvválasztás: ha az ügyfél a szállítás előtt átveszi az irányítást, a szállítás külön teljesítési kötelezettség (a bevétel a szállításig halasztott)	Az irányelvek megválasztása az összes megfelelő értékesítési alapú adó kizárására a tranzakciós árból (jelenlegi bevétel ezen adók nélkül) a megfelelés egyszerűsítése.
Szerződéses költségek értékvesztése	A szerződés megszerzéséhez/teljesítéséhez kapcsolódó többletköltségek aktiválva és amortizálva; ha értékvesztett, az értékvesztés visszairható, ha a körülmények javulnak, a könyv szerinti érték erejéig	Hasonló költségtőkésítési modell; ha azonban ezek az eszközök értékvesztettek, az értékvesztés visszairása még akkor sem megengedett, ha az érték megtérül.
Közzétételek (időközi jelentések)	A sűrített közbenső pénzügyi kimutatások (IAS 34) kevesebb bevételi közzétételt írnak elő, mint az éves – az IFRS 15-ben nincsenek külön növekményes követelmények	Az állami vállalatoknak bizonyos ASC 606 szerinti közzétételeket kell tartalmazniuk még az időközi időszakban is (pl. a bevételek lebontása), amelyeket az IFRS nem ír elő az időközi időszakban
Engedélyezési útmutató	„Hozzáférési jog” kontra „használati jog” terminológiát használ a licenceknél, koncepciója hasonló a GAAP-hoz (csak kisebb szóhasználati eltérések)	Ugyanazok a fogalmak (időbeli licencek vs. időpontban), kissé eltérő leíró megfogalmazással

Hatálybalépés időpontja és adoptálás	Hatályos 2018-tól (korábbi elfogadás megengedett); Az IFRS lehetővé tette a teljes visszamenőleges vagy kumulatív hatású átvételi módszert.	Hatályos: 2018-tól az állami (2019-től a magánszemélyekre); A FASB hasonlóképpen lehetővé tette a teljes vagy módosított visszatekintést. Emellett könnyítés a nem állami szervezetek számára bizonyos közzétételek esetén
--------------------------------------	---	--

Forrás: www.iasb.org, www.fasb.org alapján saját szerkesztés

A két szabályrendszer közötti különbségek inkább terminológiai és gyakorlati jellegűek. Az ASC 606 részletesebb gyakorlati útmutatást ad, különösen a nem nyilvános társaságok számára, amelyek egyes közzétételi követelmények alól mentesülhetnek. Emellett tartalmaz bizonyos politikai választási lehetőségeket, amelyeket az IFRS 15 nem enged, ilyen például:

- a szállítási és kezelési tevékenységek kezelése költségként, nem pedig külön teljesítési kötelezettségként;
- a forgalmi adók nettó alapon való bemutatása anélkül, hogy részletesen vizsgálni kellene a megbízó–ügynök státuszt.

További eltérés, hogy az IFRS lehetővé teszi a szerződéskötési költségek értékvesztésének visszairását, míg az ASC 606 (ASC 340-460) ezt kifejezetten tiltja. Ugyanakkor a US GAAP időközi beszámolásban (ASC 270) szigorúbb közzétételi előírásokat tartalmaz, mint az IFRS.

A korábbi számviteli gyakorlatban valóban sokszor az volt a gyakorlati logika, hogy a bevétel akkor került elszámolásra, amikor a gazdasági esemény megtörtént (pl. teljesítés), és a számla kiállításra került. Ez főként az eredményszemlélet egyszerűbb értelmezéséből fakadt: teljesítés + számla = bevétel. Az új standardok nem a számlázáshoz, hanem az irányítás átruházásához kötik a bevétel elszámolását. Alapelvük, hogy a bevételt akkor kell elszámolni, amikor a vállalat átadja az ígért árut vagy szolgáltatást az ügyfélnek, vagyis amikor az ügyfél megszerzi az irányítást felette. Ez több szempontból eltér a régi gyakorlattól: Számlázás $\neq$ bevétel elszámolása. Lehet, hogy a számla hamarabb készül el, mint amikor az ügyfél ténylegesen megszerzi az irányítást. Például előlegszámla esetén a számla kiállítása nem jelent bevételt, mert még nincs teljesítés. A fuvar paritások is meghatározzák, hogy az irányítás mikor kerül át a vevőhöz:

- FOB shipping point / EXW (telephelyi átadás): Amint az áru elhagyja az eladó telephelyét, a vevő megszerzi az irányítást (és a kockázatokat is). Bevételt ekkor el lehet számolni, még akkor is, ha a termék fizikailag úton van.

- CIF, CFR, DDP vagy hasonló feltételek: A vevő csak akkor szerzi meg az irányítást, amikor az áru a megnevezett rendeltetési helyre megérkezik (pl. kikötőbe Kínában). Bevétele csak ekkor lehet elszámolni, addig az áru készletként marad az eladónál, még ha fizikailag úton is van.
- DAP, DDP (Delivered at Place / Duty Paid): A teljesítés akkor valósul meg, amikor az eladó az árut a vevő által kijelölt helyre leszállította. Addig a bevétel nem ismerhető el, mert a vevő még nem szerzett irányítást.

Például, hogyha Magyarországról eladunk termékeket Kínába és ha a szerződés FOB Hamburg kikötő (tehát a magyar exportőr akkor teljesít, amikor a hajóra felrakják az árut Európában), akkor a bevétele már a hajóra rakodáskor el kell ismerni, mert ekkor száll át az irányítás a vevőre. Ha a szerződés CIF Shanghai (az eladó felel a szállításért és biztosításért a kínai kikötőig), akkor a bevétele csak akkor lehet elszámolni, amikor az áru megérkezik a shanghai kikötőbe, mert addig az eladó viseli a kockázatokat. Ez azt jelenti a gyakorlatban, hogy nem a számlakiállítás időpontja számít, hanem az, hogy a fuvarparitás szerint mikor száll át az irányítás. Az IFRS 15 és az ASC 606 külön kiemeli, hogy az átadás fogalma nemcsak fizikai leszállítást jelent, hanem azt az időpontot, amikor a vevő képes irányítani a jószágot és élvezni a hasznokat belőle.

Az IFRS 15 (és vele együtt az ASC 606) egyik legnagyobb újítása az, hogy a bevétel elszámolását nem a tulajdoni jog átszállásához, hanem az irányítás átruházásához köti. A polgári jogi értelemben vett tulajdonosi státusz, hogy ki szerepel tulajdonosként a nyilvántartásokban, ki jogosult a tulajdonból eredő jogokra (pl. birtoklás, használat, rendelkezés). Az irányítás (control) – IFRS 15 fogalma szélesebb értelmű és azt jelenti, hogy az ügyfél képes a jószágot használni és hasznot húzni belőle, vagy más módon korlátozni másokat ennek a jognak a gyakorlásában. Más szavakkal, az ügyfél akkor szerzi meg az irányítást, amikor gazdasági értelemben ő ura a jószágnak, függetlenül attól, hogy a jogi papírok szerint már az ő nevén van-e a tulajdon. Korábban (IAS 18, régi US GAAP) valóban a tulajdonjog átszállásához kötötték a bevétel elismerését. Ez azonban sok iparágban torzítást okozott, mert a tulajdoni jog sokszor csak formai, adminisztratív kérdés volt, miközben a vevő már ténylegesen birtokolta az árut. Nagyon fontos az új logika, hogy a bevétel akkor, amikor az ügyfél megszerzi az irányítást (ami lehet a tulajdoni joggal egyidőben, de nem feltétlenül).

A bevételek könyvelésénél az IFRS 15 (és ASC 606) két új fogalmat vezetett be:

- Contract liability (szerződéses kötelezettség): Ha a vevőtől pénzt kaptunk vagy számlát állítottunk ki még teljesítés előtt → ez előlegnek minősül, kötelezettségként mutatjuk ki. (Régi elszámolás, vagy a magyar számvitelben ez leginkább az kapott előleg kategóriának felel meg.)
- Contract asset (szerződéses eszköz): Ha a teljesítés már részben vagy egészben megtörtént, de a számlázásra később kerül sor → eszközként kell kimutatni, mert van követelésünk, de még nem számláztunk. (Ez hasonlít egy aktív időbeli elhatároláshoz, de itt szigorúan a szerződés logikájához kötött.)

Bevétel elszámolásával kapcsolatos gyakorló példák IFRS 15 keretében:

1. Feladat – IFRS 15 Bevétel elszámolása több teljesítési kötelezettség esetén

Háttér: Az ABC Ltd. szerződést köt egy berendezés értékesítésére 100 000 EUR összegért. A szerződés része: a berendezés azonnali átadása (átvétel a gyárban, a tulajdonjog és irányítás átszáll az ügyfélre), 1 év ingyenes karbantartási szolgáltatás a szállítást követően, a berendezés kiszállítása az ügyfél telephelyére (az irányítás átszállása után, rövid időn belül). A karbantartási szolgáltatás önálló eladási ára 5 000 EUR. A szállítási szolgáltatás önálló eladási ára 1 000 EUR. A fennmaradó rész a berendezésre vonatkozik. Feltételezzük, hogy nincs jelentős finanszírozási komponens és nincs változó ellenérték.

Feladatok:

Határozza meg a teljesítési kötelezettségeket az IFRS 15 szerint!

Ossza fel a 100 000 EUR tranzakciós árat az önálló eladási árak arányában!

Mutassa be, mikor kell elszámolni a bevételt az egyes teljesítési kötelezettségekre vonatkozóan!

Megoldás:

1. lépés – Teljesítési kötelezettségek azonosítása:

PO1: Berendezés átadása

PO2: Karbantartási szolgáltatás (1 év)

PO3: Szállítási szolgáltatás

2. lépés – Tranzakciós ár felosztása az önálló eladási árak arányában:

Önálló eladási árak összege:

Berendezés: 94 000 EUR (100 000 – 5 000 – 1 000)

Karbantartás: 5 000 EUR

Szállítás: 1 000 EUR

Összesen: 100 000 EUR

Mivel az összeg már arányos, a felosztás:

PO1: Berendezés – 94 000 EUR

PO2: Karbantartás – 5 000 EUR

PO3: Szállítás – 1 000 EUR

3. lépés – Bevétel elszámolásának időzítése:

PO1 – Berendezés: Bevétel azonnal, amikor az irányítás átszáll (gyári átadás) → 94 000 EUR egyszerre elszámolva.

PO2 – Karbantartás: Bevétel időarányosan, a szolgáltatás nyújtása során (lineárisan) → 5 000 EUR / 12 hónap = 416,67 EUR havonta.

PO3 – Szállítás: Bevétel, amikor a szállítás teljesül (pl. 1 héten belül a gyári átadás után) → 1 000 EUR egyszerre elszámolva.

Összes bevétel elszámolása IFRS 15 szerint:

Szállítás hónapjában: 94 000 + 1 000 = 95 000 EUR

Következő 12 hónapban: 416,67 EUR havonta a karbantartásért.

2. Feladat: IFRS 15 – Bevétel elszámolása Tesztfeladatok

1. kérdés

Az IFRS 15 bevétel elszámolási modelljének első lépése:

- a) Teljesítési kötelezettségek azonosítása
- b) Szerződés azonosítása az ügyféllel
- c) Tranzakciós ár meghatározása
- d) Bevétel elszámolása

Megoldás: b)

2. kérdés

Igaz vagy hamis?

Az IFRS 15 minden szerződésre vonatkozik, kivéve a lízingeket, biztosítási szerződéseket és pénzügyi eszközökre vonatkozó ügyleteket.

Megoldás: Igaz

3. kérdés

Egészítse ki: A bevételt akkor kell elszámolni, amikor az _____ az ügyfélre átszáll.

Megoldás: irányítás

4. kérdés

Melyik nem teljesítési kötelezettség?

- a) Termék leszállítása
- b) Éves karbantartási szolgáltatás
- c) Ingyenes marketing kampány a termék eladásához
- d) Szoftver frissítési szolgáltatás

Megoldás: c)

5. kérdés

Igaz vagy hamis?

Az IFRS 15-ben a tranzakciós ár meghatározásánál a változó ellenérték mindig teljes egészében figyelembe vehető.

Megoldás: Hamis – csak akkor, ha valószínű, hogy nem fog visszafordulni a jövőben.

6. kérdés

Számítási feladat:

Egy szerződés listaára 100 000 Ft, de az ügyfél teljesítése alapján 5%-os bónuszt kaphat. Az értékesítő becslése szerint 80% az esély a bónusz kifizetésére. Mennyi a tranzakciós ár?

Megoldás: Tranzakciós ár = 100 000 + (5 000 × 0,8) = 104 000 Ft.

7. kérdés

Melyik jellemzi az „időben” történő teljesítést?

- a) Az ügyfél előre fizet, a szállítás egy későbbi időpontban történik
- b) Az irányítás folyamatosan száll át a szerződés teljesítése során
- c) A termék egy adott időpontban kerül átadásra
- d) Mindig építőipari szerződéseknél fordul elő

Megoldás: b)

8. kérdés

Igaz vagy hamis?

Az IFRS 15 szerint a teljesítési kötelezettség azonosításánál minden szerződést külön kell kezelni, és nem lehet kombinálni őket.

Megoldás: Hamis – bizonyos feltételek mellett kombinálhatók.

9. kérdés

Egészítse ki! A változó ellenérték becslésének két módszere van: _____

Megoldás: várható érték, legvalószínűbb összeg

10. kérdés

Számítás:

Egy projekt teljes szerződéses ára 500 000 Ft, várható költségei 350 000 Ft. Az első év végén a költségek 210 000 Ft-ra rúgnak. Mekkora bevételt lehet elszámolni, ha időben történik a teljesítés?

Megoldás:

Teljesítési arány = $210\,000 / 350\,000 = 60\%$

Elszámolható bevétel = $500\,000 \times 60\% = 300\,000\text{ Ft}$

11. kérdés

Melyik NEM része a szerződés lényeges elemeinek az IFRS 15 szerint?

- a) Azonosítható jogok és kötelezettségek
- b) Fizetési feltételek
- c) A szerződés kötelező ereje
- d) A cég adózási politikája

Megoldás: d)

12. kérdés

Igaz vagy hamis?

Az IFRS 15 szerint a finanszírozási komponens csak akkor lényeges, ha az időszak meghaladja az egy évet.

Megoldás: Igaz

13. kérdés

Egészítse ki!

Az IFRS 15 ötlépéses modelljének 5. lépése a _____.

Megoldás: bevétel elszámolása, amikor a teljesítési kötelezettség teljesül

14. kérdés

Számítás:

Egy ügyfél 120 000 Ft-ot fizet előre egy 12 hónapos szolgáltatásért. Mennyi bevétel számolható el havonta?

Megoldás: $120\,000 / 12 = 10\,000$ Ft havonta

15. kérdés

Melyik példában számolunk el bevételt egy pontban?

- a) Egy épület kivitelezése 2 év alatt
- b) 3 évre szóló karbantartási szerződés
- c) Készlet eladása raktárból azonnali átadással
- d) Szoftver előfizetés

Megoldás: c)

16. kérdés

Igaz vagy hamis?

A bevétel elszámolásakor mindig a számlázott összeg az irányadó.

Megoldás: Hamis – az irányítás átszállása a meghatározó.

17. kérdés

Egészítse ki: A szerződés módosítása az IFRS 15 szerint lehet _____ vagy _____.

Megoldás: külön szerződésként elszámolva, meglévő szerződés módosításaként kezelve

18. kérdés

Számítás: Egy termék ára 50 000 Ft, de a vevő 10%-os engedményt kap, ha 100 darab felett rendel. Az ügyfél 120 darabot vásárol. Mekkora a teljes bevétel?

*Megoldás: $\text{Egységár} = 50\,000 \times 0,9 = 45\,000$ Ft
Teljes bevétel = $45\,000 \times 120 = 5\,400\,000$ Ft*

19. kérdés

Melyik NEM változó ellenérték?

- a) Teljesítménybónusz
- b) Árengedmény
- c) Visszatérítési kötelezettség
- d) Fix szerződéses ár

Megoldás: d)

20. kérdés

Igaz vagy hamis?

Az IFRS 15 célja, hogy egységes, elvszerű keretet adjon a bevétel elszámolásához, amely a legtöbb iparágra alkalmazható.

Megoldás: Igaz

21. kérdés

Előlegszámla:

2025. márciusban 20 000 EUR előleget kapunk egy kínai megrendelőtől gépszállításra. A fuvarparitás szerint a gép átadásakor (júniusban, amikor Shanghai-ba érkezik) kerül át az irányítás.

Megoldás:

Márciusban könyvelés:

Bank +20 000 EUR

Contract liability („kapott előleg”) –20 000 EUR

Júniusban, amikor a gép megérkezik:

Contract liability megszűnik –20 000 EUR

Revenue (árbevétel) +20 000 EUR

Tehát: ha a számla kiállítása megelőzi a teljesítést, akkor szerződéses kötelezettségként (előlegként) kell kimutatni. Ha pedig a teljesítés megelőzi a számlát, akkor szerződéses eszközt (követelést) kell mutatni.

22. kérdés

A „MagyarGép Kft.” 2025. március 10-én 5 000 000 Ft előleget számlázott ki egy vevőnek, aki azonnal átutalta az összeget. A gép tényleges szállítása 2025. június 30-án történt meg, a teljes szerződéses ár 20 000 000 Ft.

Megoldás (könyvelési lépések):

2025. március 10. – előlegszámla kiállítása és pénz beérkezése:

T: Bank 5 000 000

K: Kapott előleg (szerződéses kötelezettség) 5 000 000

2025. június 30. – teljesítés (irányítás átadása, gép leszállítása):

T: Kapott előleg 5 000 000

T: Vevők 15 000 000

K: Árbevétel 20 000 000

Értelmezés: Az előlegszámla nem jelent bevételt, hanem kötelezettséget. A bevételt csak a teljesítéskor, az irányítás átadásakor ismerjük el.

23. Kérdés – Teljesítés előbb, számla később

A „SzolgáltTech Zrt.” 2025. szeptemberben elvégez egy 1 200 000 Ft értékű tanácsadási munkát. A szerződés szerint a számlát csak októberben állítja ki, amikor az ügyfél jóváhagyta a beszámolót.

Megoldás (könyvelési lépések):

2025. szeptember 30. – teljesítés megtörtént, de még nincs számla:

T: Szerződéses eszköz 1 200 000

K: Árbevétel 1 200 000

2025. október 10. – számla kiállítása:

T: Vevők 1 200 000

K: Szerződéses eszköz 1 200 000

Értelmezés: A teljesítéshez kapcsolódó bevételt már szeptemberben el kell számolni, függetlenül attól, hogy a számla csak októberben készül el. Az átmeneti időszakban a bevételhez kapcsolódó követelést „szerződéses eszközként” tartjuk nyilván.

24. Kérdés – Teljesítés és számlázás egyidejűleg

A „Logisztika Kft.” 2025. november 15-én leszállít egy 800 000 Ft értékű árut. A teljesítés és a számlázás ugyanazon a napon történik.

Megoldás (könyvelési lépések):

2025. november 15. – teljesítés + számla:

T: Vevők 800 000

K: Árbevétel 800 000

Értelmezés: Ez a klasszikus eset: a teljesítés és a számlázás egy időben történik, így a bevételt azonnal el kell ismerni.

25. Kérdés – Szolgáltatás teljesítése időarányosan

A „SoftPro Kft.” 2025. január 1-jén egyéves szoftver-karbantartási szerződést köt ügyfelével 1 200 000 Ft értékben. A szerződés szerint az ügyfél a teljes összeget előre, január 5-én átutalja. A karbantartási szolgáltatás egész évben folyamatosan teljesül.

Megoldás (könyvelési lépések):

2025. január 5. – pénz beérkezése:

T: Bank 1 200 000

K: Kapott előleg (szerződéses kötelezettség) 1 200 000

2025. március 31. – első negyedév végén, a teljesítés arányában ($1\,200\,000 / 12 \times 3 = 300\,000$ Ft):

T: Kapott előleg 300 000

K: Árbevétel 300 000

2025. június 30. – második negyedév végén:

T: Kapott előleg 300 000

K: Árbevétel 300 000

2025. szeptember 30. – harmadik negyedév végén:

T: Kapott előleg 300 000

K: Árbevétel 300 000

2025. december 31. – negyedik negyedév végén:

T: Kapott előleg 300 000

K: Árbevétel 300 000

Értelmezés: Ebben az esetben a bevételt nem egyszerre, hanem időarányosan kell elszámolni, mivel a szolgáltatás folyamatosan teljesül. Az IFRS 15 és az ASC 606 szerint a bevételt annak megfelelően kell felismerni, ahogyan az ügyfél fokozatosan megszerzi az irányítást a szolgáltatás felett.

26. Példa – Építőipari szerződés (időarányos teljesítés)

A „BuildTech Zrt.” 2025. január 1-jén szerződést köt egy irodaépület kivitelezésére 300 000 000 Ft értékben. A szerződés szerint a munkálatok 2 évig tartanak, és a vevő havonta igazolja a teljesítést (műszaki ellenőri jelentés alapján). 2025-ben a kivitelezési költségek 120 000 000 Ft-ot tettek ki, a várható összes költség pedig 240 000 000 Ft. Feladat: Számold ki és könyveld le a 2025. évben elszámolható bevételt!

Megoldás:

A teljes projekt várható költsége: 240 000 000 Ft

2025-ben felmerült költség: 120 000 000 Ft

Teljesítési arány = $120\,000\,000 / 240\,000\,000 = 50\%$

Elszámolható bevétel = $300\,000\,000 \times 50\% = 150\,000\,000$ Ft

Könyvelés 2025-ben:

Felmerült költségek elszámolása:

T: Költségek 120 000 000

K: Készletek / Pénzeszközök / Kötelezettségek 120 000 000

Bevétel elszámolása időarányosan (50% teljesítés alapján):

T: Vevők (követelés) 150 000 000

K: Árbevétel 150 000 000

Értelmezés:

Az IFRS 15 szerint az építőipari szerződés tipikusan időben teljesített teljesítési kötelezettség, mert a vevő a munkálatok előrehaladtával folyamatosan megszerzi az irányítást a felépülő eszköz felett. Ezért a bevételt nem a projekt végén egy összegben, hanem időarányosan kell elszámolni, a költségfelhasználás vagy a teljesítési fok alapján. A módszer előnye, hogy a beszámoló tükrözi a vállalat tényleges teljesítményét.

2.3. Lízingek elszámolása

A lízingek a modern gazdaság egyik legfontosabb finanszírozási és eszközhasználati formáját jelentik. Vállalatok világszerte alkalmazzák a lízinget annak érdekében, hogy hozzáférjenek eszközökhöz – például ingatlanokhoz, gépekhez, járművekhez vagy informatikai infrastruktúrához – anélkül, hogy azonnal, teljes egészében meg kellene vásárolniuk azokat. A lízing segítségével a vállalatok hatékonyan tudják kezelni a cash flow-jukat, rugalmasabbá válik a működésük, és csökkenthetik a tulajdonlással járó kockázatokat. A régi számviteli szabályozás – IAS 17 az IFRS-ekben, illetve az ASC 840 a US GAAP-ban – azonban gyakran vezetett olyan helyzethez, hogy a lízingek jelentős része „off-balance sheet” finanszírozásként jelent meg. Az operatív lízingeknél ugyanis a lízingbe vevő nem mutatott ki sem eszközt, sem kötelezettséget, hanem pusztán bérleti díjként számolta el a kifizetéseket az eredménykimutatásban. Ez komoly problémát jelentett a pénzügyi kimutatások felhasználói számára: a mérlegek nem tükrözték valóban a vállalat kötelezettségeit és tőkeáttételét. A transzparencia hiánya miatt a lízingek sokszor „láthatatlan adósságot” jelentettek, ami torzította a pénzügyi mutatókat (pl. adósság/EBITDA, eszközarányos megtérülés). Az elemzőknek, befektetőknek külön korrekciókat kellett készíteniük ahhoz, hogy a vállalat tényleges kötelezettségeit értékelni tudják. Az IFRS-t és a US GAAP-et kidolgozó standardalkotók – az IASB és a FASB – ezt a problémát felismerték, és több évig tartó közös konvergenciaprojektet indítottak a lízingek elszámolásának egységesítésére és átláthatóbbá tételére. Az eredmény két, időben közel azonos új standard lett:

- IFRS 16 – Leases: 2016-ban jelent meg, és 2019. január 1-jétől kötelező alkalmazni.
- ASC 842 – Leases: 2016-ban bocsátotta ki a FASB, és a nyilvánosan működő vállalatok számára 2019-től, a nem nyilvános vállalatok számára 2020–2021-től vált kötelezővé.

Mindkét standard alapvető célja ugyanaz: megszüntetni a mérlegen kívüli lízingeket, és biztosítani, hogy a lízingbe vevők minden lényeges lízinget eszközként (jog a használatra) és kötelezettséggént mutassanak ki. Ezáltal a beszámolók teljesebb képet adnak a vállalat pénzügyi helyzetéről és kötelezettségeiről. Ugyanakkor a két standard megközelítése bizonyos pontokon eltér:

- Az IFRS 16 a lízingbe vevőnél egy egységes modellt alkalmaz, amely minden lízinget a mérlegben mutat ki.
- Az ASC 842 megtartotta a kettős megközelítést (finance lease és operating lease), de mindkét típus a mérlegben jelenik meg, különbség az eredménykimutatásban van.

Ezek az eltérések jól mutatják, hogy bár a cél közös, a standardalkotók a saját számviteli hagyományaikhoz is igazították a szabályokat.

Az IFRS 16 és az ASC 842 egyik első és legfontosabb eleme a hatály és a kulcsfogalmak meghatározása. Mindkét standard alapvetően széles körben alkalmazható, de bizonyos kivételeket megállapít. A lízing definíciójának pontosítása kulcsfontosságú volt, mert a korábbi gyakorlatban sok szerződés besorolása vitatott volt: vajon valóban lízingről van szó, vagy pusztán szolgáltatási megállapodásról. Az új standardok egységes és elvszerű keretet adnak annak eldöntésére, hogy egy szerződés lízingnek minősül-e. Az IFRS 16 hatálya minden olyan szerződésre kiterjed, amely lízingnek minősül, vagyis amelyben az egyik fél jogot szerez egy azonosítható eszköz használatára egy meghatározott időszakon keresztül, ellenszolgáltatás fejében. Ugyanakkor vannak kivételek, mert a standard nem vonatkozik a biológiai eszközök lízingjére, a kutatási és fejlesztési célú eszközökre, az ásványi erőforrások feltárására és hasznosítására kötött szerződésekre, valamint azokra az immateriális javakra, amelyekre külön IFRS standard vonatkozik. Ugyancsak nem alkalmazandó pénzügyi eszközök és biztosítási szerződések esetében. E kivételek célja az volt, hogy a szabályozás világosan elhatárolja magát más területektől, és ne legyen átfedés a már létező standardokkal. Az ASC 842 szintén széles körben alkalmazandó, de kissé más kivételeket sorol fel. Az amerikai standard például kizárja a készletek lízingjét, az építés alatt álló eszközöket, valamint az immateriális javak használatára irányuló megállapodásokat, ugyancsak nem vonatkozik a lízing definíciója alá nem tartozó szolgáltatási szerződésekre. Látható tehát, hogy az IFRS 16 és az ASC 842 hatálya alapvetően hasonló, de az amerikai szabályozás szigorúbb abban, hogy bizonyos típusú eszközök lízingjét eleve kizárja. A lízing fogalma mindkét standardban lényegében azonos alapelvre épül. Egy szerződés akkor minősül lízingnek, ha a szerződés gazdasági tartalma alapján a vevő jogot szerez egy azonosítható eszköz használatára, és ez a jog átruházza az irányítást az eszköz felett. Az irányítás fogalma itt is kulcsszerepet játszik, hasonlóan a bevétel elszámolásánál látottakhoz. Nem a tulajdonjog átruházása a lényeg, hanem az, hogy a bérlő képes legyen a gazdasági előnyöket élvezni, és megakadályozni másokat e jog gyakorlásában. Ha például egy szerződésben a szolgáltató bármikor kicserélheti a biztosított eszközt egy másikra, amely azonos funkciót lát el, akkor nincs szó ténylegesen azonosítható eszközről, és így a megállapodás nem minősül lízingnek.

Mind az IFRS, mind a US GAAP nagy hangsúlyt fektet arra, hogy a lízing meghatározása ne csupán formai, hanem tartalmi kérdés legyen. A vállalatoknak azt kell vizsgálniuk, hogy a szerződésben az ügyfél valóban megszerzi-e az eszköz feletti irányítást. Ez különösen fontos a vegyes szerződések esetében, ahol az eszközhasználat mellett szolgáltatási elemek is vannak. Például egy repülőgép-lízing szerződés tartalmazhat karbantartási és személyzeti szolgáltatásokat is. Ezeket el kell különíteni a tényleges lízingelemtől, és a számviteli kezelésük külön szabályok szerint történik. A két standard tehát hasonló alapelveket követ a hatály és a fogalom meghatározásában, de az amerikai szabályozás több gyakorlati útmutatót tartalmaz a vállalatok számára. Az ASC 842 például részletesebb példákkal illusztrálja, hogy mikor tekinthető egy szerződés lízingnek, és mikor csupán szolgáltatási szerződésnek. Az IFRS 16 inkább elvszerű megközelítést alkalmaz, és nagyobb teret hagy a vállalatok szakmai megítélésének. Ez a különbség jól tükrözi az IFRS és a US GAAP általános filozófiáját: az előbbi a principle-based, az utóbbi pedig a rule-based szemlélethez áll közelebb.

A lízingek elszámolásának egyik legfontosabb kérdése, hogy a vállalatok képesek legyenek helyesen azonosítani, vajon egy szerződés ténylegesen lízinget testesít-e meg. A korábbi standardoknál gyakran előfordult, hogy a szerződő felek olyan formában fogalmazták meg a megállapodást, amely a gazdasági tartalom szerint lényegében lízing volt, ám számviteli szempontból mégsem minősült annak, így elkerülhette a mérlegbe történő felvételt. Az IFRS 16 és az ASC 842 ezért különösen nagy hangsúlyt helyezett arra, hogy a definíció elvszerű, világos és egységes legyen. A két standard meghatározása közel azonos. Egy szerződés lízingnek minősül, ha egy meghatározott időszakra az egyik fél jogot szerez egy azonosítható eszköz használatára, és ezzel együtt irányítja is az eszköz használatából származó gazdasági hasznokat, mindezt ellenszolgáltatás fejében. E meghatározás két alapvető elemet tartalmaz: az eszköz azonosíthatóságát és az irányítás átruházását. Az azonosítható eszköz kitétel azt jelenti, hogy a szerződésben szereplő eszköz konkrétan meghatározható legyen, akár sorozatszám, helyszín vagy más egyedi azonosító alapján. Nem elegendő, ha az eszköz típusát írják elő, például egy teherautó biztosítása. Ha a szolgáltatónak megvan a joga, hogy a futamidő során bármikor kicserélje az eszközt egy másik, hasonló rendeltetésű eszközre anélkül, hogy ez a bérlő szempontjából érdemi változást jelentene, akkor a szerződés nem minősül lízingnek. Ebben az esetben inkább szolgáltatásról van szó. Az IFRS 16 és az ASC 842 egyaránt előírja, hogy a vállalatoknak ezt a kitételeket gondosan értékelniük kell, különösen a technológiai és közlekedési ágazatban, ahol az eszközök gyorsan cserélhetők.

Mind az IFRS 16, mind az ASC 842 esetében kulcsfogalom az irányítás, amely azt határozza meg, hogy a bérlő ténylegesen megszerezte-e a jogot az eszköz használatából származó gazdasági előnyök felett. Az irányítás nem azonos a tulajdonjoggal: a bérlő akkor rendelkezik vele, ha ő dönthet arról, hogyan, mikor és milyen célra használja az eszközt, és képes kizárni másokat a használatból. Ha a bérlőnek nincs tényleges befolyása az eszköz működtetésére vagy gazdasági hasznára, a szerződés inkább szolgáltatásnak minősül. Az irányítás vizsgálata ezért alapvető lépés annak eldöntésében, hogy egy szerződés lízingnek számít-e. A lízingbe vevőnek a futamidő alatt képesnek kell lennie arra, hogy meghatározza, hogyan és milyen célra használja az eszközt, és ennek gazdasági előnyeit élvezze. Ez nem feltétlenül jelenti a tulajdonjog megszerzését, hiszen a jogi tulajdon továbbra is a lízingbe adónál marad. A gazdasági tartalom alapján mégis a bérlő rendelkezik az eszköz feletti kontrollal, ha például ő dönt arról, hogyan üzemeltetik, mennyit használják, és milyen feltételek mellett lehet másra bízni az eszköz használatát. Az irányítás fogalma tehát szélesebb a hagyományos tulajdonjogi megközelítésnél, és jobban tükrözi a valós gazdasági viszonyokat.

A szerződések gyakran összetettek, és tartalmazhatnak többféle elemet. Egy repülőgéplízing például nemcsak az eszköz használatát biztosítja, hanem tartalmazhat karbantartási szolgáltatást, személyzet biztosítását vagy más kiegészítő szolgáltatásokat is. Ezeket a standardok értelmében el kell különíteni, a tényleges lízingelemet külön kell kezelni a szolgáltatási elemtől. Ez az úgynevezett komponens-szétválasztás biztosítja, hogy a mérlegben és az eredménykimutatásban pontosan az jelenjen meg, ami gazdasági értelemben eszközhasználati jogot jelent.

A komponens-szétválasztás azt jelenti, hogy ha egy szerződésben van lízingelem (az eszköz használati joga) és van szolgáltatási elem (például karbantartás, biztosítás, üzemeltetés), akkor a kettőt külön kell számviteli egységként kezelni. A lízingelemet a mérlegbe kell venni (ROU eszköz és lízingkötelezettség), a szolgáltatási részt pedig a teljesítéskor, időarányosan kell elszámolni költségként.

Gyakorlati példa: személygépkocsi lízing az ügyvezetőnek

Tegyük fel, hogy a vállalat az ügyvezető részére lízingel egy személygépkocsit. A havi díj 250 000 Ft, amely a következő tételeket tartalmazza:

- 200 000 Ft a tényleges autóhasználat (ez a lízingelem),
- 30 000 Ft karbantartás és szerviz (szolgáltatási elem),
- 20 000 Ft biztosítás (szolgáltatási elem).

A szerződésben ez fel van tüntetve, vagy – ha nincs – a cégnek becsléssel el kell különítenie, hogy a havi díj milyen arányban tartalmazza a szolgáltatásokat.

Könyvelési kezelés IFRS 16 szerint:

Lízingelem (200 000 Ft havonta):

→ Ezt a részt a futamidő alatt diszkontálva fel kell venni a mérlegbe, mint lízingkötelezettség és ROU eszköz. Az eszközt értékcsökkenéssel kell elszámolni, a kötelezettséget pedig kamatráfordítással csökkenteni.

Szolgáltatási elemek (50 000 Ft havonta)

→ Ezek nem kerülnek a mérlegbe, hanem folyamatosan, a szolgáltatás teljesítésekor költségként számoljuk el az eredménykimutatásban.

Így a 250 000 Ft-os havi díjból 200 000 Ft a lízing, amely a mérlegben eszközt és kötelezettséget keletkeztet, a fennmaradó 50 000 Ft pedig „sima” működési költség. Ha nem választanánk szét, akkor az egész 250 000 Ft-ot lízingként vennénk fel a mérlegbe, ami túlzott kötelezettséget és eszközt mutatna ki. A komponens-szétválasztás éppen azt szolgálja, hogy a mérlegben csak az eszközhasználati jog jelenjen meg, míg a kiegészítő szolgáltatások a szokásos költségek között maradjanak. Ebben a példában, a személygépkocsi-lízing esetében a gyakorlatban a könyvelőnek, vagy a controllernek szét kell bontania a lízingdíjat a „használati jog” és a „szolgáltatás” elemeire. Ez lehet, hogy szerződés szerint adott, de ha nem, akkor arányos becslést kell készíteni (pl. piaci árak alapján).

Ez arra mutat rá, hogy például egy multinacionális amerikai vállalatnál a személygépkocsi- és ingatlanlízingek elszámolása során a könyvelési rendszerben (főkönyvi szinten) nem választották szét a lízing- és a szolgáltatási elemeket. A teljes havi díj a lízing modulon keresztül került feldolgozásra, mivel ez egyszerűbb és kevesebb adminisztrációval járó megoldás volt. A vállalati riporting és kontrolling szinten azonban a controllereknek kötelező volt a lízing- és nem lízingelemek elkülönítése. A beszámolóban ugyanis már a gazdasági tartalomnak megfelelő hatást kellett kimutatni: a használati jog eszközt és a lízingkötelezettséget külön kellett kezelni, míg a szolgáltatási díjakat működési költségként kellett bemutatni.

Az ASC 842 (US GAAP lízing standard) valóban alapelveként ugyanazt írja elő, mint az IFRS 16: a lízing- és nem lízingelemeket el kell különíteni. A szétválasztás célja itt is az, hogy a mérlegben csak a használati jog eszköz és a lízingkötelezettség jelenjen meg, míg a kiegészítő szolgáltatások költségként kerüljenek elszámolásra. A különbség inkább az, hogy az ASC 842-ben a FASB beépített egy gyakorlati expedienst (practical expedient), amelyet a vállalat választhat (tehát nem automatikus és nem általános engedmény). Ez a gyakorlati expedienst kimondja, hogy a vállalat dönthet úgy, hogy nem bontja szét a lízing- és nem lízingelemeket, hanem az egész szerződésdíjat lízingként kezeli. Ez azonban nem általános szabály, hanem csak egy választható egyszerűsítés, amelyet következetesen kell alkalmazni egy teljes eszközkategóriára. Tehát:

- IFRS 16 → nincs expedienst, kötelező a komponensek szétválasztása.
- ASC 842 → alapelvben ugyanúgy kötelező a szétválasztás, de van egy választható gyakorlati expedienst, amelyet a vállalat alkalmazhat, ha egyszerűsíteni akar.

A lízing azonosításánál a két standard legfontosabb üzenete az, hogy a szerződés tartalmát kell vizsgálni, nem pedig a jogi formát. Ha egy vállalat egy adott időre ténylegesen megszerzi az irányítást egy konkrét eszköz felett, és az eszközt saját döntései alapján használhatja, akkor a megállapodás lízingnek minősül. Ez az elvszerű megközelítés biztosítja, hogy ne maradjanak rejtve a vállalat eszközhasználati jogai és a hozzájuk kapcsolódó kötelezettségek.

A lízingek elszámolása az IFRS és a US GAAP harmonizációs törekvéseinek egyik kiemelt területe volt. Az IASB és a FASB közösen indítottak konvergenciaprojektet annak érdekében, hogy megszüntessék a korábbi szabályozások (IAS 17 és ASC 840) egyik legnagyobb hiányosságát, a mérlegen kívüli operatív lízingek problémáját. A projekt eredményeként született meg az IFRS 16 és az ASC 842, amelyek 2016 körül jelentek meg, és 2019-től váltak kötelezővé a vállalatok számára. A két standard az alapelvek szintjén hasonló követelményeket fogalmaz meg: a lízingbevevőnek a legtöbb lízinget a mérlegben kell kimutatnia, mégpedig úgy, hogy a lízing kezdetekor jogot szerez az eszköz használatára (ROU – right-of-use asset), ezzel párhuzamosan pedig kötelezettséget vállal a jövőbeli lízingdíjak megfizetésére. Ez a megközelítés óriási változást jelentett a korábbi gyakorlatokhoz képest, és lényegében átalakította a vállalati mérlegek szerkezetét.

Az IFRS 16 modellje egyszerű és egységes. Minden lízinget a lízingbevevő úgy kezel, mintha az pénzügyi lízing lenne. A mérlegben megjelenik egy lízingkötelezettség, amely a jövőbeli lízingfizetések jelenértékét tükrözi, valamint a hozzá kapcsolódó használati jog eszköz. A kötelezettséget a későbbiekben az effektív kamatláb módszerével kell feloldani, az eszközt pedig szisztematikusan amortizálni kell. Ennek következménye, hogy az eredménykimutatásban a lízing költsége nem egyenletes bérleti díj formájában jelenik meg, hanem két tételre oszlik: kamatráfordításra és értékcsökkenésre.

Ez a struktúra az első években magasabb költségfelismerést eredményez, mivel a kamat a futamidő elején nagyobb, később pedig fokozatosan csökken. Így a költség időbeli lefutása nem lineáris, hanem előre terhelt. Az IFRS 16 bizonyos mentességeket is enged. Rövid távú lízingek esetében – ahol a futamidő legfeljebb 12 hónap, és nincs vételi opció – a vállalat dönthet úgy, hogy nem alkalmazza a mérlegbe történő felvételt, hanem egyszerűen működési költségként számolja el a lízingdíjakat. Hasonló könnyítést biztosít a kis értékű eszközök lízingje esetén is, tipikusan olyan eszközöknél, mint a laptopok, telefonok vagy kisebb irodai berendezések. Ezeket a kivételeket azért vezették be, hogy a standard alkalmazása ne rójon aránytalan adminisztrációs terhet a vállalatokra. Ha azonban ezeket a mentességeket nem alkalmazzák, minden egyéb lízinget a mérlegben kell kimutatni. Az ASC 842 szintén azt követeli meg, hogy a lízingbevevők a legtöbb lízinget vegyék fel a mérlegbe, ugyanakkor megtartotta a kettős modellt. A US GAAP szerint a lízingek két kategóriába sorolhatók: finance lease és operating lease. Mindkét típus esetében a mérlegben megjelenik a használati jog eszköz és a lízingkötelezettség, tehát a korábbi off-balance sheet probléma megszűnt. A különbség az eredménykimutatásban van: a finance lease hasonlóan működik, mint az IFRS modell, vagyis külön kamatráfordítás és értékcsökkenés formájában mutatják ki a lízingköltséget. Az operating lease esetében azonban a költséget lineárisan osztják el a futamidő alatt, egyenletes bérleti díjként jelenítve meg. Így az ASC 842 bizonyos mértékig megőrizte a korábbi amerikai gyakorlatot, amely a felhasználók számára megszokott képet ad az operatív jellegű lízingekről. Ez a különbség a két standard között jól szemlélteti a konvergencia korlátait. A lízingbevevő számvitelében jelentős közelítést sikerült elérni, hiszen mindkét rendszer előírja a mérlegbe történő felvételt. Ugyanakkor az IFRS 16 egységes modellje egyszerűbb és elvszerűbb, míg az ASC 842 kettős modellje árnyaltabb, de bonyolultabb is, hiszen külön szabályokat kell alkalmazni az operatív és a finanszírozási lízingekre.

Az IFRS 16 hatálya szinte minden eszközlízingre kiterjed, ideértve az ingatlanokat, gépeket, berendezéseket, és bizonyos immateriális javakat is, korlátozott kivételekkel. Az amerikai szabályozás némileg szűkebb körű, de a gyakorlatban a legtöbb tipikus lízing mindkét standard alá tartozik. Az IFRS sajátossága, hogy a lízingkötelezettséget újra kell mérni, amikor a jövőbeni cash flow-k megváltoznak, például indexált lízingdíjak esetében. Ha a bérleti díj például a fogyasztói árindexhez van kötve, akkor a változás minden egyes időszakban módosítja a kötelezettséget és a kapcsolódó eszközt. Az ASC 842 e tekintetben kevésbé szigorú, és nem minden változásnál ír elő újramérést. A lízingbeadók elszámolásában a változások kevésbé jelentősek. Az IFRS 16 alapvetően megtartotta az IAS 17 korábbi modelljét, vagyis a lízingbeadó vagy operatív, vagy pénzügyi lízingként sorolja be a szerződést. Az ASC 842 három kategóriát különböztet meg: operatív lízing, sales-type lízing és direct financing lízing. Ez a megközelítés részletesebb, de a gyakorlatban sok hasonlóságot mutat az IFRS-szel. A legnagyobb hangsúly tehát a lízingbevevői számvitel megváltoztatásán volt, ahol a transzparencia és a mérlegteljesség érdekében radikális előrelépést értek el. A lízingbevevő elszámolásának új szabályai egyértelműen a konvergencia sikerét jelentik. A két standard közötti különbségek inkább a bemutatás és az eredménykimutatás technikai részleteiben vannak, de a fő üzenet ugyanaz, a vállalatok nem rejthetik el lízingkötelezettségeiket a mérlegükön kívül.

A lízingek elszámolása a nemzetközi számvitel egyik legnagyobb horderejű változásán ment keresztül az elmúlt évtizedben. A régi szabályok, az IAS 17 és az ASC 840, még világosan megkülönböztették a pénzügyi és az operatív lízingeket a lízingbe vevő oldalán. Ez oda vezetett, hogy a vállalatok hatalmas volumenű lízingkötelezettségeket tudtak mérlegen kívül tartani, mivel az operatív lízingek nem jelentek meg sem eszközként, sem kötelezettséggént. A befektetők és elemzők számára ez jelentős problémát okozott, mert a mérleg nem tükrözte valósághűen a gazdálkodó egység kötelezettségeit, és sokszor jelentős mértékű rejtett adósság halmozódott fel a beszámolóknak. Az új standardok, az IFRS 16 és az ASC 842 bevezetése ezért a transzparencia és az összehasonlíthatóság javítását szolgálta, és célja az volt, hogy a lízingügyletek gazdasági tartalma pontosan megjelenjen a beszámolóknak. Mindkét standard alap gondolata az, hogy a lízingbe vevők a legtöbb lízinget a mérlegben mutassák ki a „használati jog” eszköz és a kapcsolódó lízingkötelezettség formájában. Ez a megközelítés gyökeresen szakít a régi gyakorlattal, és a lízinget közelebb hozza a finanszírozott eszközbeszerzésekhez. Ugyanakkor a két standard között továbbra is találunk különbségeket a részletszabályokban, a későbbi mérésben és a bemutatás módjában. Az IFRS 16 minden lízinget egységesen kezel a lízingbe vevő oldalán, míg az ASC 842 kettős modellt tart fenn, amely megkülönbözteti a finanszírozási és az operatív lízingeket – bár mindkettő a mérlegben jelenik meg, az eredménykimutatásban eltérően kerül bemutatásra.

A hatókör tekintetében mindkét standard szélesen értelmezi a lízing fogalmát, de bizonyos kivételeket is tartalmaz. Az IFRS 16 például lehetővé teszi, hogy egyes immateriális javak lízingjét kizárják, míg az ASC 842 alapvetően kizárja az immateriális javakat, a készleteket és az építés alatt álló eszközöket. A közös nevező azonban világos, ha egy szerződés alapján a bérlő irányítja egy azonosítható eszköz használatát egy meghatározott időszakon keresztül, és gazdasági előnyöket élvez abból, akkor lízingről beszélünk. Ez az irányítási kritérium a kulcs mindkét rendszerben, és sok esetben elhatárolja a szolgáltatási szerződéseket a tényleges lízingektől. A lízingek gyakorlati azonosítása ugyanakkor nem mindig egyszerű. A standardok részletes útmutatást adnak olyan kérdésekben, mint például az eszköz helyettesíthetősége, a bérlő döntési jogai az eszköz használata felett, vagy a szerződésben foglalt kiegészítő szolgáltatások elkülönítése. A komponens-szétválasztás gyakorlata szerint a lízingelemet el kell különíteni a szolgáltatási elemektől, hogy a mérlegben valóban csak az eszközhasználati jog jelenjen meg. Ez a gyakorlat a lízingdíjak bontását igényli, amely sok esetben komoly szakmai ítélőképességet és controlling támogatást kíván a vállalatoktól. A lízingbe vevő elszámolása az, ahol a legnagyobb áttörést láthatjuk. Az IFRS 16 minden esetben pénzügyi lízinghez hasonló modellt alkalmaz: a használati jog eszközt értékcsökkenéssel, a kötelezettséget kamatráfordítással számolják el. Az ASC 842 hasonlóan kötelezővé tette a mérlegben való kimutatást, de fenntartotta az operatív lízing fogalmát, amelynek költsége továbbra is egyenletes bérleti díjként jelenik meg az eredménykimutatásban. Így a két rendszer hatása a mérlegben közel azonos, de az eredménykimutatásban eltérő képet adhat. A lízingbe adó elszámolása kevésbé változott, és itt kisebbek a különbségek. Az IFRS 16 megtartotta a régi IAS 17 megközelítését, azaz a lízingbeadók továbbra is pénzügyi és operatív lízingre osztják a szerződéseket.

Az ASC 842 három kategóriát különböztet meg: operatív lízinget, sales-type lízinget és direct financing lízinget. Bár a kategóriák neve és kritériumai különböznek, a gazdasági hatások összességében hasonlóak. Külön figyelmet érdemelnek a speciális ügyletek, mint a visszlízing (sale and leaseback), az al-lízingek vagy a kapcsolt felek közötti lízingek. Az IFRS 16 szigorúbb a visszlízingek nyereségének elszámolásában, csak azt a részt engedi nyereségként kimutatni, amely valóban átadásra került, míg a US GAAP némileg megengedőbb. Az al-lízingeknél a két rendszer különböző alapon osztályoz: az IFRS a használati jog eszközt tekinti alapnak, míg a US GAAP az eredeti eszközt. A kapcsolt felek közötti ügyleteknél szintén eltérő a logika: a US GAAP a jogilag kikényszeríthető feltételekre helyezi a hangsúlyt, míg az IFRS általános elveket követ. A lízingek elszámolásában jelentős konvergencia valósult meg, különösen a lízingbe vevő oldalon. A különbségek inkább a részletekben, az eredménykimutatásban megjelenő hatásokban és bizonyos speciális ügyletek kezelésében jelentkeznek. A fő üzenet azonban egyértelmű: a lízingek ma már nem maradhatnak mérlegen kívül, és a vállalatok pénzügyi kimutatásai sokkal átláthatóbbá váltak e szabályok nyomán.

A lízingbeadók elszámolásában a változás kisebb horderejű volt, mint a lízingbevevők esetében. Ennek oka, hogy a régi standardok (IAS 17 és ASC 840) a lízingbeadókra nézve már viszonylag átlátható és működőképes modellt kínáltak. A szabályozók úgy ítélték meg, hogy a mérlegen kívüli kockázatok elsősorban a bérletknél jelentkeztek, így a konvergencia fő iránya a lízingbevevői elszámolás átalakítása volt. A lízingbeadók esetében inkább finomhangolás történt. Az IFRS 16 alapvetően megtartotta az IAS 17 korábbi logikáját. A lízingbeadónak minden szerződést két kategóriába kell sorolnia: pénzügyi lízingbe vagy operatív lízingbe. Pénzügyi lízingről akkor beszélünk, ha a kockázatok és a hasznok lényegében a bérletőhöz kerülnek, azaz a szerződés gazdasági tartalma a tulajdonjoghhoz hasonló. Ilyenkor a lízingbeadó a mérlegében kivezeti a lízingtárgyat, és helyette egy lízingkövetelést mutat ki, amely a jövőbeli lízingfizetések jelenértékét tartalmazza. Az operatív lízing esetében az eszköz továbbra is a lízingbeadó mérlegében marad, és a lízingdíjakat időarányosan ismeri el bevételként. Az ASC 842 kicsit részletesebb felosztást alkalmaz. Az amerikai szabályozás három kategóriát különböztet meg: az operatív lízinget, a sales-type lízinget és a direct financing lízinget. A sales-type lízing hasonló az IFRS szerinti pénzügyi lízinghez, azzal a különbséggel, hogy itt a lízingbeadó azonnal nyereséget vagy veszteséget számolhat el az értékesítéshez hasonló módon, amennyiben a lízing tárgyának valós értéke eltér a könyv szerinti értékétől. A direct financing lízing ezzel szemben inkább finanszírozási tranzakció, ahol a lízingbeadó célja nem az azonnali nyereség realizálása, hanem a jövőbeli kamatbevételek elérése. Az operatív lízing hasonlóan működik, mint az IFRS-ben: az eszköz a lízingbeadó mérlegében marad, és a bevétel a futamidő alatt egyenletesen kerül kimutatásra. Ez a részletesség azt jelzi, hogy az amerikai szabályozás a lízingbeadó szemszögéből is meg kívánja ragadni a gazdasági tartalmat, és ennek megfelelően enged többféle besorolást. Az IFRS ezzel szemben egyszerűbb, de elvszerűbb megközelítést választ: a pénzügyi és az operatív lízing közötti határvonal elégséges a gazdasági realitás megragadásához. Fontos különbség a két standard között a nyereség- és veszteségelszámolásban is. Az IFRS 16 szigorúbb abban, hogy a lízingbeadó csak akkor ismerhet el nyereséget, ha a kockázatok és hasznok valóban átkerültek a bérletőhöz.

Az ASC 842 alatt viszont a sales-type lízingek lehetőséget adnak arra, hogy a lízingbeadó már a kezdetkor nyereséget mutasson ki, ami egyes iparágakban jelentős eredményhatást okozhat. Összességében a lízingbeadói elszámolás területén a konvergencia kevésbé volt teljes, de a fő üzenet itt is egységes: a beszámolóknak tükrözniük kell a gazdasági tartalmat, és azt, hogy a kockázatok és hasznok kinek a könyveiben jelennek meg. Az IFRS inkább az egyszerűsége és az elvekre épít, míg a US GAAP részletezőbb és kategória-gazdagabb megközelítést alkalmaz. A lízingek számviteli kezelése két nagy szakaszra osztható: a kezdeti megjelenítésre és az utólagos értékelésre. Mind az IFRS 16, mind az ASC 842 részletes szabályokat ad arra, hogyan kell a lízingbevevőnek és a lízingbeadónak meghatározni a lízingkötelezettséget, a használati jog eszközt, valamint hogyan kell a futamidő alatt ezeket könyvelni. Bár az alapelvek közel állnak egymáshoz, a részletszabályokban találunk eltéréseket, amelyek különösen a nemzetközi összehasonlíthatóság szempontjából fontosak. A lízingek kezdeti megjelenítésénél a lízingbevevőnek mindenekelőtt meg kell határoznia a lízingkötelezettség összegét. Ez a jövőbeni lízingfizetések jelenértékén alapul. A diszkontáláshoz alapvetően a lízing implicit kamatlábát kell alkalmazni, vagyis azt a kamatlábát, amely mellett a lízingdíjak jelenértéke megegyezik az eszköz valós értékével. Amennyiben ez nem állapítható meg, akkor a vállalat saját inkrementális hitelfelvételi kamatlábát kell használni, azaz azt a kamatlábát, amelyen a vállalat hasonló feltételek mellett finanszírozást tudna szerezni. Ez az elv mindkét standardban megegyezik, bár az ASC 842 a nem nyilvános vállalatok számára engedélyt ad: ők dönthetnek úgy, hogy a kockázatmentes kamatlábát alkalmazzák a lízingkötelezettség diszkontálásához. Ez gyakorlati egyszerűsítés, de általában magasabb kötelezettség kimutatását eredményezi, mivel a kockázatmentes kamatláb jellemzően alacsonyabb, mint a piaci finanszírozási kamat.

A lízingbe vevő a kötelezettség mellett a mérlegben megjeleníti a használati jog eszközt is, amelynek értéke kezdetben megegyezik a lízingkötelezettséggel, kiegészítve a kezdeti közvetlen költségekkel, csökkentve az esetleges lízingbeadó által adott ösztönzőkkel. Az IFRS 16 és az ASC 842 ezen a ponton nagyon hasonló. A különbségek inkább a későbbi értékelésben jelentkeznek. Az utólagos értékelés során az IFRS 16 szerint a lízingkötelezettséget az effektív kamatláb módszerével kell csökkenteni, azaz a kötelezettség után kamatráfordítást számolnak el, miközben a törlesztésekkel a kötelezettségállomány mérséklődik. A használati jog eszközt amortizálni kell a lízing futamideje alatt, jellemzően lineáris módszerrel, hacsak a használat mintázata nem indokol eltérő módszert. Ennek következtében az eredménykimutatásban két tétel jelenik meg: kamatráfordítás és értékcsökkenés. A teljes lízingköltség a futamidő első éveiben magasabb, később alacsonyabb, mivel a kamatkomponens idővel csökken. Ezt hívjuk előre terhelt költségprofilnak. Az ASC 842 esetében, ha a lízing pénzügyi lízingnek minősül, a kezelés gyakorlatilag megegyezik az IFRS 16 modelljével: külön kamat- és amortizációs költség jelenik meg. Ha viszont a lízing operatív lízingnek minősül, akkor a költséget a futamidő alatt egyenletesen kell elosztani, és az eredménykimutatásban lineáris bérleti díjként kell kimutatni. Ez a kettős modell az egyik legfontosabb különbség az IFRS és a US GAAP között. Míg az IFRS minden esetben a finanszírozott beszerzés logikáját alkalmazza, addig az amerikai szabályozás igyekszik megőrizni a régi operatív lízinghez hasonló költségprofil is.

13. Lízing standardok összehasonlítása (IFRS 16 vs ASC 842)

Szerkezeti elem	IFRS 16 – Leases	ASC 842 – Leases
Kibocsátás, hatálybalépés	Kibocsátás: 2016, hatálybalépés: 2019. január 1.	Kibocsátás: 2016, hatálybalépés: 2019-től (nyilvános cégek), 2020/21-től (nem nyilvános cégek)
Bevezetés (Introduction)	Cél: a lízingek mérlegen kívüli elszámolásának megszüntetése, transzparencia növelése.	Cél: minden jelentős lízing kerüljön mérlegbe, de a bemutatásban megőrizte a kettős modellt.
Célkitűzés (Objective)	Egységes, elvszerű modell a lízingbevevő számára.	Mérlegen belül minden lízing, de külön modell az operatív és pénzügyi lízing számára.
Hatály (Scope)	Szinte minden lízingre vonatkozik (ingatlan, gép, berendezés), kivétel: egyes immateriális javak, ásványi erőforrások, biológiai eszközök.	Hasonló hatály, de kizárja az immateriális javakat, készleteket, építés alatt lévő eszközöket.
Fogalommeghatározások (Definitions)	Lízing: azonosítható eszköz használati joga, irányítás átruházása.	Ugyanaz az alapelv, gyakorlati útmutatóval kiegészítve.
Elvek és alapvető követelmények (Principles and Key Requirements)	Lízingbevevő: minden lízinget a mérlegben kell kimutatni (ROU eszköz + kötelezettség). Nincs különbség finance és operating lease között.	Lízingbevevő: kettős modell – finance lease és operating lease. Mindkettő a mérlegben, de eltérő eredménykimutatási hatás.
Mentességek	Rövid távú lízingek (≤ 12 hónap) és kis értékű eszközök (pl. laptop, telefon) kivehetők a modellből.	Csak rövid távú lízingek mentesíthetők. Kis értékű mentesség nincs.
Lízingbeadó elszámolása	Megmaradt az IAS 17 logika: pénzügyi vs. operatív lízing.	Három kategória: operating lease, sales-type lease, direct financing lease.
Mérési elvek (Measurement)	Kötelezettség: jövőbeli fizetések jelenértéke. Eszköz: ROU asset, amortizáció. Kötelezettség feloldása effektív kamatlábval.	Hasonló logika. Különbség: private companies → lehetőség risk-free rate alkalmazására.

Utólagos értékelés	Kamat + amortizáció (előre terhelt költségprofil).	Finance lease: kamat + amortizáció. Operating lease: lineáris költség az eredménykimutatásban.
Újramérés és módosítások	Széles körű újramérési kötelezettség (pl. indexek, CPI változás, futamidő módosítása).	Csak lényeges módosításnál kell újramérni. Indexváltozásoknál nem mindig szükséges.
Speciális tranzakciók	Sale-and-leaseback: szigorúbb nyereségelszámolás (csak a ténylegesen átadott rész). Sublease: ROU eszköz alapján osztályozás.	Sale-and-leaseback: rugalmasabb nyereségelszámolás. Sublease: underlying asset alapján osztályozás.
Közzétételi követelmények	Részletes közzétételek a lízing cash flow-k összegéről, időzítéséről, feltételeiről.	Hasonló közzétételek, de több előírás a nem nyilvános cégek számára is.
Hatálybalépés és átmeneti rendelkezések	2019. január 1., korai alkalmazás megengedett.	2019-től (public), 2020/21-től (private). Practical expedients választhatók.

Forrás: www.iasb.org.com, www.fasb.org.com alapján saját szerkesztés

Az IFRS 16 és az ASC 842 bevezetésének közös célja az volt, hogy a lízingek mérlegen kívüli elszámolása megszűnjön, és a vállalatok pénzügyi kimutatásai átláthatóbbá váljanak. Mindkét standard előírja, hogy a lízingbevevő a legtöbb lízinget a mérlegben mutassa ki használati jog eszközként és lízingkötelezettségként. A két rendszer közötti alapvető különbség azonban az, hogy míg az IFRS 16 egységes modellt alkalmaz, az ASC 842 kettős modellt tart fenn: a finance lease hasonló az IFRS kezeléséhez, de az operatív lízingek költsége az eredménykimutatásban továbbra is lineárisan jelenik meg. A mentességekben is eltérés figyelhető meg. Az IFRS lehetővé teszi a rövid távú lízingek és a kis értékű eszközök kivételét, míg az amerikai szabályozás csak a rövid távú lízingekre ad engedményt. A mérés elvei hasonlóak, de az ASC 842 további gyakorlati egyszerűsítést enged: a nem nyilvános vállalatok a kötelezettségek diszkontálásánál a kockázatmentes kamatlábat is választhatják. Ez egyszerűbb megoldást jelent, ugyanakkor jellemzően magasabb kötelezettséget mutat ki, mint az IFRS szerinti piaci alapú ráta. Az utólagos értékelés területén az IFRS minden lízinget a finanszírozott beszerzések logikája szerint kezel, így a költség kamat- és amortizációs komponensekből áll, ami előre terhelt költségprofil eredményez. Az ASC 842 finance lease esetén ugyanezt követi, de operatív lízingnél egyenletes költségelszámolást ír elő, amely más eredménykimutatási képet ad. A kötelezettségek újramérésében is szigorúbb az IFRS: minden, a jövőbeni cash flow-kat érintő változást azonnal át kell vezetni, míg az ASC 842 csak a lényeges szerződésmódosításokat tekinti újramérési eseménynek.

A lízingbeadói elszámolásban az IFRS a két kategóriás rendszert (operatív és pénzügyi lízing) tartotta meg, az amerikai standard viszont három kategóriát különít el: operatív, sales-type és direct financing lízinget. Ez a részletesebb besorolás lehetőséget ad a gazdasági tartalom árnyaltabb megragadására, de bonyolultabbá is teszi az elszámolást. A speciális tranzakciók kezelésében szintén eltérés mutatkozik: az IFRS szigorúbb a visszlízingek nyereségszámolásában és a sublease besorolásában, míg a US GAAP rugalmasabb. Összességében elmondható, hogy a két standard alapelve azonos, de az IFRS 16 egyszerűbb és egységesebb rendszert kínál, míg az ASC 842 részletesebb, és bizonyos pontokon nagyobb rugalmasságot enged. A mérlegben megjelenő kép közel azonos, de az eredménykimutatásban és az adminisztrációs gyakorlatban jelentős különbségek mutatkoznak, amelyeket a nemzetközi beszámolók összehasonlításánál mindig figyelembe kell venni.

Lízing elszámolásával kapcsolatos gyakorló példák:

1. Esettanulmány: Lízing elszámolása IFRS 16 és US GAAP (ASC 842) szerint

Adatok: Az XYZ Kft. (lízingbevevő) 20X1. január 1-jén 5 éves, fel nem mondható ipari berendezés lízingszerződést köt:

- Éves lízingdíj: 10 000 EUR (évente, év végén fizetve)
- Nincs vásárlási opció és tulajdonjog átruházás
- Hasznos élettartam: 8 év
- Valós érték: 60 000 EUR
- Növekményes hitelkamat: 5%
- Nincsenek kezdeti költségek vagy karbantartási elemek

Feladat:

1. Számítsa ki a lízingkötelezettség jelenértékét (PV) 5%-os kamattal.
2. Határozza meg az 1. év könyvelését és a pénzügyi kimutatások hatását mind IFRS 16, mind ASC 842 szerint.
3. Mutassa be a fő különbségeket a két standard között a költségek megjelenítésében.

Megoldás

1. *Lízingkötelezettség jelenértéke (PV):*

$$PV = 10\,000 \times [1 - (1 + 0,05)^{-5}] / 0,05 \approx 43\,300 \text{ EUR}$$

Mindkét standardnál (IFRS 16 és ASC 842) a kezdő nap könyvelése:

- ROU eszköz: 43 300 EUR
- Lízingkötelezettség: 43 300 EUR

2. *Első év könyvelése*

IFRS 16

- Kamatköltség: $43\,300 \times 5\% = 2\,165 \text{ EUR}$
- Tőketörlesztés: $10\,000 - 2\,165 = 7\,835 \text{ EUR}$
- Értékcsökkenés: $43\,300 / 5 = 8\,660 \text{ EUR}$

Eredménykimutatás 20X1:

- Értécsökkenés: 8 660 EUR (működési költség)
- Kamat: 2 165 EUR (pénzügyi költség)
- Összköltség: 10 825 EUR

Mérleg 20X1.12.31.:

- ROU eszköz: 34 640 EUR
- Lízingkötelezettség: 35 465 EUR

US GAAP – ASC 842 (operatív lízing)

- Összes kifizetés: 50 000 EUR → lineáris éves költség = 10 000 EUR
- Kamat: 2 165 EUR
- Amortizáció: 7 835 EUR

Eredménykimutatás 20X1:

- Lízingköltség: 10 000 EUR (egy tételként, működési költségben)

Mérleg 20X1.12.31.:

- ROU eszköz: 35 465 EUR
- Lízingkötelezettség: 35 465 EUR

14. táblázat: 1. Esettanulmány levezetése

Szempont	IFRS 16	ASC 842 (US GAAP)
Lízing besorolása	Nincs osztályozási teszt; pénzügyi lízingként kezelik.	5 kritériumot értékel; ebben az esetben operatív lízingnek minősül.
Kezdeti elismerés (1. nap)	ROU eszköz = 43 300 USD; Lízingkötelezettség = 43 300 USD.	ROU eszköz = 43 300 USD; Lízingkötelezettség = 43 300 USD.
Következő év 1 Számvitel (20X1)	Kamatköltség = 2,165 USD; Értécsökkenés = 8 660 USD; Teljes költség = 10 825 USD.	Lineáris költség = 10 000 USD; Kamat = 2,165 USD; ROU eszköz amortizációja = 7,835 USD.
1. év végi egyenlegek	Lízingkötelezettség = 35 465 USD; ROU eszköz = 34 640 USD.	Lízingkötelezettség = 35 465 USD; ROU eszköz = 35 465 USD.
Teljes költségminta	Előre betöltős (idővel csökken).	Lineáris állandó 10 000 dollár évente.
EBITDA hatás	8 660 dollár költség értécsökkenésként (hozzáadva az EBITDA-hoz); 2,165 dollár kamatként. Magasabb év eleji EBITDA.	A teljes 10 000 dollárt működési költségként kezelik, csökkentve az EBITDA-t.
Kumulatív hatás 5 év alatt	Teljes költség = 50 000 USD (korai magasabb és később alacsonyabb kiadásokkal).	Teljes költség = 50 000 USD (konzisztens éves összeg).

Forrás: Saját szerkesztés

A 14. táblázat bemutatja a lízingbe vevő számviteli eredményeinek legfontosabb különbségeit. A mérlegek nagyrészt igazodnak (mindkettő ugyanazt a kötelezettséget jelenti, és az eszközöket, amelyek végül mindkettő nullára amortizálódnak a futamidő végére). Az eredménykimutatások azonban különböznek a költségek időzítésében és bemutatásában. Az IFRS 16 előre ütemezett költségmintát hoz létre (minden lízingre közös), és felosztja a költségeket az értékcsökkenés és a kamat között. Az ASC 842 továbbra is lineáris lízingköltséget adhat az operatív lízingekhez, ami simább hatást gyakorol a nettó eredményre. Az 5 éves lízingünkben az IFRS több költséget jelentett, mint a GAAP az 1. évben (és kevesebbet fog jelenteni, mint a GAAP az 5. évben).

Azért egyforma a kumulatív költség (50 000 EUR mindkét standard alatt), mert a lízingdíjak összesen $5 \times 10\,000 = 50\,000$ EUR-t tesznek ki, és a lízingbevevő ténylegesen ennyit fizet ki a futamidő alatt. A különbség oka: a költség időbeli elosztása:

- IFRS 16:

A lízinget kötelezettség + ROU eszközként kezeli.

Az eredményhatás két részre oszlik: kamat (csökkenő) és értékcsökkenés (állandó).

Ezért a teljes költség az elején magasabb (mert a kötelezettség nagy, így a kamat is nagyobb), később pedig alacsonyabb (mert a kamat csökken).

Mintázat: „front-loaded” (elején több, végén kevesebb).

- US GAAP – ASC 842 operatív lízing:

A lízingdíj költségét egyenletesen, lineárisan osztja el a futamidő alatt.

Évente mindig 10 000 EUR jelenik meg a P&L-ben, függetlenül a belső kamat+amortizáció bontástól.

Eredmény: Összesen mindkét esetben 50 000 EUR kerül elszámolásra, mert a cash outflow ennyi. Eltérés: a P&L-ben mikor és hogyan jelentkeznek a költségek, illetve hogyan hatnak az olyan mutatókra, mint az EBITDA, EBIT vagy a nettó eredmény alakulása az egyes években.

2. Kérdések IFRS 16 Lízingek vonatkozásában:

2/1. kérdés: Melyik az IFRS 16 fő célja?

Megoldás: A lízingek egységes számviteli kezelésének biztosítása, amely előírja, hogy a lízingbe vevők szinte minden lízinget mérlegre vegyenek.

2/2. kérdés: Igaz vagy hamis? Az IFRS 16 szerint a rövid távú lízingeket (12 hónapnál rövidebb) a lízingbe vevő mentesítheti a mérlegre vétel alól.

Megoldás: Igaz

2/3. kérdés: Mi a lízing definíciója az IFRS 16 szerint?

Megoldás: Egy szerződés, amely jogot biztosít egy azonosított eszköz használatára meghatározott időre, ellenszolgáltatás fejében.

2/4. kérdés: Egészítsd ki: A lízingbe vevő a lízing kezdetekor felveszi az eszközt mint _____ és a kapcsolódó kötelezettséget.

Megoldás: használati jog eszköz (right-of-use asset)

2/5. kérdés: Melyik nem tartozik az IFRS 16 hatálya alá?

Megoldás: Biológiai eszközökre vonatkozó lízingek (IAS 41)

2/6. kérdés: Igaz vagy hamis? A változó lízingdíjakat mindig a lízingkötelezettség részének kell tekinteni.

Megoldás: Hamis – csak ha indexhez vagy kamatlábhoz kötöttek, nem pedig teljesítményhez.

2/7. kérdés: Számítás: Egy cég 5 évre bérel irodát évi 20 000 EUR lízingdíjjal. A diszkontráta 5%. Számítsd ki a kezdeti lízingkötelezettség jelenértékét (közelítő érték).

Megoldás: $PV \approx 20\,000 \times 4,3295 = 86\,590\text{ EUR}$

2/8. kérdés: Mikor kell a lízingbe vevőnek újramérnie a lízingkötelezettséget?

Megoldás: Ha változik a jövőbeni lízingdíjak összege index vagy kamatláb változása miatt, vagy opció gyakorlása/visszavonása esetén.

2/9. kérdés: Igaz vagy hamis? A lízingbe adónál az IFRS 16 megszüntette a pénzügyi és operatív lízing megkülönböztetését.

Megoldás: Hamis – ez csak a lízingbe vevőnél szűnt meg, a lízingbe adónál megmaradt.

2/10. kérdés: Mi a különbség a pénzügyi és operatív lízing között a lízingbe adónál?

Megoldás: Pénzügyi lízing: a kockázatok és előnyök lényegében átszállnak a lízingbe vevőtől. Operatív lízing: nem szállnak át teljes mértékben.

2/11. kérdés: Egészítsd ki: A használati jog eszköz bekerülési értéke magában foglalja a lízingkötelezettség kezdeti értékét, a _____ és az előzetesen felmerült közvetlen költségeket.

Megoldás: fizetett lízingdíjakat

2/12. kérdés: Milyen mentesítési lehetőségeket kínál az IFRS 16 a lízingbe vevőnek?

Megoldás: Rövid távú lízingek és alacsony értékű eszközök lízingjei.

2/13. kérdés: Igaz vagy hamis? Az IFRS 16 megköveteli, hogy a lízingbe vevő a lízingdíjakat egyenletesen ismerje el a futamidő alatt.

Megoldás: Hamis – amortizáció + kamatköltség módszert alkalmaz.

2/14. kérdés: Számítás: Egy 3 éves lízing esetén a használati jog eszköz bekerülési értéke 30 000 EUR, maradványérték 0. Éves lineáris amortizáció?

Megoldás: $30\,000 / 3 = 10\,000\text{ EUR évente}$

2/15. kérdés: Mikor kell a lízingbe adónak derecognizálnia a lízingbe adott eszközt?

Megoldás: Pénzügyi lízing kezdetekor, amikor az eszközzel kapcsolatos kockázatok és előnyök lényegében átszállnak.

2/16. kérdés: Egészítsd ki: A lízingkötelezettséget a jövőbeni lízingfizetések _____ értékén kell kimutatni.

Megoldás: jelen

2/17. kérdés: Igaz vagy hamis? Az alacsony értékű eszközök definíciója az IFRS 16-ban konkrét értékhatárhoz van kötve.

Megoldás: Hamis – nincs konkrét összeg, de példaként említik a laptopot, irodabútort.

2/18. kérdés: Mi történik, ha a lízingfeltételek módosulnak?

Megoldás: A lízingbe vevő újraméri a lízingkötelezettséget és módosítja a használati jog eszközt.

2/19. kérdés: Számítás: Egy cég 10 000 EUR éves díjat fizet 4 évig, diszkontráta 4%. Mi a lízingkötelezettség jelenértéke (közelítő)?

Megoldás: $PV \approx 10\,000 \times 3,6299 = 36\,299$ EUR

2/20. kérdés: Mi az IFRS 16 egyik fő célja a transzparencia növelése terén?

Megoldás: A lízingbe vevők off-balance sheet tételeinek megszüntetése, a pénzügyi helyzet pontosabb bemutatása.

3. Feladat: Lízing-elszámolás példamegoldások

3/1. feladat – Rövid távú / kis értékű eszközök (mentesség alkalmazása)

Cég: DeltaPrint Zrt.

Tényállás: A vállalat 20 db laptopot lízingel 10 hónapos futamidőre. A havi díj gépenként 30 000 Ft, a szerződés szerint a díj havonta esedékes, nincs opció meghosszabbításra. Egy új, azonos laptop jellemző piaci ára kb. 350 000 Ft/db.

Nincsenek kezdeti közvetlen költségek vagy lízingbeadói ösztönzők.

Követelmény: Mutasd be az elszámolást IFRS 16 és ASC 842 szerint. Döntsd el, hogy alkalmazható-e mentesség (short-term és/vagy low-value).

Megoldás – IFRS 16:

Short-term mentesség: igen, a futamidő ≤ 12 hónap és nincs vételi opció $\rightarrow$ alkalmazható.

Low-value mentesség: igen, eszközönként a „újkori” érték alacsony ($350\,000\text{ Ft} \ll \sim 5\,000\text{ USD}$ irányadó küszöb).

Következmény: a DeltaPrint választhat, hogy nem mutat ki ROU eszközt és lízingkötelezettséget; a díjakat időarányosan költségként számolja el.

Számítás:

Havi összdíj = $20 \times 30\,000 = 600\,000\text{ Ft}$.

10 hónap alatt összesen $6\,000\,000\text{ Ft}$ költség.

Könyvelés (havonta, IFRS 16 mentesség mellett):

T: Igénybe vett szolgáltatás / Bérleti díj költség $600\,000$

K: Pénzeszköz / Szállítók $600\,000$

Megoldás – ASC 842:

Short-term mentesség: igen (≤ 12 hónap, nincs opció).

Low-value mentesség: nincs külön low-value mentesség US GAAP alatt, de itt nem is szükséges, mert a short-term önmagában elég.

Elszámolás: megegyezik az IFRS-szel – nincs ROU eszköz és kötelezettség, a díjak lineárisan ráfordítások.

Megjegyzés: Ha a szerződés 13 hónap lenne, IFRS alatt low-value mentesség továbbra is választható lenne (ha a tételes feltételek teljesülnek), US GAAP alatt viszont már ROU eszközt és kötelezettséget kellene kimutatni (mert csak a short-term könnyítés létezik).

3/2. feladat – Gép lízingje: finanszírozási jelleg (IFRS 16 és ASC 842 – finance)

Cég: NovaSteel Kft.

Tényállás: A vállalat gépet lízingel 4 évre. Év végén esedékes, évi 12 000 000 Ft díj.

Nincs vételi opció vagy tulajdonátruházás. A NovaSteel inkrementális hitelfelvételi rátája 8%. Nincs induló költség vagy ösztönző. A gép valós értéke a lízing kezdetén 40 000 000 Ft.

Követelmény:

Kezdeti lízingkötelezettség és ROU eszköz meghatározása.

Megoldás:

PV-tényező (annuitás, 4 év, 8%):

$$AF = 1 - (1 + 0,08)^{-4} / 0,08 \approx 3,3121375$$

Kezdeti kötelezettség = ROU eszköz

$$= 12\,000\,000 \times 3,3121375 = 39\,745\,650 \text{ Ft (kerekítve).}$$

1. év – kamat és törlesztés

$$\text{Kamat} = 39\,745\,650 \times 8\% = 3\,179\,652 \text{ Ft}$$

$$\text{Törlesztés} = \text{Fizetés} - \text{Kamat} = 12\,000\,000 - 3\,179\,652 = 8\,820\,348 \text{ Ft}$$

$$\text{Záró kötelezettség} = 39\,745\,650 - 8\,820\,348 = 30\,925\,302 \text{ Ft}$$

Értékcsökkenés (IFRS 16): nincs tulajdonátruházás → a lízingidővel egyezik a hasznos idő.

$$\text{ÉCS} = 39\,745\,650 / 4 = 9\,936\,413 \text{ Ft/év}$$

1. évi eredményhatás (IFRS 16):

$$\text{Kamat } 3\,179\,652 + \text{ÉCS } 9\,936\,413 = 13\,116\,065 \text{ Ft (előre terhelt profil).}$$

ASC 842 besorolás:

PV ≈ 99% a 40 000 000 Ft valós értékhez képest → finance lease (lényegében „substantially all”).

→ Elszámolás megegyezik az IFRS 16-tal: külön kamat és amortizáció.

Könyvelési tételek – induláskor:

T: ROU eszköz 39 745 650

K: Lízingkötelezettség 39 745 650

1. év vége:

Kamatfelismerés: T: Kamat ráfordítás 3 179 652 / K: Lízingkötelezettség 3 179 652

Fizetés: T: Lízingkötelezettség 12 000 000 / K: Pénzeszköz 12 000 000

ÉCS: T: Értékcsökkenési leírás 9 936 413 / K: Halmazott ÉCS – ROU 9 936 413

3/3. feladat – Iroda bérlete: IFRS 16 vs. ASC 842 (operatív hatás GAAP alatt)

Cég: Orion Media Rt.

Tényállás: 5 éves irodabérlet, évi 50 000 000 Ft fizetéssel, minden év végén. Nincs vételi opció, nincs ösztönző. A bérlő inkrementális rátája 6%. Az iroda gazdasági élettartama ~40 év (nem „lényeges része” az 5 év).

Követelmény:

Kezdeti kötelezettség és ROU eszköz (mindkét standard).

év IFRS 16 alatti eredményhatás (kamat + ÉCS) és záró kötelezettség.

év ASC 842 (operating lease) alatti P&L és összevetés IFRS-szel (EBITDA-hatás).

Megoldás:

PV-tényező (annuitás, 5 év, 6%):

$$AF = 1 - (1 + 0,06)^{-5} / 0,06 \approx 4,2123667$$

Kezdeti kötelezettség = ROU eszköz

$$= 50\,000\,000 \times 4,2123667 = 210\,618\,335 \text{ Ft.}$$

IFRS 16 – 1. év

$$\text{Kamat} = 210\,618\,335 \times 6\% = 12\,637\,100 \text{ Ft}$$

$$\text{Törlesztés} = 50\,000\,000 - 12\,637\,100 = 37\,362\,900 \text{ Ft}$$

$$\text{Záró kötelezettség} = 210\,618\,335 - 37\,362\,900 = 173\,255\,435 \text{ Ft}$$

$$\text{ÉCS (5 év, lineáris)} = 42\,123\,667 \text{ Ft}$$

$$\text{évi P\&L: } 12\,637\,100 + 42\,123\,667 = 54\,760\,767 \text{ Ft (előre terhelte).}$$

ASC 842 – várható besorolás:

Nincs tulajdonátruházás, nincs vételi opció, a futamidő nem a gazdasági élet „jelentős része”, PV nem „substantially all” → operating lease.

P&L (1. év): egyenletes lízingköltség = 50 000 000 Ft.

Összevetés és EBITDA-hatás:

IFRS 16: a 50 millió bérleti díj helyett kamat + ÉCS jelenik meg → EBITDA magasabb (mert a lízingköltség „kicsúszik” EBITDA-ból).

ASC 842 operating: az eredménykimutatásban egyenletes lízingköltség marad → EBITDA-hatás nincs (a teljes 50 millió EBITDA-t csökkenti).

Mérlegben mindkét standardnál megjelenik ROU és kötelezettség; a különbség főként a P&L profilban van.

Könyvelési tételek (IFRS 16 – 1. év):

Induláskor: T: ROU eszköz 210 618 335 / K: Lízingkötelezettség 210 618 335

Kamat: T: Kamat ráfordítás 12 637 100 / K: Lízingkötelezettség 12 637 100

Fizetés: T: Lízingkötelezettség 50 000 000 / K: Pénzeszköz 50 000 000

ÉCS: T: Értékcsökkenési leírás 42 123 667 / K: Halmazott ÉCS – ROU 42 123 667

Könyvelési logika (ASC 842 – operating):

Mérleg: ROU és kötelezettség felvétele azonos kezdeti összegen.

P&L: egyösszegű, lineáris lízingköltség (úgy kalkulálva, hogy a kamatkomponens és a „ROU amortizáció” összege évről évre egyenletes költséget adjon).

3/4. feladat – Komponens-szétválasztás: autólízing, szerviz és biztosítás

Cég: Helios Kft.

Tényállás: A Helios Kft. 3 évre lízingel egy személygépkocsit a FleetRent Zrt.-től. A havi díj 300 000 Ft, amely a következő szolgáltatásokat tartalmazza:

gépkocsi használati jog: 220 000 Ft/hó

szervizcsomag (karbantartás, olajcsere, gumicsere): 50 000 Ft/hó

casco biztosítás: 30 000 Ft/hó

A szerződés nem tartalmaz vételi opciót, a fizetések minden hónap végén esedékesek.

A Helios Kft. inkrementális kamatlába 7%.

Követelmény:

Mutassa be, hogyan kell a komponenseket szétválasztani IFRS 16 és ASC 842 alatt.

Számítsa ki a lízingkötelezettséget és a használati jog eszközt a futamidő kezdetén.

Mutassa be az első év P&L hatását IFRS és US GAAP alatt.

Megoldás

1. Komponensek szétválasztása

Az IFRS 16 és az ASC 842 egyaránt előírja, hogy a lízingelemet (autó használati jog) el kell különíteni a nem lízingelemtől (szerviz, biztosítás).

Lízingkomponens: 220 000 Ft/hó → a mérlegben kimutatandó (ROU + kötelezettség).

Nem lízingkomponensek: 80 000 Ft/hó (szerviz + biztosítás) → közvetlenül költségként számolandók el.

2. Kezdeti lízingkötelezettség és ROU eszköz. A lízingdíj csak a lízingkomponenst tartalmazza: $220\,000\text{ Ft} \times 12 \times 3\text{ év} = 7\,920\,000\text{ Ft}$.

Diszkonttényező (annuitás, 3 év, 7%):

$$AF = 1 - (1 + 0,07)^{-3} / 0,07 \approx 2,6243$$

$$PV = 220\,000 \times 12 \times 2,6243 \approx 6\,924\,000\text{ Ft}$$

→ Kezdeti lízingkötelezettség és ROU eszköz = 6 924 000 Ft

3. Első év P&L (IFRS 16 alatt)

Kamat (7% az induló kötelezettségre): $6\,924\,000 \times 7\% = 484\,680\text{ Ft}$

Törlesztés: az éves díj 2 640 000 Ft ($220\,000 \times 12$) – 484 680 = 2 155 320 Ft

Záró kötelezettség év végén = $6\,924\,000 - 2\,155\,320 = 4\,768\,680\text{ Ft}$

ÉCS: $6\,924\,000 / 3\text{ év} = 2\,308\,000\text{ Ft}$

P&L IFRS 16 – 1. év

Kamat: 484 680 Ft

ÉCS: 2 308 000 Ft

Nem lízingelemek költsége: $80\,000 \times 12 = 960\,000\text{ Ft}$

Összes ráfordítás = 3 752 680 Ft

P&L ASC 842 alatt

A komponens-szétválasztás ugyanúgy kötelező, mint IFRS alatt.

A besorolás: mivel rövid táv nincs, és a PV az eszköz valós értékének lényeges része → finance lease.

Következmény: a költségprofil azonos az IFRS 16-tal: kamat + amortizáció + nem lízingelemek költsége.

Az első év összes ráfordítása tehát azonos: 3 752 680 Ft.

2.4. Pénzügyi instrumentumok

A pénzügyi instrumentumok számviteli kezelése az egyik legösszetettebb terület, amely mind az IFRS, mind a US GAAP alatt több standardra, illetve témakörre épül. A szabályozás célja, hogy a vállalatok pénzügyi eszközeit és kötelezettségeit egységes elvek alapján mutassák be, és a kapcsolódó kockázatokat transzparensen tárják fel. A két rendszer közötti különbség elsősorban a definíciók részletezettségében és a hatály megközelítésében rejlik. Az IFRS egységesebb, elvszerűbb keretrendszert nyújt, míg a US GAAP részletezőbb, sok specifikus esetet külön szabályozással fed le. Az IFRS-ben a definíciók sokszor tágabbak, míg a GAAP inkább szabályalapú megközelítést követ. Az IFRS definíciója szerint pénzügyi instrumentum minden olyan szerződés, amelynek eredményeként az egyik fél számára pénzügyi eszköz, a másik fél számára pedig pénzügyi kötelezettség vagy saját tőke instrumentum keletkezik. Az IFRS emellett kifejezetten definiálja a pénzügyi garanciákat is, amelyek sajátos kategóriát képeznek. IFRS alatt a pénzügyi instrumentumokra vonatkozó szabályozást főként három standard tartalmazza:

- IAS 32 – Presentation: meghatározza a pénzügyi instrumentumok saját tőke vagy kötelezettségként történő besorolását, valamint a kapcsolódó bemutatási elveket.
- IFRS 9 – Financial Instruments: szabályozza a pénzügyi eszközök és kötelezettségek kezdeti és utólagos értékelését, az értékvesztést (ECL-modell) és a fedezeti elszámolást.
- IFRS 7 – Disclosures: részletes közzétételeket ír elő a pénzügyi instrumentumok kockázatairól, mérési kategóriáiról és a kapcsolódó hatásokról.

A US GAAP szabályozás részletesebb, de kevésbé egységes, mint az IFRS. A definíció szerint pénzügyi instrumentum minden olyan szerződés, amely készpénz, vagy más pénzügyi eszköz szállítást, illetve pénzügyi kötelezettség teljesítését írja elő. A US GAAP-ban külön szabályok vonatkoznak például a garanciákra, vagy a biztosítéki kötelezettségekre. US GAAP alatt a pénzügyi instrumentumok több témakörben (ASC Topic) jelennek meg:

- ASC 310 – Receivables: szabályozza a követelések (pl. vevőkövetelések, hitelek) elszámolását, értékelését és értékvesztését.
- ASC 320 – Debt Securities: lefedi a kötvényekbe, adósságpapírokba történő befektetések számvitelét, értékelését (trading, AFS, HTM kategóriák).
- ASC 321 – Equity Investments: meghatározza a részesedések, részvények számviteli kezelését, beleértve a valós értéken történő értékelést.
- ASC 326 – Credit Losses: a várható hitelezési veszteségek elszámolására vonatkozó CECL-modellt (Current Expected Credit Loss) írja elő.
- ASC 815 – Derivatives and Hedging: a származékos ügyletek és fedezeti elszámolás szabályait tartalmazza, beleértve a hatékonyság vizsgálatát és dokumentációs elvárásokat.
- ASC 825 – Financial Instruments – Overall: általános útmutatót ad a pénzügyi instrumentumok számviteléhez, beleértve a fair value option-t és a közzétételeket.
- ASC 860 – Transfers and Servicing: a pénzügyi eszközök átruházására és kiszolgálására vonatkozó szabályokat adja meg, ideértve a faktoringot és a repó ügyleteket.

15. Táblázat: Pénzügyi instrumentumok – Hatály és definíciók (IFRS vs US GAAP)

Szempon	IFRS	US GAAP
Fő standardok	IAS 32, IFRS 9, IFRS 7	Több ASC topic: 310, 320, 321, 326, 815, 825, 860
Pénzügyi instrumentum definíciója	Szerződés, amely az egyik félnek pénzügyi eszközt, a másik félnek pénzügyi kötelezettséget vagy saját tőke instrumentumot eredményez	Szerződés, amely készpénz vagy más pénzügyi eszköz szállítását, illetve pénzügyi kötelezettség teljesítését írja elő
Pénzügyi garancia	IFRS 9 kifejezetten definiálja és szabályozza	Nincs egységes definíció, több topic kezeli (pl. ASC 460 – Guarantees)
Megközelítés	Egységes, elvszerű keretrendszer	Fragmentált, részletszabályokra épülő rendszer
Hatály	Minden pénzügyi eszköz és kötelezettség, kivételekkel (pl. biztosítás, lízing – külön standardok)	Hasonló, de több terület külön témakörben szabályozva, eltérő részletességgel

Forrás: www.iasb.org www.fasb.org alapján saját szerkesztés

A pénzügyi instrumentumok területén a legnagyobb különbség az IFRS és a US GAAP megközelítése között abban rejlik, hogy az IFRS egy egységes, elvszerű keretrendszert kínál, míg a GAAP több, különálló szabályrendszert (ASC témaköröket) használ, amelyek részletes szabályokat adnak az egyes eszköz- és kötelezettségtípusokra. Az IFRS 9 átfogóan szabályozza a pénzügyi instrumentumok osztályozását, értékelését, értékvesztését és a fedezeti elszámolást, kiegészítve az IAS 32 bemutatási elveivel és az IFRS 7 közzétételi követelményeivel. A US GAAP alatt ezzel szemben a receivables (ASC 310), a debt securities (ASC 320), az equity investments (ASC 321), a credit losses (ASC 326), a derivatives and hedging (ASC 815), valamint az instruments overall (ASC 825) és transfers and servicing (ASC 860) külön-külön szabályozást kap. Ez a fragmentáltság nagyobb részletességet biztosít, de kevésbé áttekinthető rendszert eredményez. Az értékvesztés modellje is eltér: IFRS alatt az expected credit loss (ECL) módszer érvényesül, amely háromlépcsős megközelítést követ, míg a GAAP alatt a current expected credit loss (CECL) modell kötelező, amely minden eszközre azonnali várható veszteséget ír elő. A fedezeti elszámolásnál az IFRS 9 rugalmasabb, például lehetővé teszi aggregált kitettségek fedezését is, amit a US GAAP nem. Az egyik markáns különbség a bemutatásban a „temporary equity” kategória, amely csak a US GAAP-ban létezik, és a részvények bizonyos típusainak átmeneti besorolását teszi lehetővé, míg az IFRS alatt ezek egyértelműen saját tőke vagy kötelezettség kategóriába tartoznak. Mindezek miatt a további feldolgozásban célszerű az IFRS-re koncentrálni, mert ez egységesebb és didaktikailag követhetőbb keretrendszert biztosít, miközben a GAAP főbb különbségei feltárára kerültek a 15. és 16. számú táblázat alapján.

16. Táblázat: Pénzügyi instrumentumok – IFRS vs US GAAP összehasonlítás

Terület	IFRS	US GAAP
Szabályozási szerkezet	Egységes standardok: IAS 32 (bemutatás), IFRS 9 (osztályozás, értékelés, értékvesztés, fedezeti elszámolás), IFRS 7 (közzétételek)	Fragmentált: több ASC topic (310, 320, 321, 326, 815, 825, 860) külön szabályozza a területet
Definíciók	Pénzügyi instrumentum = szerződés, amely eszközt, kötelezettséget vagy saját tőke instrumentumot eredményez	Hasonló definíció, de több terület külön ASC alatt, részletesebb szabályokkal
Értékvesztés modell	IFRS 9: ECL (expected credit loss) – háromlépcsős modell	ASC 326: CECL (current expected credit loss) – minden eszközre azonnali várható veszteség
Fedezeti elszámolás	IFRS 9: rugalmas, aggregált kitettségek fedezése is lehetséges	ASC 815: szigorúbb, csak szerződésben meghatározott tételekre
Saját tőke vs kötelezettség	IAS 32: bináris besorolás – vagy equity, vagy liability	Létezik „temporary equity” kategória bizonyos részvényekre
Közzététel	IFRS 7: széles, elvszerű közzététel	ASC 825 és mások: részletező, instrumentumtípusonként eltérő előírások

Forrás: www.iasb.org, www.fasb.org alapján saját szerkesztés

A 16. számú táblázat jól szemlélteti, hogy a pénzügyi instrumentumok területén az IFRS egységesebb és elvszerűbb megközelítést alkalmaz, míg a US GAAP fragmentáltabb szabályrendszert követ. Az IFRS 9 az osztályozás, értékelés, értékvesztés és fedezeti elszámolás szabályait egyetlen standardban foglalja össze, míg a GAAP több különálló ASC-témakörben rendezi ugyanezeket. Az értékvesztési modellekben is jelentős eltérés mutatkozik: az IFRS 9 háromlépcsős várható hitelezési veszteség modellt alkalmaz, amely fokozatosan reagál a hitelkockázat romlására, míg az US GAAP CECL-modellje azonnal, a kezdetektől az élettartamra szóló veszteséget veszi figyelembe. A fedezeti elszámolás területén az IFRS 9 rugalmasabb, lehetővé téve aggregált kitettségek fedezését, ezzel szemben a US GAAP szigorúbban, szűkebb keretek között szabályozza a fedezeti kapcsolatok elszámolását. A saját tőke és kötelezettségek besorolásánál az IAS 32 egyértelmű bináris megközelítést alkalmaz, míg a US GAAP bizonyos esetekben bevezeti a „temporary equity” kategóriát is. A közzétételek tekintetében az IFRS 7 átfogó, elvszerű előírásokat tartalmaz, szemben a US GAAP részletesebb, típusonként elkülönülő követelményeivel.

17. Pénzügyi Instrumentumok - Főbb eltérések - IFRS 9 vs US GAAP

Nézőpont	IFRS 9 (IFRS)	US GAAP (multiple standards)
Osztályozási megközelítés	Elv-alapú, a cash flow-jellemzők (SPPI vs. non-SPPI) és az üzleti modell (tartás, eladás, kereskedelem) által vezérelve. A pénzügyi eszközök három kategóriája: Amortizált bekerülési érték, FVOCI, FVPL. Lehetővé teszi a tőkeinstrumentumok FVOCI választását (nincs újrahasznosítás) stratégiai befektetésekhez	Szabályalapú, az eszköz típusa és a menedzsment szándéka vezérli. Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok: HTM (amortizált bekerülési érték), AFS (FV+OCI), Kereskedési/FVPL Részvénytőkepapírok: általában FVPL (összes nyereség/veszteség a nyereségben) az ASU 2016-01 után (nincs OCI opció részvényre (kivéve a ritka kivitelezhető alternatívát).
Részvénybefektetések	Alapértelmezett FVPL, opció az FVOCI számára újrahasznosítás nélkül a kereskedési céllal nem tartott részvények esetében). Így elkerülhető az eredmény-volatilitás, ha a nyereséget/veszteséget tartósan az OCI-ba viszi (stratégiai befektetésekre alkalmas).	FVPL a nettó bevételen keresztül a legtöbb részvénybefektetésnél Nincs AFS kategória a részvények esetében (az ASU 2016-01 megszüntette, ha nincs könnyen meghatározható FV, használhatja a költséget mínusz értékvesztés (mérési alternatíva). A nyereség/veszteség általában eléri a bevételeket, ami az IFRS-hez képest nagyobb bevétel-ingadozást okoz, ha az IFRS FVOCI opciót használják.
Pénzügyi eszközkategóriák (adósság)	Amortizált bekerülési érték: ha az SPPI-t és az üzleti modellt be kell tartani. FVOCI (adósság): ha az SPPI és az üzleti modell a hold & sell.	HTM: lejáratig tartási szándékkal és képességgel rendelkező adósság → amortizált bekerülési érték. AFS: adósság, amely nem minősül HTM-nek vagy

	FVPL: ha nem sikerül SPPI vagy kijelölt/. Kategóriák közötti átsorolás csak üzleti modell változása esetén (ritka).	kereskedésnek → FV-vel OCI-val (értékesítésből származó bevételeként újrahasznosítható nyereség). Kereskedés/FVPL: kereskedési célból tartott vagy választott valós érték opció → FV bevétele növekedéssel). Az átminősítések (pl. AFS a HTM-be) megengedettek, de feltételekhez kell kapcsolódniuk (korai értékesítés esetén a HTM-re vonatkozó szabályok beszennyezése stb.).
Értékvesztési modell	Várható hitelvesztés (ECL) – kettős mérési megközelítés: 12 hónapos ECL az 1. szakaszra, élettartamra szóló ECL csak jelentős hitelromlás (2. szakasz) vagy nemteljesítés (3. szakasz) után. Mindig legalább kis mértékű engedmény a teljesítő eszközökre is. Az ECL a kölcsönökre, követelésekre, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokra, AC vagy FVOCI-nál, lízingkövetelésekre, valamint bizonyos off-B/S tételekre vonatkozik.	Aktuális várható hitelvesztés (CECL) – egyetlen mérés: mindig rögzítse az élettartamra vonatkozó várható veszteségeket a hatályon belül. Nincs szakasz vagy küszöb az eszkalációhoz – a hitelek/HTM esetében az első napi élettartamra vonatkozó veszteség kerül elszámolásra. Az AFS adósság esetén használjon hitelezési veszteségekre a valós érték költség alatti összegére korlátozódó céltartalékot (nulla is lehet, ha a nem realizált veszteség nulla vagy triviális). A CECL a hitelek, követelésekre, HTM-tartozásokra, nettó lízingbe történő befektetésekre és bizonyos off-B/S hitelkockázatokra vonatkozik. (A részvénybefektetéseknél nincs hitelvesztési modellje, mivel FVPL.)

Juttatás kezdeti elismeréskor	Jellemzően alacsonyabb – csak 12 hónapos ECL-t (amely az élettartamra vetített veszteség egy részét) könyvelnek el egy teljesítő eszközre Például egy új 5 éves hitelnél a következő évi nemteljesítés esélyét tükrözi a tartalék, nem pedig a teljes 5 évre (hacsak nem romlik a hitel).	Magasabb – teljes futamidejű ECL azonnal rögzítve Az új 5 éves hitelre juttatás jár, amely fedezi a nemteljesítési kockázatot 5 éven keresztül. Ez az IFRS 9-nél jobban csökkentheti a kezdeti bevételt. (Az élettartam során azonban a teljes elismert hitelköltségnek konvergálnia kell.)
Hitelromlás hatása	Ha a hitelkockázat jelentősen megnő, a juttatás 12 hónapról élettartamra emelkedik, ami ekkor ugrásszerűen megnövekszik a kiadásokban.	Nincs fogalma a szakaszokról, tehát nincs konkrét „ugrási” pont – a hitelromlás fokozatosan tükröződik, ahogy Ön folyamatosan újrabecsüli az élettartamra vetített veszteséget. A gyakorlatban azonban, ha a kockázat növekszik, az élettartam-veszteség is növekedhet, így költségnövekedés következik be, de a GAAP már kezdettől fogva élettartam alapú lett volna. Nincs fogalma a 12 hónapra való „visszatérésről” – ez mindig egy életre szól.
Az értékvesztett hitelek kamatbevétele	Ha egy eszköz hitelvesztett (3. szakasz), a kamatbevételt a nettó könyv szerinti értékre számítják (az értékvesztés után), ami gyakorlatilag csökkenti a kétes számlák kamatbevételel-elszámolását. Ez a bevétel elszámolását a nettó megtérülő értékhez igazítja.	A kamat általában bruttó alapon halmozódik fel, kivéve, ha a kölcsönt kötvényenként nem felhalmozási státuszba helyezik. A GAAP-szabályok nem írják elő a nettó alapkamatra való automatikus átállást. Sok vállalat abbahagyja a nemteljesítő hitelek kamatfelhalmozását (nem elhatárolt), ami hasonló

		hatású. Itt nincs egységes szabvány – ez egy gyakorlat.
Leírás és visszavonás	Ha egy eszközt behajthatatlannak ítélnék, azt leírják a juttatás terhére. Ha egy későbbi időszakban a várható veszteség összege csökken, az IFRS 9 lehetővé teszi az értékvesztés visszairását (a céltartalék csökkenthető és bevétel elszámolható), ameddig azt a javulás indokolja.	A leírások hasonlóak (levonás a juttatásból). A GAAP lehetővé teszi a kibocsátási egységek felszabadítását (jóváírási bevétel), ha a várakozások javulnak, vagy ha korábbi túlbecslést észlelnek. A gyakorlatban mindkettő visszafordítja a céltartalékot, ha a veszteségi várakozások csökkennek, tehát ez alapvetően hasonló. (Mindkettő szimmetrikusan ismeri el a magasabb vagy alacsonyabb várható veszteségeket az idő múlásával.)
Hedge könyvelés	Több alapelv: a hatékonysági teszt kvalitatív vagy engedelkeny (nincs 80–125%-os küszöb); le tudja fedezni a nem pénzügyi tételek kockázati összetevőit; nem kell külön mérni az eredménytelenséget (a valós érték fedezeti ügyletek esetében mindez az eredménybe kerül, vagy a cash flow fedezeti ügyletek esetében az OCI-ba alapértelmezés szerint). Nincs önkéntes fedezeti kijelölés a mögöttes kapcsolat megszakítása nélkül	Még inkább szabályalapú: lehetővé teszi a shortcut módszert bizonyos fedezetek esetében, dokumentálni kell és értékelni kell a hatékonyságot (bár a 2017-es frissítés eltávolította a cash flow fedezeti ügyletek eredménytelenségének mérésére vonatkozó követelményt – minden tényleges nyereség/veszteség az OCI számára). Csak akkor fedezheti a kockázati összetevőket, ha kifejezetten engedélyezett

Forrás: www.iasb.org.com, www.fasb.org.com alapján saját szerkesztés

Az IFRS 9 – Financial Instruments standard az egyik legátfogóbb és legjelentősebb számviteli szabályozás, amely a pénzügyi eszközök és kötelezettségek elszámolását, értékelését, valamint a kapcsolódó kockázatok bemutatását határozza meg. A standard teljes, végleges változatát 2014 júliusában adták ki, és 2018. január 1-jén lépett hatályba, felváltva a korábbi IAS 39 szabályozást. Az IFRS 9 létrehozásának elsődleges célja az volt, hogy egy egységes és elvszerű keretrendszert biztosítson a pénzügyi instrumentumok kezelésére, amely egyszerűbb és jobban érthető, ugyanakkor a gazdasági realitásokhoz közelebb álló információkat nyújt a felhasználóknak. Az IFRS 9 – Financial Instruments standard létrehozásának háttérében az a felismerés állt, hogy a korábbi szabályozás, az IAS 39 túlzottan bonyolult, nehezen értelmezhető és gyakran nem tükrözte megfelelően a gazdálkodó egységek valós gazdasági kockázatait. A 2008-as globális pénzügyi válság is rámutatott arra, hogy a veszteségek késedelmes elismerése és a túlzottan merev kategóriák hozzájárultak a pénzügyi rendszer instabilitásához. Az IFRS 9 célja ezért egy olyan egységes és elvszerű keretrendszer megalkotása volt, amely egyszerűbb, átláthatóbb és közelebb áll a tényleges gazdasági folyamatokhoz. A standard három pillérre épül: a pénzügyi eszközök és kötelezettségek besorolására és értékelésére, az előre tekintő értékvesztési modellre, valamint a fedezeti ügyletek könyvelésére. Az új besorolási logika a szerződéses cash flow-k jellegére és az üzleti modellre épül, ezáltal jobban tükrözi a vállalatok tényleges szándékait. Az értékvesztési szabályozás egyik legfontosabb újítása a várható hitelvesztés (ECL) modell bevezetése, amely a jövőbeni veszteségeket is figyelembe veszi, nem csupán a már bekövetkezett eseményeket. Az IFRS 9 egy olyan átfogó szabályozási rendszert teremtett, amely nemcsak a pénzügyi kimutatások átláthatóságát és megbízhatóságát növeli, hanem a felhasználók számára relevánsabb információkat is biztosít miközben elősegíti a kockázatkezelési gyakorlat számviteli támogatását is (18. számú táblázat).

18. Táblázat: IFRS 9 – Financial Instruments Alapadatok

Elem	Adat
Standard megnevezése	IFRS 9 – Financial Instruments
Kibocsátás dátuma	2014. július (teljes, végleges változat)
Hatálybalépés	2018. január 1.
Kiváltott standardok	IAS 39 – Financial Instruments: Recognition and Measurement
Kapcsolódó standardok	IAS 32 – Presentation; IFRS 7 – Disclosures
Cél	Egységes keretrendszer a pénzügyi eszközök és kötelezettségek elszámolására és bemutatására, valamint a kockázatkezelés számviteli támogatására.

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

A pénzügyi instrumentumok a vállalatok működésének egyik legfontosabb területét képezik, hiszen a legtöbb gazdálkodó egység mind eszköz, mind kötelezettség oldalról számos pénzügyi szerződésben vesz részt. Az IFRS 9 – Financial Instruments standardot azért dolgozta ki a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB), hogy a korábbi, sokszor túlzottan szabályalapú IAS 39 helyébe egy elvszerű, átláthatóbb és a kockázatkezelési gyakorlattal jobban összhangban álló szabályozás lépjen. A 2018. január 1-jén hatályba lépett standard célja, hogy a pénzügyi kimutatások a gazdasági valóságot hűbben tükrözzék, csökkentve az értelmezési eltéréseket, és elősegítve a befektetők számára a kockázatok és lehetőségek jobb megértését. Az IFRS 9 megalkotásakor külön hangsúlyt kapott az értékvesztési modell reformja, valamint a besorolás és értékelés elveinek egyszerűsítése.

A kezdeti megjelenítés az IFRS 9 egyik alapfogalma. A standard kimondja, hogy a pénzügyi eszközöket és kötelezettségeket akkor kell kimutatni, amikor a vállalat szerződésben rögzített félként kötelezettséget vagy jogosultságot szerez. Ez azt jelenti, hogy a mérlegben nem a szándék vagy az előzetes megállapodás, hanem a tényleges szerződéses kötelezettségvállalás időpontja a meghatározó. Például egy kötvény vásárlásakor a pénzügyi eszköz a vásárlás napján megjelenik a könyvekben, nem pedig a teljesítés vagy a pénzmozgás időpontjában. Az IFRS 9 lehetővé teszi, hogy az úgynevezett „regular-way” tranzakciók esetében a vállalat választása szerint vagy a kereskedés napján (trade date), vagy a teljesítés napján (settlement date) történjen a kimutatás, azonban a választott módszerben következetességet kell biztosítani. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a cégeknek számviteli politikájukban rögzíteniük kell, hogy például részvényügyleteiket melyik módszerrel tartják nyilván. A kezdeti megjelenítéskor a pénzügyi eszközöket és kötelezettségeket valós értéken kell elszámolni. Ez alól kivételt jelentenek azok a tételek, amelyeknél a tranzakciós költségek közvetlenül hozzárendelhetők, ekkor ugyanis a bekerülési érték a valós érték és a kapcsolódó költségek összege.

A kivezetés szintén központi elem az IFRS 9-ben, mivel pontosan meghatározza, mikor kell a könyvekből törölni egy adott pénzügyi instrumentumot. A pénzügyi eszközök esetében ez akkor következik be, ha a szerződéses jogok a cash flow-kra megszűnnek, vagy ha az eszközt olyan módon ruházzák át, hogy a kockázatok és hasznok többsége átszáll a másik félre. Ez a gyakorlatban leginkább követelések faktorálásánál vagy értékpapírok eladásánál fordul elő. Például, ha egy cég 100 millió forint értékű vevőkövetelését faktorálja, és a kockázat is teljes egészében átkerül a faktorcéghez, akkor a követelést kivezetheti a mérlegéből. Amennyiben azonban a kockázat egy része – például a nemfizetés kockázata – a vállalatnál marad, a kivezetés nem teljes, hanem részleges lesz. A pénzügyi kötelezettségeknél a kivezetés akkor történik, ha a kötelezettség megszűnik, például törlesztés vagy jogilag érvényes megszűnés révén, ha a kötelezettséget lényegesen módosítják. Ez utóbbi azt jelenti, hogy amennyiben egy hitelszerződést oly módon refinanszíroznak, hogy annak feltételei alapvetően eltérnek az eredetitől, akkor a régi kötelezettséget kivezetik, és egy új kötelezettséget kell nyilvántartásba venni. Ez a szabály biztosítja, hogy a mérlegben mindig az aktuális gazdasági realitást tükröző kötelezettség szerepeljen.

Az IFRS 9 első lépései – a kezdeti megjelenítés és a kivezetés – azt a célt szolgálják, hogy a vállalat pénzügyi kimutatásai valós időben és hűen tükrözzék a tényleges jogokat és kötelezettségeket. Az IFRS 9 egyik legnagyobb előrelépése, hogy a pénzügyi eszközök és kötelezettségek besorolására és értékelésére világos és elvszerű szabályokat vezetett be. Az új rendszer célja az volt, hogy megszüntesse a korábbi IAS 39 alatt alkalmazott, sokszor bonyolult és átláthatatlan kategóriarendszert, amely gyakran vezetett a befektetők számára félreérthető pénzügyi adatokhoz.

Az IFRS 9 három fő kategóriát határoz meg a pénzügyi eszközök értékelésére:

- amortizált bekerülési érték (AC),
- valós érték más átfogó jövedelemmel szemben (FVOCI) és
- valós érték az eredménnyel szemben (FVTPL).

A kategorizálás alapja két kulcstényező: egyrészt az eszköz szerződéses cash flow-jának jellemzői, másrészt az eszközt kezelő üzleti modell. Az első tényezőt az úgynevezett SPPI-teszt (solely payments of principal and interest) méri, amely azt vizsgálja, hogy az eszköz cash flow-i kizárólag tőke- és kamatfizetésekből állnak-e. Amennyiben az eszköz megfelel ennek a tesztnek, és az üzleti modell is arra irányul, hogy a társaság az eszközt lejáratig tartsa és a cash flow-kat beszedje, akkor az eszköz az amortizált bekerülési érték kategóriába kerül. Ez például egy bank által nyújtott klasszikus vállalati hitel esetében jellemző. Az FVOCI kategória akkor alkalmazandó, ha az eszköz ugyan megfelel az SPPI-tesztnek, de az üzleti modell lehetővé teszi, hogy a társaság nemcsak beszedje, hanem időnként el is adja az eszközt, például likviditáskezelési okokból. Tipikus példa erre egy államkötvény-portfólió, amelyet a társaság hosszú távon tart, de szükség esetén likviditás biztosítása céljából értékesíthet. Ebben az esetben a valós érték változásai más átfogó jövedelemben (OCI) jelennek meg, de az eszköz eladásakor az addig felhalmozott nyereség vagy veszteség átkerül az eredménykimutatásba. Azok a pénzügyi eszközök, amelyek nem felelnek meg az SPPI-tesztnek, vagy amelyeket kifejezetten kereskedési céllal tartanak, az FVTPL kategóriába kerülnek. Ilyen lehet például egy részvény, amelynek hozama nem tőke és kamat jellegű, hanem piaci árfolyammozgásokból származik. Az IFRS 9 azonban lehetővé teszi, hogy a társaság bizonyos stratégiai részvénybefektetéseit – amelyek nem kereskedési céllal tartottak – visszavonhatatlan döntéssel az FVOCI kategóriába sorolja. Ez a szabály biztosítja, hogy a vállalat elkerülhesse az eredménykimutatás felesleges volatilitását, és hosszú távú befektetéseit stabilabban mutathassa ki. A besorolás és értékelés célja tehát az, hogy a pénzügyi instrumentumok könyv szerinti értéke a gazdálkodó egység tényleges szándékát tükrözze, miközben a kimutatások releváns és összehasonlítható információt adnak a befektetőknek.

Az IFRS 9 másik alapvető újítása az értékvesztési modell reformja. A korábbi szabályozás szerint (IAS 39) a vállalatok csak akkor számoltak el értékvesztést, ha tényleges veszteség jelei mutatkoztak, azaz a modell a múltbeli eseményekre épült. Ez gyakran ahhoz vezetett, hogy a veszteségeket túl későn ismerték el, ami különösen a 2008-as pénzügyi válság idején mutatkozott meg.

Az IFRS 9 ezzel szemben bevezette a várható hitelveszteség (Expected Credit Loss – ECL) modellt, amely előretekintő megközelítést alkalmaz. Az ECL-modell három szakaszból áll. Az első szakaszban a pénzügyi eszköz kezdeti megjelenítésekor a vállalatnak már a következő 12 hónapra várható hitelezési veszteségeket el kell számolnia. Ez biztosítja, hogy a céltartalék már az induláskor tükrözze a lehetséges kockázatokat. Amennyiben a hitelkockázat a későbbiekben jelentősen megnő, az eszköz a második szakaszba kerül, ahol a teljes élettartamra vonatkozó várható veszteséget kell elszámolni. Ha pedig a pénzügyi eszköz már ténylegesen hitelvesztetté válik, a harmadik szakasz lép életbe, ahol az elszámolt veszteség tovább nő, és a kamatbevételeket is a nettó (az értékvesztéssel csökkentett) könyv szerinti érték után kell számolni. Ez a modell tehát biztosítja, hogy a vállalatok sokkal hamarabb reagáljanak a kockázatok növekedésére, és pénzügyi kimutatásaikban időben jelezzék a potenciális veszteségeket. Az IFRS 9 egyszerűsített modellt is lehetővé tesz olyan rövid távú eszközöknél, mint a vevőkövetelések vagy a lízingkövetelések. Ebben az esetben nem kell nyomon követni a hitelkockázat változását, hanem automatikusan a teljes élettartamra szóló várható veszteséget kell elszámolni. Ez különösen a gyakorlatban hasznos, hiszen a vállalatoknak nem kell folyamatosan értékelniük több ezer vevő hitelezési kockázatát, hanem egységes megközelítést alkalmazhatnak.

Az IFRS 9 egyik legnagyobb újítása az értékvesztés elszámolásában valósult meg. A korábbi IAS 39 szabályozás az úgynevezett incurred loss megközelítést alkalmazta, amely csak akkor engedte a veszteségek elszámolását, amikor már objektív bizonyíték állt fenn a hitelkockázat romlására. Ez a gyakorlat a 2008-as pénzügyi válság során erős kritikákat kapott, mivel késleltette a veszteségek felismerését, és így nem tükrözte időben a pénzügyi intézmények valós kockázati kitettségét. Az IFRS 9 e problémára válaszul vezette be a várható hitelveszteség (Expected Credit Loss – ECL) modellt, amely előretekintő szemléletet alkalmaz, és már a kezdetektől figyelembe veszi a potenciális veszteségeket. Az ECL-modell lényege, hogy minden hitelviszonyt megtestesítő pénzügyi eszköznél, lízingkövetelésnél, vevőkövetelésnél és bizonyos mérlegen kívüli tételeknél (pl. garanciák) a vállalatnak meg kell határoznia a várható hitelveszteséget. Ez azt jelenti, hogy a veszteség nem a múltbeli események bekövetkeztéhez kötődik, hanem a jövőbeli kockázatok előrejelzésén alapul.

Ennek megfelelően a modell három szakaszból áll:

- Stage 1: a kezdeti elismeréskor, illetve mindaddig, amíg a hitelkockázat nem növekedett jelentősen, a vállalat 12 havi várható veszteséget köteles elszámolni. Ez a várható veszteség azon nemteljesítési eseményekből származik, amelyek a következő 12 hónapon belül fordulhatnak elő.
- Stage 2: ha a hitelkockázat jelentősen növekszik, de az eszköz még nem minősül értékvesztettnek, akkor az élettartamra szóló ECL elszámolása válik szükségessé. Ilyenkor a várható veszteség a teljes futamidő alatt fennálló nemteljesítési kockázatokat tükrözi.
- Stage 3: amikor a pénzügyi eszköz már értékvesztetté válik (pl. nemteljesítő hitel), akkor az élettartamra szóló ECL mellett a kamatbevételt a nettó könyv szerinti értékre kell számítani, vagyis a várható veszteségekkel csökkentett összegre.

Az új modell alkalmazása több előnnyel jár. Egyrészt a hitelezési veszteségek korábbi felismerését biztosítja, ami időben jelzi a kockázatokat a befektetők és egyéb érintettek számára. Másrészt a három szakaszos rendszer lehetővé teszi, hogy a vállalatok differenciáltan kezeljék a különböző kockázati szinteket, ezáltal pontosabban tükrözve a valós kockázati helyzetet. Ugyanakkor az ECL-modell nagyobb mennyiségű becslést, jövőbeli előrejelzést és adatgyűjtést igényel, ami jelentős terhet ró a vállalatokra és különösen a pénzügyi intézményekre. Az IFRS 9 gyakorlati megkönnyítéseket is tartalmaz, például a vevőkövetelések és rövid futamidejű lízingkövetelések esetében a simplified approach alkalmazható, amely azonnal élettartamra szóló ECL elszámolását írja elő, anélkül, hogy a három szakasz közötti átsorolást követni kellene.

A harmadik terület, amelyben az IFRS 9 új irányt mutat, a fedezeti elszámolás. A standard célja, hogy a számvitel jobban tükrözze a kockázatkezelési gyakorlatokat, és hogy a pénzügyi kimutatások jobban megmutassák, hogyan védi a vállalat a jövőbeni cash flow-it vagy a mérlegében szereplő tételek értékét. Az IFRS 9 eltörölte a korábbi merev hatékonysági küszöböt (80–125%), és helyette rugalmasabb, elvi alapú megközelítést vezetett be. Ennek eredményeként a fedezeti ügyletek szélesebb köre minősíthető fedezetként, beleértve nem pénzügyi tételek kockázati összetevőit is, például egy nyersanyagár egyetlen komponensét. A fedezeti elszámolás három fő típusa maradt meg:

- A fair value hedge olyan fedezeti ügylet, amelynek célja egy meglévő mérlegben szereplő eszköz vagy kötelezettség, illetve egy vállalt, de még nem teljesült kötelezettség valós értékének ingadozásából fakadó kockázat kezelése. Például egy fix kamatozású kötvényt tartó vállalat fedezeti ügylettel (pl. kamatcsere-ügylettel) védekezhet a piaci kamatláb változásából adódó értékcsökkenés ellen. Az elszámolásban a fedezett tétel és a fedezeti ügylet valós érték változása egyaránt megjelenik az eredményben, így a nettó hatás jobban tükrözi a gazdasági valóságot.
- A cash flow hedge célja, hogy a jövőbeni, még nem realizált cash flow-k (például devizában denominált beszerzések vagy változó kamatozású kötelezettségek kamatköltségei) kockázatát csökkentse. Például egy vállalat euróban kötött hosszú távú beszerzési szerződését fedezheti egy devizás határidős ügylettel. A fedezeti ügylet hatásos részének nyeresége vagy vesztesége más átfogó jövedelemben (OCI) kerül elszámolásra, és csak akkor kerül át az eredménykimutatásba, amikor a jövőbeni cash flow ténylegesen befolyásolja az eredményt. Ez a módszer biztosítja, hogy a jövőbeni költségek vagy bevételek volatilitását a vállalat előre kezelni tudja.
- A net investment hedge kifejezetten a külföldi leányvállalatokban való befektetések árfolyam-ingadozásának kezelésére szolgál. Ha egy anyavállalat külföldi leányában rendelkezik részesedéssel, az adott ország devizájának árfolyammozgása jelentős hatással lehet a konszolidált beszámolóra. Például egy magyar anyavállalat dollárban nyilvántartott amerikai leányvállalatát fedezheti devizahitelekkel vagy derivatívákkal. Az ilyen fedezet nyereségei és veszteségei szintén az OCI-ben kerülnek elszámolásra, és csak a befektetés kivezetésekor, azaz az értékesítés vagy felszámolás időpontjában kerülnek át az eredménybe.

19. Táblázat: Fedezeti elszámolás típusai az IFRS 9 szerint

Fedezeti típus	Cél	Elszámolás módja	Példa
Fair value hedge	Egy meglévő mérlegtétel vagy vállalt kötelezettség valós értékének változásából eredő kockázat fedezése	A fedezett tétel és a fedezeti ügylet valós érték változása is megjelenik az eredménykimutatásban, így a nettó hatás látható	Fix kamatozású kötvény értékcsökkenésének fedezése kamatcsere-ügylettel
Cash flow hedge	Jövőbeni, bizonytalan vagy változó cash flow-k volatilitásának mérséklése	A fedezeti ügylet hatásos részének eredménye az egyéb átfogó jövedelemben (OCI) kerül elszámolásra, és csak akkor jut az eredménybe, amikor a jövőbeni cash flow ténylegesen hatással van rá	Változó kamatozású hitel kamatkockázatának fedezése kamatswap segítségével
Net investment hedge	Külföldi leányvállalatban lévő befektetés árfolyam-ingadozásának fedezése	A fedezeti ügylet eredménye az OCI-ben kerül kimutatásra, és az eredménykimutatásban csak a befektetés kivezetésekor jelenik meg	Euróban denominált leányvállalat befektetésének fedezése devizahitel felvételével

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

Az IFRS 9 legfontosabb újítása, hogy sokkal rugalmasabb megközelítést biztosít:

- Nem követeli meg a fedezeti kapcsolat merev, matematikai hatékonysági sávban való igazolását, hanem elegendő a gazdasági összefüggés bizonyítása.
- Szélesebb körű fedezett tételeket és fedezeti eszközöket ismer el, például nem pénzügyi tételek egyes kockázati összetevői (pl. egy nyersanyagár indexhez kötött kockázat) is kijelölhetők fedezetként.
- Egyszerűsített dokumentációs követelményeket enged, így a kockázatkezelési gyakorlat és a számvitel közötti kapcsolat erősebbé válik.

Gyakorlati példaként említhető egy exportáló vállalat, amely devizában számlázza árbevételét. A jövőbeni devizabevételek árfolyam-ingadozásának kockázatát cash flow hedge formájában kezelheti, például határidős devizaügylet segítségével. Ennek hatása az OCI-ben jelenik meg, és csak akkor kerül át az eredménykimutatásba, amikor a devizás árbevétel ténylegesen realizálódik. Összességében az IFRS 9 fedezeti elszámolása közelebb viszi a számvitelt a gazdasági realitásokhoz, és a vállalatok számára lehetőséget biztosít arra, hogy a pénzügyi kimutatásaik hűbben tükrözzék kockázatkezelési stratégiáikat.

20. Táblázat: Fő területek és követelmények (IFRS 9)

Terület	Leírás	Gyakorlati példa / Megjegyzés
Besorolás és értékelés (Classification & Measurement)	A pénzügyi eszközök három fő kategóriába sorolhatók: • Amortizált bekerülési érték (AC) – üzleti modell: gyűjtés • Valós érték az OCI-n keresztül (FVOCI) – üzleti modell: gyűjtés és eladás • Valós érték az eredménnyel szemben (FVPL) – minden más eset a besorolás a szerződéses cash flow-k jellemzőin és az üzleti modellen alapul.	AC: hosszú lejáratú hitel. FVOCI: likviditáskezelési kötvényportfólió. FVPL: strukturált kötvény vagy részvénybefektetés.
Értékvesztés (Impairment)	Bevezeti a várható hitelvesztés modell (Expected Credit Loss – ECL), amely előretekintő szemléletű. Három szakaszos modell: Stage 1 – 12 havi ECL, Stage 2 – élettartamra szóló ECL jelentős kockázatnövekedéskor, Stage 3 – értékvesztett eszközök, a kamatbevétel a nettó könyv szerinti értékre számíthat.	Stage 1: új hitel → 12 havi várható veszteség. Stage 2: romló ügyfélminőség → teljes élettartam ECL. Stage 3: nemteljesítő hitel → nettó kamatozás.
Fedezeti ügyletek elszámolása (Hedge Accounting)	Az IFRS 9 összhangba hozza a számvitelt a kockázatkezelési tevékenységekkel. Megszüntette a 80–125%-os hatékonysági küszöböt, bővítette a fedezhető tételek körét és a dokumentációs lehetőségeket. Több típusú fedezeti kapcsolat.	Devizakockázat fedezése exportbevételekre (cash flow hedge): az árfolyamváltozás hatása az OCI-ban jelenik meg.

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

Az 21. számú táblázat az IFRS 7 szabvány által meghatározott közzétételi kötelezettségeket foglalja össze, amelyek célja, hogy a pénzügyi kimutatások felhasználói pontos, megbízható és összehasonlítható információkhoz jussanak a vállalat pénzügyi instrumentumairól és azok kockázatairól. A besorolás közzététele alatt a vállalatnak ismertetnie kell, hogy az egyes pénzügyi eszközöket és kötelezettségeket mely kategóriákba sorolta (például amortizált bekerülési érték, valós érték a többi átfogó eredményen keresztül vagy az eredménnyel szemben), és részleteznie kell az alkalmazott értékelési módszereket. Ez lehetővé teszi, hogy a felhasználók átlássák, mi alapján kerültek meghatározásra a mérlegben szereplő értékek. Az értékvesztés közzététele kiemelt fontosságú, mivel az IFRS 9 bevezetésével alkalmazandó várható hitelvesztesség (ECL) modell előretekintő megközelítést kíván meg. A vállalatoknak be kell mutatniuk a modell működését, az alkalmazott feltételezéseket, a jelentős becsléseket és azokat a tényezőket, amelyek a várható veszteségek nagyságát befolyásolják. Ez különösen fontos a hitelezési és piaci kockázatok szempontjából, hiszen a felhasználók így értékelni tudják a bevételek és a pénzáramlások jövőbeli kockázatait. A kockázatkezelés közzététele során a gazdálkodó egységeknek részletesen ismertetniük kell a piaci, hitel- és likviditási kockázatok kezelésére vonatkozó politikáikat. Ide tartozik például, hogy a vállalat milyen módszerekkel méri és kezeli a kamatláb- vagy árfolyamkockázatot, milyen fedezeti kapcsolatokkal rendelkezik, és hogyan biztosítja a fizetőképességet különböző gazdasági körülmények között.

21. Táblázat: Közzétételi követelmények (IFRS 7 hivatkozással)

Követelmény típusa	Leírás
Besorolás	A pénzügyi eszközök és kötelezettségek kategóriáinak, besorolási logikájának és értékelési módszereinek ismertetése.
Értékvesztés	A várható hitelvesztesség modell bemutatása, felhasznált feltételezések és jelentős becslések.
Kockázatkezelés	Piaci, hitel- és likviditási kockázatok kezelési politikájának és fedezeti kapcsolatoknak a részletes bemutatása.
Valós érték mérések	A valós érték meghatározásának szintjei, módszerei és bemutatása hierarchia szerint (Level 1-2-3).

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

Pénzügyi Instrumentumok elszámolásával kapcsolatos gyakorló példák (IFRS):

1. Kérdések - Válaszok

1/1. Kérdés: Mi számít pénzügyi instrumentumnak?

- Pénzügyi eszköz lehet: készpénz, követelés (pl. vevőkövetelés), más entitás részvénye, illetve olyan szerződéses jog, amely pénzre vagy más pénzügyi eszközre jogosít.
- Pénzügyi kötelezettség például: szállítói tartozás, bankhitel, kötvénykibocsátás, illetve olyan szerződéses kötelezettség, amely alapján készpénzt vagy más pénzügyi eszközt kell átadni.
- Derivatívák (pl. opció, swap, forward) szintén pénzügyi instrumentumok, mert értékük valamilyen alaptermék (kamat, árfolyam, részvényár) változásától függ.

1/2. Kérdés: Melyek a pénzügyi instrumentumok kezelésével kapcsolatos gyakorlati feladatok?

- Első lépés – Hatály ellenőrzése: Nem minden gazdasági esemény tartozik az IFRS 9/FRS 139 alá. Például a leányvállalatokban való részesedést az IAS 27/28/31 szabályozza, a lízingeket az IFRS 16, a munkavállalói juttatásokat az IAS 19. Ezeket ki kell szűrni, hogy csak az IFRS 9 hatálya alá tartozó tételekkel foglalkozunk.
- Második lépés – A definíciók alkalmazása: A könyvelőnek mindig szerződéses alapon kell vizsgálni, hogy létrejön-e pénzügyi eszköz/kötelezettség. Például egy vevői előleg (prepaid expense) nem pénzügyi eszköz, mert nincs mögötte szerződéses jog készpénzre, hanem szolgáltatásra jogosít. Ugyanígy egy halasztott bevétel sem pénzügyi kötelezettség, hanem teljesítési kötelezettség.
- Harmadik lépés – Osztályozás: Minden pénzügyi instrumentumot kezdeti megjelenítéskor kell besorolni, és ez alapvetően meghatározza a későbbi értékelést is.
 - Hitelek és követelések (Loans & Receivables): amortizált bekerülési értéken tartjuk nyilván.
 - Lejáratig tartott befektetések (Held to Maturity): fix lejáratú, piacon jegyzett adósságinstrumentumok, szintén amortizált bekerülési értéken.
 - Kereskedési célú / valós értéken nyilvántartott eszközök (Fair Value through P&L): minden értékváltozás közvetlenül az eredményben jelenik meg.
 - Értékesíthető pénzügyi eszközök (Available for Sale): a változásokat a saját tőkében (OCI-ben) mutatjuk ki, eladáskor újrahasznosítjuk
- Negyedik lépés – Értékelés és utókövetés:
 - Ha aktív piaci árfolyam áll rendelkezésre, a valós értéket kell alkalmazni.
 - Ha nincs megbízható piaci ár, amortizált bekerülési érték vagy költség mínusz értékvesztés jön szóba.
 - A mérlegfordulónap után mindig vizsgálni kell, hogy van-e értékvesztésre utaló objektív bizonyíték (pl. fizetési nehézség, nemteljesítés, jelentős piaci árfolyam-esés).

- *Ötödik lépés – Közzététel: Az IFRS 7 alapján minden vállalatnak részletesen be kell mutatnia, hogy milyen kategóriákba sorolta a pénzügyi instrumentumait, és milyen kockázatok kapcsolódnak hozzájuk (piaci, hitel, likviditási kockázat).*

1/3. Kérdés 1: Mit nevezünk pénzügyi instrumentumnak az IFRS szerint?

Válasz: Olyan szerződéses jogviszonyt, amely egy vállalatnál pénzügyi eszközt, egy másik fél számára pedig pénzügyi kötelezettséget vagy saját tőke instrumentumot eredményez.

1/4. Kérdés: Melyek az IFRS 9 szerinti pénzügyi eszközkategóriák?

Válasz: Amortizált bekerülési érték (AC), valós érték az egyéb átfogó jövedelmen keresztül (FVOCI), és valós érték az eredménnyel szemben (FVTPL).

1/5. Kérdés: Mit jelent az SPPI-teszt?

Válasz: Azt vizsgálja, hogy az eszköz cash flow-jai kizárólag tőke- és kamatfizetésekből állnak-e; ha nem, akkor az eszköz nem kerülhet AC vagy FVOCI kategóriába, csak FVTPL-be.

1/6. Kérdés: Mi a várható hitelveszteség-modell (ECL) lényege?

Válasz: Az IFRS 9 előírja, hogy már a kezdetektől számolni kell a potenciális hitelveszteséggel, nem csak akkor, amikor ténylegesen bekövetkezik a nemteljesítés.

1/7. Kérdés: Egy vállalat 3 évre kötvényt vásárol, amely fix kamatot fizet, és a vállalat célja, hogy azt lejáratig megtartsa. Melyik kategóriába sorolható?

Válasz: Amortizált bekerülési érték (AC), mert megfelel az SPPI-tesztnek és az üzleti modell a cash flow-k begyűjtésére épül.

1/8. Kérdés: Egy vállalat egy tőzsdén jegyzett részvényt vásárol befektetési céllal, amelyet bármikor eladhat. Hova sorolható ez az eszköz?

Válasz: Alapértelmezés szerint FVTPL-be, de a vállalat visszavonhatatlan döntéssel FVOCI alá is sorolhatja, ha stratégiai céllal tartja.

1/9. Kérdés 7: Egy vevőkövetelés értékelésénél a cég egyszerűsített ECL-modellt alkalmaz. Mit jelent ez a gyakorlatban?

Válasz: Azonnal élettartamra szóló várható hitelveszteséget kell elszámolni, szakaszolás nélkül.

2. Feladat: Pénzügyi instrumentumok a mérlegben és főkönyvben

Az alábbi, 22. számú táblázat összefoglalja, hogy a pénzügyi instrumentumok jellemzően hol jelennek meg a főkönyvben és a mérlegben. Ezek az elemek nemcsak a pénzügyi szektorban fordulnak elő, hanem minden vállalatnál jelen vannak, amelyek üzleti kapcsolatokból fakadó követelésekkel, kötelezettségekkel vagy befektetésekkel rendelkeznek.

22. Táblázat: Pénzügyi instrumentumok a mérlegben és főkönyvben

Instrumentum típusa	Főkönyvi számlák	Mérlegben
Pénzeszközök (készpénz, bankszámla)	Pénztár, Bankbetétek	Forgóeszközök – Pénzeszközök
Vevőkövetelések	Vevők, Egyéb követelések	Forgóeszközök – Követelések
Befektetések (részvények, kötvények)	Befektetett pénzügyi eszközök, Értékpapírok	Befektetett eszközök – Pénzügyi eszközök / Forgóeszközök – Értékpapírok
Szállítói tartozások	Szállítók, Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	Rövid lejáratú kötelezettségek – Szállítói kötelezettségek
Hitelek, kölcsönök	Rövid lejáratú hitelek, Hosszú lejáratú kötelezettségek	Rövid / Hosszú lejáratú kötelezettségek – Hitelek, kölcsönök
Kibocsátott kötvények	Kötvénykibocsátás számlái	Hosszú lejáratú kötelezettségek – Kötvények
Lízingkötelezettségek	Lízingtartozások	Hosszú / rövid lejáratú kötelezettségek – Lízingkötelezettségek
Származékos ügyletek (forward, swap, opció)	Származékos instrumentumok eszközként / kötelezettségként	Pénzügyi eszközök / kötelezettségek valós értéken
Saját tőke instrumentumok (részvénykibocsátás)	Jegyzett tőke, Tőketartalék	Saját tőke – Jegyzett tőke / Tőketartalék

Forrás: Saját szerkesztés

3. Feladat: Pénzügyi instrumentumok azonosítása és könyvelése

A Delta Kft. 2024-ben a következő ügyleteket hajtotta végre:

1. Bankbetétet helyezett el 10 millió Ft értékben.
2. 5 millió Ft értékben vállalati kötvényt vásárolt, amelyet lejáratig kíván tartani.
3. 3 millió Ft értékben részvényeket vásárolt befektetési céllal.
4. 2 millió Ft összegű vevőkövetelése keletkezett belföldi értékesítésből.

Feladat:

- a) Sorolja be a fenti tételeket az IFRS 9 szerinti kategóriákba (AC, FVOCI, FVPL).
- b) Mutassa be, hogy a főkönyvben és a mérlegben hol jelennek meg ezek a tételek!
- c) Készítse el a könyvelési tételeket a kezdeti megjelenítéskor.

Gyártócég egyszerű mérleg-részlete, Alfa Kft. – Mérleg (részlet, eFt-ban)

Eszközök

- Pénzeszközök: 5 000
- Vevőkövetelések: 12 000
- Készletek: 20 000
- Befektetett pénzügyi eszközök (vállalati kötvények): 3 000
- Tárgyi eszközök: 40 000

Források

- Szállítói kötelezettségek: 9 000
- Rövid lejáratú bankhitel: 6 000
- Lízingkötelezettség (1 éven belül): 2 000
- Hosszú lejáratú kötelezettség (kötvénykibocsátás): 8 000
- Saját tőke: 55 000

Kiemelés:

- Pénzügyi eszközök: pénzeszközök, vevőkövetelések, befektetett pénzügyi eszközök.
- Pénzügyi kötelezettségek: szállítói tartozások, bankhitel, lízingkötelezettség, kötvénykibocsátás.
- Nem pénzügyi tételek: készletek, tárgyi eszközök.

a) IFRS 9 szerinti kategóriák

<i>Tétel</i>	<i>Összeg (mFt)</i>	<i>IFRS 9 kategória</i>
<i>Bankbetét</i>	<i>10</i>	<i>Amortised Cost (AC)</i>
<i>Vállalati kötvény (lejáratig tartva)</i>	<i>5</i>	<i>Amortised Cost (AC)</i>
<i>Részvények</i>	<i>3</i>	<i>Fair Value through Profit or Loss (FVPL)</i>
<i>Vevőkövetelések</i>	<i>2</i>	<i>Amortised Cost (AC)</i>

b) Megjelenés a főkönyvben és mérlegben

<i>Tétel</i>	<i>Főkönyvi számla</i>	<i>Mérleg sor</i>
<i>Bankbetét</i>	<i>384 Bankbetét</i>	<i>Pénzeszközök</i>
<i>Vállalati kötvény</i>	<i>373 Befektetett pénzügyi eszközök</i>	<i>Befektetett pénzügyi eszközök</i>
<i>Részcvények</i>	<i>372 Részesedések, értékpapírok</i>	<i>Befektetett pénzügyi eszközök / Forgóeszközök</i>
<i>Vevőkövetelések</i>	<i>311 Vevők</i>	<i>Vevőkövetelések</i>

c) Könyvelési tételek (kezdeti megjelenítéskor)

- Bankbetét elhelyezése: T 384 Bankbetét 10 000 000 – K 381 Pénztár 10 000 000*
- Vállalati kötvény vásárlása: T 373 Befektetett pénzügyi eszközök 5 000 000 – K 384 Bankbetét 5 000 000*
- Részcvényvásárlás: T 372 Részesedések, értékpapírok 3 000 000 – K 384 Bankbetét 3 000 000*
- Vevőkövetelés keletkezése: T 311 Vevők 2 000 000 – K 911 Belföldi értékesítés árbevétele 2 000 000*

Gyártócég egyszerű mérleg-részlete, Alfa Kft.

Mérleg (részlet, eFt-ban)

<i>Eszközök</i>	<i>Források</i>
<i>Pénzeszközök: 5 000</i>	<i>Szállítói kötelezettségek: 9 000</i>
<i>Vevőkövetelések: 12 000</i>	<i>Rövid lejáratú bankhitel: 6 000</i>
<i>Készletek: 20 000</i>	<i>Lízingkötelezettség (1 éven belül): 2 000</i>
<i>Befektetett pénzügyi eszközök (vállalati kötvények): 3 000</i>	<i>Hosszú lejáratú kötelezettség (kötvénykibocsátás): 8 000</i>
<i>Tárgyi eszközök: 40 000</i>	<i>Saját tőke: 55 000</i>

Kiemelés

- Pénzügyi eszközök: pénzeszközök, vevőkövetelések, befektetett pénzügyi eszközök.*
- Pénzügyi kötelezettségek: szállítói tartozások, bankhitel, lízingkötelezettség, kötvénykibocsátás.*
- Nem pénzügyi tételek: készletek, tárgyi eszközök.*

4. Feladat: Hitelportfólió értékvesztés IFRS 9 és CECL szerint

Feladat

Az Alfa Bank 20X1. január 1-jén 5 éves futamidejű hiteleket nyújt ügyfeleinek, összesen 100 millió euró értékben. A kezdeti hitelkockázat alacsony.

A bank kockázati modelljei szerint:

- Élettartamra várható veszteség: 1,5% (1,5 millió €)
- 12 hónapra várható veszteség: 0,4% (0,4 millió €)

1. év (20X1)

- IFRS 9 szerint: mivel a hitelek újak és jó minőségűek, az 1. szakaszban vannak → a bank 12 havi várható veszteséget számol el.

- CECL szerint: a teljes élettartamra vonatkozó várható veszteséget kell elszámolni az első napon.

2. év (20X2)

A gazdasági környezet romlik, a hitelekből 20 millió € bekerül a 2. szakaszba, ahol az élettartamra várható veszteség 3%. A fennmaradó 80 millió € marad az 1. szakaszban (12 havi veszteség: 0,5%).

A CECL szerint a teljes portfólió élettartamra várható vesztesége 2%-ra nő.

Kérdés:

Számítsa ki a 20X1 és 20X2 év végi értékvesztési céltartalékokat és a tárgyévi ráfordításokat IFRS 9 és CECL szerint.

Megoldás

1. év (20X1)

<i>Standard</i>	<i>Számítás</i>	<i>Céltartalék év végén</i>	<i>Ráfordítás 20X1</i>
<i>IFRS 9</i>	$100 \text{ m €} \times 0,4\% = 0,4 \text{ m €}$	<i>0,4 m €</i>	<i>0,4 m €</i>
<i>CECL (US GAAP)</i>	$100 \text{ m €} \times 1,5\% = 1,5 \text{ m €}$	<i>1,5 m €</i>	<i>1,5 m €</i>

2. év (20X2)

IFRS 9:

- 2. szakasz $(20 \text{ m €} \times 3\%) = 0,6 \text{ m €}$
- 1. szakasz $(80 \text{ m €} \times 0,5\%) = 0,4 \text{ m €}$
- Összes céltartalék = 1,0 m €
- Tárgyévi ráfordítás = $1,0 \text{ m €} - 0,4 \text{ m €} = 0,6 \text{ m €}$

CECL:

- Új várható veszteség = $100 \text{ m €} \times 2\% = 2,0 \text{ m €}$
- Tárgyévi ráfordítás = $2,0 \text{ m €} - 1,5 \text{ m €} = 0,5 \text{ m €}$

<i>Standard</i>	<i>Céltartalék év végén</i>	<i>Ráfordítás 20X2</i>
<i>IFRS 9</i>	<i>1,0 m €</i>	<i>0,6 m €</i>
<i>CECL (US GAAP)</i>	<i>2,0 m €</i>	<i>0,5 m €</i>

Összegzés:

- Az IFRS 9 kezdetben kisebb költséget mutat, de a kockázatok növekedésekor ugrásszerűen emeli a céltartalékot.*
- A CECL már az elején elismeri a teljes élettartam veszteségét, így az első évben magasabb költséget, később stabilabb értékeket mutat.*
- A teljes 5 éves veszteség mindkét modellnél kb. 1,5 millió €, de a költségek időzítése eltér.*

4/2. Kérdés: Mekkora a 12 havi várható veszteség százalékos értéke a példában?

Válasz: 0,4%

4/3. Kérdés: Mekkora az élettartamra várható veszteség összege a példában?

Válasz: 1,5 millió €

4/4. Kérdés: IFRS 9 szerint melyik szakaszban van a hitel kezdetben?

Válasz: 1. szakasz

4/5. Kérdés: CECL szerint mikor kell elszámolni a teljes élettartam veszteséget?

Válasz: A kezdeti elismeréskor.

4/6. Kérdés: IFRS 9 alatt mikor kell élettartamra szóló ECL-t elszámolni?

Válasz: Ha jelentősen nő a hitelkockázat (2. szakasz).

4/7. Kérdés: 20X1-ben IFRS 9 alatt mekkora a céltartalék év végén?

Válasz: 0,4 millió €

4/8. Kérdés: 20X1-ben CECL alatt mekkora a ráfordítás?

Válasz: 1,5 millió €

4/9. Kérdés: 20X2-ben IFRS 9 alatt hány millió € a 2. szakasz céltartaléka?

Válasz: 0,6 millió €

4/10. Kérdés: 20X2-ben CECL alatt mennyi a teljes céltartalék?

Válasz: 2,0 millió €

4/11. Kérdés: Melyik modell mutat magasabb kezdeti költséget?

Válasz: CECL

4/12. Kérdés: Melyik modell mutat késleltetett költségnövekedést?

Válasz: IFRS 9

4/13. Kérdés: Mindkét modellnél mennyi a teljes várható veszteség 5 év alatt?

Válasz: Kb. 1,5 millió €

5. Feladat: Kezdeti megjelenítés

Az Alfa Kft. 2025. január 1-jén 15 000 € névértékű kötvényt vásárol egy másik vállalatától, 3 év futamidővel és évi 4% kuponnal, évente fizetve. A vásárlási ár 14 700 €, a tranzakciós költség 100 €. Mekkora lesz a kezdeti könyv szerinti érték az IFRS 9 szerint, ha az eszközt amortizált bekerülési értéken tartják nyilván?

Megoldás: Kezdeti érték = Vásárlási ár + tranzakciós költség = 14 700 € + 100 € = 14 800 €

Későbbi értékelés (amortizált bekerülési érték): Az Alfa Kft. a kötvényét hat hónappal később az Alfa Kft. időarányos kamattal értékeli. Mennyi lesz a felhalmozott kamat a 6 hónap végén?

Megoldás: Felhalmozott kamat = 15 000 € × 4% × (6/12) = 300 €

6. Feladat: Valós értéken nyilvántartott pénzügyi eszköz

A Beta Zrt. 2025. március 1-jén részvényeket vásárol 20 000 €-ért, amelyeket a valós érték változásával a saját tőkében (FVOCI) mutat be. 2025. december 31-én a részvények piaci értéke 21 200 €. Mekkora átértékelési különbözet kerül az egyéb átfogó eredménybe?

Megoldás: Átértékelési nyereség = 21 200 € – 20 000 € = 1 200 € (OCI-be kerül)

7. Feladat: Pénzügyi kötelezettség kezdeti megjelenítése

A Gamma Kft. 2025. január 1-jén kötvényt bocsát ki 50 000 € névértéken, diszkonttal, 48 500 € kibocsátási ár mellett, 2% kibocsátási költséggel (a kibocsátási ár százalékában). Mekkora lesz a kezdeti könyv szerinti érték IFRS 9 szerint?

Megoldás: Kibocsátási költség = 48 500 € × 2% = 970 €, Kezdeti érték = 48 500 € – 970 € = 47 530 €

8. Feladat: Kivezetés (derecognition)

A Delta Rt. eladja 10 000 € könyv szerinti értékű kötvényeit 10 200 €-ért, és az összeg azonnal befolyik. Mekkora nyereséget kell elszámolni az IFRS 9 szerint?

Megoldás: Nyereség = 10 200 € – 10 000 € = 200 € (eredménybe kerül)

9. Feladat: Értékvesztés egyszerűsített modell

Az Epsilon Kft. 5 000 € követelést tart nyilván, amelyre várhatóan 4% veszteséget becsül a vevő fizetési problémái miatt. Mekkora lesz az értékvesztés összege IFRS 9 szerint?

Megoldás: $\text{Értékvesztés} = 5\,000\,€ \times 4\% = 200\,€$ (eredmény terhére)

10. Feladat: Pénzügyi eszköz kategóriák

Sorolja fel az IFRS 9 szerinti három fő pénzügyi eszköz-kategóriát!

Megoldás: Három kategória: Amortizált bekerülési érték, Valós érték változása az eredménnyel szemben (FVPL), Valós érték változása az egyéb átfogó eredménnyel szemben (FVOCI).

11. Feladat: Osztalék elszámolása

Az Alfa Kft. 1 200 € osztalékot kap FVOCI-ként nyilvántartott részvények után. Hogyan kell elszámolni az IFRS 9 szerint?

Megoldás: Az osztalékot eredményként kell elszámolni, ha az a befektetés megtérülésével kapcsolatos, azaz 1 200 € bevételként.

12. Feladat: Kamatbevétel számítása

Egy kötvény amortizált bekerülési értéke 12 000 €, effektív kamatlába 5%. Mennyi lesz az éves kamatbevétel?

Megoldás: $\text{Kamatbevétel} = 12\,000\,€ \times 5\% = 600\,€$

13. Feladat: Értékvesztési ráfordítás

Egy követelés könyv szerinti értéke 8 000 €, várható veszteségi ráta 6%. Mennyi lesz az értékvesztési ráfordítás?

Megoldás: $\text{Értékvesztés} = 8\,000\,€ \times 6\% = 480\,€$

14. Feladat: Kivezetési feltétel

Mikor kell kivezetni egy pénzügyi eszközt az IFRS 9 szerint?

Megoldás: Amikor a szerződésből eredő jogok lejárnak, vagy az eszközt átruházzák és a kockázatok és jutalmak lényegében átszállnak másra.

15. Feladat: Derivatív eszközök kezelése

Hogyan kell értékelni a derivatív eszközöket az IFRS 9 szerint?

Megoldás: Valós értéken kell értékelni, és a változást az eredménnyel szemben kell elszámolni, kivéve ha fedezeti elszámolást alkalmaznak.

16. Feladat: Kibocsátott kötvény prémium

Egy vállalat 100 000 € névértékű kötvényt 102 000 €-ért bocsát ki. Hogyan kell elszámolni a prémiumot?

Megoldás: A prémium a pénzügyi kötelezettség könyv szerinti értékét növeli, és az effektív kamatláb módszerrel kell amortizálni.

17. Feladat: Tőkeinstrumentum FVPL

Egy részvénybefektetés értéke nő 5 000 €-ról 5 600 €-ra. FVPL kategóriában van. Hogyan kell elszámolni?

Megoldás: Nyereség = 600 €, amelyet azonnal az eredményben kell kimutatni.

18. Átértékelési veszteség FVOCI

Egy FVOCI részvény 12 000 €-ról 11 500 €-ra csökken. Hogyan kell elszámolni?

Megoldás: 500 € veszteség kerül az egyéb átfogó eredménybe (OCI).

19. Feladat: Vásárlási költség kezelése FVPL

Egy FVPL eszköz vásárlási költsége 200 €. Hogyan kell kezelni?

Megoldás: A vásárlási költséget azonnal ráfordításként kell elszámolni az eredményben.

20. Feladat: Pénzügyi kötelezettség kivezetése

Egy kötelezettséget 15 000 €-ért visszafizetnek, könyv szerinti értéke 14 800 €. Mekkora a kivezetési veszteség?

Megoldás: Veszteség = 15 000 € – 14 800 € = 200 € (eredmény terhére).

21. Feladat: Hasonlítsa össze a magyar számvitel szerinti „bizonylat-alapú” gondolkodást és az IFRS értékelés- és kockázat-alapú” gondolkodást!

Megoldás:

21/1. Magyar számviteli törvény logikája – „bizonylat-alapú” gondolkodás. Mi történt, és azt hogyan könyvelem le?

Középpontban a bizonylat és a pénzmozgás áll.

Ha van egy gazdasági esemény (pl. kötvény vásárlása, banki átutalás, számla kiállítása), akkor a könyvelés megtörténik:

pénz → bankban,

követelés → vevők között,

kötelezettség → szállítók között.

A szabályozás célja a pénzügyi kimutatás teljessége és valódisága, vagyis hogy minden esemény bekerüljön a könyvekbe.

21/2. IFRS logikája - „értékelés- és kockázat-alapú” gondolkodás. Mi van a kezemben, az hogyan értékelhető, és milyen kockázatokat hordoz?

Az IFRS (különösen az IFRS 9 – Financial Instruments) célja a gazdálkodó pénzügyi helyzetének, kockázatainak és lehetőségeinek bemutatása a befektetők és a piac számára.

Ezért itt nem elég csak a pénzmozgást nézni.

Az IFRS azt vizsgálja, hogy milyen jellegű eszközt vagy kötelezettséget tart a vállalat, milyen céllal, és hogyan értékelhető.

Példa: egy részvényvásárlás esetén a magyar számvitelben egyszerűen bekerül a könyvekbe beszerzési áron. Az IFRS viszont azt mondja:

mi a cél? rövid távú spekuláció? hosszú távú stratégiai részesedés?

a piaci érték változása a jövőben jelentős lehet → a mérlegnek tükröznie kell a valós piaci értéket.

2.5. Készletek

A készletek a legtöbb termelő és kereskedelmi vállalat esetében a mérleg egyik legfontosabb tételét jelentik. Ezek a vállalat gazdasági tevékenységének szerves részei, mivel közvetlen kapcsolatban állnak az árbevétel keletkezésével és a működés folyamatosságával. A készletek pontos és következetes elszámolása és értékelése alapvető feltétele annak, hogy a pénzügyi kimutatások valós és hű képet adjanak a vállalat helyzetéről. Az IFRS és az US GAAP egyaránt részletes szabályokat tartalmaz a készletek elszámolására, értékelésére és leírására vonatkozóan, ugyanakkor számos lényeges eltérés található a két rendszer között. Ezek az eltérések hatással vannak a kimutatott eszközértékekre, az eredmény alakulására és a vállalatok közötti összehasonlíthatóságra is.

Az IFRS-ben a készletek elszámolására az IAS 2 Inventories standard vonatkozik. A szabvány meghatározza, hogy a készleteket bekerülési értéken vagy a nettó realizálható értéken (NRV) kell kimutatni – a kettő közül az alacsonyabb értéken. Ez az elv biztosítja, hogy a mérlegben ne szerepeljen túlértékelt eszköz.

- Bekerülési érték magába foglalja: a beszerzési költséget (purchase cost), az átalakítási költségeket (conversion cost), valamint minden más költséget, amely a készlet jelenlegi helyére és állapotára hozásához közvetlenül kapcsolódik. A bekerülési érték részét képezik a vámok, szállítási költségek és kezelési díjak is. Ugyanakkor az általános adminisztratív költségek és az abnormális veszteségek nem aktiválhatók, azokat ráfordításként kell elszámolni.
- Értékelési módszerek a FIFO (first in, first out), súlyozott átlagár (weighted average cost). A LIFO (last in, first out) módszer alkalmazása az IFRS-ben tilos. Ennek oka, hogy a LIFO torzíthatja a mérlegben szereplő készletek értékét, és kevésbé tekinthető releváns információnak a felhasználók számára.
- Nettó realizálható érték (NRV): A készleteket mindig a bekerülési érték és a nettó realizálható érték közül az alacsonyabb értéken kell kimutatni. A nettó realizálható érték az a becsült eladási ár, amely a szokásos üzletmenetben elérhető, csökkentve a befejezés és az értékesítés költségeivel.
- Értékvesztés és visszairás: Ha a készletek értéke a bekerülési érték alá csökken (például mert elavultak vagy megrongálódtak), akkor értékvesztést kell elszámolni. Az IFRS sajátossága, hogy ha a körülmények megváltoznak, és a nettó realizálható érték ismét magasabb lesz, akkor a korábban elszámolt értékvesztés visszairható. Ez a rugalmas megközelítés lehetővé teszi, hogy a készletek értéke jobban tükrözze a gazdasági valóságot.
- Közzététel: Az IAS 2 előírja, hogy a pénzügyi kimutatásokban fel kell tüntetni többek között:
 - a készletek összegét kategóriánként,
 - a költségmeghatározás alkalmazott módszerét,
 - az értékvesztés összegét és annak visszairását,
 - azokat a körülményeket, amelyek az értékvesztést vagy a visszairást indokolták.

Az US GAAP-ban a készletek elszámolását az ASC 330 Inventories szabályozza. Az alapelv itt is az, hogy a készleteket a bekerülési érték vagy a piaci érték közül az alacsonyabb értéken kell kimutatni, de a „piaci érték” meghatározása eltér az IFRS nettó realizálható érték fogalmától.

- A bekerülési érték elemei hasonlóak az IFRS-hez: a beszerzési ár, a feldolgozási költségek és a készlethez közvetlenül kapcsolódó egyéb költségek. A különbség inkább a részletekben van, például az adminisztratív költségek egyes esetekben szűkebb körben aktiválhatók.
- Értékelési módszerek: Az US GAAP engedi a FIFO, az átlagköltség és a LIFO módszer alkalmazását is. A LIFO az amerikai adózási rendszerhez szorosan kapcsolódik, és sok vállalat használja, mivel adóelőnyökkel járhat inflációs környezetben. Ez az egyik legjelentősebb eltérés az IFRS-hez képest.
- Piaci érték meghatározása: A US GAAP-ban a készleteket a bekerülési érték és a piaci érték közül az alacsonyabb értéken kell kimutatni. A piaci érték azonban itt a készlet helyettesítési költségét jelenti, de nem lehet magasabb a nettó realizálható értéknél és alacsonyabb, mint a nettó realizálható érték mínusz normál haszon. Ez a háromszög-meghatározás (ceiling és floor szabály) bonyolultabb, mint az IFRS egyszerűbb NRV logikája.
- Értékvesztés és visszairás: Az US GAAP alatt a készletek értékvesztését soha nem lehet visszairni. Ha egyszer leírták, az végleges. Ez konzervatívabb megközelítést jelent, és eltér az IFRS rugalmas szabályától.
- Közzététel: az ASC 330 előírja, hogy a vállalatok mutassák be:
 - a készletértékelés alapját,
 - a választott értékelési módszert (pl. FIFO, LIFO),
 - az esetleges leírások és veszteségek nagyságát,
 - a LIFO-t alkalmazó cégeknél a „LIFO reserve”-t, amely megmutatja, mennyiben tér el a LIFO szerinti készletérték más módszerekhez képest.

Az IFRS és az US GAAP készletekre vonatkozó előírásai alapvetően ugyanazt a célt szolgálják: a pénzügyi kimutatásokban a készletek értékelése megbízható, összehasonlítható és prudens módon történjen. Mindkét standardrendszer abból indul ki, hogy a készletek értékét nem szabad a bekerülési költségnél magasabbra állítani, és ha a realizálható érték (azaz az eladásból várható nettó bevétel vagy piaci érték) alacsonyabb, akkor értékvesztést kell elszámolni. Ez a közös elv biztosítja, hogy a vállalatok a készletek kimutatásakor ne mutassanak túlzottan optimista képet vagyonukról. Ezen kívül mind az IFRS, mind a GAAP részletes közzétételi követelményeket támaszt, hiszen a befektetők és más érintettek számára kulcsfontosságú információ, hogy a készletek milyen módszerrel kerültek értékelésre, milyen költségelemeket tartalmaznak, és milyen hatással vannak az eredményre. A hasonlóságok mellett ugyanakkor számos jelentős különbség is tapasztalható, amelyek befolyásolják a mérleg és az eredménykimutatás adatait, és így a vállalatok teljesítményének megítélését is. Az egyik legfontosabb eltérés az alkalmazható értékelési módszerek köre: míg az IFRS kizárja a LIFO-t (Last In, First Out), addig a GAAP lehetőséget ad ennek használatára, ami különösen inflációs környezetben okozhat számottevő eltérést a kimutatott eredményben és készletértékben. Emellett a piaci érték meghatározásának logikája is eltér.

Az IFRS a nettó realizálható értéket (NRV) tekinti mérvadónak, míg a GAAP egy összetettebb „ceiling–floor” rendszert alkalmaz, amelyben a piaci értéket az NRV felső korlátja és az NRV csökkentett minimuma közé kell illeszteni. Szintén fontos különbség, hogy az értékvesztés kezelésében eltér a két rendszer: IFRS alatt az értékvesztés később visszairható, ha a piaci környezet javul, míg a GAAP ezt kategorikusan tiltja, és a leírás véglegesnek tekintendő. Ez gyakorlati szempontból az IFRS beszámolókat volatilisabbá teheti, mivel a készletek értéke nemcsak csökkenhet, hanem ismét növekedhet is. Végül a közzétételi kötelezettségek között is van lényeges eltérés: a GAAP előírja a LIFO reserve bemutatását, vagyis azt a különbséget, amely a LIFO és más értékelési módszerek között adódna, az IFRS viszont ilyen kiegészítő információt nem követel meg. Összességében tehát mindkét rendszer szigorú és részletes szabályokat tartalmaz, amelyek célja a készletek valós és prudens bemutatása, ugyanakkor a különbségek gyakorlati következményei jelentősek lehetnek. Ezek az eltérések nemcsak a kimutatások számait, hanem a befektetők döntéseit, a vállalat pénzügyi mutatóit és akár az adótervezési stratégiákat is befolyásolhatják. Emiatt elengedhetetlen, hogy a hallgatók és gyakorlati szakemberek is pontosan tisztában legyenek a két rendszer közötti hasonlóságokkal és különbségekkel.

Értékelési fókusz

- Legnagyobb hatás a pénzügyi mutatókra: a LIFO tiltás vs engedés és a visszairás megengedése vs tiltása. Inflációs környezetben LIFO mellett a US GAAP-os vállalat magasabb COGS-t és alacsonyabb készletértéket mutathat, mint IFRS alatt FIFO/átlag esetén. IFRS-ben a piaci helyreállítás visszairása is növelheti az időszaki eredményt.
- Összemérhetőség / konszolidáció: IFRS csoport GAAP-os leányvállalatnál a LIFO-t át kell alakítani a konszolidált IFRS-beszámolóhoz; a készletleírások IFRS-ben reverzibilisek, US GAAP-nál viszont új bekerülési érték keletkezik.
- Mérési elv különbsége: IFRS minden készletre NRV-t használ, US GAAP kettős rendszere (LCNRV vs LCM) bonyolíthatja a riportálást, ha a vállalatnál LIFO/retail is van.
- Kamatok aktiválása: IFRS alatt a hosszú gyártási/érlelési ciklusú készleteknél (pl. bor, sajt) gyakrabban aktiválnak kamatot; US GAAP-ban ez főleg diszkrét nagyprojektekre korlátozódik.
- Tárolási és járulékos költségek: IFRS részletesebben korlátozza a tárolás aktiválását, míg US GAAP alatt kevésbé explicit a szabályozás.
- Kivételes mérések: nyersanyag-kereskedőknél US GAAP alatt gyakori a fair value mérés, IFRS-ben a bróker-kereskedők és egyes mezőgazdasági tevékenységek nem az IAS 2 szerinti logikát követik.
- Közzétételek: IFRS explicit kötelező tételeket sorol fel, US GAAP alatt a kategóriabontás és LIFO-specifikus információk kerülnek előtérbe.

23. Táblázat: IFRS és US GAAP – Készletek összehasonlítása

Vonatkozás	IFRS (IAS 2 / IAS 23)	US GAAP (ASC 330 / ASC 835-20)	Megjegyzés / hatás
Alapelv és értékelés	Készletek értékelése: bekerülési érték és NRV közül az alacsonyabb.	Készletek értékelése: FIFO/átlag esetén lower of cost and NRV, LIFO/retail esetén lower of cost or market (ceiling–floor szabály).	IFRS egységesen NRV-t használ, GAAP kettős rendszert.
Költségár-képlet (cost formula)	FIFO, súlyozott átlag, egyedi. LIFO tilos.	FIFO, átlag, LIFO, retail engedett.	Inflációban LIFO mellett GAAP alacsonyabb eredményt és készletértéket mutat.
Értékvesztés és visszaírás	Leírás visszaírható az eredeti bekerülési értékig, ha az NRV nő.	Leírás végleges, visszaírás tilos.	IFRS alatt az eredmény volatilisabb lehet.
Retail inventory method	Megengedett, de LIFO-retail nem lehet.	Elterjedt, LIFO-retail is engedett.	Kereskedelmi szektorban eltérés.
Költségösszetevők	Beszerezés, átalakítás (fix rezsi normál kapacitás), egyéb szükséges költség. Abnormális veszteségek azonnali ráfordítás. Tárolás csak kivételesen aktiválható.	Hasonló, de kevésbé szigorú a tárolási költségek kizárása.	IFRS szigorúbb a tárolás kezelésében.
Kamatok aktiválása	IAS 23 szerint aktiválható, ha a készlet „minősített eszköz” (pl. bor, sajt, hosszú ciklus).	ASC 835-20: jellemzően csak diszkrét nagyprojektekre (hajó, ingatlan); rutin készletre nem.	IFRS alatt gyakoribb.
Speciális kivételek	Biológiai eszközök (IAS 41) és bróker-kereskedők	Commodity broker-traders	Nyersanyag-kereskedelemben eltérés.

	készletei fair value-n.	gyakran fair value-t alkalmaznak.	
Értékelés szintje	Általában tételenként; csoportosítás ritkán.	Alapvetően tételenként, de a „market” szabályozás kategóriás lehet.	IFRS konzervatívabb.
Forgalmi adó a tranzakciós árban	Nincs külön iránymutatás; a tranzakciós árból a szállítás átvétele után számít.	ÁFA különválasztása minden esetben előírt; nem része a bevételnek.	Hatással lehet az elszámolás időpontjára.
Szerződéses költségek	Aktiválhatók és amortizálhatók; értékvesztés után visszaírhatók, ha körülmények javulnak.	Hasonló modell, de értékvesztés visszairása nem engedett.	IFRS rugalmasabb.
Közzétételek	Költségformula, készletbontás, COGS, leírások és visszaírások, fedezet, zálogtárgyak.	Politika, fő kategóriák; LIFO esetén LIFO reserve és LIFO-likvidációk.	IFRS részletesebb; GAAP LIFO-specifikus.

Forrás: www.iasb.org, www.fasb.org alapján saját szerkesztés

A készletek kezelése tipikusan olyan terület, ahol az IFRS és az US GAAP eltérő filozófiát képvisel. Az IFRS inkább a gazdasági realitást hangsúlyozza az NRV elvével és a visszairás lehetőségével, amely biztosítja, hogy a mérlegben szereplő értékek közelebb álljanak a tényleges piaci viszonyokhoz. Az US GAAP ezzel szemben konzervatívabb megközelítést alkalmaz: a LIFO módszer engedélyezésével és az értékvesztés visszairásának tiltásával egy stabilabb, de kevésbé rugalmas képet ad a vállalat eszközeiről és eredményéről. Ezek a különbségek nem csupán technikai jellegűek, hanem valós hatást gyakorolnak a vállalatok nyereségességére, eszközértékeire és pénzügyi mutatóira. Inflációs környezetben például a GAAP szerinti LIFO alkalmazása alacsonyabb kimutatott eredményt eredményezhet, ami befolyásolja a befektetők döntéseit és a vállalat adófizetési kötelezettségét is. Az IFRS visszairási lehetősége ugyanakkor nagyobb volatilitást visz az eredménykimutatásba, mivel a piaci árak változásai közvetlenül tükröződhetnek a készletek értékében. A beszámolók összehasonlíthatósága és értelmezhetősége ugyanis nagymértékben függ attól, hogy a vállalat melyik számviteli rendszert alkalmazza. A nemzetközi vállalatcsoportok esetében további kihívást jelent, hogy a konszolidáció során harmonizálni kell az eltérő szabályok szerint készült leányvállalati kimutatásokat. Mindez rávilágít arra, hogy a készletek kezelése nem pusztán egy technikai könyvelési kérdés, hanem a pénzügyi beszámolók megbízhatóságát és a vállalatok közötti összehasonlíthatóságot meghatározó tényező.

Az alábbi példa rámutat a készlet értékének eltérő megállapítására a két számviteli rendszerben:

- Példa 1 – LIFO vs FIFO

Kezdeti adatok:

$$100 \text{ db} \times 10 \text{ EUR} = 1\,000 \text{ EUR}$$

$$100 \text{ db} \times 12 \text{ EUR} = 1\,200 \text{ EUR}$$

Összesen: 200 db, 2 200 EUR

Átlagár = 11 EUR/db

Eladás: 80 db

➤ IFRS (LIFO tiltott, pl. FIFO használva):

Eladott áruk költsége (80 db $\times$ 10 EUR) = 800 EUR

Maradék: 20 db $\times$ 10 EUR = 200 EUR, és 100 db $\times$ 12 EUR = 1 400 EUR készletérték

➤ US GAAP (LIFO engedett):

Eladott áruk költsége (80 db $\times$ 12 EUR) = 960 EUR

Maradék: 100 db $\times$ 10 EUR = 1 000 EUR, 20 db $\times$ 12 EUR = 1 240 EUR készletérték

- Példa 2 – Értékvesztés visszaírása

Bekerülési érték: 1 000 EUR

NRV első évben: 800 EUR $\rightarrow$ leírás 200 EUR

- IFRS: Ha a következő évben NRV = 950 EUR $\rightarrow$ visszaírható 150 EUR $\rightarrow$ készletérték = 950 EUR
- US GAAP: Nincs visszaírás $\rightarrow$ készlet marad 800 EUR

Az IAS 2 – *Inventories* standard a készletek számviteli kezelésének egyik legfontosabb szabályrendszere, amely a vállalatok pénzügyi kimutatásainak megbízhatóságát és összehasonlíthatóságát hivatott biztosítani. A standard eredetileg 1975-ben jelent meg, majd 1993-ban módosították, jelenlegi formájában pedig 2003-ban került kiadásra. Kötelező alkalmazása 2005. január 1-jétől vált általánossá az IFRS-rendszerben. Az IAS 2 célja, hogy egyértelműen meghatározza a készletek elszámolási, értékelési és közzétételi szabályait, és ezáltal a felhasználók számára releváns és megbízható információt nyújtson a vállalat vagyonáról és teljesítményéről. A standard hatálya a legtöbb készlettípusra kiterjed, ugyanakkor bizonyos területeket kizár: például az építési szerződések az IFRS 15, a pénzügyi instrumentumok az IFRS 9, a mezőgazdasági termelés pedig az IAS 41 alá tartozik. Ezzel az IASB világosan elkülöníti a készletek kezelésének fő logikáját azoktól az esetektől, ahol speciális szabályozásra van szükség.

Az IAS 2 szerkezete jól követhető, és a standard felépítése a szokásos IFRS logikát követi: a cím és a bevezetés után a célkitűzés és a hatály rögzíti az alapvető kereteket, a fogalommeghatározások pedig biztosítják a kulcskategóriák egyértelmű értelmezését. A szabályozás központi része az elismerés és értékelés, amely kimondja, hogy a készleteket a bekerülési érték vagy a nettó realizálható érték közül az alacsonyabb értéken kell kimutatni. Ez a konzervatív értékelési elv megakadályozza, hogy a mérlegben a készletek túlértékelten jelenjenek meg. A bekerülési érték fogalma magában foglalja a beszerzési költségeket, az átalakítási költségeket, valamint minden olyan további költséget, amely a készletek jelenlegi helyére és állapotába hozatalához szükséges. Az IAS 2 meghatározza a költség-meghatározási módszereket is: engedélyezi a FIFO és a súlyozott átlag módszert, míg a LIFO alkalmazását kifejezetten tiltja. Az értékvesztés és visszairás kezelésére is részletes előírást tartalmaz: amennyiben a készletek nettó realizálható értéke a bekerülési érték alá esik, értékvesztést kell elszámolni, ugyanakkor ha a piaci körülmények javulnak, az értékvesztés visszairása kötelező az eredeti bekerülési érték szintjéig. A közzétételi követelmények szintén szigorúak. A vállalatoknak be kell mutatniuk a készletek könyv szerinti értékét kategóriánként, a leírások és visszairások összegét, valamint az alkalmazott költségformulákat. E követelmények célja, hogy a befektetők és más érintettek átlátható képet kapjanak a vállalat készleteinek összetételéről és értékelési gyakorlatáról.

24. Táblázat: IAS 2 – Inventories Alapadatok

Elem	Adat
Standard megnevezése	IAS 2 – Inventories
Kibocsátás dátuma	Eredeti: 1975, módosítva: 1993, jelenlegi változat: 2003
Hatálybalépés	2005. január 1.
Cél	A készletek elszámolási, értékelési és közzétételi szabályainak meghatározása.
Kivételek	Építési szerződések (IFRS 15), pénzügyi instrumentumok (IFRS 9), mezőgazdasági termelés (IAS 41).

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

Az IAS 2 – Inventories standard a készletek elszámolásának és értékelésének alapvető szabályait rögzíti a nemzetközi számviteli keretrendszerben. Meghatározza, hogy a készleteket mindig a bekerülési érték és a nettó realizálható érték közül az alacsonyabb értéken kell kimutatni, ezáltal megakadályozva a túlértékelést. A standard részletesen szabályozza, mely költségelemek aktiválhatók a készletek értékébe, és előírja a normál kapacitás szerinti rezsiköltségek figyelembevételét. Külön hangsúlyt kap, hogy a LIFO módszer alkalmazása tilos, míg a FIFO és a súlyozott átlag engedélyezett. Az értékvesztés kezelésénél sajátosság, hogy a készletek visszairása is lehetséges, amennyiben a nettó realizálható érték ismét emelkedik. A közzétételi követelmények révén a standard biztosítja az átláthatóságot, hiszen a vállalatoknak részletes információt kell adniuk a készletek kategóriáiról, értékéről és az alkalmazott módszerekről (24. számú táblázat).

25. Táblázat: A standard felépítése és tartalma

Szerkezeti elem	IAS 2 tartalma
Cím (Title)	IAS 2 – Inventories
Bevezetés (Introduction)	Rövid áttekintés a készletek fontosságáról és az értékelés alapelvéről.
Célkitűzés (Objective)	A készletek megfelelő értékelésének és bemutatásának biztosítása.
Hatály (Scope)	Meghatározza, hogy milyen készletekre alkalmazandó, és felsorolja a kivételeket.
Fogalommeghatározások (Definitions)	Készlet, bekerülési érték, nettó realizálható érték (NRV), átalakítási költség.
Elismerés és értékelés (Recognition & Measurement)	Bekerülési érték: beszerzési költség + átalakítási költség + egyéb közvetlen költségek. Követelmény: mindig a bekerülési érték vagy NRV közül az alacsonyabb értéken kell kimutatni.
Költség-meghatározási módszerek (Cost Formulas)	FIFO, súlyozott átlag. LIFO nem megengedett.
Értékvesztés és visszaírás (Write-down & Reversal)	A készleteket le kell értékelni, ha $NRV <$ bekerülési érték, és vissza kell írni, ha az érték visszaáll.
Közzétételi követelmények (Disclosure Requirements)	Készletek könyv szerinti értéke kategóriánként, értékvesztések összege, alkalmazott költségmódszerek.
Hatálybalépés és átmeneti rendelkezések (Effective Date & Transitional Provisions)	2005. január 1-től kötelező alkalmazás.
Mellékletek (Appendices)	Nem tartalmaz külön mellékleteket, a példák a szövegben szerepelnek.

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

A készletek számviteli kezelése az IFRS és az US GAAP között számos ponton közelít egymáshoz, ugyanakkor vannak markáns különbségek, amelyek máig fennmaradtak. Mindkét rendszer alapelve az, hogy a készleteket a bekerülési érték és a realizálható érték közül az alacsonyabb értéken kell kimutatni, ezzel biztosítva a konzervatív értékelést. A konvergencia során a legjelentősebb eltérés a LIFO módszer megítélésében maradt fenn: míg az IFRS tiltja, addig az US GAAP továbbra is engedi, főként adózási és gyakorlati okokból. Hasonlóképpen eltér a két rendszer az értékvesztés visszaírásának lehetőségében, amelyet az IFRS enged, a GAAP viszont tilt. A gyakorlati könyvelés során emiatt különösen fontos figyelni arra, hogy mely standardrendszert alkalmazza a vállalat, mert ez közvetlen hatással van az eredménykimutatásra és a mérlegre is. A készletek helyes besorolása, a bekerülési költségek pontos meghatározása, valamint az átalakítási költségek és rezsik helyes elszámolása mind kritikus területek.

Készletek elszámolásával kapcsolatos gyakorló példák (IFRS):

1. Feladat: Kérdések – Válaszok

1/1. Mely IFRS standard szabályozza a készletek elszámolását és értékelését?

Válasz: IAS 2 – Inventories.

1/2. Hogyan definiálja az IAS 2 a készleteket?

Válasz: Olyan eszközök, amelyeket értékesítésre tartanak, gyártás folyamatában vannak, vagy anyagként/szolgáltatásként használnak fel a termelés során.

1/3. Mi az IAS 2 szerinti készletek bekerülési értéke?

Válasz: A beszerzési költség, az átalakítási költség és az egyéb költségek összege, amelyek a készletek jelenlegi helyére és állapotára hozásához szükségesek.

1/4. Milyen költségelemeket tartalmaz a beszerzési költség?

Válasz: A vételár, az importvámok és egyéb adók, valamint a beszerzéssel közvetlenül összefüggő szállítási és kezelési költségek.

1/5. Mely költségek nem részei a készletek bekerülési értékének?

Válasz: Az abnormális mértékű selejt, raktározási költségek (ha nem a gyártási folyamat részei), adminisztrációs költségek és értékesítési költségek.

1/6. Milyen módszerekkel lehet meghatározni a készletek bekerülési értékét az IAS 2 szerint?

Válasz: FIFO, súlyozott átlagár módszer. Az LIFO módszer nem engedélyezett.

1/7. Mi a készletek értékelési szabálya az IAS 2 szerint?

Válasz: A bekerülési érték és a nettó realizálható érték közül az alacsonyabb értéken kell kimutatni.

1/8. Mit jelent a nettó realizálható érték?

Válasz: A szokásos üzletmenet során elérhető becsült eladási ár, csökkentve a befejezés és az értékesítés költségeivel.

1/9. Mikor kell értékvesztést elszámolni a készletekre?

Válasz: Amikor a nettó realizálható érték alacsonyabb, mint a bekerülési érték.

1/10. Hogyan kell elszámolni a készletértékvesztés visszairását?

Válasz: Az értékvesztést vissza kell írni, ha a nettó realizálható érték növekszik, de legfeljebb az eredeti bekerülési értékig.

1/11. Hogyan kell kezelni a készletek értékesítéséből származó árbevételt?

Válasz: Az árbevételt akkor kell elszámolni, amikor az irányítás átszáll a vevőre, a bevétel-megfelelési elveknek megfelelően.

2. Feladat: FIFO és LIFO módszer összehasonlítása

Forgatókönyv:

A Beta Kft. 20X1-ben az alábbi készletmozgásokkal rendelkezik (euróban):

Dátum	Művelet	Mennyiség (db)	Egységár (€)	Összesen (€)
Jan. 1.	Nyitókészlet	100	10	1 000
Márc. 1.	Vásárlás	200	12	2 400
Júli. 1.	Vásárlás	150	14	2 100
Dec. 1.	Értékesítés	300	–	–

FIFO módszer

Az eladott áruk a legrégebbi beszerzésből kerülnek ki.

Eladott 300 db:

- 100 db $\times$ €10 = €1 000

- 200 db $\times$ €12 = €2 400

COGS = €3 400

Zárókészlet: 150 db $\times$ €14 = €2 100

LIFO módszer

Az eladott áruk a legutóbbi beszerzésből kerülnek ki.

Eladott 300 db:

- 150 db $\times$ €14 = €2 100

- 150 db $\times$ €12 = €1 800

COGS = €3 900

Zárókészlet: 100 db $\times$ €10 = €1 000

Összehasonlítás

Módszer	COGS (€)	Zárókészlet (€)
<i>FIFO</i>	<i>3 400</i>	<i>2 100</i>
<i>LIFO</i>	<i>3 900</i>	<i>1 000</i>

Szabályozási különbség:

- *IFRS: A LIFO használata nem engedélyezett, mivel nem tükrözi a készletek valós fizikai áramlását és torzíthatja a mérleget inflációs környezetben. IFRS-ben a FIFO és a súlyozott átlag a leggyakoribb.*

- *US GAAP: A LIFO engedélyezett, és egyes ágazatokban elterjedt (pl. olajipar), mivel adózási előnyt nyújthat infláció idején (magasabb COGS → alacsonyabb adóalap).*

Következmény

- *Infláció esetén a FIFO magasabb zárókészletet és alacsonyabb COGS-t mutat → magasabb számviteli nyereség.*

- *A LIFO alacsonyabb zárókészletet és magasabb COGS-t eredményez → alacsonyabb nyereség és adóteher.*

3. Feladat 1 – FIFO és Átlag módszer

Egy vállalat a következő beszerzéseket hajtotta végre:

- Jan. 1.: 100 db × 10 EUR
- Jan. 10.: 200 db × 12 EUR
- Jan. 20.: 150 db × 11 EUR

Eladás: Jan. 25-én 250 db.

Kérdés: Számítsd ki az eladott áruk költségét (COGS) és a záró készlet értékét FIFO és súlyozott átlag módszerrel IFRS szerint!

Megoldás:

*FIFO: az első $100 \text{ db} \times 10 = 1\,000$, majd $150 \text{ db} \times 12 = 1\,800 \rightarrow \text{COGS} = 2\,800$;
Záró készlet $= 50 \text{ db} \times 12 + 150 \text{ db} \times 11 = 1\,200 + 1\,650 = 2\,850$.*

Átlag: Összes bekerülési költség: $100 \times 10 + 200 \times 12 + 150 \times 11 = 4\,550$; Összes mennyiség 450 db → Átlagár = 10,11 EUR/db. COGS $= 250 \times 10,11 = 2\,528$; Záró készlet $= 200 \times 10,11 = 2\,022$.

4. Feladat – NRV teszt és értékvesztés

Egy készlet bekerülési értéke 5 000 EUR. A piaci ár csökkenése miatt az NRV 4 400 EUR. Következő évben az NRV 4 800 EUR-ra nő.

Kérdés: Hogyan kell elszámolni IFRS szerint az értékvesztést és a visszaírást?

Megoldás:

1. év: Leírás = 5 000 – 4 400 = 600 EUR → készlet 4 400.

2. év: NRV nőtt 4 800-ra → visszairás = 400 EUR (de max. az eredeti bekerülési értékig). Végző érték: 4 800 EUR.

5. Feladat – Abnormális költségek

Egy gyártási folyamat során a vállalat 20 000 EUR közvetlen anyagköltséget, 15 000 EUR közvetlen bérköltséget és 10 000 EUR gyártási rezsit számolt fel. A termelés során azonban 2 000 EUR abnormális selejt keletkezett, valamint 1 000 EUR tárolási költség is felmerült.

Kérdés: Mennyi a készlet bekerülési értéke IFRS szerint?

Megoldás:

Bekerülési érték = 20 000 + 15 000 + 10 000 = 45 000.

Abnormális selejt (2 000) és tárolási költség (1 000) → nem aktiválható, azonnali ráfordítás.

Készlet bekerülési értéke = 45 000 EUR.

6. Feladat – Közzétételi kötelezettség

Egy vállalat készleteinek értéke 2025 végén 100 000 EUR. Az év során elszámolt értékvesztés 6 000 EUR, amelyből 4 000 EUR-t visszaírtak. Az alkalmazott költségformula: FIFO.

Kérdés: Milyen közzétételeket kell tenni az IFRS szerint a beszámolóban?

Megoldás:

Közzé kell tenni:

- alkalmazott költségformulát (FIFO),*
- készletek könyv szerinti értékét kategóriánként (nyersanyag, félkész, késztermék),*
- értékvesztés összegét (6 000) és a visszairás összegét (4 000),*
- készletek fedezetként való felhasználását, ha releváns.*

7. Feladat – Egyszerű értékvesztés

Egy vállalat készletének bekerülési értéke 10 000 EUR. Az év végén az NRV (nettó realizálható érték) 8 500 EUR.

Kérdés: Mekkora értékvesztést kell elszámolni, és mekkora lesz a készlet könyv szerinti értéke IFRS szerint?

Megoldás:

Értékvesztés = 10 000 – 8 500 = 1 500 EUR

Könyv szerinti érték = 8 500 EUR

8. Feladat – Értékvesztés visszaírása

Egy készlet bekerülési értéke 6 000 EUR, év végén az NRV = 4 800 EUR.

Következő évben az NRV = 5 700 EUR.

Kérdés: Hogyan kell elszámolni az értékvesztést és annak visszaírását IFRS szerint?

Megoldás:

év: értékvesztés = 6 000 – 4 800 = 1 200 EUR, könyv szerinti érték = 4 800 EUR

év: NRV nő 5 700 EUR-ra → visszaírás = 900 EUR (de max. az eredeti 6 000-ig) → könyv szerinti érték = 5 700 EUR

9. Feladat – Részleges készletértékvesztés

Egy vállalat háromféle készletet tart nyilván:

Termék A: bekerülési érték 4 000 EUR, NRV 3 800 EUR

Termék B: bekerülési érték 5 000 EUR, NRV 5 500 EUR

Termék C: bekerülési érték 6 000 EUR, NRV 5 200 EUR

Kérdés: Mennyi az összes értékvesztés, és mennyi a készletek könyv szerinti értéke?

Megoldás:

Termék A: értékvesztés = 200 EUR

Termék B: nincs értékvesztés (NRV > bekerülési érték)

Termék C: értékvesztés = 800 EUR

Összes értékvesztés = 1 000 EUR

Könyv szerinti érték: 3 800 + 5 000 + 5 200 = 14 000 EUR

10. Feladat – Csoportos vagy egyedi értékelés

Egy vállalat 1 000 db készterméket tart nyilván:

600 db bekerülési értéke 20 EUR/db, NRV = 18 EUR/db

400 db bekerülési értéke 25 EUR/db, NRV = 28 EUR/db

Kérdés: Mennyi az értékvesztés, ha egyedileg, illetve ha csoportosan történik az értékelés?

Megoldás:

Egyedi értékelés:

600 db × (20 – 18) = 1 200 EUR értékvesztés

400 db → nincs értékvesztés

Összesen: 1 200 EUR

Csoportos értékelés:

Teljes bekerülési érték: (600×20) + (400×25) = 12 000 + 10 000 = 22 000 EUR

Teljes NRV: (600×18) + (400×28) = 10 800 + 11 200 = 22 000 EUR

Összesített szinten nincs értékvesztés → 0 EUR

IFRS előírás szerint alapvetően egyedi (item by item) értékelést kell végezni, ezért a helyes elszámolás: 1 200 EUR értékvesztés.

2.6. Mérlegfordulónap utáni események az IFRS és az US GAAP szabályozásában

A mérlegfordulónap utáni események kezelése a számvitel egyik kritikus kérdése. A pénzügyi kimutatások összeállítása mindig egy adott időpontra, a mérlegfordulónapra vonatkozik, azonban a beszámoló véglegesítése és közzététele általában később történik. Ez idő alatt számos olyan gazdasági esemény következhet be, amely hatással lehet a vállalat pénzügyi helyzetére, teljesítményére vagy jövőbeni kilátásaira. A számviteli szabályozás egyik alapvető célja, hogy biztosítsa a beszámoló megbízhatóságát és relevanciáját. Ennek érdekében az IFRS és az US GAAP egyaránt meghatározza, mikor és hogyan kell figyelembe venni azokat az eseményeket, amelyek a mérlegfordulónap után, de a beszámoló jóváhagyása előtt történnek. Bár az alaplogika mindkét rendszerben hasonló, a részletszabályokban, a terminológiában és a gyakorlati értelmezésben találhatunk eltéréseket.

Az IFRS rendszerében a mérlegfordulónap utáni események kezelését az IAS 10 Events after the Reporting Period standard szabályozza. Ez a standard világosan meghatározza, hogy milyen eseményeket kell figyelembe venni a beszámolóban, és melyek azok, amelyekről csak közzétételt kell tenni.

Az IAS 10 szerint a mérlegfordulónap utáni események két kategóriába sorolhatók:

- **Kiigazító események (Adjusting events):** olyan események, amelyek további bizonyítékot adnak a mérlegfordulónapon fennálló feltételekről. Ezek esetében a beszámoló számait módosítani kell. Például: egy peres ügy, amely már a mérlegfordulónapon is fennállt, és a mérlegfordulónap után születik ítélet, amely megerősíti a kötelezettség összegét; egy követelés, amely a fordulónap előtt keletkezett, de a fordulónap után bebizonyosodik, hogy behajthatatlan; készletek értékvesztése, ha a fordulónap után nyilvánvalóvá válik, hogy azok értékesíthetetlenek voltak már a fordulónapon.
- **Nem kiigazító események (Non-adjusting events):** olyan események, amelyek új körülményekből erednek, és nem a mérlegfordulónapon fennálló helyzetre vonatkoznak. Ezek esetében nincs számszerű módosítás, de ha jelentősek, akkor közzététel szükséges. Például: természeti katasztrófa vagy tüzeset a mérlegfordulónap után; egy nagyvállalat összeolvadása, akvizíciója; jelentős tőkeemelés vagy hitelfelvétel a fordulónapot követően.

Az IAS 10 egyértelműen kimondja, hogy a mérlegfordulónap után bekövetkező események kezelése nem önkényes, hanem az esemény jellegétől függ. A kiigazító események módosítják a beszámoló számait, míg a nem kiigazító események közzétételt igényelnek, ha lényegesek. A standard célja, hogy a pénzügyi kimutatások felhasználói megbízható és releváns információt kapjanak a vállalat helyzetéről, anélkül, hogy félrevezető adatok kerülnének bemutatásra. A gyakorlatban ez különösen fontos olyan helyzetekben, mint például egy vevő csődje, egy peres ügy kimenetele vagy a piaci környezet hirtelen változása. Az IAS 10 tehát biztosítja az időbeli elhatárolás és a transzparens közzététel egyensúlyát, amely a pénzügyi beszámolók összehasonlíthatóságát és hitelességét erősíti.

Az US GAAP-ban a mérlegfordulónap utáni eseményeket az ASC 855 (Subsequent Events) szabályozza. A logika nagyon hasonló az IFRS-hez, de a terminológia és a részletek némileg eltérnek. Az ASC 855 két kategóriát különböztet meg:

- Recognized subsequent events: ezek lényegében az IFRS kiigazító eseményeinek felelnek meg. Az ilyen események további információt adnak a mérlegfordulónapon fennálló körülményekről, ezért a beszámoló számait módosítani kell.
- Nonrecognized subsequent events: ezek az IFRS nem kiigazító eseményeinek felelnek meg. Új körülményekből erednek, és nem érintik a mérlegfordulónap állapotát, de ha jelentősek, közzétételük kötelező. Az US GAAP hangsúlyozza, hogy a nem kiigazító eseményekről történő közzététel célja a felhasználók megfelelő tájékoztatása. Például egy nagy volumenű részvénykibocsátás vagy hitelfelvétel a mérlegfordulónap után nem módosítja a mérleget, de fontos információ a befektetők számára.

A mérlegfordulónap utáni események szabályozása kulcsfontosságú, mert közvetlenül befolyásolja a pénzügyi kimutatások megbízhatóságát és a felhasználók döntéshozatalát. Az IAS 10 és a US GAAP megfelelő standardja (ASC 855 – Subsequent Events) egyaránt kimondja, hogy az események kezelése nem önkényes, hanem az esemény jellegétől függ. Mindkét rendszer két kategóriát különböztet meg: a kiigazító eseményeket (adjusting events), amelyek a mérlegfordulónapon fennálló körülményekre vonatkoznak, és ezért módosítják a beszámoló számait; valamint a nem kiigazító eseményeket (non-adjusting events), amelyek új körülményeket tükröznek, és közzétételt igényelnek, ha lényegesek. Az IFRS és az US GAAP alapelvei tehát közel állnak egymáshoz, azonban a részletekben találunk eltéréseket. Az IFRS (IAS 10) szélesebb értelmezést enged a „lényegesség” megítélésében, ami a vezetés számára bizonyos mérlegelési szabadságot biztosít, ugyanakkor kockázatot is hordozhat, ha a vállalat nem kellően konzervatív a közzétételben. Az US GAAP ezzel szemben részletesebb iránymutatást ad a közzététel formájára és tartalmára, így kevesebb mozgásteret enged a vállalatoknak, de nagyobb egységességet biztosít a beszámolók között. A lényegesség meghatározásánál az IFRS inkább az információ relevanciájára és a döntéshozatal befolyásolására koncentrál, míg a GAAP szabályrendszere konkrétabb útmutatásokat nyújt arra nézve, hogy milyen típusú események tekinthetők lényegesnek. Emiatt a két rendszer között előfordulhat, hogy azonos esemény az IFRS szerint nem igényelne közzétételt, míg a GAAP alapján már jelentősnek minősül. Az amerikai gyakorlatban gyakrabban alkalmaznak iparági példákat és részletes útmutatókat a subsequent events kezelésére, és erősebb a közzétételi kultúra. Az IFRS ezzel szemben inkább arra törekszik, hogy a pénzügyi kimutatások a mérlegfordulónapon fennálló helyzetet tükrözzék, és kevésbé részletezi a közzététel módját. A konvergencia ezen a területen előrehaladott, mivel az alaplogika – a két eseménykategória megkülönböztetése – mindkét rendszerben egységes. Külön standardokra azért van szükség, mert ezek az események közvetlenül befolyásolják az időbeli elhatárolás és a transzparens tájékoztatás egyensúlyát. A szabályozás biztosítja, hogy a vezetés ne dönthessen önkényesen a beszámoló módosításáról, és a pénzügyi kimutatások megbízhatóan tükrözzék a valós helyzetet, miközben megfelelő tájékoztatást adnak a mérlegfordulónap után bekövetkező lényeges fejleményekről is.

26. Táblázat: Mérlegfordulónap utáni események – IFRS és US GAAP

Szempont	IFRS (IAS 10)	US GAAP (ASC 855)	Megjegyzés
Alaplogika	Két kategória: kiigazító (adjusting) és nem kiigazító (non-adjusting) események.	Két kategória: recognized és non- recognized subsequent events.	Az alapelv azonos.
Kiigazító események	A mérlegfordulónapon fennálló körülményekről adnak új információt → módosítják a beszámolót.	Hasonló elv, recognized eseményként módosítják a beszámolót.	Példa: vevő csődje, peres ügy kimenetele.
Nem kiigazító események	Új körülményeket tükröznek a fordulónap után → csak közzététel, ha lényeges.	Non-recognized eseményként közzététel szükséges, ha lényeges.	Példa: természeti katasztrófa, új törvény.
Lényegesség (materiality)	Szélesebb értelmezést enged a „lényegesség” megítélésében.	Részletesebben szabályozza, mit és hogyan kell közzétenni.	IFRS elv-alapú, GAAP szabály-alapú.
Közzététel	Kötelező, ha a nem kiigazító esemény lényeges, de a forma kevésbé részletezett.	Részletes iránymutatás: egyértelműen jelezni kell, hogy az esemény nem befolyásolja a mérlegfordulónapot, de lényeges.	GAAP erősebb közzétételi kultúra.
Gyakorlati útmutatás	Inkább általános példákat tartalmaz.	Gyakoriak az iparági példák és részletes útmutatások.	GAAP gyakorlatorientáltabb.
Konvergencia állapota	Az alapelvek közel azonosak.	Szintén két kategóriás rendszert alkalmaz.	E területen a konvergencia előrehaladott.

Forrás: www.iasb.org, www.fasb.org alapján saját szerkesztés

Az IAS 10 – Events after the Reporting Period standard meghatározza a mérlegfordulónap utáni események kezelésének és közzétételének szabályait. Célja, hogy biztosítsa a pénzügyi kimutatások megbízhatóságát és relevanciáját azáltal, hogy különbséget tesz azok között az események között, amelyek a fordulónap feltételeire vonatkoznak, és ezért befolyásolják a beszámoló számait, illetve azok között, amelyek a fordulónap után keletkeztek, és csak kiegészítő tájékoztatást igényelnek. A standard eredetileg 1978-ban jelent meg, majd 1999-ben átdolgozásra került, és a jelenlegi változat 2000. január 1-jén lépett hatályba.

27. Táblázat: Alapadatok IAS 10 Standard– Mérlegfordulónap utáni események

Elem	Adat
Standard megnevezése	IAS 10 – Events after the Reporting Period
Kibocsátás dátuma	Eredeti: 1978, átdolgozás: 1999
Hatálybalépés	2000. január 1.
Cél	A mérlegfordulónap utáni események kezelésének és közzétételének szabályozása.

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

A standard két eseménnytípust különít el. Módosító eseménynek (adjusting event) minősül minden olyan körülmény, amely a mérlegfordulónapon már fennállt, de a pontos következménye csak később vált ismertté. Ezek hatására a pénzügyi kimutatásokat módosítani kell. Például, ha a mérlegfordulónapon függőben lévő peres ügy a fordulónap után zárul le, és megerősíti a kötelezettség meglétét, akkor azt az adott időszak beszámolójában figyelembe kell venni. Nem módosító események (non-adjusting events) viszont olyan körülményekből erednek, amelyek a mérlegfordulónap után keletkeztek. Ezek nem változtatják meg a kimutatások számait, ugyanakkor lényegességük esetén közzétételt igényelnek. Például egy jelentős tüzeset vagy természeti katasztrófa, amely a fordulónap után következik be, alapvetően nem módosítja a mérleget, de a vállalat működésére gyakorolt hatása miatt a felhasználók számára releváns információt kell nyújtani. Külön előírás vonatkozik az osztalékokra. A mérlegfordulónap után jóváhagyott osztalék nem szerepelhet kötelezettséggként a mérlegben, ugyanakkor a standard előírja, hogy közzé kell tenni, mivel a befektetők és egyéb érintettek döntéshozatalát jelentősen befolyásolhatja. Az IAS 10 részletes közzétételi kötelezettségeket is megfogalmaz. A gazdálkodónak azonosítania kell a pénzügyi kimutatások jóváhagyásának időpontját és azt, hogy ki hagyta jóvá a beszámolót. Emellett kötelező bemutatni minden lényeges nem módosító eseményt, annak természetével és – amennyiben lehetséges – pénzügyi hatásának becslésével együtt. Ezáltal a felhasználók teljesebb képet kapnak nemcsak a fordulónapi helyzetről, hanem a fordulónap után bekövetkezett, de a vállalat jövőjére nézve jelentős eseményekről is. Az IAS 10 biztosítja, hogy a pénzügyi kimutatások egyszerre tükrözzék a mérlegfordulónapon fennálló körülményeket és tájékoztatást adjanak a fordulónap utáni fontos eseményekről.

28. Táblázat: IAS 10 standard felépítése és tartalma

Szerkezeti elem	IAS 10 tartalma
Cím (Title)	IAS 10 – Events after the Reporting Period
Bevezetés (Introduction)	Áttekinti a mérlegfordulónap utáni események szerepét a pénzügyi beszámolásban.
Célkitűzés (Objective)	Az események típusainak meghatározása és azok számviteli kezelésének szabályozása.
Hatály (Scope)	Minden gazdálkodóra vonatkozik, amely IFRS szerint készít pénzügyi kimutatást.
Fogalommeghatározások (Definitions)	Mérlegfordulónap utáni események, módosító és nem módosító események, jóváhagyás dátuma.
Eseménytípusok (Types of Events)	1) Módosító esemény (adjusting) – módosítja a beszámolót, ha a fordulónapi feltételeket érinti. 2) Nem módosító esemény (non-adjusting) – nem módosítja a beszámolót, de közzé kell tenni, ha lényeges.
Osztalék (Dividends)	A mérlegfordulónap után jóváhagyott osztalék nem kötelezettség, de közzé kell tenni.
Közzétételi követelmények (Disclosure Requirements)	Jóváhagyás dátuma, jóváhagyó személy/szerv, lényeges nem módosító események leírása és hatása.
Hatálybalépés és átmeneti rendelkezések (Effective Date & Transitional Provisions)	2000. január 1-től kötelező alkalmazás.
Mellékletek (Appendices)	Nincs külön melléklet, példák a szövegben szerepelnek.

Forrás: www.iasb.org alapján saját szerkesztés

Mérleg fordulónap utáni események elszámolásával kapcsolatos gyakorló példák (IFRS):

1. Feladat: Kérdések – Válaszok

1/1. Mi a kapcsolat az EU irányelvek, IFRS és magyar számvitel előírásaiban a mérleg fordulónap utáni tételek elszámolásában?

A magyar számviteli rendszer EU-konformnak tekinthető, mert a hazai szabályozás közvetlenül az Európai Unió számviteli irányelveire épül. Ezek az irányelvek (elsősorban a 2013/34/EU irányelv, valamint annak előzményei, a 4. és 7. számú irányelv) határozzák meg a tagállamok számára azokat a minimumkövetelményeket, amelyek biztosítják a beszámolók összehasonlíthatóságát és az alapvető átláthatóságot az egész unió területén. A magyar számviteli törvény (Sztv.) tehát megfelel ezeknek az előírásoknak, és ebből fakadóan harmonizált az európai számviteli szabályozással. Az IFRS ezzel szemben nem uniós jogszabály, hanem a Nemzetközi Számviteli Standard Testület (IASB) által kiadott, globális keretrendszer. Az EU a tőzsdén jegyzett vállalatok konszolidált beszámolóira kötelezővé tette ugyan az IFRS alkalmazását, de a tagállamok számára meghagyta a nemzeti számviteli rendszerek fenntartásának lehetőségét is. Így Magyarországon két rendszer párhuzamosan él: az EU-irányelveken alapuló magyar számvitel és a nemzetközi IFRS. A két megközelítés közötti különbség elsősorban a célrendszerben rejlik. A magyar számvitel, az EU-irányelvekhez hasonlóan, inkább jogi-adózási, hitelezővédelmi szemléletet képvisel, amely a prudencia és az óvatosság elvét hangsúlyozza. Az IFRS ezzel szemben a befektetői döntéshozatal támogatását tekinti elsődleges célnak, ezért nagyobb hangsúlyt helyez a valós értékek kimutatására és a piaci alapú értékelésre. A különbség a gyakorlati példákban is jól tetten érhető: míg a magyar számvitel a mérlegkészítés időpontjáig beérkező minden információt figyelembe vesz a beszámoló összeállításakor, addig az IFRS kizárólag azt vizsgálja, hogy a körülmény a mérlegfordulónapon fennállt-e, és csak ennek alapján sorolja az eseményt kiigazítandó vagy nem kiigazítandó kategóriába. Összességében tehát az EU-konform jelző azt jelenti, hogy a magyar számvitel megfelel az uniós irányelveknek, de nem azt, hogy azonos az IFRS-szel. A két rendszer közös alapelveken nyugszik, ugyanakkor eltérő célokra készült: az egyik inkább a jogi-adózási biztonságot, a másik a befektetői információszolgáltatást tartja elsődlegesnek. Ez magyarázza, hogy a magyar számvitel és az IFRS sok tekintetben közel állnak egymáshoz, de nem fedik egymást teljes mértékben.

A magyar számvitel szerint a mérlegfordulónap és a mérlegkészítés időpontja közötti események kezelése kifejezetten a mérlegkészítés időpontjáig ismertté vált információkra épül. Ezek alapján történik: időbeli elhatárolások elszámolása, céltartalékok képzése, értékvesztés, értékcsökkenés utólagos elszámolása, árfolyamok átértékelése (pl. devizás tételeknél). A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a vállalat a mérlegkészítés időpontjáig beérkező információk alapján még módosíthatja a beszámolót, mintha ezek az információk a fordulónapon is rendelkezésre álltak volna. A hangsúly inkább a számviteli óvatosságon és a teljesség elvén van.

Magyar számvitel: a mérlegkészítés napjáig minden információt figyelembe vesz, és a beszámolót ezek alapján korrigálja → így a fordulónap és a mérlegkészítés közötti időszakban felismert tényeket beépíti.

Az IFRS szigorúan két kategóriára bontja a mérlegfordulónap utáni eseményeket:

- Adjusting events (kiigazító események) → ha a fordulónapon fennálló körülményről szólnak (pl. vevő csődje, amely csak később válik nyilvánvalóvá). Ezek módosítják a beszámoló számait.*
- Non-adjusting events (nem kiigazító események) → ha a fordulónap után keletkezett új körülményről van szó (pl. tűzeset, új adó bevezetése). Ezek nem módosítják a mérleget, csak közzétételt igényelnek, ha lényegesek.*

Nincs általános „időbeli elhatárolás” vagy „céltartalék-képzés” a mérlegkészítés napjáig, hanem az a döntő, hogy a körülmény a mérlegfordulónapon fennállt-e vagy sem. Például: Ha egy peres ügy a fordulónapon már létezett, de csak utólag dőlt el → adjusting event → módosítani kell a beszámolót. Ha a fordulónap után indul új per → non-adjusting event → nincs módosítás, csak közzététel. Az IFRS filozófiája tehát időpont-alapú (fordulónap), nem időtartam-alapú (mérlegkészítésig). IFRS: kizárólag azt vizsgálja, hogy az adott körülmény a fordulónapon fennállt-e. Ha igen, akkor adjusting, ha nem, akkor csak közzététel. A mérlegkészítés napja önmagában nem releváns.

2. Feladat: Vevő csődje

Feladat: A Delta Kft. 2024. december 31-én 15 millió Ft követeléssel rendelkezett a Gamma Bt.-vel szemben. 2025. január 15-én a Gamma Bt. csődöt jelentett, és egyértelművé vált, hogy a követelés jelentős része nem térül meg.

Megoldás:

Ez adjusting event, mert a vevő fizetéseképtelensége már a mérlegfordulónapon fennállt. 2024-es beszámolóban: értékvesztést kell elszámolni a követelésre.

Könyvelési tétel:

Egyéb ráfordítások	T 15 000 000
Követelések	K 15 000 000

3. Feladat: – Tűzeset

Feladat: A Horizont Rt. 2024. december 31-én 200 millió Ft értékben tartott készleteket. 2025. január 20-án tűzvész pusztította el a raktár egy részét, a kár 80 millió Ft-ra tehető.

Megoldás:

Ez non-adjusting event, mert a tűzeset a fordulónap után történt. 2024-es beszámolóban: nincs könyvelési feladat, a mérleg nem módosítható. Közzététel: a kiegészítő mellékletben ismertetni kell a tűz tényét és a 80 millió Ft becsült kárt.

Könyvelési tétel:

Nincs könyvelési tétel a 2024-es beszámolóban.

4. Feladat – Osztalék

Feladat: A Primus Nyrt. igazgatósága 2025. február 10-én 50 millió Ft osztalék kifizetését javasolta a 2024-es eredmény után.

Megoldás:

Az IAS 10 szerint a mérlegfordulónap után jóváhagyott osztalék nem kötelezettség a fordulónapra.

2024-es beszámolóban: nincs könyvelési tétel a mérlegben.

Közzététel: a kiegészítő mellékletben jelezni kell az osztalék javasolt összegét. 2025-ben, a közgyűlés jóváhagyásakor: kötelezettség elszámolása szükséges.

Könyvelési tétel:

Eredménytartalék T 50 000 000

Osztalékfizetési kötelezettség K 50 000 000

5. Feladat – Peres ügy

Feladat: A Nova Zrt. ellen 2024. december 31-én folyamatban volt egy per, amelynek kimenetele bizonytalan volt. 2025. január 25-én bírósági ítélet született, amely szerint a vállalatnak 120 millió Ft kártérítést kell fizetnie.

Megoldás:

Ez adjusting event, mert a kötelezettség alapja (a per) már fennállt 2024-ben.

2024-es beszámolóban: céltartalékot kell képezni a kártérítésre.

Könyvelési tétel:

Egyéb ráfordítások T 120 000 000

Céltartalékok K 120 000 000

6. Feladat – Részvénykibocsátás

Feladat: A Solaris Holding 2025. január 12-én új részvényeket bocsátott ki 1 milliárd Ft értékben, hogy finanszírozza terjeszkedési terveit. A mérlegfordulónap 2024. december 31.

Megoldás:

Ez non-adjusting event, mert a részvénykibocsátás a fordulónap után történt.

2024-es beszámolóban: nincs könyvelési tétel.

Közzététel: a kiegészítő mellékletben ismertetni kell a részvénykibocsátás tényét és feltételeit.

2025-ben, a kibocsátás napján: pénzeszköz és saját tőke növelése.

Könyvelési tétel:

Pénzeszközök T 1 000 000 000

Jegyzett tőke / Tőketartalék K 1 000 000 000

7. Feleletválasztós kérdések

7/1. Az IAS 10 szerint melyik esemény minősül kiigazító (adjusting) eseménynek?

- a) Új részvények kibocsátása a mérlegfordulónap után
- b) Egy vevő csődje, amely már a fordulónap előtt fizetési nehézségekkel küzdött
- c) Egy új adótörvény bevezetése a mérlegfordulónap után

Helyes válasz: b)

7/2. Mit kell tenni egy jelentős, de nem kiigazító esemény esetén az IAS 10 szerint?

- a) Módosítani a mérleget
- b) Nem szükséges semmit tenni
- c) Közzé kell tenni a kiegészítő mellékletben

Helyes válasz: c)

8. Igaz–hamis kérdések

8/1. A mérlegfordulónap után jóváhagyott osztalék kötelezettségként szerepel a mérlegben.

Helyes válasz: Hamis

8/2. A peres ügy fordulónap utáni lezárása kiigazító esemény, ha a per már a fordulónapon is fennállt.

Helyes válasz: Igaz

8/3. A mérlegkészítés időpontjáig ismertté vált minden eseményt figyelembe kell venni az IFRS szerint.

Helyes válasz: Hamis

9. Bekarikázós / párosítós kérdések

Karikázza be, hogy az alábbi események kiigazító (A) vagy nem kiigazító (B) események-e az IAS 10 szerint:

- Egy vevő 2025. január 5-én csődöt jelent, követelés 2024-ben is fennállt. ()
- 2025. január 20-án tűzvész pusztította el a raktárt. ()
- 2025. február 10-én a közgyűlés osztalékot hagy jóvá. ()
- 2025. január 12-én a vállalat új kötvényeket bocsát ki. ()

Helyes válaszok: Vevő csődje → A; Tűzeset → B; Osztalék → B; Kötvénykibocsátás → B

10.Feladat: Zárási Ellenőrzési Naptár Készítése a mérlegfordulónap utáni események és kiegészítő zárási feladatokra

29. Táblázat: Mérlegfordulónap utáni események (IAS 10 alapján)

Vizsgálandó téma	Vizsgálandó terület	Információ forrása
Jogviták, perek	Van-e bírósági ítélet, amely a fordulónap után, de a beszámoló előtt született, és a fordulónap előtti eseményekhez kapcsolódik?	Jogi osztály, ügyvédi iroda
Követelések és vevők	Beérkezett-e vevői fizetés a fordulónap után, amely igazolja a fordulónapi követelés valóságát?	Pénzügy, banki kivonatok
Hitelek, kötelezettségek	Új információ érkezett-e a fordulónap előtti kötelezettségekről (pl. banki értesítés, szerződésmódosítás)?	Banki értesítések, szerződések
Készletek értékelése	Történt-e a fordulónap után olyan esemény (pl. eladás, selejtezés), amely visszajelzést ad a fordulónapi piaci értékről?	Raktár, logisztika, értékesítési adatok
Tárgyi eszközök	Megsemmisült, károsodott-e a fordulónap után eszköz (pl. tűz, árvíz)? Ez a fordulónap előtti állapothoz képest értékcsökkentő információ?	Műszaki osztály, biztosító
Befektetések	Van-e olyan esemény (árfolyamváltozás, csőd, felszámolás), ami a fordulónap előtti állapotot jelzi vissza?	Pénzügy, tőkepiaci adatok
Értékvesztések	Megjelent-e új információ, amely jelzi, hogy a fordulónapon fennállt értékvesztési ok?	Pénzügy, vevői jelentések

Osztalékfizetés	A fordulónap után hozott tulajdonosi döntés osztalékról → csak kiegészítő mellékletben kell bemutatni.	Közgyűlési határozat
Adókötelezettségek	Van-e új adóhatósági határozat, amely a fordulónap előtti adóévet érinti?	Adóosztály, NAV értesítések
Egyéb lényeges események	Minden üzleti esemény, amely a vállalat folytonosságát, működését alapvetően érinti (pl. csőd, felszámolás).	Vezetőség, jogi és pénzügyi osztály

Forrás: Saját szerkesztés

A beszámoló összeállítása során a főkönyvelő feladata, hogy biztosítsa: minden lényeges mérlegfordulónap utáni esemény megfelelően kezelésre kerüljön. Az IAS 10 két kategóriát különböztet meg:

- Módosító események: olyan információk, amelyek a fordulónap előtti körülményekről adnak új bizonyítékot. Ezeket be kell építeni a beszámolóba (pl. per kimenetele, amely visszaigazolja a fordulónapi kötelezettséget).
- Nem módosító események: a fordulónap utáni körülményekből fakadó tények (pl. természeti katasztrófa, amely a következő időszakot érinti). Ezeket csak a kiegészítő mellékletben kell bemutatni, ha lényegesek.

A főkönyvelő kulcsszerepe abban áll, hogy összegyűjtse a jogi, pénzügyi, műszaki és vezetői forrásból származó információkat, és döntést hozzon arról, mely események igényelnek könyvelést, és melyeknél elegendő a közzététel. Enélkül a beszámoló nem felelne meg a valódiság és teljesség elvének.

30. Táblázat: Kiegészítő zárasi ellenőrzési lista

Vizsgálandó téma	Vizsgálandó terület	Információ forrása
Céltartalékok	Fennállnak-e olyan kötelezettségek vagy kockázatok, amelyek miatt céltartalék képzése szükséges?	Jogi osztály, műszaki osztály, vezetőség
Időbeli elhatárolások	Minden bevétel és ráfordítás a megfelelő időszakban került-e kimutatásra?	Szerződések, számlák, pénzügy
Selejtezési jegyzőkönyvek	Van-e fordulónapig selejtezett eszköz, amelyet ki kell vezetni a könyvekből?	Selejtezési bizottság jegyzőkönyvei, raktár
Leltári kimutatások	A leltár adatai egyeznek-e a főkönyvi nyilvántartással?	Raktár, készletnyilvántartás, leltárbizottság
Beruházások és aktiválások	A fordulónapig befejezett beruházások aktiválásra kerültek-e?	Műszaki osztály, beruházási nyilvántartás
Elhatárolt adók	Van-e különbség a számviteli és adóalap között, amely halasztott adót keletkeztet?	Adóosztály, számviteli nyilvántartás
Belső egyeztetések	Főkönyvi kivonat egyezik-e az analitikákkal (vevők, szállítók, készlet, eszközök, bank, pénztár)?	Analitikus nyilvántartások, főkönyv

Forrás: Saját szerkesztés

A zárasi folyamat nem merül ki a standardok által előírt lépésekben, mert a gyakorlatban a főkönyvelőnek olyan ellenőrzéseket is el kell végeznie, amelyek biztosítják a főkönyvi kivonat teljes körűségét és helyességét. A céltartalékok vizsgálata azért fontos, mert a vállalat jövőbeni kötelezettségei és kockázatai gyakran nem jelennek meg automatikusan a könyvekben. Az időbeli elhatárolások biztosítják, hogy a bevételek és ráfordítások a megfelelő időszakhoz kerüljenek, így a vállalat eredménye nem torzul. A selejtezési jegyzőkönyvek és leltári kimutatások a számviteli nyilvántartások és a valóság egyezőségét erősítik meg, biztosítva a készletek és eszközök valódiságát. A beruházások aktiválása és a halasztott adók kezelése speciális területek, ahol a főkönyvelőnek külön figyelmet kell fordítania a számviteli és adózási szabályok összehangolására. Végül a belső egyeztetések adják meg azt az alapot, amelyre a teljes beszámoló hitelessége épül: ha a főkönyvi és analitikus nyilvántartások között eltérés mutatkozik, az a beszámoló megbízhatóságát kérdőjelezi meg. Ezek a feladatok nem egy adott IFRS standardból következnek, hanem a zárasi folyamat jó gyakorlatához tartoznak, és a főkönyvelő felelősségi körének elválaszthatatlan részei.

III. IFRS és US GAAP közötti konvergencia

A 31. számú táblázatban szereplő standardokat tudatos válogatás eredményeként került kiemelésre, mivel ezek a nemzetközi számvitel legfontosabb, a gyakorlatban is leggyakrabban alkalmazott területeit fedik le. A bevételek elszámolása, a lízingek, a pénzügyi instrumentumok, a konszolidáció és az üzleti kombinációk mind olyan területek, amelyek érdemben befolyásolják a vállalatok beszámolóinak összehasonlíthatóságát. Ezek a standardok egyben a konvergencia-folyamat központi elemei is voltak, így bemutatásuk jól illusztrálja a harmonizáció kihívásait és eredményeit. Az itt kiemelt szabályok alkalmasak arra, hogy bemutassák a két rendszer közötti alapvető szemléletbeli eltéréseket és a gyakorlati következményeket. A válogatás célja tehát a legfontosabb, legtöbbet vitatott és legnagyobb hatású standardok kiemelése volt.

31. Táblázat: IFRS és US GAAP Válogatott Standard– összefoglaló táblázat

Terület	IFRS	US GAAP	Konvergencia foka
Bevételek	IFRS 15 – Revenue from Contracts with Customers - 5 lépéses modell - Teljesítési kötelezettségek azonosítása - Változó ellenérték kezelése	ASC 606 – Revenue from Contracts with Customers - Szinte azonos 5 lépéses modell - IFRS-szel közös projekt	Teljes konvergencia
Lízingek	IFRS 16 – Leases - Minden lízing → eszköz (ROU asset) + kötelezettség Nincs operating/finance különbség a lízingbevevőnél	ASC 842 – Leases Hasonló ROU + liability modell Megmaradt két kategória (operating vs finance) Eredménykimutatásban eltérés	Részleges konvergencia
Pénzügyi instrumentumok	IFRS 9 – Financial Instruments - Kategóriák: AC, FVOCI, FVPL - Expected Credit Loss modell (ECL)	ASC 320, ASC 825, CECL - Hasonló fair value alapú logika - Equity securities: mindig FVPL - CECL modell eltérő	Nincs konvergencia

	- Equity: FVOCI választható		
Készletek	IAS 2 – Inventories - FIFO, súlyozott átlag engedélyezett - LIFO tilos - NRV-re leírás, visszaírás megengedett	ASC 330 – Inventory - FIFO, átlag, LIFO is megengedett - Lower of cost or market (RC alapú) - Visszaírás nem megengedett	Nincs konvergencia
Mérlegfordulónap utáni események	IAS 10 – Events after the Reporting Period - Adjusting events: átvezetendő - Non-adjusting: csak kiegészítő megjegyzés	ASC 855 – Subsequent Events - Recognized vs Nonrecognized kategóriák - Gyakorlatilag azonos logika	Teljes konvergencia

Forrás: Kovács-Rumps és Menich-Jónás (2021), www.iasb.org, www.fasb.org alapján saját szerkesztés

A válogatott standardok bemutatásán túl fontos hangsúlyozni, hogy a standardok világa ennél jóval szélesebb: a tárgyi eszközök, immateriális javak, goodwill, konszolidáció, üzleti kombinációk, biztosítási szerződések vagy éppen a biológiai eszközök mind olyan területek, ahol az IFRS és az US GAAP szabályai számottevő különbségeket mutatnak. Ezek a témák a számviteli szabályozás mélyebb rétegeihez tartoznak, amelyek nemcsak a beszámolók tartalmát, hanem a vállalati értékelést, a transzparenciát és a befektetői döntéseket is nagymértékben befolyásolják. Bár a jelen jegyzet terjedelmi korlátai miatt nem vállalkozhatott ezek részletes feldolgozására, fontos tisztában lenni a létezésükkel és jelentőségükkel. A 32. számú, kiegészítő táblázat éppen ezt a célt szolgálja, mert rávilágít arra, hogy a konvergencia kérdésköre sokkal szélesebb annál, mint amit a részletesen tárgyalt standardokból láthatunk, és hogy a két rendszer közötti teljes harmonizáció csak bizonyos területeken valósult meg, másutt részleges, vagy éppen hiányzik. A táblázat célja kettős. Egyrészt kiegészíti a jegyzet fókuszált szemléletét, és bemutatja azokat a további standardokat, amelyek a konvergencia szempontjából szintén meghatározóak. Másrészt arra ösztönzi a jegyzet olvasóját, hogy a saját tanulási folyamatukban merjenek túllépni a jegyzet keretein, és az irodalomjegyzékben felsorolt szakirodalom, valamint a nemzetközi standardalkotó szervezetek – IASB és FASB – hivatalos honlapjai segítségével önállóan mélyedjenek el a szabályozás további részleteiben.

32. Táblázat: IFRS és US GAAP közötti konvergencia – Kiegészítő területek

Terület	IFRS	US GAAP	Konvergencia foka
Tárgyi eszközök (PPE)	IAS 16 – cost vagy revaluation model; component approach kötelező	Csak cost model; component approach nem kötelező	Nincs konvergencia
Immateriális javak	IAS 38 – fejlesztési költségek aktiválhatók	Belső K+F költségek többnyire ráfordításként	Nincs konvergencia
Goodwill	IFRS 3 + IAS 36 – impairment-only, visszairás tilos	ASC 350 – impairment-only, qualitative test opció	Részleges konvergencia
Értékvesztés (nem goodwill)	IAS 36 – one-step test, visszairás engedett	Two-step test, visszairás tilos	Nincs konvergencia
Befektetési ingatlanok	IAS 40 – cost vagy fair value modell	Nincs külön standard, jellemzően cost	Nincs konvergencia
Biológiai eszközök	IAS 41 – fair value kötelező	Nincs külön standard	Nincs konvergencia
Kormányzati támogatások	IAS 20 – bevételként vagy elhatárolt bevételként	Nincs átfogó standard, szektorspecifikus előírások	Részleges konvergencia
Biztosítási szerződések	IFRS 17 – egységes modell	ASC 944 – régi, szektorspecifikus szabályok	Nincs konvergencia
Céltartalékok (Provisions)	IAS 37 – kötelező céltartalék, valós érték becslés	ASC 450 – csak probable & estimable esetben	Részleges konvergencia
Konszolidáció	IFRS 10 – control model	Voting interest + VIE modell	Részleges konvergencia
Business combinations	IFRS 3 – acquisition method, NCI kétféle módon	ASC 805 – acquisition method, NCI csak fair value	Részleges konvergencia
Interim reporting	IAS 34 – rövidített pénzügyi kimutatások	ASC 270 – hasonló, de több disclosure	Részleges konvergencia

Long-lived assets	IAS 16/38 – cost vagy revaluation	Csak cost model	Nincs konvergencia
Impairment of long-lived assets	IAS 36 – one-step test, visszaírás engedett	Two-step test, visszaírás tilos	Nincs konvergencia
Részvényalapú kifizetések	IFRS 2 – fair value	ASC 718 – fair value, kisebb eltérések	Teljes konvergencia
Jövedelemadók (halasztott adó)	IAS 12 – mérleg alapú	ASC 740 – mérleg alapú, részletszabályok eltérnek	Részleges konvergencia
EPS (Earnings per Share)	IAS 33 – alap- és hígított EPS	ASC 260 – hasonló	Teljes konvergencia
Cash flow	IAS 7 – OA/FA választási lehetőség	ASC 230 – kötelezően OA	Részleges konvergencia
Segment reporting	IFRS 8 – management approach	ASC 280 – management approach, több disclosure	Teljes konvergencia
Equity vs liability minősítés	IAS 32 – szigorúbb, sok instrumentum liability	GAAP: több equity-ként kezelve	Részleges / nincs konvergencia

Forrás: Kovács-Rumps és Menich-Jónás (2021), www.iasb.org, www.fasb.org alapján saját szerkesztés

Bár az IFRS és az US GAAP közötti harmonizáció az elmúlt évtizedekben jelentős előrelépést hozott, több területen még mindig fennmaradtak alapvető különbségek. A tárgyi eszközök esetében például az IFRS engedi az értékhelyesbítést, míg az US GAAP kizárólag a bekerülési érték modellt alkalmazza. Ennek oka, hogy az amerikai standardalkotók a piaci értékelést túl szubjektívnek tartják, és az összehasonlíthatóság rovására menőnek értékelik. Az immateriális javaknál is jelentős az eltérés: IFRS szerint bizonyos feltételek mellett aktiválhatóak a fejlesztési költségek, míg US GAAP alatt ezeket szinte mindig ráfordításként kell elszámolni. A különbség hátterében a prudencia és a megbízhatóság értelmezésének eltérése áll. Az üzleti kombinációk (goodwill és értékvesztés) területén is eltérő megközelítések vannak. IFRS csak értékvesztési tesztet ír elő, míg US GAAP hosszú ideig kötelezően kétlépcsős goodwill-tesztet alkalmazott, majd egyszerűsítette, de a koncepció alapjaiban eltér. A biztosítási szerződések számviteli kezelése is az egyik legkomplexebb és leglassabban harmonizálódó terület: az IFRS 17 teljesen új megközelítést vezetett be, míg az amerikai rendszer inkább fokozatos, inkonzisztens változtatásokat valósított meg. A konszolidáció és a kontroll fogalma is eltérő, mivel IFRS alatt a "kontroll" fogalom szélesebb, és bizonyos esetekben olyan egységek is konszolidáció alá kerülnek, amelyek US GAAP szerint különállónak minősülnének. A biológiai eszközök kezelése az egyik legjellegzetesebb eltérés: IFRS szerint valós értéken kell értékelni, míg US GAAP csak kivételesen fogad el fair value modellt, inkább a bekerülési értékhez ragaszkodik.

IV. Etikai és szakmai felelősség a nemzetközi számvitelben

Az International Code of Ethics for Professional Accountants (including International Independence Standards), röviden IESBA Kódex, az IFAC (International Federation of Accountants) által támogatott, de IESBA (International Ethics Standards Board for Accountants) által kidolgozott nemzetközi etikai standard. Célja, hogy a szakmai számviteli tevékenységet magas etikai színvonalon, átláthatóan, és a közérdeket képviselve végezzék. A Kódex részletesen lefedi a szakmai etika alapelveit, az etikai fenyegetések kezelésének keretrendszerét, valamint az auditorokra és gyakorlati szakemberekre vonatkozó függetlenségi követelményeket (international independence standards). Alapvető struktúrája a következő:

1. rész – Az etikai alapelvek (integritás, objektivitás, szakmai hozzáértés és kellő gondosság, titoktartás, szakmai magatartás) és a koncepcionális keretrendszer magyarázata minden szakmai számviteli tevékenységre nézve
2. rész – Az üzleti szférában dolgozó szakemberek számára kiegészítő etikai rendelkezések
3. rész – A közgyakorlók (pl. auditorok) számára egyedi etikai követelmények
- 4A–4B. részek – Az auditorokra és más vizsgálati tevékenységeket végző szakemberekre vonatkozó függetlenségi standardok.

A Kódex egy "principles-based", elvközpontú megközelítést alkalmaz: nem csupán szabályokat tartalmaz, hanem egy koncepcionális keretrendszert is, amellyel a szakembereknek egyedileg kell értékelniük és kezelniük az etikai fenyegetéseket – azaz azonosítaniuk, értékelniük és szükség esetén megfelelő „safeguardokat” alkalmazniuk, vagy akár visszalépniük a szolgáltatás nyújtásától, ha a fenyegetést nem lehet csökkenteni elfogadható szintre..

A nemzetközi számviteli gyakorlatban a szakmai etika alapvető, hiszen a pénzügyi beszámolók iránti közbizalomra épül minden. Az IESBA Etikai Kódex az etikai szabályok és a függetlenségi követelmények nemzetközi referenciapontja, melyet szakmai testületek világszerte alkalmaznak. A Kódex rögzíti az öt alapvető elvet (integritás, objektivitás, szakmai hozzáértés és kellő gondosság, titoktartás, szakmai magatartás), amelyek valamennyi szakmai számviteli szereplő számára kötelezőek. Emellett egy olyan koncepcionális keretrendszert honosít meg, amely lépésről lépésre vezeti a szakembereket az etikai fenyegetések felismerésében és kezelésében. Kiemelten szabályozza a függetlenséget, és végigvezeti a szakembereket azon az úton, hogy a jelentősebb fenyegetések esetén alkalmazzanak *safeguard*-okat, vagy ha azok nem elegendőek, visszalépjenek a szolgáltatás nyújtásától. Az IESBA folyamatosan frissíti a Kódexet: legfrissebb, 2024-es kézikönyve tartalmazza például a technológia és a közérdekű entitások definíciójára vonatkozó új rendelkezéseket, amelyek 2024 végi vagy 2025-ös hatállyal lépnek életbe (Ethics Board, IFAC). Így ez a dokumentum folyamatosan alkalmazkodik a változó környezethez, biztosítva az etikai gyakorlatok relevanciáját.

A nemzetközi számviteli gyakorlatban a szakmai etika kiemelt jelentőségű, mivel a beszámolók a bizalom alapját képezik. IFAC Etikai Kódex (IESBA Code) főbb elemei:

- Integritás: őszinteség, valóság.
- Objektivitás: elfogulatlanság, összeférhetetlenség elkerülése.
- Szakmai hozzáértés és kellő gondosság: naprakész tudás, gondos munkavégzés.
- Titoktartás: bizalmas információk védelme.
- Szakmai magatartás: jogszabályok és standardok betartása.
- Összeférhetetlenség és függetlenség: Az auditorok és szakemberek nem vehetnek részt olyan döntésekben, amelyek érintik saját függetlenségüket.
- Standardok értelmezésének felelőssége: A nemzetközi standardok elvi alapú részei szakmai megítélést igényelnek, ezért a döntések indoklását dokumentálni kell.

Az IFRS maga nem tartalmaz külön etikai standardot, mert a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok (IFRS-ek) kifejezetten pénzügyi beszámolási szabályokat írnak elő, nem pedig etikai magatartási kódexet. Az etikai elvárásokat nem az IASB, hanem a Nemzetközi Könyvelők Szövetsége (IFAC) alá tartozó IESBA (International Ethics Standards Board for Accountants) határozza meg az IESBA Etikai Kódexben. Ez a kódex globális szinten irányadó minden IFRS-t alkalmazó számviteli szakember számára.

Az IFRS nem ad külön etikai standardot, több helyen követel etikai alapelveknek megfelelő magatartást:

- IFRS Koncepcionális Keret: A „hű képviselés” (faithful representation) és a „tisztességes bemutatás” (fair presentation) elve közvetetten etikai követelmény, mivel a valós gazdasági tartalom bemutatását írja elő, a manipuláció tilalmával. Elvárja a teljességet, semlegességet és hibamentességet.
- IAS 1 – Pénzügyi kimutatások prezentálása: Megköveteli a „fair presentation”-t és az előírásokon túlmutató kiegészítő információk közlését, ha az a felhasználók tájékoztatásához szükséges. Ez gyakorlatilag egy etikai kötelezettség: nem csak a formális szabályokat kell betartani, hanem az információtorzítás kerülését is.
- IAS 8 – Számviteli politikák, változások és hibák: Előírja a hibák kijavítását és a számviteli politika következetes alkalmazását, ami a szakmai tisztesség (integritás) része.
- IAS 24 – Kapcsolt felek közzététele: A kapcsolt felekkel kapcsolatos tranzakciók nyílt közzététele a transzparencia és objektivitás etikai elvét támogatja.
- IFRS S1 – Általános fenntarthatósági közzétételi követelmények: Elvárja a teljes, valós és összehasonlítható információk szolgáltatását a fenntarthatósági kockázatokról – ez szintén erősen etikai alapú.

A nemzetközi számviteli gyakorlatban a szakmai etika kiemelt jelentőségű, mivel a beszámolók a befektetői és társadalmi bizalom alapját képezik. Bár az IFRS nem tartalmaz külön etikai standardot, számos standard és a Koncepcionális Keret közvetetten etikai elvárásokat fogalmaz meg. Az etikai alapelveket globális szinten az IESBA Etikai Kódex határozza meg, amely minden IFRS-t alkalmazó számviteli szakemberre vonatkozik.

33. Táblázat: Az IFRS/IAS standardok és az IFAC Etikai Kódex (IESBA) alapelveinek kapcsolódási pontjai

IFRS/IAS standard	Kapcsolódó pont / előírás	Etikai elv (IESBA)	Magyarázat
IFRS Koncepcionális Keret	Hű képviselő, tisztességes bemutatás	Integritás, objektivitás	Elvárja a valós gazdasági tartalom bemutatását, manipuláció tilalmát, semlegességet és hibamentességet.
IAS 1 – Pénzügyi kimutatások prezentálása	Fair presentation, kiegészítő információk nyújtása	Integritás, szakmai magatartás	Kötelező a valós és teljes kép bemutatása, még akkor is, ha az előírásokon túlmutató információkat igényel.
IAS 8 – Számviteli politikák, változások és hibák	Hibák kijavítása, következetesség	Szakmai hozzáértés és kellő gondosság	Előírja a hibák kijavítását és a számviteli politikák következetes alkalmazását, a megbízhatóság biztosítása érdekében.
IAS 24 – Kapcsolt felek közzététele	Kapcsolt felek tranzakcióinak nyilvánossága	Objektivitás, átláthatóság	A kapcsolt felek ügyleteinek nyílt közzététele biztosítja a transzparenciát és az érdekellentétek elkerülését.
IFRS S1 – Általános fenntarthatósági közzétételi követelmények	Teljes, valós és összehasonlítható információk	Integritás, objektivitás	A fenntarthatósági kockázatokról szóló információknak megbízhatónak, ellenőrizhetőnek és a pénzügyi adatokkal összhangban lévőnek kell lenniük.

IFRS S2 – Klí mával kapcsola tos köz zé té telek	ÜHG-kibocsa tás, kockázatok és lehetőségek köz zé té tele	Integritás, szakmai magatartás	Az éghajlattal kapcsola tos információk valós és teljes köz zé té tele elő segí ti a befektetők és társadalmi bizalom fenntartását.
---	--	-----------------------------------	--

Forrás: www.iasb.org, www.ifac.org alapján saját szerkesztés

Az IFRS/IAS standardok betartása és az IESBA Etikai Kódex alapelveinek érvényesítése együtt biztosítja a beszámolók megbízhatóságát és a pénzügyi információk iránti közbizalmat. Az integritás az IFRS Koncepcionális Keret és az IAS 1 esetében abban nyilvánul meg, hogy a szakemberek nem torzíthatják a valós gazdasági tartalmat, és kötelesek őszintén, tisztességesen bemutatni a pénzügyi adatokat. Az objektivitás kiemelt szerepet kap az IAS 24 (kapcsolt felek köz zé té tele) alkalmazásakor, hiszen a szakembereknek függetlenül, elfogultság nélkül kell feltárniuk az összeférhetetlenség kockázatát hordozó ügyleteket. A szakmai hozzáértés és kellő gondosság az IAS 8-nál jelenik meg legerősebben, mivel a hibák kijavítása és a számviteli politikák következetes alkalmazása naprakész tudást és felelősségteljes döntéshozatalt igényel. A titoktartás minden köz zé té teli standard mögött ott áll, különösen az IFRS S1 és S2 esetében: a fenntarthatósági és klímavonatkozású adatok közlésénél egyensúlyt kell találni a befektetők tájékoztatása és az üzleti titkok védelme között. A szakmai magatartás az IAS 1 és az IFRS S2 követelményeiben fejeződik ki leginkább, hiszen a szabályok betartása mellett gyakran szükséges a köz zé telt információkat az előírásokon túlmenően is kiegészíteni, a tisztességes bemutatás érdekében. Az összeférhetetlenség és függetlenség követelménye különösen az auditorok esetében jelent kritikus pontot, hiszen az IFRS-követelmények betartásának vizsgálata során csak így őrizhető meg a hitelesség. Összességében a 33. számú táblázat arra mutat rá, hogy a számviteli standardok nem választhatók el az etikai alapelvektől, mert a szakemberek napi munkája során ezek együtt biztosítják a beszámoló hű képviselétét, átláthatóságát és a felhasználók bizalmát.

A nemzetközi számvitelben a szakmai etika nem pusztán formális követelmény, hanem a pénzügyi beszámolókba vetett bizalom alapja. Etikus magatartás nélkül a beszámolók megbízhatósága, összehasonlíthatósága és relevanciája megkérdőjeleződik, ami közvetlenül rombolja a befektetők és társadalmi bizalmat. Az etikus viselkedés minden érintett szereplőtől elvárás: a számviteli szakemberektől, akik a tranzakciók rögzítéséért és a standardok helyes alkalmazásáért felelnek; a főkönyvelőktől és pénzügyi vezetőktől, akik a teljes beszámoló teljességét, valóságát biztosítják; a vállalatirányítási testületektől és bizottságoktól, akik felügyelik a kockázatkezelést és a belső kontrollokat; valamint a külső könyvvizsgálóktól, akik független véleményükkel növelik a beszámoló hitelességét. Az etikai fenyegetések – mint az önérdeki, önellenőrzési, túlzott közelségből fakadó vagy alárendeltségi nyomás – minden szereplő munkáját érinthetik.

Etikai és szakmai felelősség gyakorló feladatok:

1. Igaz – hamis állítások - Írja be az I betűt az igaz, és a H betűt a hamis állítások mellé!

1/1. () Az integritás elve azt jelenti, hogy a számviteli szakember elfogulatlanul végzi munkáját.

Megoldás: H (ez objektivitás)

1/2. () A túlzott közelségből fakadó fenyegetés (familiarity threat) akkor áll fenn, ha a könyvelő régóta szoros kapcsolatban van az ügyfél vezetőivel.

Megoldás: I

1/3. () Az IAS 1 előírja, hogy minden esetben csak a minimumkövetelményeknek megfelelő adatokat kell közzétenni.

Megoldás: H (valós és teljes kép bemutatása a cél, szükség esetén többletinformációval)

1/4. () A whistleblowing csatorna az etikai fenyegetések kezelésének egyik tipikus védőintézkedése.

Megoldás: I

1/5. () A csalás mindig szándékos cselekmény, míg a hiba nem szándékos tévedés.

Megoldás: I

2. Feleletválasztós kérdések - Karikázza be a helyes választ!

2/1. Az etikai dilemmák kezelésének első lépése a hétlépéses döntési keretben:

a) A döntés dokumentálása

b) A tények tisztázása és az érintettek azonosítása

c) A kockázatok értékelése

d) A fenyegetések és védőintézkedések meghatározása

Megoldás: b) A tények tisztázása és az érintettek azonosítása

2/2. Melyik nem tartozik a gyakori etikai fenyegetéstípusok közé?

- a) Önérdéki fenyegetés
- b) Objektivitási fenyegetés
- c) Érdekérvényesítő fenyegetés (advocacy)
- d) Fenyegetés/alárendeltség (intimidation)

Megoldás: b) Objektivitási fenyegetés

2/3. A fraud triangle három eleme közül melyik NEM helyes?

- a) Ösztönző/nyomás
- b) Lehetőség (gyenge kontroll)
- c) Racionalizáció
- d) Pénzügyi kimutatások IFRS szerinti prezentálása

Megoldás: d) Pénzügyi kimutatások IFRS szerinti prezentálása

3. Rövid esszékérdések

1. Fejtse ki, miért nélkülözhetetlen az integritás és az objektivitás elve a fenntarthatósági közzétételek (IFRS S1, IFRS S2) esetében!

Megoldás: Az integritás biztosítja, hogy az adatok torzításmentesen kerüljenek bemutatásra, míg az objektivitás azt, hogy a közzétett információk ne legyenek elfogultak. A fenntarthatósági jelentések hitelessége ezen alapelvek nélkül sérülne, és a befektetők nem bíznának az adatokban.

2. Magyarázza el, hogyan tudja az auditbizottság biztosítani a pénzügyi beszámolás etikai megfelelőségét!

Megoldás: Az auditbizottság felügyeli a pénzügyi beszámolás folyamatát, kapcsolatot tart a külső auditorral, ellenőrzi a belső kontrollrendszert és biztosítja, hogy az etikai elvek érvényesüljenek. Független tagjai révén képes az összeférhetetlenség kezelésére és a transzparencia erősítésére.

3. Írjon példát arra, hogyan különböztethető meg egy hiba egy csalástól a gyakorlatban!

Megoldás: Ha egy számla rögzítésekor a könyvelő elütést vét (pl. 100 000 helyett 10 000 kerül be), az hiba. Ha viszont szándékosan kisebb értéket könyvel be a kötelezettségnél, hogy jobb eredményt mutasson, az csalás.

4. Esettanulmány jellegű feladat

Szituáció: Egy vállalat főkönyvelője észleli, hogy a vezérigazgató kérésére egy jelentős szállítói számlát csak a következő évben könyvelnének le, hogy a tárgyévi eredmény magasabb legyen. A vezérigazgató azzal érvel, hogy így könnyebb lesz hitelt felvenni.

Kérdések és megoldások:

4/1. Mely etikai elvek sérülnek ebben a helyzetben?

Megoldás: Az integritás, az objektivitás és a szakmai magatartás sérül.

4/2. Milyen etikai fenyegetésről van szó?

Megoldás: Önérdeki fenyegetés (jobb eredmény elérése), valamint alárendeltségi/nyomás fenyegetés.

4/3. Milyen védőintézkedéseket lehet alkalmazni?

Megoldás: Független felülvizsgálat kérése, az ügy dokumentálása, szükség esetén whistleblowing.

4/4. Hogyan alkalmazná a hétlépéses döntési keretet a helyzet megoldására?

Megoldás:

- 1) Tények tisztázása (számla megléte),*
- 2) Standardok beazonosítása (IAS 1 – fair presentation),*
- 3) Opciók feltárása (könyvelés most vagy később),*
- 4) Kockázatok értékelése (hitelesség sérülése),*
- 5) Védőintézkedések (felülvizsgálat, belső kontroll),*
- 6) Helyes döntés meghozatala (könyvelés a megfelelő időszakban),*
- 7) Dokumentálás és jelentés a megfelelő testület felé.*

5. Feladat: Jó gyakorlat – Rossz gyakorlat Esettanulmány

34. Táblázat: Etikai helyzetek – Jó gyakorlat vs. Rossz gyakorlat

Helyzet	Rossz gyakorlat	Jó gyakorlat	Kapcsolódó Elv
Adócsökkentés fiktív könyveléssel – nagy nyereség után	Anyagköltség terhére fiktív könyvelések (T5 Anyagköltség – K2 Készlet) az adóalap csökkentése érdekében.	A tényleges költségeket számolják el, és az adóoptimalizálást legális eszközökkel végzik (pl. beruházási kedvezmények).	IAS 2 – Készletek, IAS 1 – Valós bemutatás; Integritás
Bevétel idő előtti számlázása bónusz miatt	Év végén nagy értékű számlát állít ki az értékesítési vezető, majd januárban sztornózza, hogy az év végi bónuszát növelje.	A bevételt IFRS 15 szerint csak a teljesítéskor számlázzák, a bónuszrendszert valós eredményekre alapozzák.	IFRS 15 – Bevétel-elszámolás; Objektivitás
Gépkocsi-értékesítés ellenértékének hiánya	Eladják a céges gépkocsit, de az ellenérték nem kerül befizetésre a bankszámlára, és ez csak leltár során derül ki.	Az értékesítés ellenértékét azonnal be kell fizetni, a tranzakció nyomon követését belső kontrollokkal biztosítani kell.	IAS 16 – Tárgyi eszközök, IFRS 9 – Pénzügyi eszközök; Szakmai gondosság
Fiktív szállítói számlák és banki adatmódosítás	Egy alkalmazott a szállítói törzsadatban banki adatokat módosít, fiktív számlákat könyvel be, majd saját számlájára utalja a pénzt.	A törzsadat-módosítást kettős jóváhagyással kell végezni, és minden kifizetést ellenőrizni kell.	IAS 1 – Megbízható bemutatás; Feddhetetlenség
Céges bankkártya magáncélra használata	Egy vezető a céges bankkártyával magánvásárlásokat hajt végre, és a pénzzel nem számol el.	A céges kártyát kizárólag üzleti célra lehet használni, a költségeket bizonylatokkal kell alátámasztani.	IAS 1 – Átláthatóság; Integritás, felelősségvállalás

Forrás: Saját szerkesztés

IV. Beszámoló készítés sajátosságai az IFRS és magyar számviteli környezetben

A magyar vállalatok számviteli környezetét kettősség jellemzi. Egyrészt kötelező számukra a 2000. évi C. törvény (Számviteli törvény) előírásai szerint pénzügyi beszámolót készíteni, amely elsősorban a helyi adózási és hatósági igényeknek felel meg. Másrészt egyre több vállalat – különösen a nemzetközi cégcsoportokhoz tartozó társaságok, valamint a tőzsdén jegyzett cégek – kénytelen IFRS szerint is beszámolót összeállítani, mert a konszolidáció, a befektetői igények vagy éppen a finanszírozási követelmények ezt megkövetelik. Magyarországon 2016. január 1-jétől kezdve bizonyos vállalkozások (pl. tőzsdén jegyzett cégek, hitelintézetek, biztosítók, majd 2018-tól egyes nagyvállalatok) jogosultak, illetve kötelezettek az IFRS-ek szerint vezetni a könyveiket és IFRS-ek szerint elkészíteni az éves beszámolójukat. Ezek a cégek tehát nem készítenek külön magyar számviteli törvény szerinti beszámolót. A könyvvizetésük teljes mértékben IFRS-alapú. Az adóbevallásokat (pl. társasági adó, helyi iparűzési adó, áfa) nem a magyar számviteli beszámoló, hanem az IFRS könyvvizetés alapján kell elkészíteniük. Ehhez az adótörvények (pl. Tao tv.) speciális szabályokat tartalmaznak: vannak olyan adóalap-korrektúrák tételek, amelyek kifejezetten az IFRS szerinti cégekre vonatkoznak. Tehát nem kell külön magyar számvitel szerinti főkönyvet vezetniük, viszont az adóalap megállapításához sokszor szükséges egy külön nyilvántartás vagy kiegészítő kalkuláció, amely a magyar adótörvényeknek megfelelően állítja elő a bevallási adatokat. Gyakorlatban ez azt jelenti, hogy egy IFRS könyvvizetésű vállalatnál a pénzügyi kimutatások kizárólag IFRS szerint készülnek. Az adóbevallásokhoz viszont kell egy ún. „adózási bridge” (átvezetés), amely biztosítja, hogy az IFRS adatokból helyesen lehessen kiszámítani a magyar adótörvények szerinti adóalapot. Tehát a vállalatoknak, akik csak IFRS szerint vezetnek könyveket, nem kell párhuzamos magyar számviteli könyvelést vezetniük, de az adóbevallásokhoz mindig szükséges valamilyen kiigazítási és adóalap-számítási logika, mert az adótörvények nem az IFRS-ekhez, hanem a magyar adózási szabályokhoz kötődnek.

Azok a vállalatok, amelyek kettős megfelelési kötelezettségük alapján magyar és IFRS szerinti beszámolót készítenek, számos szakmai és technikai kihívással találkoznak:

- A magyar számviteli szabályok és az IFRS eltérő elveket követnek az eszközök értékelésében, értékcsökkenésében, céltartalékok elszámolásában, devizaügyletek kezelésében, készletértékelésben, valamint az árbevétel és költségek realizálásában.
- Mindez azt eredményezi, hogy ugyanazon gazdasági esemény kétféle módon kerülhet bemutatásra a beszámolóban, a választott standard függvényében.
- A vállalatnak olyan számviteli és informatikai rendszert kell kialakítania, amely biztosítja mindkét beszámolási követelmény teljesítését, anélkül, hogy aránytalanul megnövelné az adminisztratív terheket.

Az ERP-rendszerek, különösen az SAP (pl. *SAP Business One* vagy nagyvállalati környezetben *SAP S/4HANA*) lehetőséget biztosítanak a párhuzamos könyvelés és a kettős beszámolás támogatására. Az SAP-ban több megoldás is létezik:

- párhuzamos könyvelés külön főkönyvi számlákon,
- alternatív főkönyvi számlaszámok (alternative account) alkalmazása,
- vagy a kettő kombinációja.

Nem minden magyar vállalat rendelkezik integrált ERP-rendszerrel, mint az SAP. Kisebb és közepes cégeknél gyakran alkalmaznak alternatív megoldásokat az IFRS és a magyar számviteli beszámolás összehangolására:

- Excel-alapú konverziós táblák és mapping rendszerek: a magyar főkönyvi adatokból manuálisan vagy félig automatizált módon állítják elő az IFRS korrekciókat és beszámolókat.
- Dashboard- és riporting eszközök (pl. Power BI, Tableau, Qlik): a magyar könyvelésből kinyert adatokat vizualizálják és IFRS-szabályok szerinti riportokba rendezik, kiegészítve manuális korrekciókkal.
- Speciális reporting szoftverek (pl. LucaNet, Tagetik kisebb moduljai): amelyek képesek az adatkonverziót, a mapping logikát és a riportolást is támogatni.

Ezek a megoldások rugalmasabbak és költséghatékonyabbak lehetnek, azonban jellemzően nagyobb manuális beavatkozást és folyamatos ellenőrzést igényelnek, ami növeli a hibakockázatot.

Az integrált vállalatirányítási rendszerek, különösen az SAP megoldásai, kulcsfontosságú szerepet játszanak a párhuzamos magyar és IFRS könyvelés biztosításában. Az SAP Business One és a nagyvállalatok által használt SAP S/4HANA lehetővé teszik, hogy a vállalatok egyidejűleg készítsenek beszámolókat a magyar számviteli törvény és az IFRS előírásai szerint.

Az IFRS szerinti könyvvizetés és beszámoló-készítés előfeltétele a magyar számviteli előírásokkal való összevetés és az eltérések feltárása. A leggyakoribb eltérések a következő területeken jelentkeznek:

- Eszközök értékelése és értékcsökkenése (pl. komponensenkénti amortizáció, valós értékelés).
- Idegen pénznem értékelése (devizaárfolyam-különbségek kezelése).
- Céltartalékok (várható kötelezettségek megjelenítése).
- Készletértékelés (LIFO nem engedélyezett IFRS-ben, míg magyar számvitelben is csak korlátozottan).
- Árbevételek és költségek realizálása (IFRS 15 vs. Számviteli törvény eltérő megközelítése).

Az eltérések azonosítását követően a vállalatnak olyan számviteli megoldásokat kell alkalmaznia, amelyek az IFRS szerinti korrekciókat kezelik, ugyanakkor biztosítják a magyar szabályoknak való megfelelést is.

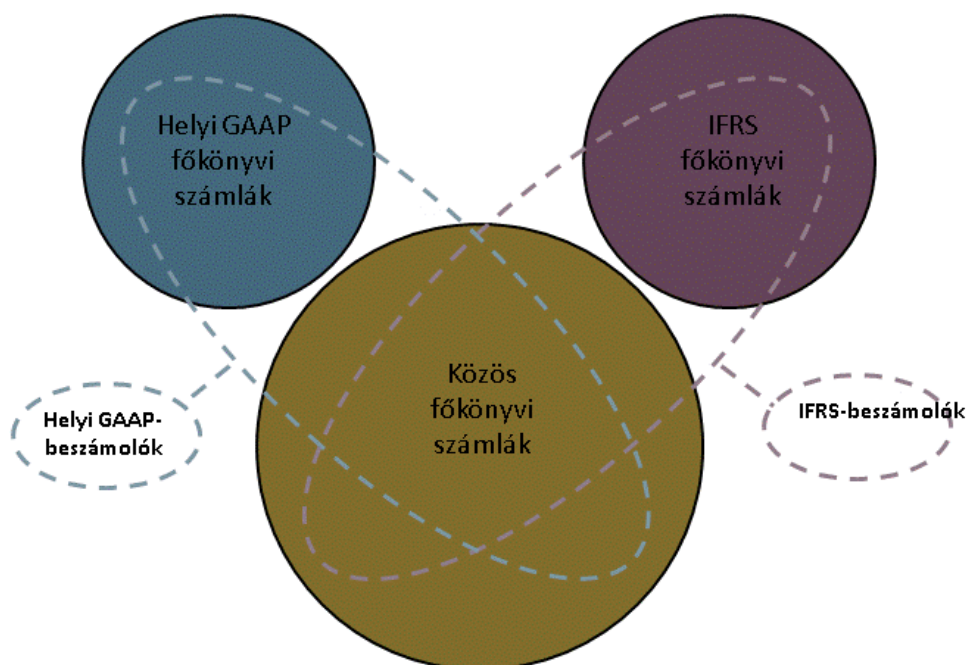
Az IFRS párhuzamos alkalmazása előtt minden vállalatnak el kell döntenie, hogy melyik lesz az elsődleges könyvelési alap:

- Elsődleges magyar könyvelés: Ebben a megoldásban minden gazdasági esemény elsődlegesen a magyar számviteli szabályok szerint kerül rögzítésre. Az IFRS-hez szükséges eltéréseket és korrekciókat a zárás során vezetik át az IFRS főkönyvekre. Így kétféle főkönyvi kivonat állítható elő:
 - Közös + magyar főkönyvek → magyar számviteli beszámoló.
 - Közös + IFRS főkönyvek → IFRS szerinti beszámoló.

Az SAP-ban az alternatív főkönyvi számlák azt a célt szolgálják, hogy minden elsődlegesen magyar főkönyvi számlához hozzárendelhető legyen egy IFRS alternatív számlaszám. Ez biztosítja, hogy a program automatikusan le tudja hozni a magyar és az IFRS főkönyvi kivonatokat, valamint a beszámoló struktúráját.

- Elsődleges IFRS könyvelés: A vállalat minden gazdasági eseményt elsődlegesen IFRS főkönyvi számlákra könyvel. A magyar beszámoló elkészítése a könyvelési bizonylatokban található referencia mezők segítségével történik, ahová a megfelelő magyar főkönyvi számlaszám kerül rögzítésre. Ez alapján az SAP le tudja szedni a magyar főkönyvi kivonatot, amelyből összeállítható a Számviteli törvény szerinti beszámoló.

A két megoldás közötti választást általában az határozza meg, hogy a vállalat számára a magyar vagy az IFRS beszámoló élvez-e prioritást, illetve hogy a cégcsoport konszolidációs igényei milyen szintű IFRS riportálást követelnek meg.

1. Ábra: Főkönyvi számlák rendszere párhuzamos könyvelés esetén

Forrás: SAP Hungary Kft. http://help.sap.com/saphelp_sbo900/

A párhuzamos számviteli rendszerek kialakítása során az SAP-ban a főkönyvi számlák három nagy csoportba sorolhatók:

- **Közös főkönyvi számlák:** mindkét rendszerben azonosan szereplő tételek (pl. szolgáltatásbeszerzés).
- **Helyi főkönyvi számlák:** kizárólag a magyar számviteli törvény szerinti könyvelésekhez (pl. magyar szabályok szerinti értékcsökkenés).
- **IFRS főkönyvi számlák:** kifejezetten a nemzetközi standardok szerinti eltérések kezelésére (pl. IFRS szerinti amortizáció, céltartalék).

Ez a csoportosítás biztosítja, hogy az adatbázisból könnyen előállítható legyen mind a magyar, mind az IFRS szerinti beszámoló.

A beszámoló összeállítása során az SAP-ban először a főkönyvi számlatükört kell meghatározni, majd létrehozni a beszámoló sablonjait. A sablonokhoz hozzárendelik a főkönyvi számlákat, így automatikusan előállítható a magyar számviteli törvény szerinti beszámoló, és az IFRS szerinti beszámoló. Az SAP FS00 tranzakcióban minden főkönyvi számlához hozzárendelhető egy alternatív számlaszám (alternative account). Ez lehetőséget ad arra, hogy egyetlen könyvelési tétel egyszerre legyen leképezhető a magyar és az IFRS szerinti számlatükörben.

Közös könyvelés: Közös számlára könyvelve Szűrve a h. GAAP- és IFRS-beszámolókhöz <table> <tr> <td>Kiadások: külső tevék.</td> <td>Kötelezettségek</td> </tr> <tr> <td>1000</td> <td>1160</td> </tr> <tr> <td>Adó</td> <td></td> </tr> <tr> <td>160</td> <td></td> </tr> </table>	Kiadások: külső tevék.	Kötelezettségek	1000	1160	Adó		160		Párhuzamos könyvelés: Helyi GAAP- és IFRS-számlákra könyvelve Eltérő érték. a helyi GAAP-hoz és IFRS-hez <table> <tr> <td>Kiadások: nyugdíjak Helyi értékelés</td> <td>Elhatárolások Helyi értékelés</td> </tr> <tr> <td>1000</td> <td>1000</td> </tr> <tr> <td>Kiadások: nyugdíjak IFRS</td> <td>Elhatárolások IFRS</td> </tr> <tr> <td>500</td> <td>500</td> </tr> </table>	Kiadások: nyugdíjak Helyi értékelés	Elhatárolások Helyi értékelés	1000	1000	Kiadások: nyugdíjak IFRS	Elhatárolások IFRS	500	500
Kiadások: külső tevék.	Kötelezettségek																
1000	1160																
Adó																	
160																	
Kiadások: nyugdíjak Helyi értékelés	Elhatárolások Helyi értékelés																
1000	1000																
Kiadások: nyugdíjak IFRS	Elhatárolások IFRS																
500	500																
Külön könyvelés a helyi GAAP-hoz: Csak helyi GAAP-számlára könyvelve A könyvelés nem releváns az IFRS számára	<table> <tr> <td>Kiadás</td> <td>Kiadások céltartaléka</td> </tr> <tr> <td>2000</td> <td>2000</td> </tr> </table>	Kiadás	Kiadások céltartaléka	2000	2000												
Kiadás	Kiadások céltartaléka																
2000	2000																
Külön könyvelés az IFRS-hez: Csak IFRS-számlára könyvelve A könyvelés nem releváns a helyi GAAP számára	<table> <tr> <td>IFRS - finanszírozási lízing értékcsökkenése</td> <td>Finanszírozási lízing - IFRS</td> </tr> <tr> <td>1000</td> <td>1000</td> </tr> </table>	IFRS - finanszírozási lízing értékcsökkenése	Finanszírozási lízing - IFRS	1000	1000												
IFRS - finanszírozási lízing értékcsökkenése	Finanszírozási lízing - IFRS																
1000	1000																

2. Ábra: Könyvelés rendszere párhuzamos könyvvezetés esetén
Forrás: SAP Hungary Kft. http://help.sap.com/saphelp_sbo900/

A párhuzamos számviteli rendszer egyik alapvető feladata a főkönyvi számlák logikus elkülönítése, amely biztosítja, hogy a vállalat bármikor le tudja hívni a magyar és az IFRS szerinti főkönyvi kivonatot, majd ezek alapján elkészítse a megfelelő beszámolót. Az SAP-ban (és más ERP-rendszerekben is) a főkönyvi számlák három nagy csoportba sorolhatók:

- **Közös főkönyvi számlák:** Olyan számlák, amelyek mind a magyar számviteli törvény, mind az IFRS szabályai szerint azonos módon tartalmazzák a gazdasági eseményeket. Például: szolgáltatások beszerzése, általános működési költségek könyvelése. Ezek adják a könyvelési rendszer „alpmagját”, mivel mindkét beszámolóhoz közvetlenül felhasználhatók.
- **Helyi főkönyvi számlák (HU-only):** Csak a magyar számviteli szabályok szerinti könyvelésekhez szükségesek. Itt jelennek meg a magyar szabályok szerinti sajátosságok, például: a magyar számviteli törvény szerinti értékcsökkenés, adótörvényekhez kapcsolódó speciális céltartalékok, egyes magyar előírások alapján elszámolt költségek. Ezek a számlák biztosítják, hogy a magyar beszámoló teljes körű legyen, és alkalmas legyen az adóbevallások (pl. Tao, HIPA) elkészítésére.
- **IFRS főkönyvi számlák:** Kifejezetten az IFRS szerinti eltérések és korrekciók kezelésére szolgálnak. Ide kerülnek azok a tételek, amelyek eltérnek a magyar szabályoktól, például: IFRS szerinti amortizáció (pl. komponensenkénti elszámolás), IFRS 9 alapján képzett várható hitelvesztés, IFRS 15 szerinti árbevétel-elszámolás, IFRS 16 lízingek tőke- és kamatbontása. Ezek a számlák a közös főkönyvi számlákkal együtt alkotják az IFRS főkönyvi kivonat alapját.

Főkönyvi számla törzsadatlap

The screenshot displays the SAP 'Display G/L Account Centrally' window. The main header shows the account name 'Consumable Supplies Expense-Low Value Assets' and company code 'SEH'. Below this, the 'Type/Description' tab is active, showing account control data. Key fields include 'Account currency' set to 'HUF' (Hungarian Forint), 'Exchange rate difference key' set to 'Only input tax allowed', and 'Alternative account no.' set to '5114887' with the description 'Egyéb anyagok költségei'. The 'Account Management in Company Code' section at the bottom shows several checkboxes, with 'Line item display' being checked.

3. Ábra: Főkönyvi számla törzslap
Forrás: SAP FS00 tranzakció

A számlák csoportosítása lehetővé teszi, hogy a vállalat egy adatbázisból többféle beszámolót állítson elő. Ha a rendszer a közös + magyar főkönyvi számlákat használja → magyar beszámoló készül. Ha a rendszer a közös + IFRS főkönyvi számlákat használja → IFRS beszámoló készül. Az SAP-ban ezt a logikát az alternatív számlaszámok és a referencia mezők teszik átláthatóvá és jól automatizálhatóvá. A főkönyvi számlatükör kialakítását követően a pénzügyi beszámoló sablonjait kell létrehozni. Ez azt jelenti, hogy meg kell határozni, hogy beszámolóhoz, mely főkönyvi számokat használjuk fel, majd a beszámoló soraihoz hozzá kell rendelni a főkönyvi számlaszámokat. (http://help.sap.com/saphelp_sbo900/)

35. Táblázat: Ellenőrzési pontok párhuzamos IFRS–HU könyvelésben

Ellenőrzési terület	Konkrét feladat	Ellenőrzési szempont
Havi főkönyvi egyeztetés	IFRS és magyar főkönyvi kivonat összevetése	Az eltérések azonosítása és dokumentálása
Mapping feladat	Magyar főkönyvi számlák megfeleltetése az IFRS főkönyveknek (közös számlák kijelölése)	Minden főkönyvi számla pontosan hozzárendelve
Eltérések könyvelése	Másodlagos könyvelésben kizárólag az eltérések rögzítése (pl. IFRS értékcsökkenés)	HU elsődleges esetén IFRS-re könyvelés, IFRS elsődleges esetén HU-ra
Eltérések dokumentálása	Munkapapírok készítése az IFRS-korrekciókról	Az eltérés oka, számítása és hatása rögzítve van
Új gazdasági események kezelése	Új főkönyvi számlaszámok létrehozása, törzsadat-karbantartás	A főkönyvi kivonat és beszámoló struktúra módosítása a könyvelő és riport rendszerekben
Kontrollpontok a zárásban	Beépített ellenőrzési lépések a havi/éves zárás során	HU és IFRS adatok egyezősége ellenőrizve
Audit előkészítés	Munkapapírok és számítási mellékletek átadása	Könyvvizsgáló számára visszakövethető adatok
Eltérések indoklása	HU–IFRS eltérések írásos összefoglalása	Példák: IFRS 16 lízing, IFRS 15 árbevétel
Felelőségek elkülönítése	HU és IFRS feladatok kijelölése	Minden területnek felelőse van
Kettős felülvizsgálat	Kritikus könyvelések ellenőrzése két szinten	Hibák időben kiszűrve
Manuális korrekciók kezelése	Automatizálás, ahol lehetséges	Hibakockázat csökkentése
Adatbiztonság	Jogosultságkezelés az ERP-ben	Csak felhatalmazott személyek rögzíthetnek korrekciót

Forrás: Saját szerkesztés

A párhuzamos magyar és IFRS könyvelés nemcsak technológiai és folyamatbeli kihívás, hanem emberi erőforrás- és tudásmenedzsment kérdés is. A sikeres működés alapja, hogy a pénzügyi szakemberek folyamatosan naprakész tudással rendelkezzenek mind a szabályozás, mind a rendszerhasználat területén. A könyvelőknek és riportkészítőknek ismerniük kell a magyar számviteli törvény és az IFRS eltéréseit, különösen az olyan kritikus területeken, mint: eszközök értékelése, árbevétel-elszámolás, lízingek, céltartalékok. Rendszeres belső tréningek szükségesek, amelyek a friss szabályozási változásokat és az IFRS standardok módosításait bemutatják. A munkatársaknak meg kell érteniük a mapping táblák működését: hogyan feleltethetők meg a magyar főkönyvi számlák az IFRS számláknak. A törzsadatok karbantartásának folyamata ismerete kulcsfontosságú: új gazdasági esemény esetén új főkönyvi számlát kell létrehozni, és azt be kell illeszteni a beszámoló struktúrába. Ezt a tudást nemcsak a könyvelőknek, hanem a riportfelelősöknek és a rendszeradminisztrátoroknak is el kell sajátítaniuk.

A vállalatnak rendelkeznie kell részletes, írásos folyamatleírásokkal, amelyek bemutatják:

- a párhuzamos könyvelés lépéseit,
- az eltérések kezelésének módját,
- az egyeztetések és ellenőrzések folyamatát.

A dokumentáció biztosítja, hogy új munkatársak is gyorsan be tudjanak kapcsolódni a folyamatba, és csökkenteni az egyéni hibázási kockázatot. Célszerű belső tudásbázist kialakítani (pl. intranetes wiki, tudástár), ahol a munkatársak megtalálhatják a legfontosabb szabályozási eltérések magyarázatait, mapping táblák verzióit és gyakori hibák megoldásait. Fontos a csapaton belüli tudásmegosztás: a HU könyvelésben jártas kollégák és az IFRS-szakértők rendszeres egyeztetése. A tudásmenedzsment része a külső képzések és szakmai konferenciák látogatása is, hogy a vállalat naprakész maradjon a nemzetközi számviteli trendekben. A párhuzamos HU–IFRS könyvelés csak akkor működik jól, ha a csapat érti a két szabályrendszer közti eltéréseket, tudja kezelni a mapping táblákat és a törzsadat-karbantartást, és minden új gazdasági eseményt le tud képezni a riportstruktúrában. Ehhez rendszeres belső tréning, dokumentált eljárásrend és aktív tudásmegosztás kell a könyvelők, riportfelelősök és rendszergazdák között. Minden kettős könyvvitelt vezető vállalkozónál a könyvviteli szolgáltatás (irányítás, vezetés, beszámolók elkészítése) ellátásával ilyen képesítésű, nyilvántartott személyt kell megbízni (lehet belső munkavállaló vagy külső szolgáltató). Kivétel: ha a vállalkozás éves nettó árbevétele az előző két év átlagában nem haladja meg a 20 millió Ft-ot, ez alól mentesülhet. Ha a vállalkozás IFRS szerinti éves beszámolót készít, köteles gondoskodni arról, hogy a könyvviteli szolgáltatás körébe tartozó feladatok irányítását, vezetését, az éves beszámoló, az összevont (konszolidált) éves beszámoló elkészítését olyan személy végezze, aki az IFRS regisztrálási szakterületen szerepel a könyvviteli szolgáltatást végzők nyilvántartásában, vagy a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló törvény szerinti IFRS minősítéssel, IFRS minősítéshez kapcsolódó szakmai minősítő vizsga követelményeinek való megfelelésre vonatkozó igazolással, vagy IFRS mérlegképes könyvelői szakképesítéssel rendelkező kamarai tag könyvvizsgáló.

36. Táblázat: Mapping tábla kivonat – elsődleges IFRS könyvelésnél - minta

IFRS főkönyvi számla	Megnevezés (IFRS)	Magyar főkönyvi számla	Megnevezés (HU)	Megjegyzés
1010	Cash and Cash Equivalents	381	Pénztár	Közös számla
1120	Bank Accounts	384	Elszámolási betétszámla	Közös számla
1210	Trade Receivables	311	Vevők	Közös számla
2100	Trade Payables	454	Szállítók	Közös számla
3000	Inventories	261	Anyagkészlet	Közös számla
4100	Revenue from Contracts with Customers	911	Értékesítés nettó árbevétele	Közös számla
5100	Cost of Goods Sold	814	ELÁBÉ	Közös számla
1620	Lease Liabilities (IFRS 16)	-	-	IFRS: kötelezettség
–	–	571	Terv szerinti értékcsökkenés	Csak HU

Forrás: Saját szerkesztés

V. IFRS – Gyakorló Feladatsor (megoldásokkal)

1. IFRS vegyes feladatok

1/1. Feladat:

A vállalat IFRS szerint készíti a pénzügyi kimutatásait. Az alábbi (egyszerűsített) fordulónapi előzetes mérleg tételek MFt-ban értendők. A mérleg bizonyos eseményeket nem, vagy hibásan tartalmaz. A 0. eseményt mintaként megoldottuk.

ESZKÖZ	Összeg (MFt)
Saját használatú ingatlanok (IAS 16)	24 000
Gépek és berendezések (IAS 16)	9 500
Immateriális eszközök (IAS 38)	2 100
Befektetési célú ingatlanok (IAS 40 – valós érték modell)	3 200
Készletek	3 800
Vevő és egyéb követelések	3 400
Pénzeszközök	4 600
FORRÁS	Összeg (MFt)
Jegyzett tőke	28 000
Tőketartalék	5 200
Eredménytartalék	6 000
Hosszú lejáratú hitelek	4 500
Átváltoztatható kötvény (pénzügyi kötelezettség komponens)	3 000
Céltartalékok (hosszú)	300
Halasztott adótartozás	500
Szállítók	2 700
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	400

Összesen: 50 600 MFt

0. esemény (minta): A fordulónapon 12 MFt vevőkövetelés pénzügyileg befolyt. Könyvelés: Pénzeszközök +12 / Vevőkövetelések –12. P&L hatás: nincs.

Teendő: az 1–7. eseményeket könyvelje, és mutassa be a mérlegre és a tárgyévi eredményre gyakorolt hatást!

➤ Nagygép halasztott fizetéssel (IAS 16 + IFRS 9)

2022.03.31-én 6 960 MFt vételárú gépet vásároltak, a vételarat 2 év múlva fizetik. A szokásos fizetési határidő 30 nap, ezért a bekerülési érték a halasztott fizetés jelenértéke. Használat 2022.06.01-től, hasznos élettartam 8 év; a bekerülési érték 25%-a külön komponens, annak élettartama 4 év. Évi 9% diszkontrátával számoljon. Könyvelje az első év (2022) amortizációját és a pénzügyi felár időarányos kamatát (effektív kamat)!

➤ Weboldal aktiválása (IAS 38)

2022.05.01-én 18 MFt fejlesztési költség merült fel egy működő értékesítési weboldalra. A fejlesztés a dátumtól használatba vehető. Hasznos élettartam: 3 év, lineáris leírás. Könyvelje a kezdeti aktiválást és a 2022. évi amortizációt.

➤ Devizás előleg beszerzésre (IAS 21)

2022.11.01-én 60 eEUR előleg került utalásra beszállítónak. Árfolyamok (Ft/EUR): 11.01.: 410; 12.31.: 400; a szállítás 2023.01-ben 395. Kezelje az előleget nem monetáris eszközként (év végén nem átértékelendő).

➤ Visszáru becslése (IFRS 15)

2022 decemberében 400 MFt árbevétel és 240 MFt kapcsolódó eladott áruk költsége került elszámolásra. Az értékesítési politikában 30 napos visszaküldési jog van; a historikus visszaküldési arány 12%. A visszakapott termékeket a vállalat az eredeti önköltség 100%-án készletre veszi és átlagosan az eredeti eladási ár 50%-án tudja újra értékesíteni. Képezzen visszáru kötelezettséget és 'visszáru eszközt'.

➤ Részvényalapú juttatás (IFRS 2)

2022.01.01-én 150 dolgozó kapott 3 000 db részvény vásárlási jogot, 3 éves szolgálati feltétellel. A grant-date valós érték 600 Ft/opció. A várható lemorzsolódás év elején 15%, év végén 20%. Könyvelje a 2022. évi ráfordítást és a saját tőkében képzett tartalékot.

➤ Peres ügy (IAS 37)

Egy vevő pert indított; a jogi képviselők szerint kifizetés valószínű, a legjobb becslés 30 MFt (sáv: 25–35 MFt). Könyvelje a céltartalékot; megtérülés könyvelése nem indokolt.

➤ Ingatlan átértékelési modell (IAS 16)

A saját használatú irodaház átértékelési modellel tartják nyilván. 2022-ben az időarányos értékcsökkenés 800 MFt. A fordulónapi valós érték 25 200 MFt, a könyv szerinti érték az átértékelés előtt 23 200 MFt. Könyvelje az átértékelést (OCI-ba), és jelezze a jövőbeli amortizációs alap változását.

Megoldás – összefoglaló számítások és könyvelés

A tárgyévi eredményt befolyásoló tételek (MFt):

Tétel	Eredményhatás (– költség/ + bevétel)
1) Gép értékcsökkenés	-533.941
1) Halasztott fizetés kamat (EIR)	-395.421
2) Weboldal amortizáció	-4.0
4) Visszáru: árbevétel csökkentés + készlet eszköz	-19.2
5) IFRS 2 részesedés-alapú ráfordítás	-72.0
6) Céltartalék perre	-30.0
7) Irodaház időarányos értékcsökkenése	-800.0

Tárgyévi eredmény összesen: -1854.562 MFt

Véglegesített mérleg – Összefoglaló (MFt)

ESZKÖZ	Összeg
Saját használatú ingatlanok	25200.0
Gépek és berendezések	14824.152
Immateriális eszközök	2114.0
Befektetési célú ingatlanok	3200.0
Készletek	3828.8
Vevő és egyéb követelések	3412.6
Pénzeszközök	4569.4

ESZKÖZÖK ÖSSZESEN: 57148.952 MFt

FORRÁS	Összeg
Jegyzett tőke	28000.0
Tőketartalék (+IFRS2 tartalék)	5272.0
Eredménytartalék	6000.0
Tárgyévi eredmény	-1854.562
Átfogó eredmény – átértékelési tartalék	2000.0
Hosszú lejáratú hitelek	10753.514
Átváltoztatható kötvény	3000.0
Céltartalékok (hosszú)	330.0
Halasztott adótartozás	500.0
Szállítók	2700.0
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	448.0

FORRÁSOK ÖSSZESEN: 57148.952 MFt

1/2. Feladat: BEVÉTEL

BEVÉTEL – Építési szerződés (IFRS 15)

BODZA Nyrt. üvegházi komplexumot épít. Szerződéses ár 22 000 MFt, becsült költség 17 600 MFt. Teljesítés az idő múlásával, előrehaladás mérése költségarányosan. A projekt 2022-ben indul.

2022: tényleges költség 6 200 MFt (ebből 500 MFt még nem beépített speciális modul). Bónusz: ha az energiahatékonyság 6%-kal jobb a szerződésesnél, 800 MFt jár (valószínűnek tekinthető). Számlázás 7 000 MFt, pénzbeáramlás 6 000 MFt.

2023: összköltség becslés frissítve 20 000 MFt-ra; a megrendelő 600 MFt árengedményt érvényesít késedelem miatt. 2023-ban felmerült költség 9 500 MFt (tartalmazza a 2022-ben be nem épített modult). Számlázás 10 000 MFt, pénzbeáramlás 10 800 MFt.

Feladat: Határozza meg 2022-re és 2023-ra a bevételt, a bruttó eredményt és a mérlegben kimutatandó szerződéses eszközt/kötelezettséget.

Megoldás

Mutató	2022 (MFt)	2023 (MFt)	Megjegyzés
Elismerhető bevétel	7384.1	10042.9	Várható ellenérték és előrehaladás alapján
Közvetlen költség	5700	10000	2022-ben a nem beépített anyagot kizártuk a mértékből
Bruttó eredmény	1684.1	42.9	
Szerződéses eszköz/köt.	384.1	427.0	+ eszköz, – kötelezettség

1/3. Feladat: LÍZING – ROU + kötelezettség és helyreállítás (IFRS 16 + IAS 37)

BODZA 2022.01.01-jén 4 évre bérbe vesz egy csarnokot. Éves díj 36 MFt, fizetés minden év végén. A bérleményen 20 MFt átalakítást végez (azonnal üzembe helyezve), a szerződés szerint a végén eredeti állapotot kell visszaállítani, ennek jelenértékének legjobb becslése 6 MFt. Diszkontráta 8%.

Feladat: Mutassa be a 2022. évben elszámolandó tételeket: kezdeti ROU eszköz, lízingkötelezettség, értékcsökkenés, kamat és helyreállítási céltartalék.

Megoldás

Tétel	Összeg (MFt)
Lízingkötelezettség PV (kezdet)	119.2
Helyreállítási céltartalék PV (kezdet)	6.0
ROU eszköz (kezdeti érték)	145.2
ROU értékcsökkenés 2022	36.3
Lízingkamat 2022	9.5
Kötelezettség záró (2022.12.31)	92.8
Céltartalék kamatfelár (unwinding) 2022	0.5

Könyvelési séma (2022):

- 1) Kezdet: Dr ROU eszköz / Cr Lízingkötelezettség; Dr ROU / Cr Céltartalék (helyreállítás); Dr ROU / Cr Pénzeszközök (átalakítás).
- 2) Évközi: Dr Kamat ráfordítás / Cr Lízingkötelezettség; Dr ROU ÉCS / Cr Halmozott ÉCS; Dr Pénzügyi ráfordítás / Cr Céltartalék (diszkont felár).
- 3) Év végi díjfizetés: Dr Lízingkötelezettség / Cr Pénzeszközök (36 MFt).

2. IFRS Témájú Kérdéssor és Válaszok:

2/1. Az alábbiak közül melyik NEM célja az IFRS szerinti pénzügyi kimutatásoknak az IASB Fogalmi Keret szerint?

- A) Információ nyújtása a vállalkozás pénzügyi helyzetéről
- B) Információ nyújtása a vállalkozás teljesítményéről
- C) Részletes adószámítások bemutatása minden joghatóságra
- D) Információ nyújtása a pénzügyi helyzet változásairól

Válasz: C – A részletes adószámítások bemutatása nem célja az IFRS szerinti pénzügyi beszámolásnak.

2/2. Melyik minőségi jellemző biztosítja, hogy a pénzügyi információ képes legyen befolyásolni a felhasználók döntéseit?

Válasz: Relevancia – A pénzügyi információ releváns, ha képes befolyásolni a felhasználók gazdasági döntéseit.

2/3. Hogyan határozza meg az IFRS az eszköz fogalmát?

Válasz: Az eszköz olyan jelenlegi gazdasági erőforrás, amelyet a vállalkozás múltbeli események eredményeként ellenőriz, és amelytől jövőbeni gazdasági haszon beáramlása várható.

2/4. Mely értékelési alapok engedélyezettek az IFRS szerint a befektetett eszközöknél?

- A) Csak bekerülési érték
- B) Bekerülési érték vagy valós érték
- C) Csak valós érték
- D) Pótlási költség

Válasz: B – Az IFRS engedélyezi a bekerülési érték vagy a valós érték alkalmazását a standardok és a vállalati politika függvényében.

2/5. Az IFRS szerint mely pénzügyi kimutatás mutatja be a vállalkozás adott időszaki teljesítményét?

Válasz: Az Eredménykimutatás és Egyéb Átfogó Jövedelem kimutatás.

2/6. Mely IFRS standard szabályozza a pénzügyi kimutatások bemutatását?

Válasz: IAS 1 – Pénzügyi kimutatások prezentálása.

2/7. Az IAS 7 szerint melyik tartozik a finanszírozási cash flow-k közé?

- A) Tárgyi eszközök beszerzése
- B) Részvénykibocsátásból származó bevétel
- C) Fizetett kamat
- D) Kapott osztalék

Válasz: B – A részvénykibocsátásból származó bevétel finanszírozási cash flow.

2/8. Mi az elsődleges célja a pénzügyi kimutatások kiegészítő mellékleteinek (magyarázó megjegyzéseknek) az IFRS szerint?

Válasz: Narratív magyarázatok, részletezések és a bemutatott tételek kiegészítése, valamint az alkalmazott számviteli politikák ismertetése.

2/9. Az IFRS 15 szerint mikor kell az árbevételt elszámolni?

- A) Amikor a pénzt kézhez kapják
- B) Amikor a teljesítési kötelezettség teljesül
- C) Amikor a számlát kiállítják
- D) Amikor a megrendelés beérkezik

Válasz: B – Az árbevételt akkor kell elszámolni, amikor a teljesítési kötelezettség teljesül.

2/10. Az IFRS szerint melyik minőségi jellemző biztosítja, hogy a pénzügyi információ hitelesen képviselje a gazdasági eseményeket?

Válasz: A hiteles képviselés (faithful representation) – Az információ akkor hiteles, ha teljes, semleges és hibamentes.

2/11. Mi a különbség az alapvető és a kiegészítő minőségi jellemzők között az IFRS fogalmi keretében?

Válasz: Az alapvető jellemzők a relevancia és a hiteles képviselés, amelyek nélkül az információ nem lehet hasznos. A kiegészítő jellemzők – például az összehasonlíthatóság, érthetőség, időbeniség és ellenőrizhetőség – növelik az információ döntéshozatalban való hasznosságát.

2/12. Az IFRS szerint mit jelent az összehasonlíthatóság mint minőségi jellemző?

Válasz: Az összehasonlíthatóság lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy azonosítsák a hasonlóságokat és különbségeket különböző időszakok vagy vállalatok között.

2/13. Melyik IFRS standard tartalmazza a pénzügyi kimutatások kötelező elemeit?

Válasz: Az IAS 1 – Pénzügyi kimutatások prezentálása.

2/14. Az IFRS szerint mit jelent az időbeniség (timeliness) mint minőségi jellemző?

Válasz: Az időbeniség azt jelenti, hogy az információ akkor áll rendelkezésre, amikor még képes befolyásolni a gazdasági döntéseket.

2/15. Melyik fogalom írja le azt az erőforrást, amelytől jövőbeni gazdasági haszon várható és amelyet a vállalat ellenőriz?

Válasz: Az eszköz fogalma – jelenlegi gazdasági erőforrás, amelyet a vállalat múltbeli események következtében ellenőriz.

2/16. Az IFRS szerint mi a kötelezettség definíciója?

Válasz: Jelenlegi kötelezettség, amely múltbeli eseményekből ered, és amelynek teljesítése gazdasági erőforrás kiáramlását eredményezi.

2/17. Mi a saját tőke az IFRS fogalmi keretében?

Válasz: A vállalkozás eszközeiből a kötelezettségek levonása után fennmaradó részesedés.

2/18. Az IFRS szerint mi a különbség a bevétel és a nyereség között?

Válasz: A bevétel a vállalkozás szokásos tevékenységéből származó gazdasági haszonbeáramlás, míg a nyereség egyéb tevékenységekből vagy eseményekből származó, nem rendszeres gazdasági haszon.

2/19. Egy vállalat 50 000 EUR értékben vásárol gépet hitelre. Mi a helyes IFRS szerinti könyvelési tétel?

Válasz / Könyvelési tétel:

T 16 Beféjezetlen beruházás: 50 000 EUR

K 44 Szállítók: 50 000 EUR

2/20. A vállalat 20 000 EUR készpénzt kap részvénykibocsátásból. Mi a könyvelési tétel?

Válasz / Könyvelési tétel:

T 38 Pénzeszközök: 20 000 EUR

K 31 Jegyzett tőke: 20 000 EUR

2/21. A vállalat 5 000 EUR értékben nyersanyagot vásárol készpénzért, és készletnyilvántartást vezet. Mi a könyvelés?

Válasz / Könyvelési tétel:

T 21 Készletek: 5 000 EUR

K 38 Pénzeszközök: 5 000 EUR

2/22. A vállalat 3 000 EUR értékben értékesít árut hitelre, a bekerülési érték 2 000 EUR. Mi a könyvelési tétel?

Válasz / Könyvelési tétel:

1. T 31 Vevők: 3 000 EUR

K 91 Árbevétel: 3 000 EUR

2. T 81 Eladott áruk beszerzési értéke: 2 000 EUR

K 21 Készletek: 2 000 EUR

2/23. A vállalat kifizet 1 200 EUR bérköltséget banki átutalással. Mi a könyvelés?

Válasz / Könyvelési tétel:

T 54 Bérköltség: 1 200 EUR

K 38 Pénzeszközök: 1 200 EUR

2/24. A vállalat 15 000 EUR hitelt vesz fel banktól, amelyet készpénzben folyósítanak. Mi a könyvelési tétel?

Válasz / Könyvelési tétel:

T 38 Pénzeszközök: 15 000 EUR

K 45 Hosszú lejáratú kötelezettségek: 15 000 EUR

2/25. A vállalat 800 EUR értékben fizet kamatot a banki hitel után. Mi a könyvelés?

Válasz / Könyvelési tétel:

T 87 Pénzügyi ráfordítások: 800 EUR

K 38 Pénzeszközök: 800 EUR

2/26. A vállalat 2 500 EUR értékben fizet biztosítási díjat előre, amely a következő évre vonatkozik. Mi a könyvelés?

Válasz / Könyvelési tétel:

T 39 Aktív időbeli elhatárolások: 2 500 EUR

K 38 Pénzeszközök: 2 500 EUR

2/27. A vállalat 12 000 EUR értékű árut vásárol hitelre, amelyet később visszaküld, mert hibás. Mi a könyvelés?

Válasz / Könyvelési tétel:

Beszerezés: T 21 Készletek: 12 000 EUR

K 44 Szállítók: 12 000 EUR

Visszaküldés: T 44 Szállítók: 12 000 EUR

K 21 Készletek: 12 000 EUR

2/28. A vállalat 4 000 EUR értékben nyújtott szolgáltatást, amelyet a vevő azonnal banki átutalással fizetett ki. Mi a könyvelési tétel?

Válasz / Könyvelési tétel:

T 38 Pénzeszközök: 4 000 EUR

K 91 Árbevétel: 4 000 EUR

2/29. A vállalat 25 000 EUR értékben értékesít gépet, amelynek könyv szerinti értéke 20 000 EUR. A vevő készpénzben fizet.

Válasz / Könyvelési tétel:

1. T 38 Pénzeszközök: 25 000 EUR

K 96 Egyéb bevételek: 25 000 EUR

2. T 86 Egyéb ráfordítások: 20 000 EUR

K 12 Tárgyi eszközök: 20 000 EUR

Eredmény: 5 000 EUR nyereség.

2/30. A vállalat 10 000 EUR értékű árut vásárol hitelre, majd a teljes összeget banki átutalással kiegyenlíti.

Válasz / Könyvelési tétel:

1. T 21 Készletek: 10 000 EUR

K 44 Szállítók: 10 000 EUR

2. T 44 Szállítók: 10 000 EUR

K 38 Pénzeszközök: 10 000 EUR

2/31. A vállalat 5 500 EUR bérköltséget és 1 500 EUR bérjárulékot fizet banki átutalással.

Válasz / Könyvelési tétel:

1. T 54 Bérköltség: 5 500 EUR

K 38 Pénzeszközök: 5 500 EUR

2. T 56 Bérjárulékok: 1 500 EUR

K 38 Pénzeszközök: 1 500 EUR

2/32. A vállalat 8 000 EUR értékben előre kifizeti egy éves bérleti díj első hat hónapját.

Válasz / Könyvelési tétel:

T 39 Aktív időbeli elhatárolások: 8 000 EUR

K 38 Pénzeszközök: 8 000 EUR

2/33. A vállalat 18 000 EUR hosszú lejáratú hitelt vesz fel banktól, amelyet a bankszámlájára utalnak.

Válasz / Könyvelési tétel:

T 38 Pénzeszközök: 18 000 EUR

K 45 Hosszú lejáratú kötelezettségek: 18 000 EUR

2/34. A vállalat 2 000 EUR értékű árut ad el hitelre, a bekerülési érték 1 200 EUR.

Válasz / Könyvelési tétel:

1. T 31 Vevők: 2 000 EUR

K 91 Árbevétel: 2 000 EUR

2. T 81 Eladott áruk beszerzési értéke: 1 200 EUR

K 21 Készletek: 1 200 EUR

2/35. A vállalat 600 EUR banki kamatot fizet a felvett hitel után.

Válasz / Könyvelési tétel:

T 87 Pénzügyi ráfordítások: 600 EUR

K 38 Pénzeszközök: 600 EUR

2/36. A vállalat 4 500 EUR értékben számít fel értékcsökkenést tárgyi eszközeire.

Válasz / Könyvelési tétel:

T 57 Értékcsökkenési leírás: 4 500 EUR

K 13 Halmozott értékcsökkenés: 4 500 EUR

2/37. A vállalat 100 db árut vásárol 20 EUR/db áron. Később további 80 db árut vásárol 22 EUR/db áron. Ezután elad 120 db árut 30 EUR/db áron FIFO módszer szerint. Számítsa ki az eladott áruk beszerzési értékét (COGS) és a zárókészlet értékét!

Megoldás:

Első vásárlás: $100 \text{ db} \times 20 \text{ EUR} = 2\,000 \text{ EUR}$

Második vásárlás: $80 \text{ db} \times 22 \text{ EUR} = 1\,760 \text{ EUR}$

Eladás (FIFO): $100 \text{ db} \times 20 \text{ EUR} + 20 \text{ db} \times 22 \text{ EUR} = 2\,000 + 440 = 2\,440 \text{ EUR}$
(COGS)

Zárókészlet: $60 \text{ db} \times 22 \text{ EUR} = 1\,320 \text{ EUR}$

2/38. A vállalat 50 db készterméket vásárol 15 EUR/db áron, majd 70 db-ot vásárol 18 EUR/db áron. Elad 80 db-ot 25 EUR/db áron FIFO módszerrel. Határozza meg a COGS-t és a zárókészlet értékét!

Megoldás:

Első vásárlás: $50 \times 15 \text{ EUR} = 750 \text{ EUR}$

Második vásárlás: $70 \times 18 \text{ EUR} = 1\,260 \text{ EUR}$

Eladás (FIFO): $50 \times 15 \text{ EUR} + 30 \times 18 \text{ EUR} = 750 + 540 = 1\,290 \text{ EUR (COGS)}$

Zárókészlet: $40 \times 18 \text{ EUR} = 720 \text{ EUR}$

2/39. A vállalat 10 000 EUR értékben végzett kutatási tevékenységet, amely nem aktiválható az IAS 38 szerint. Mi a könyvelés?

Megoldás:

T 86 Egyéb ráfordítások: 10 000 EUR

K 38 Pénzeszközök: 10 000 EUR

2/40. A vállalat 60 000 EUR értékben vásárol termelőgépet készpénzért. A szállítási költség 2 000 EUR, az üzembe helyezés 1 500 EUR. Mi a gép bekerülési értéke és könyvelési tétele?

Megoldás:

Bekerülési érték: $60\,000 + 2\,000 + 1\,500 = 63\,500 \text{ EUR}$

Könyvelés: T 12 Tárgyi eszközök: 63 500 EUR

K 38 Pénzeszközök: 63 500 EUR

2/41. A vállalat 120 db készletet vásárol 8 EUR/db áron, majd 100 db-ot vásárol 9 EUR/db áron. Elad 150 db-ot 14 EUR/db áron FIFO módszerrel. Számítsa ki a COGS-t és a zárókészlet értékét!

Megoldás:

Első vásárlás: $120 \times 8 \text{ EUR} = 960 \text{ EUR}$

Második vásárlás: $100 \times 9 \text{ EUR} = 900 \text{ EUR}$

Eladás (FIFO): $120 \times 8 \text{ EUR} + 30 \times 9 \text{ EUR} = 960 + 270 = 1\,230 \text{ EUR (COGS)}$

Zárókészlet: $70 \times 9 \text{ EUR} = 630 \text{ EUR}$

2/42. A vállalat 200 db árut vásárol 10 EUR/db áron, majd további 150 db árut 12 EUR/db áron. Elad 250 db-ot 20 EUR/db áron FIFO módszerrel. Számítsa ki a COGS-t és a zárókészlet értékét!

Megoldás:

Első vásárlás: $200 \times 10 \text{ EUR} = 2\,000 \text{ EUR}$

Második vásárlás: $150 \times 12 \text{ EUR} = 1\,800 \text{ EUR}$

Eladás (FIFO): $200 \times 10 \text{ EUR} + 50 \times 12 \text{ EUR} = 2\,000 + 600 = 2\,600 \text{ EUR (COGS)}$

Zárókészlet: $100 \times 12 \text{ EUR} = 1\,200 \text{ EUR}$

2/43. A vállalat 25 000 EUR-ért vásárol szoftverlicencet, amelyet 5 év alatt lineárisan értékcsökken. Mi az éves értékcsökkenés és a könyvelési tétel első évben?

Megoldás:

Éves értékcsökkenés: $25\,000 / 5 = 5\,000$ EUR

Könyvelés: T 57 Értékcsökkenési leírás: 5 000 EUR

K 11 Immateriális javak értékcsökkenése: 5 000 EUR

2/44. A vállalat 40 000 EUR-ért vásárol telket, amelyet készpénzben fizet ki. Mi a könyvelési tétel?

Megoldás:

T 12 Tárgyi eszközök – Telek: 40 000 EUR

K 38 Pénzeszközök: 40 000 EUR

2/45. A vállalat egy korábban 50 000 EUR értéken nyilvántartott gépet 35 000 EUR-ért értékesít készpénzért. A gép halmozott értékcsökkenése 20 000 EUR. Mi az eredmény és a könyvelés?

Megoldás:

Könyv szerinti érték: $50\,000 - 20\,000 = 30\,000$ EUR

Eredmény: $35\,000 - 30\,000 = 5\,000$ EUR nyereség

Könyvelés:

1. T 38 Pénzeszközök: 35 000 EUR

T 13 Halmozott értékcsökkenés: 20 000 EUR

K 12 Tárgyi eszközök: 50 000 EUR

K 92 Egyéb bevételek: 5 000 EUR

2/46. A vállalat 60 000 EUR értékben vásárol termelőgépet készpénzért. A szállítási költség 2 000 EUR, az üzembe helyezés 1 500 EUR. Mi a gép bekerülési értéke és könyvelési tétele?

Megoldás:

Bekerülési érték: $60\,000 + 2\,000 + 1\,500 = 63\,500$ EUR

Könyvelés: T 12 Tárgyi eszközök: 63 500 EUR

K 38 Pénzeszközök: 63 500 EUR

2/47. A vállalat 10 000 EUR értékben végzett kutatási tevékenységet, amely nem aktiválható az IAS 38 szerint. Mi a könyvelés?

Megoldás:

T 86 Egyéb ráfordítások: 10 000 EUR

K 38 Pénzeszközök: 10 000 EUR

2/48. A vállalat 25 000 EUR-ért vásárol szoftverlicencet, amelyet 5 év alatt lineárisan értékcsökken. Mi az éves értékcsökkenés és a könyvelési tétel első évben?

Megoldás:

Éves értékcsökkenés: $25\,000 / 5 = 5\,000$ EUR

Könyvelés: T 57 Értékcsökkenési leírás: 5 000 EUR

K 11 Immateriális javak értékcsökkenése: 5 000 EUR

2/49. A vállalat 40 000 EUR-ért vásárol telket, amelyet készpénzben fizet ki. Mi a könyvelési tétel?

Megoldás:

T 12 Tárgyi eszközök – Telek: 40 000 EUR

K 38 Pénzeszközök: 40 000 EUR

2/50. A vállalat egy korábban 50 000 EUR értéken nyilvántartott gépet 35 000 EUR-ért értékesít készpénzért. A gép halmozott értékcsökkenése 20 000 EUR. Mi az eredmény és a könyvelés?

Megoldás:

Könyv szerinti érték: $50\,000 - 20\,000 = 30\,000$ EUR

Eredmény: $35\,000 - 30\,000 = 5\,000$ EUR nyereség

Könyvelés:

1. T 38 Pénzeszközök: 35 000 EUR

T 13 Halmozott értékcsökkenés: 20 000 EUR

K 12 Tárgyi eszközök: 50 000 EUR

K 92 Egyéb bevételek: 5 000 EUR

2/51. A vállalat 2025. december 1-jén 12 000 EUR bérleti díjat fizet egy évre előre. Határozza meg a 2025. évi és a 2026. évi költséget, valamint könyvelje le az aktív időbeli elhatárolást!

Megoldás:

2025. évi költség: $1\text{ hónap} \times 1\,000\text{ EUR} = 1\,000\text{ EUR}$

2026. évi költség: $11\text{ hónap} \times 1\,000\text{ EUR} = 11\,000\text{ EUR}$

Könyvelés:

T 39 Aktív időbeli elhatárolások: 11 000 EUR

T 52 Bérleti díj költsége: 1 000 EUR

K 38 Pénzeszközök: 12 000 EUR

2/52. A vállalat 2025. november 1-jén 6 000 EUR biztosítási díjat fizet 6 hónapra előre. Határozza meg az adott évre jutó költséget és az aktív időbeli elhatárolás értékét!

Megoldás:

Havi díj: $6\,000 / 6 = 1\,000$ EUR

2025. évi költség: $2 \times 1\,000 = 2\,000$ EUR

2026. évi költség: $4 \times 1\,000 = 4\,000$ EUR

Könyvelés:

T 39 Aktív időbeli elhatárolások: 4 000 EUR

T 52 Biztosítási díj költsége: 2 000 EUR

K 38 Pénzeszközök: 6 000 EUR

2/53. A vállalat 2025. december 31-én 3 600 EUR kamatot számol el, amelyet 2026. februárban fizet ki. Könyvelje a passzív időbeli elhatárolást!

Megoldás:

Könyvelés:

T 87 Pénzügyi ráfordítások: 3 600 EUR

K 48 Passzív időbeli elhatárolások: 3 600 EUR

2/54. A vállalat 2025. október 1-jén 24 000 EUR értékben nyújt szolgáltatást, amelyet előre kifizetnek. A szolgáltatás 6 hónap alatt teljesül. Könyvelje a kapott előleget és az árbevétel elszámolását!

Megoldás:

Havi árbevétel: $24\,000 / 6 = 4\,000$ EUR

Előleg könyvelése:

T 38 Pénzeszközök: 24 000 EUR

K 48 Passzív időbeli elhatárolások: 24 000 EUR

Október–december (3 hónap) árbevétel elszámolása:

T 48 Passzív időbeli elhatárolások: 12 000 EUR

K 91 Árbevétel: 12 000 EUR

2/55. A vállalat 2025. december 15-én 9 000 EUR értékben értékesít árut hitelre, amelyet 2026 januárban fizetnek ki. Könyvelje a követelést és az árbevételt!

Megoldás:

Könyvelés:

T 31 Vevők: 9 000 EUR

K 91 Árbevétel: 9 000 EUR

2/56. A vállalat 2025. december 20-án 5 000 EUR bónuszt állapít meg a dolgozóknak, amelyet 2026 januárjában fizet ki. Könyvelje a kötelezettséget!

Megoldás:

Könyvelés:

T 54 Bérkötség: 5 000 EUR

K 48 Passzív időbeli elhatárolások: 5 000 EUR

2/57. A vállalat 2025. december 31-én 15 000 EUR összegű peres ügyre vonatkozó céltartalékot képez, amely kifizetésére 2026-ban kerül sor. Könyvelje a céltartalék képzését!

Megoldás:

Könyvelés:

T 86 Egyéb ráfordítások: 15 000 EUR

K 42 Céltartalékok: 15 000 EUR

2/58. A vállalat környezetvédelmi helyreállítási kötelezettsége 50 000 EUR, amelyet a jelenértéken kell elszámolni. Feltételezett diszkontráta: 5%, időtáv: 3 év. Számítsa ki a jelenértéket és könyvelje le!

Megoldás:

Jelenérték = $50\,000 / (1,05^3) \approx 43\,191$ EUR

Könyvelés:

T 86 Egyéb ráfordítások: 43 191 EUR

K 42 Céltartalékok: 43 191 EUR

2/59. A vállalat garanciát vállal az értékesített termékekre, amely alapján 2% költséget becsül az éves 600 000 EUR árbevétel után. Könyvelje a céltartalék képzését!

Megoldás:

Becsült költség: $600\,000 \times 0,02 = 12\,000$ EUR

Könyvelés:

T 86 Egyéb ráfordítások: 12 000 EUR

K 42 Céltartalékok: 12 000 EUR

2/60. A vállalat 2025-ben jogi tanácsadást vesz igénybe egy peres ügyben, amely várhatóan 2026-ban fejeződik be. A kimenetel bizonytalan, de valószínű, hogy 8 000 EUR-t kell majd fizetni. Könyvelje a céltartalékot!

Megoldás:

Könyvelés:

T 86 Egyéb ráfordítások: 8 000 EUR

K 42 Céltartalékok: 8 000 EUR

2/61. A vállalatnak 2025. december 31-én fennáll egy 20 000 EUR összegű függő kötelezettsége, amely kimenetele nem valószínű. Hogyan kell ezt bemutatni az IFRS szerint?

Megoldás:

A függő kötelezettséget nem kell könyvelni, de a kiegészítő mellékletben be kell mutatni a természetét, összegét és a várható kimenetelt.

2/62. A vállalat 2025. december 31-én 5 000 EUR összegű céltartalékot számol el folyamatban lévő karbantartási munkálatokra. Könyvelje a céltartalék képzését!

Megoldás:

Könyvelés:

T 86 Egyéb ráfordítások: 5 000 EUR

K 42 Céltartalékok: 5 000 EUR

2/63. Karikázós feladat – Egy helyes válasz kiválasztása

Kérdés 1: Melyik standard szabályozza a bevételek elszámolását az IFRS-ben?

- A) IAS 2
- B) IFRS 15
- C) IAS 7
- D) IAS 16

Megoldás: B) IFRS 15

Kérdés 2: Melyik minőségi jellemző NEM szerepel az IFRS Fogalmi Keretben?

- A) Relevancia
- B) Megbízhatóság (hiteles képviselő)
- C) Átláthatóság
- D) Összehasonlíthatóság

Megoldás: C) Átláthatóság

Kérdés 3: Az IAS 2 szerint a készleteket milyen értéken kell kimutatni?

- A) Magasabb a bekerülési érték és a piaci érték közül
- B) Alacsonyabb a bekerülési érték és a nettó realizálható érték közül
- C) Mindig a bekerülési értéken
- D) Mindig a piaci értéken

Megoldás: B) Alacsonyabb a bekerülési érték és a nettó realizálható érték közül

2/64. Párosítás feladat – Fogalom és definíció párosítása

Feladat: Párosítsd a fogalmat a hozzá tartozó IFRS szerinti definícióval! Írd a megfelelő betűjelet a fogalom mellé.

Fogalom	Meghatározás
1. Kötelezettség	A) Jelenlegi gazdasági erőforrás, amelyet a vállalkozás múltbeli események következtében ellenőriz, és amelytől jövőbeni gazdasági haszon beáramlása várható.
2. Saját tőke	B) Jelenlegi fennáll és amely múltbeli eseményekből ered, és teljesítéséhez gazdasági erőforrás kiáramlása szükséges.
3. Eszköz	C) A vállalkozás eszközeiből a kötelezettségek levonása után fennmaradó részesedés.

Megoldás: 1 – B, 2 – C, 3 – A

2/65. IFRS Konszolidációs Példa – Minta feladat

Az Orion Plc 80%-ban birtokolja a Luna Ltd-t a teljes tárgyidőszakban (20X5. március 31-ig). A konszolidált eredménykimutatást kell elkészíteni a tárgyévre. A konszolidációs korrekciók adóhatását hanyagoljuk a feladatban.

Egyedi eredményadatok (\$m)

	Orion	Luna
Árbevétel	2,400	900
Eladott áruk beszerzési értéke (COGS)	(1,420)	(520)

Kiegészítő információk

- 1) Csoporton belüli termékértékesítés (Orion → Luna): \$80m árbevétel 25% haszonkulccsal a bekerülési értékre ($\approx 20\%$ árrés az eladási árhoz viszonyítva). Ennek 30%-a raktárkészleten maradt év végén a Lunánál.
- 2) Felvásárláskori valós értékcorrekció a Lunánál: a PPE valós értéke \$50m-val volt magasabb; hátralévő hasznos élettartam 10 év → többlet értékcsökkenés évi \$5m.
- 3) Csoporton belüli kölcsön: Orion \$200m kölcsönt nyújtott Lunának, 6% kamattal. Az Orion a kamatot befektetési bevételeként, a Luna pénzügyi ráfordításként számolta el.
- 4) Osztalék a Lunától az Orionnak: \$20m (az Orion befektetési bevételeiben).
- 5) Goodwill-értékvesztés (Luna): a tárgyévben \$12m csoportrészesedésre jutó goodwill-leírás történt (NCI arányosítás nélkül).

Megoldás: (A) Konszolidált eredménykimutatás (\$m)

Árbevétel	3,220.0
Eladott áruk beszerzési értéke (COGS)	(1,869.8)
Bruttó eredmény	1,350.2
Értékesítési költségek	(220.0)
Igazgatási költségek	(327.0)
Üzemi eredmény	803.2
Befektetési bevételek	3.0
Pénzügyi ráfordítások	(60.0)
Adózás előtti eredmény	746.2
Társasági adó	(270.0)
Adózott eredmény	476.2
Anyavállalat tulajdonosaira jutó eredmény	454.2
Nem-ellenőrző részesedés (NCI)	22.0

(B) Munkaszámítások

W1 – Csoporton belüli értékesítés eliminálása: Árbevétel –80m, COGS +80m.

W2 – URP készleten: $24m \times 20\% = 4.8m \rightarrow$ COGS +4.8m.

W3 – Belső kamat és osztalék eliminálása: Befektetési bevétel = 3m, Pénzügyi ráfordítás = (60)m.

W4 – Goodwill-leírás (+12m igazgatási költség), FV-többslet amortizáció (+5m COGS).

W5 – NCI: Luna korrigált eredmény $110m \times 20\% = 22m$.

Kapcsolódó IFRS elvek

- IFRS 10: Csoporton belüli tranzakciók eliminálása.
- IAS 2: Nem realizált nyereség készletekben.
- IAS 36: Goodwill értékvesztés kezelése.
- IAS 1: Tisztességes bemutatás.

2/66. IFRS Feladat

A Vega Plc 75%-os részesedéssel rendelkezik a Nova Ltd-ben a teljes tárgyidőszakban (20X6. december 31-ig). A csoport konszolidált pénzügyi kimutatásait az IFRS-ek szerint kell elkészíteni.

Egyedi eredménykimutatás adatai (\$m)

	Vega	Nova
Árbevétel	3,000	1,200
Eladott áruk beszerzési értéke (COGS)	(1,800)	(700)
Üzemi költségek	(500)	(250)

Kiegészítő információk

- 1) A Vega 120m értékben értékesített árut a Novának, 25% haszonkulccsal a bekerülési értékre. Ennek 40%-a a Nova év végi készletében maradt.
- 2) Felvásárláskor a Nova ingatlanainak valós értéke \$80m-val magasabb volt, hátralévő hasznos élettartam 20 év. Az értékcsökkenést egyenletesen számoljuk el.
- 3) Csoporton belüli kölcsön: Vega \$100m kölcsönt nyújtott a Novának 5% kamattal. A Vega pénzügyi bevételként, a Nova pénzügyi ráfordításként számolta el.
- 4) Goodwill-leírás a tárgyévben: \$10m (NCI arányosítás nélkül).
- 5) A Nova a tárgyév során \$30m osztalékot fizetett a Vegának.

Megoldás

(A) Konszolidált eredménykimutatás (\$m)

Árbevétel	4,080.0
Eladott áruk beszerzési értéke (COGS)	(2,620.0)
Bruttó eredmény	1,460.0
Üzemi költségek	(760.0)
Üzemi eredmény	700.0
Pénzügyi bevételek	5.0
Pénzügyi ráfordítások	(5.0)
Adózás előtti eredmény	700.0
Társasági adó	(210.0)
Adózott eredmény	490.0
Anyavállalat tulajdonosaira jutó eredmény	457.5
Nem-ellenőrző részesedés (NCI)	32.5

(B) Munkaszámítások

W1 – Belső áruforgalom eliminálása: Árbevétel –120m, COGS +120m.
W2 – URP a készletekben: $48m \times 20\% = 9.6m \rightarrow \text{COGS} +9.6m$.
W3 – Felvásárláskori valós értékülönbözet amortizációja: $80m / 20 \text{ év} = 4m \rightarrow \text{COGS} +4m$.
W4 – Belső kamatbevétel és ráfordítás eliminálása: $-5m / +5m$.
W5 – Goodwill-leírás: +10m Üzemi költségekben.
W6 – Osztalék eliminálása a befektetési bevételekből.
W7 – NCI: Nova korrigált eredmény $130m \times 25\% = 32.5m$.

Kapcsolódó IFRS elvek

- IFRS 10: Konszolidációs elvek, belső tranzakciók eliminálása.
- IAS 2: Nem realizált nyereség készletekben.
- IAS 36: Goodwill értékvesztés kezelése.
- IAS 16: Valós érték módosításának amortizációja.
- IAS 1: Eredménykimutatás szerkezete és bemutatása.

2/67. IFRS Feladat

A Galaxy Plc 80%-os részesedéssel rendelkezik a Star Ltd-ben a teljes tárgyidőszakban (20X7. december 31-ig). A csoport konszolidált pénzügyi kimutatásait az IFRS-ek szerint kell elkészíteni.

Egyedi eredménykimutatás adatai (\$m)

	Galaxy	Star
Árbevétel	4,000	1,800
Eladott áruk beszerzési értéke (COGS)	(2,500)	(1,100)
Üzemi költségek	(800)	(400)
Pénzügyi ráfordítások	(50)	(20)

Kiegészítő információk

- 1) A Galaxy \$200m értékben értékesített árut a Starnak, 25% haszonkulccsal a bekerülési értékre. Ennek 30%-a a Star év végi készletében maradt.
- 2) Felvásárláskor a Star gépeinek valós értéke \$40m-val magasabb volt, hátralévő hasznos élettartam 10 év. Az értékcsökkenést egyenletesen számoljuk el.
- 3) Csoporton belüli kölcsön: Galaxy \$50m kölcsönt nyújtott a Starnak 6% kamattal. A Galaxy pénzügyi bevételeként, a Star pénzügyi ráfordításként számolta el.
- 4) Goodwill-leírás a tárgyévben: \$8m (NCI arányosítás nélkül).
- 5) A Star a tárgyév során \$20m osztalékot fizetett a Galaxynak.

Megoldás

(A) Konszolidált eredménykimutatás (\$m)

Árbevétel	5,540.0
Eladott áruk beszerzési értéke (COGS)	(3,650.0)
Bruttó eredmény	1,890.0
Üzemi költségek	(1,208.0)
Üzemi eredmény	682.0
Pénzügyi bevételek	3.0
Pénzügyi ráfordítások	(3.0)
Adózás előtti eredmény	682.0
Társasági adó (30%)	(204.6)
Adózott eredmény	477.4
Anyavállalat tulajdonosaira jutó eredmény	441.3
Nem-ellenőrző részesedés (NCI)	36.1

(B) Munkaszámítások

W1 – Belső áruforgalom eliminálása: Árbevétel –200m, COGS +200m.

W2 – URP a készletekben: $60m \times 20\% = 12m \rightarrow$ COGS +12m.

W3 – Felvásárláskori valós értékkülönbözlet amortizációja: $40m / 10 \text{ év} = 4m \rightarrow$ COGS +4m.

W4 – Belső kamatbevétel és ráfordítás eliminálása: –3m / +3m.

W5 – Goodwill-leírás: +8m Üzemi költségekben.

W6 – Osztalék eliminálása a befektetési bevételekből.

W7 – NCI: Star korrigált eredmény $180.5m \times 20\% = 36.1m$.

Kapcsolódó IFRS elvek

- IFRS 10: Konszolidációs elvek, belső tranzakciók eliminálása.
- IAS 2: Nem realizált nyereség készletekben.
- IAS 36: Goodwill értékvesztés kezelése.
- IAS 16: Valós érték módosításának amortizációja.
- IAS 1: Eredménykimutatás szerkezete és bemutatása.

3. Példák – Kérdés és válasz formában

3/1. Szuszpanse számla – átvezetés revalorizációs tartalékból

A társaság a tárgyévben \$2,800 összegű átvezetést könyvelt a revalorizációs tartalékból, de a könyvelő tévedésből a jóváíró tételt a szuszpanse számlára könyvelte. A tervezett átvezetés a revalorizációs többlet részbeni realizációja, amelyet eredménytartalékba kell tenni.

Kérdés: Készítsd el a szükséges könyvelési tételt és mutasd be a szuszpanse számla T-számláját a hiba rendezésére.

Megoldás:

Könyvelési tétel: Debit Szuszpanse \$2,800; Credit Eredménytartalék \$2,800.

Szuszpense T-számla:

Debit: 2,800 (zárás Eredménytartalékra)

Credit: 2,800 (téves könyvelés) → egyenleg 0.

3/2. Igaz–hamis – szuszpanse számla

Jelölje, hogy az állítás igaz (I) vagy hamis (H):

- a) Szuszpanse számlát csak akkor nyitunk, ha az összeg rossz, de a főkönyvi számlapár helyes.
- b) Szuszpanse számla nyitható addig is, amíg egy tranzakció másik oldalához hiányzik az információ.

Megoldás:

a) H – a szuszpanse jellemzően hiányzó információ/ellenpár esetén használatos, nem „helyes számlapár, rossz összeg” esetre.

b) I – ideiglenes gyűjtőként alkalmazható, amíg az információ rendelkezésre nem áll.

3/3. Engedmény könyvelése – szuszpanse rendezése

Egy \$900 értékű beszerzésnél \$45 engedményt kapott a vállalat. A kötelezettségek főkönyvi számlán a tétel helyesen szerepel, de a párhuzamos könyvelés ideiglenesen a szuszpanse számlára került. Kérdés: Milyen könyvelési tétellel kell rendezni a szuszpanse számlát a helyes főkönyvi számlára?

Megoldás:

Debit Szuszpanse \$45; Credit Engedmény kapott \$45. Indoklás: a kötelezettség helyes, a párhuzamos könyvelést kell átvezetni.

3/4. Nyitó tőke meghatározása

A beszámolási időszak végén a vállalkozás nettó eszközei \$28,500. Az év során a tulajdonos \$6,200 tőkeinjekciót hajtott végre, a tárgyévi eredmény \$9,400, és a tulajdonos \$3,100 kifizetést (rajzot) vett ki. Kérdés: Mennyi volt a nyitó tőke (nyitó nettó eszköz)?

Megoldás:

Összefüggés: Nyitó tőke + Tőkeinjekció + Eredmény – Kivonás = Záró nettó eszköz.

Nyitó tőke = 28,500 – 6,200 – 9,400 + 3,100 = 16,000.

3/5. Árbevétel meghatározása bruttó eredményből

Egy fodrász szalon az év során az alábbi adatokat közölte (\$):

Nyitó készlet 1,200; Záró készlet 1,050; Beszerzések 11,600; Készletből saját célra felhasználás (rajz) 60; Bruttó eredmény 10,090. Kérdés: Mennyi volt az árbevétel az év során?

Megoldás:

Elábé = Nyitó készlet + Beszerzés – Készletrajz – Záró készlet = 1,200 + 11,600 – 60 – 1,050 = 11,690.

Árbevétel = Elábé + Bruttó eredmény = 11,690 + 10,090 = 21,780.

3/6. Társasági adó – eredménykimutatás és mérleg

A próbamérlegben \$700 adóval kapcsolatos DEBIT egyenleg szerepel a nyitó időszakra. A tárgyévi társasági adó becsült összege \$7,900. Kérdés: Mekkora összeget kell kimutatni az eredménykimutatásban adóként, és mekkora adókötelezettséget a mérlegben a fordulónapon?

Megoldás:

P&L adó = tárgyévi becslés + előző év alulterhelése (nyitó DEBIT) = 7,900 + 700 = 8,600.

Mérleg: Záró adókötelezettség = 7,900.

3/7. Hosszú lejáratú kölcsön téves besorolása

Egy \$15,000 összegű, a fordulónaptól számított 18 hónap múlva esedékes kölcsönt tévedésből a szállítói tartozások közé soroltak. Kérdés: Mi lesz a helyesbítés hatása a nettó forgótőkére (net current assets)? Válassz: nő / csökken / nincs hatás.

Megoldás:

A kölcsönt át kell sorolni hosszú lejáratú kötelezettségek közé → a rövid lejáratú kötelezettségek csökkennek \$15,000-rel, így a nettó forgótőke NŐ \$15,000-rel.

3/8. Készpénzfelvétel, engedmény

Georgie vevője \$1,200 tartozást készpénzben kiegyenlített, amelyből \$60 kedvezményt adott a cég. A bank terhelése helyes, a szemben lévő jóváírás ideiglenesen a szuszpense számlára került.

Kérdés: Melyik főkönyvi számlára kell a jóváírást véglegesen feladni? (Vevők / Árbevétel / Bank / Engedmény adott)

Megoldás:

A jóváírás az Engedmény adott számlára kerül. Könyvelés: Debit Szuszpense \$60; Credit Engedmény adott \$60.

Megjegyzés: A feladatok IFRS szemléletűek (IAS 1, IAS 2, adó időszaki elszámolás), vizsgaszerű gyakorlásra alkalmasak.

3/9. Példa – Bankegyeztetés IFRS környezetben

Helyzet: A társaság könyvei szerint a pénzeszközök egyenlege 2025. július 31-én: 1 250 000 Ft

A bankkivonat szerint ugyanezen a napon: 1 180 000 Ft

Eltérések:

Kimenő csekk még nem került be a banki kivonatba: -50 000 Ft

Bank által beszedett ügyféltartozás, amit még nem könyveltünk: +80 000 Ft

Bankköltség terhelés, amit még nem könyveltünk: -10 000 Ft

Bankegyeztetési kimutatás:

Tétel	Összeg (Ft)	Magyarázat
Könyv szerinti pénzeszköz- egyenleg	1 250 000	Főkönyvi egyenleg
- Kimenő csekk	(50 000)	Bank még nem dolgozta fel
+ Bank által beszedett vevőkövetelés	80 000	Bank feldolgozta, könyvelés nem
- Bankköltség	(10 000)	Bank feldolgozta, könyvelés nem
Egyeztetett banki egyenleg	1 270 000	Meg kell egyeznie a banki kivonat módosított értékével

3. Könyvelési lépések az eltérésekre

Bank által beszedett vevőkövetelés könyvelése

T1 Pénzeszközök – K3 Vevők: 80 000 Ft

Bankköltség könyvelése

T5 Egyéb ráfordítások – K1 Pénzeszközök: 10 000 Ft

4. Gyakorlati megjegyzés

Az IFRS környezetben a bankegyeztetés nem csak számviteli eszköz, hanem belső kontroll a pénzeszközök meglétének és teljességének igazolására.

4. Bankegyeztetés

4/1. Feladat – Bankegyeztetés IFRS környezetben

Helyzet: Az Alpha Ltd. 2025. szeptember 30-i pénzeszköz-egyenlege a főkönyv szerint 2 540 000 Ft. A banki kivonaton ugyanezen a napon 2 460 000 Ft szerepel. A pénzügyi osztály az eltéréseket az alábbiakban azonosította:

1. Kimenő átutalás szállítónak 150 000 Ft értékben, amit a könyvelésben rögzítettek, de a bank október 2-án dolgozta fel.
2. Banki jóváírás ügyféltől 220 000 Ft értékben, amit a bank szeptember 30-án könyvelt, de a társaság még nem rögzítette.
3. Banki kamatbevétel 12 000 Ft, amit a bank szeptember 29-én jóváírt, de a könyvelésben még nem szerepel.
4. Banki kezelési költség 4 000 Ft, amit a könyvelésben nem rögzítettek.

Követelmény:

1. Készítse el a bankegyeztetési kimutatást 2025. szeptember 30-ra.
2. Adja meg a szükséges könyvelési tételeket az eltérések rendezésére.

Megoldás

1. Bankegyeztetési kimutatás

Tétel	Összeg (Ft)	Művelet
Könyv szerinti pénzeszköz-egyenleg	2 540 000	Főkönyv
- Kimenő átutalás szállítónak	(150 000)	Bank még nem dolgozta fel
+ Banki jóváírás ügyféltől	220 000	Bank feldolgozta, könyvelés nem
+ Banki kamatbevétel	12 000	Bank feldolgozta, könyvelés nem
- Banki kezelési költség	(4 000)	Bank feldolgozta, könyvelés nem
Egyeztetett banki egyenleg	2 618 000	Egyeznie kell a bankkivonat módosított értékével

➤ Könyvelési tételek IFRS logika szerint

Banki jóváírás ügyféltől: T1 Pénzeszközök – K3 Vevők: 220 000 Ft

Banki kamatbevétel: T1 Pénzeszközök – K9 Pénzügyi bevételek: 12 000 Ft

Banki kezelési költség: T5 Egyéb ráfordítások – K1 Pénzeszközök: 4 000 Ft

➤ IFRS-megfelelés magyarázat

- A IAS 7 szerint a pénzeszközök egyenlegének bemutatásakor biztosítani kell, hogy az egyezzen a banki egyenleggel, figyelembe véve az időbeli eltéréseket.
- A IAS 1 előírja, hogy a beszámoló információinak megbízhatónak kell lenniük, ami magában foglalja a pénzeszköz-egyenleg pontos egyeztetését is.
- A bankegyeztetés az IFRS-ben nem előírt formátumú, de elvárt belső kontroll.

4/2. Példa - Bankegyeztetés (Bank Reconciliation) – Összefoglaló

A bankegyeztetés célja, hogy a vállalat könyv szerinti pénzeszköz-egyenlege megegyezzen a banki kivonat egyenlegével, figyelembe véve az időbeli eltéréseket és a hibákat.

Lépései:

1. Bankkivonat és főkönyvi pénzeszköz-egyenleg összehasonlítása.
2. Időbeli eltérések azonosítása:
 - úton lévő befizetések (deposits in transit)
 - ki nem vezetett kifizetések (outstanding cheques)
3. Banki tételek, amelyek még nincsenek könyvelve:
 - banki díjak
 - kamatok
 - automatikus terhelések vagy jóváírások
4. Hibák azonosítása és javítása mind a bank, mind a könyvelés részéről.
5. Bankegyeztetési kimutatás készítése, amely bemutatja a módosításokat a könyv szerinti vagy banki egyenlegből kiindulva.

IFRS vonatkozás:

- A bankegyeztetés maga nem kötelező nyilvános kimutatás, de a pénzeszközök pontos bemutatását az IAS 7 és IAS 1 megköveteli.
- A vállalatnak biztosítania kell, hogy a pénzeszközökre vonatkozó információk megbízhatóak, teljesek és időben rögzítettek.

Jó gyakorlat:

- Rendszeres (havonta, nagy forgalmú cégeknél akár hetente) egyeztetés.
- Kettős ellenőrzés: a készítő és egy független ellenőrző személy.
- Dokumentált eltérések és a javító intézkedések nyomon követése.

4/3. feladat – Kétoldalú bankegyeztetés (időbeli eltérések + banktételek)

Adat:

Könyv szerinti pénzeszköz (20X5.12.31.): 1 480 000 Ft

Bankkivonat egyenleg (20X5.12.31.): 1 412 000 Ft

Eltérések:

- Kimenő átutalások, melyeket a bank 01.03-án könyvelt: 92 000 Ft
- Úton lévő befizetések (deposits in transit): 40 000 Ft
- Bankköltség 12.30-án: 6 000 Ft (még nincs könyvelve)
- Kamatjóváírás 12.29-én: 10 000 Ft (még nincs könyvelve)

Követelmény:

- a) Számítsa ki az egyeztetett banki egyenleget!
- b) Határozza meg a könyv szerinti pénzeszköz helyes (egyeztetett) záró értékét!

Megoldás:

a) Banki oldal (bankkivonat 1 412 000):

+ úton lévő befizetés 40 000 → 1 452 000

+ még nem könyvelt kimenő átutalások visszavezetése 92 000 → 1 544 000 Ft
(egyeztetett banki egyenleg)

b) Könyv szerinti oldal (1 480 000):

– bankköltség 6 000 → 1 474 000

+ kamat 10 000 → 1 484 000 Ft (egyeztetett könyvi egyenleg)

Megjegyzés: A két egyeztetett értéknek egyeznie kellene, az eltérés (60 000 Ft) további azonosítatlan tételre utal.

4/4. feladat – Cash book korrekció és egyeztetés

Adat:

Könyv szerinti pénzeszköz: 2 210 000 Ft

Bankkivonat: 2 275 000 Ft

Tételek:

- Banki díj 7 500 Ft (nincs könyvelve)

- Közüzemi csoportos beszedés 48 000 Ft (nincs könyvelve)

- Vevő átutalása 120 000 Ft (bank könyvelte, cég nem)

- Kimenő átutalás 70 000 Ft (cég könyvelte, bank nem – unrepresented)

Követelmény:

a) Készítse el a cash book korrekcióit!

b) Addja meg az egyeztetett könyvi egyenleget!

Megoldás:

Cash book korrekciók:

- T Egyéb ráfordítások 7 500 – K Pénzeszközök 7 500

- T Közüzemi költség 48 000 – K Pénzeszközök 48 000

- T Pénzeszközök 120 000 – K Vevők 120 000

Korrigált könyvi egyenleg:

$2\,210\,000 - 7\,500 - 48\,000 + 120\,000 = 2\,274\,500$ Ft

Egyeztetés: Bank 2 275 000 – kimenő átutalás 70 000 → egyeztetés rendben
(kerekítési eltérés lehetséges).

4/5. Bankegyeztetési Feladat

1. feladat – Banki és könyvi eltérések egyeztetése

A cég könyv szerinti pénzeszköz-egyenlege 20X6. december 31-én: 3 560 000 Ft.

A bankkivonat egyenlege: 3 480 000 Ft.

Eltérések:

- Banki átutalás szállítónak: 250 000 Ft (könyvelve, de a bank januárban teljesítette)

- Banki jóváírás vevőtől: 400 000 Ft (bank könyvelte, a cég még nem)

- Banki díj: 15 000 Ft (bank könyvelte, a cég még nem)
- Úton lévő befizetés: 45 000 Ft (könyvelve, de a bank januárban könyvelte)

Követelmény: Készítse el a bankegyeztetést és adja meg az egyeztetett egyenleget!

Megoldás:

Megoldás:

Könyvi oldal:

$3\,560\,000 + 400\,000 - 15\,000 = 3\,945\,000$ Ft (korrigált könyvi egyenleg)

Banki oldal:

$3\,480\,000 + 45\,000 - 250\,000 = 3\,275\,000$ Ft

A két korrigált egyenleg közötti eltérés: 670 000 Ft, amely további vizsgálatot igényel.

4/6. feladat – Cash book korrekció és egyeztetés

Adat:

Könyv szerinti egyenleg: 1 220 000 Ft

Bankkivonat egyenlege: 1 185 000 Ft

Eltérések:

- Kimenő átutalás: 60 000 Ft (könyvelt, bank még nem teljesítette)
- Bankköltség: 5 000 Ft (bank könyvelte, cég még nem)
- Vevő utalása: 30 000 Ft (bank könyvelte, cég még nem)
- Úton lévő befizetés: 40 000 Ft (könyvelt, bank még nem könyvelte)

Feladat: Korrigálja a könyv szerinti egyenleget és készítsen bankegyeztetést!

Megoldás:

Megoldás:

Könyvi korrekció:

$1\,220\,000 - 5\,000 + 30\,000 = 1\,245\,000$ Ft

Banki oldal:

$1\,185\,000 + 40\,000 - 60\,000 = 1\,165\,000$ Ft

Különbség: 80 000 Ft → további vizsgálat szükséges.

4/7. feladat – Komplex eltérések

Könyv szerinti egyenleg: 5 000 000 Ft

Bankkivonat: 4 910 000 Ft

Eltérések:

- Szállítói átutalás: 250 000 Ft (könyvelt, bank januárban könyvelte)
- Vevői átutalás: 300 000 Ft (bank könyvelte, cég még nem)
- Bankköltség: 20 000 Ft (bank könyvelte, cég még nem)
- Úton lévő befizetés: 150 000 Ft (könyvelt, bank még nem könyvelte)
- Téves könyvelés a cég részéről: 90 000 Ft-tal több került rögzítésre, mint a tényleges összeg

4/8. Feladat: Számítsa ki:

a) A Debt-to-Equity arányt (adósság / saját tőke).

b) A Gearing ratio-t (adósság / (adósság + saját tőke)).

Megoldás

1. Teljes kamatozó adósság = 120 000 + 30 000 = 150 000 USD

2. Debt-to-Equity arány = 150 000 / 200 000 = 0,75 vagy 75%

3. Gearing ratio = 150 000 / (150 000 + 200 000) = 150 000 / 350 000 $\approx$ 0,4286 vagy 42,86%

Megjegyzés: A magyar számvitelben a 'tőkeszerkezet' fogalom inkább a kötelezettségek és a saját tőke arányát jelenti, de nem minden esetben választják szét a kamatozó és nem kamatozó kötelezettségeket.

4/9. Példa – Kamatköltség számítása prémios kötvény esetén

Egy vállalat 1 000 000 USD névértékű, 5%-os kamatozású kötvényt bocsát ki, amelyet 102%-os árfolyamon értékesítettek. A kötvény futamideje 4 év, a kamatot évente fizetik.

Számítsa ki az első év kamatköltségét effektív kamatláb módszerrel, ha a piaci kamatláb 4,5%.

Megoldás

Kibocsátási ár = 1 000 000 $\times$ 102% = 1 020 000 USD

Első évi kamatköltség = 1 020 000 $\times$ 4,5% = 45 900 USD

Fizetett kamat = 1 000 000 $\times$ 5% = 50 000 USD

Prémium amortizáció = Fizetett kamat – kamatköltség = 50 000 – 45 900 = 4 100 USD

Megjegyzés: A magyar számvitelben a prémiumot (árfolyamnyereséget) időarányosan számolják el, de az IFRS-ben az effektív kamatláb módszer az előírás.

4/10. Példa – Vegyes feladat: WACC számítása

Egy vállalat adatai:

Saját tőke: 500 000 USD (elvárt hozam 10%)

Hosszú lejáratú adósság: 300 000 USD (kamatláb 6%, társasági adókulcs 20%)

Rövid lejáratú adósság: 100 000 USD (kamatláb 5%, társasági adókulcs 20%)

Számítsa ki a súlyozott átlagos tőkeköltséget (WACC).

Megoldás

Teljes tőke = 500 000 + 300 000 + 100 000 = 900 000 USD

Súlyok:

Saját tőke: 500 000 / 900 000 $\approx$ 55,56%

Hosszú adósság: 300 000 / 900 000 $\approx$ 33,33%

Rövid adósság: 100 000 / 900 000 $\approx$ 11,11%

Adózott kamatlábak:

Hosszú adósság: $6\% \times (1 - 0,2) = 4,8\%$

Rövid adósság: $5\% \times (1 - 0,2) = 4\%$

$WACC = (0,5556 \times 10\%) + (0,3333 \times 4,8\%) + (0,1111 \times 4\%)$

$WACC \approx 5,556\% + 1,6\% + 0,444\% = 7,6\%$

Megjegyzés: A magyar számvitelben a WACC nem kötelező számítás, de pénzügyi döntéstámogatásban hasznos mutató.

Trial Balance – Gyakorlati Példák

Példa 1 – Egyszerű Trial Balance összeállítása

Egy vállalat könyvelése során a következő egyenlegek állnak rendelkezésre az év végén (USD):

Készpénz: 15 000

Vevők: 20 000

Készletek: 30 000

Ingatlan, gép, berendezés: 100 000

Szállítók: 18 000

Hosszú lejáratú hitelek: 50 000

Saját tőke: 60 000

Bevételek: 90 000

Béreköltség: 25 000

Egyéb költségek: 8 000

Értékcsökkenési leírás: 10 000

Állítsa össze a próbamérleget!

Megoldás

Trial Balance (USD):

Debit oldal:

Készpénz: 15 000

Vevők: 20 000

Készletek: 30 000

Ingatlan, gép, berendezés: 100 000

Béreköltség: 25 000

Egyéb költségek: 8 000

Értékcsökkenési leírás: 10 000

Debit összesen: 208 000

Credit oldal:

Szállítók: 18 000

Hosszú lejáratú hitelek: 50 000

Saját tőke: 60 000

Bevételek: 90 000

Credit összesen: 218 000

Megjegyzés: Az eltérés (10 000 USD) hibát jelez, melynek forrását fel kell tárni.

Példa 2 – Korrigált Trial Balance

A vállalat előző példában szereplő próbamérlegében 10 000 USD eltérés mutatkozott.

A vizsgálat feltárta, hogy egy 10 000 USD összegű hiteltétele tévesen a bevételek közé került könyvelésre. Készítse el a korrigált próbamérleget!

Megoldás

A hibásan könyvelt 10 000 USD-t ki kell vezetni a bevételek közül, és a hosszú lejáratú hitelek közé átsorolni.

Korrigált Trial Balance (USD):

Debit oldal:

Készpénz: 15 000

Vevők: 20 000

Készletek: 30 000

Ingatlan, gép, berendezés: 100 000

Béreköltség: 25 000

Egyéb költségek: 8 000

Értékcsökkenési leírás: 10 000

Debit összesen: 208 000

Credit oldal:

Szállítók: 18 000

Hosszú lejáratú hitelek: 60 000

Saját tőke: 60 000

Bevételek: 80 000

Credit összesen: 218 000

Most a két oldal egyenlő, a próbamérleg hibamentes.

5. Példa – IFRS és magyar számvitel eltéréseinek magyarázata

Az IFRS szerinti próbamérlegben (trial balance) a számlák funkcionális bontás szerint is megjelenhetnek (pl. költségnemek helyett költséghelyek), míg a magyar számvitelben a főkönyvi számlák a számlatükörben rögzített struktúrában jelennek meg. Az IFRS-ben a próbamérleg gyakran közvetlenül a beszámoló összeállításához készül, míg a magyar számvitelben a főkönyvi kivonat az alap.

6 Példa: Events After the Reporting Period – Mérlegfordulónap utáni tételek

6/1. Példa 1 – Módosító esemény (Adjusting Event)

A vállalat mérlegfordulónapja 20X4. december 31. 2025. január 15-én egy nagy vevő csődöt jelentett, amelynek 50 000 USD tartozása volt a mérlegfordulónapon. A cég könyvvizsgálója azt javasolja, hogy a követelést teljes mértékben leírják. Kérdés: Módosító vagy nem módosító eseményről van szó, és milyen könyvelési lépést kell tenni?

Megoldás: Ez módosító esemény, mivel a vevő pénzügyi nehézségei a mérlegfordulónapon már fennálltak, csak a hivatalos csődbejelentés történt meg utólag.

Könyvelés: 50 000 USD értékvesztés elszámolása a vevőkövetelésekre. A magyar számvitelben is szükséges az értékvesztés elszámolása, ha a mérlegkészítés időpontjáig ismertté válik a nemfizetés ténye.

6/2. Példa – Nem módosító esemény (Non-adjusting Event)

A vállalat mérlegfordulónapja 20X4. december 31. 2025. január 20-án tűz üt ki a raktárban, amely 200 000 USD készletet megsemmisít. A biztosító előzetesen 150 000 USD kártérítést ígér. Kérdés: Módosító vagy nem módosító eseményről van szó, és hogyan kell bemutatni a beszámolóban?

Megoldás: Ez nem módosító esemény, mivel a tüzeset a mérlegfordulónap után történt, és nem áll kapcsolatban a mérlegfordulónapon fennálló körülményekkel. Az IFRS szerint a pénzügyi kimutatásokban csak közzé kell tenni az eseményt és annak pénzügyi hatását. A magyar számvitelben a kiegészítő mellékletben kell bemutatni.

6/3. Példa – Osztalék jóváhagyása

A vállalat igazgatósága 2025. február 10-én jóváhagyja a 100 000 USD osztalék kifizetését a 20X4-es eredmény után. A mérlegfordulónap 20X4. december 31. Kérdés: Módosító vagy nem módosító esemény?

Megoldás: Az IFRS szerint ez nem módosító esemény, mivel az osztalék jóváhagyása a mérlegfordulónap után történt, és nem jelenti a mérlegfordulónapon fennálló kötelezettség meglétét. Közzététel szükséges a kiegészítő információk között. A magyar számvitelben szintén a kiegészítő mellékletben kell bemutatni.

6/4. Példa 4 – Jogvita kimenetele

A mérlegfordulónapon a vállalat ellen folyamatban lévő perben 80 000 USD kártérítést követeltek. 2025. január 25-én a bíróság jogerős döntést hozott, és a vállalatnak 70 000 USD kártérítést kell fizetnie. Kérdés: Hogyan kell kezelni ezt az eseményt?

Megoldás: Ez módosító esemény, mivel a jogvita a mérlegfordulónap előtt indult, és a döntés a mérlegfordulónapon fennálló kötelezettséget pontosította. A céltartalék összegét 70 000 USD-re kell módosítani.

7. Feladat: IFRS – Igaz / Hamis feladat (megoldásokkal)

Állítás	Helyes válasz	Magyarázat
Az IFRS-ek alkalmazása Magyarországon önkéntes lehet bizonyos gazdálkodók számára, amennyiben azt a számviteli törvény lehetővé teszi.	I	A számviteli törvény meghatározza, mely gazdálkodók választhatják önkéntesen az IFRS-ek szerinti beszámolót.
Az IAS 1 előírja, hogy a pénzügyi kimutatásokban a mérleg formátuma kötelezően fix, nem módosítható.	H	Az IAS 1 előír bizonyos minimális tartalmi elemeket, de a formátum rugalmas, amíg megfelel a standard követelményeinek.
Az IFRS 15 szerint a bevételt akkor kell elszámolni, amikor az ellenérték beérkezik.	H	Az IFRS 15 teljesítési kötelezettség teljesülésekor ismeri el a bevételt, nem az ellenérték beérkezésekor.
Az IFRS-ekben a cash flow kimutatás három részből áll: működési, befektetési és finanszírozási tevékenységek.	I	Ez az IAS 7 szerinti kötelező tagolás.
Az IAS 16 értelmében az ingatlanok, gépek, berendezések bekerülési értékét a vásárlási ár és a közvetlenül kapcsolódó költségek alkotják.	I	A bekerülési érték része minden olyan költség, amely közvetlenül az eszköz használatra alkalmassá tételéhez szükséges.
Az IAS 2 megengedi a készletek FIFO vagy súlyozott átlagár módszerrel történő értékelését.	I	Az IAS 2 mindkét módszert engedélyezi, de az LIFO-t nem.
Az IFRS 9 előírja, hogy a pénzügyi eszközök értékvesztését csak akkor kell elszámolni, ha ténylegesen bekövetkezett veszteség van.	H	Az IFRS 9 várható veszteség modell szerint működik, nem csak tényleges veszteség esetén.

Az IAS 38 tiltja a saját előállítású immateriális eszközök aktiválását fejlesztési fázisban.	H	Az IAS 38 kutatási fázisban tiltja, de fejlesztési fázisban engedi, ha teljesülnek bizonyos feltételek.
Az IFRS 16 szerint a lízingbevevőnek a legtöbb lízingszerződést a mérlegében kell kimutatnia.	I	Az IFRS 16 gyakorlatilag minden lízingszerződés tőkésítését előírja, kivéve a rövid távú és alacsony értékű lízingeket.
Az IFRS 13 a valós érték meghatározására vonatkozó szabvány.	I	Az IFRS 13 egységes keretet ad a valós érték meghatározására és közzétételére.
Az IAS 37 értelmében a céltartalékot akkor kell kimutatni, ha valószínű, hogy erőforrás kiáramlására lesz szükség a kötelezettség teljesítéséhez.	I	Három feltételnek kell teljesülnie: kötelezettség fennállása, valószínű erőforrás kiáramlás és megbízható becslés.
Az IFRS 8 az üzleti szegmensek közzétételét szabályozza.	I	Az IFRS 8 a működési szegmensek információközlését írja elő a 'menedzsment szemlélet' alapján.
Az IAS 12 előírja, hogy a halasztott adóköveteléseket és -kötelezettségeket nettósítani kell minden esetben.	H	Nettósítás csak akkor megengedett, ha ugyanazon adóhatóság felé és jogilag érvényesíthető jog van a nettósításra.
Az IFRS 5 szerint az értékesítésre tartott eszközöket a könyv szerinti érték és az értékesítési költségekkel csökkentett valós érték közül a magasabbon kell kimutatni.	H	Az IFRS 5 szerint az alacsonyabb értéken kell kimutatni.
Az IAS 10 szabályozza a mérlegfordulónap utáni események kezelését.	I	Az IAS 10 két kategóriát különböztet meg: módosító és nem módosító események.

Forrás: Saját szerkesztés

8. Feladat: – Összetett feladatok

Adóhatásokkal a példa most nem foglalkozik, ahol diszkont szükséges ott 9%-kal számolunk.

A rész – EGYEDI pénzügyi kimutatás korrekciója (AKÁC Nyrt.)

A vállalat IFRS szerint készíti a pénzügyi kimutatásait. Az alábbi (mérleg fősorok) fordulónapi előzetes mérleg tételek MFt-ban értendők. A mérleg bizonyos eseményeket nem, vagy hibásan tartalmaz. A 0. eseményt mintaként megoldottuk.

ESZKÖZ	Összeg (MFt)
Saját használatú ingatlanok (IAS 16)	24 000
Gépek és berendezések (IAS 16)	9 500
Immateriális eszközök (IAS 38)	2 100
Befektetési célú ingatlanok (IAS 40 – valós érték modell)	3 200
Készletek	3 800
Vevő és egyéb követelések	3 400
Pénzeszközök	4 600
FORRÁS	Összeg (MFt)
Jegyzett tőke	28 000
Tőketartalék	5 200
Eredménytartalék	6 000
Hosszú lejáratú hitelek	4 500
Átváltoztatható kötvény (pénzügyi kötelezettség komponens)	3 000
Céltartalékok (hosszú)	300
Halasztott adótartozás	500
Szállítók	2 700
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	400

Összesen: 50 600 MFt

0. esemény (minta): A fordulónapon 12 MFt vevőkövetelés pénzügyileg befolyt.

Könyvelés: Pénzeszközök +12 / Vevőkövetelések –12. P&L hatás: nincs.

Teendő: az 1–7. eseményeket könyvelje, és mutassa be a mérlegre és a tárgyévi eredményre gyakorolt hatást!

1. Nagy gép halasztott fizetéssel (IAS 16 + IFRS 9)

2022.03.31-én 6 960 MFt vételárú gépet vásároltak, a vételár 2 év múlva fizetik. A szokásos fizetési határidő 30 nap, ezért a bekerülési érték a halasztott fizetés jelenértéke. Használat 2022.06.01-től, hasznos élettartam 8 év; a bekerülési érték 25%-a külön komponens, annak élettartama 4 év. Évi 9% diszkontrátával számoljon.

Könyvelje az első év (2022) amortizációját és a pénzügyi felár időarányos kamatát (effektív kamat)!

2. Weboldal aktiválása (IAS 38)

2022.05.01-én 18 MFt fejlesztési költség merült fel egy működő értékesítési weboldalra. A fejlesztés a dátumtól használatba vehető. Hasznos élettartam: 3 év, lineáris leírás. Könyvelje a kezdeti aktiválást és a 2022. évi amortizációt.

3. Devizás előleg beszerzésre (IAS 21)

2022.11.01-én 60 eEUR előleg került utalásra beszállítónak. Árfolyamok (Ft/EUR): 11.01.: 410; 12.31.: 400; a szállítás 2023.01-ben 395. Kezelje az előleget nem monetáris eszközként (év végén nem átértékelendő).

4. Visszárú becslése (IFRS 15)

2022 decemberében 400 MFt árbevétel és 240 MFt kapcsolódó eladott áruk költsége került elszámolásra. Az értékesítési politikában 30 napos visszaküldési jog van; a historikus visszaküldési arány 12%. A visszakapott termékeket a vállalat az eredeti önköltség 100%-án készletre veszi és átlagosan az eredeti eladási ár 50%-án tudja újra értékesíteni. Képezzen visszárú kötelezettséget és 'visszárú eszközt'.

5. Részvényalapú juttatás (IFRS 2)

2022.01.01-én 150 dolgozó kapott 3 000 db részvény vásárlási jogot, 3 éves szolgálati feltétellel. A grant-date valós érték 600 Ft/opció. A várható lemorzsolódás év elején 15%, év végén 20%. Könyvelje a 2022. évi ráfordítást és a saját tőkében képzett tartalékot.

6. Peres ügy (IAS 37)

Egy vevő pert indított; a jogi képviselők szerint kifizetés valószínű, a legjobb becslés 30 MFt (sáv: 25–35 MFt). Könyvelje a céltartalékot; megtérülés könyvelése nem indokolt.

7. Ingatlan átértékelési modell (IAS 16)

A saját használatú irodaház átértékelési modellel tartják nyilván. 2022-ben az időarányos értékcsökkenés 800 MFt. A fordulónapi valós érték 25 200 MFt, a könyv szerinti érték az átértékelés előtt 23 200 MFt. Könyvelje az átértékelést (OCI-ba), és jelezze a jövőbeli amortizációs alap változását.

Megoldás – összefoglaló számítások és könyvelés

A tárgyévi eredményt befolyásoló tételek (MFt):

Tétel	Eredményhatás (– költség/ + bevétel)
1) Gép értékcsökkenés	-533.941
1) Halasztott fizetés kamat (EIR)	-395.421
2) Weboldal amortizáció	-4.0
4) Visszárú: árbevétel csökkentés + készlet eszköz	-19.2
5) IFRS 2 részesedés-alapú ráfordítás	-72.0
6) Céltartalék perre	-30.0
7) Irodaház időarányos értékcsökkenése	-800.0

Tárgyévi eredmény összesen: -1854.562 MFt

Véglegesített mérleg – Összefoglaló (MFt)

ESZKÖZ	Összeg
Saját használatú ingatlanok	25200.0
Gépek és berendezések	14824.2
Immateriális eszközök	2114.0
Befektetési célú ingatlanok	3200.0
Készletek	3828.8
Vevő és egyéb követelések	3412.6
Pénzeszközök	4569.4

ESZKÖZÖK ÖSSZESEN: 57148.952 MFt

FORRÁS	Összeg
Jegyzett tőke	28000.0
Tőketartalék (+IFRS2 tartalék)	5272.0
Eredménytartalék	6000.0
Tárgyévi eredmény	-1855.0
Átfogó eredmény – átértékelési tartalék	2000.0
Hosszú lejáratú hitelek	10754
Átváltoztatható kötvény	3000.0
Céltartalékok (hosszú)	330.0
Halasztott adótartozás	500.0
Szállítók	2700.0
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	448.0

FORRÁSOK ÖSSZESEN: 57148.952 MFt

B rész – BEVÉTEL + LÍZING

2/A) BEVÉTEL – Építési szerződés (IFRS 15)

BODZA Nyrt. üvegházi komplexumot épít. Szerződéses ár 22 000 MFt, becsült költség 17 600 MFt. Teljesítés az idő múlásával, előrehaladás mérése költségárányosan. A projekt 2022-ben indul.

2022: tényleges költség 6 200 MFt (ebből 500 MFt még nem beépített speciális modul). Bónusz: ha az energiahatékonyság 6%-kal jobb a szerződésesnél, 800 MFt jár (valószínűnek tekinthető). Számlázás 7 000 MFt, pénzbeáramlás 6 000 MFt.

2023: összköltség becslés frissítve 20 000 MFt-ra; a megrendelő 600 MFt árengedményt érvényesít késedelem miatt. 2023-ban felmerült költség 9 500 MFt (tartalmazza a 2022-ben be nem épített modult). Számlázás 10 000 MFt, pénzbeáramlás 10 800 MFt.

Feladat: Határozza meg 2022-re és 2023-ra a bevételt, a bruttó eredményt és a mérlegben kimutatandó szerződéses eszközt/kötelezettséget.

Megoldás – 2/A

Mutató	2022 (MFt)	2023 (MFt)	Megjegyzés
Elismerhető bevétel	7384.1	10042.9	Várható ellenérték és előrehaladás alapján
Közvetlen költség	5700	10000	2022-ben a nem beépített anyagot kizártuk a mértékből
Bruttó eredmény	1684.1	42.9	
Szerződéses eszköz/köt.	384.1	427.0	+ eszköz, – kötelezettség

2/B) LÍZING – ROU + kötelezettség és helyreállítás (IFRS 16 + IAS 37)

BODZA 2022.01.01-jén 4 évre bérbe vesz egy csarnokot. Éves díj 36 MFt, fizetés minden év végén. A bérleményen 20 MFt átalakítást végez (azonnal üzembe helyezve), a szerződés szerint a végén eredeti állapotot kell visszaállítani, ennek

Felhasznált szakirodalom:

Bács Zoltán - Böcskei Elvira - Dékán Tamásné - Orbán Ildikó - Fenyves Veronika (2017): Az IFRS beszámolóban rejlő sajátosságok controlling szemléletű vizsgálata – döntéstámogató vezetői számvitel előtérbe kerülése a pénzügyi számvitel szabályozásán keresztül. Controller Info 2017. V. évf. (4) szám 2-8. 10.24387/CI.2017.4.1. <https://controllerinfo.hu/az-ifrs-beszamoloban-rejlo-sajatossagok-controlling-szemleletu-vizsgalata-dontestamogato-vezetoi-szamvitel-eloterbe-kerulese-a-penzugyi-szamvitel-szabalyozasan-keresztul/>

Bartha Ágnes - Gellért Henriett - Madarasiné Szirmai Andrea (2019): Nemzetközi számviteli ismeretek. Perfekt Kiadó. Budapest. p. 470. ISBN 9789633948675

Beke Jenő (2014): Nemzetközi számvitel. Akadémia kiadó Zrt. Budapest p. 272. ISBN 9789630595728

BYARD, D. – Y. LI, – Y. YU (2011): The effect of mandatory IFRS adoption on financial analysts' information environment. Journal of Accounting Research 49 (1) p. 69–96. ISSN: 00218456

DASKE, H. – L. HAIL, C. LEUZ – R. VERDI (2008): Mandatory IFRS reporting around the world: Early evidence on the economic consequences. Journal of Accounting Research 46 (5) p.1085–142. ISSN: 00218456

Kaplan Publishing (2023): Financial Accounting (FA/FFA) – Exam Kit 2023–2024. Kaplan Publishing. London. p 388. ISBN 9781839963841.

Karai Éva (2018): IFRS 9 – Pénzügyi instrumentumok – Pénzügyi eszközök és pénzügyi kötelezettségek besorolása és értékelése. Hessyn kft. p 168. ISBN: 978615554343

Kovács-Rump Henetta - Menich-Jónás Judit (2021): A számvitel harmonizációja – Európai Unió és Magyarország. Controllerinfo. IX. ÉVF. 2021. 2. SZÁM 27-32. DOI: 10.24387/CI.2021.2.5. <https://controllerinfo.hu/a-szamvitel-harmonizacioja-europai-unio-es-magyarorszag/>

Lakatos László Péter-Kovács Dániel Máté-Madarasiné Szirmai Andrea-Mohl Gergely-Rózsa Ildikó (2018): A Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata. Magyar könyvvizsgáló kamara. Budapest. p. 1216. ISBN 9786158045483

Mahraz, S. (2020): Financial Shared Service Centers: A typology and strategic frameworks. Journal of Finance Transformation, 52, 45–58.

Madarasiné Szirmai Andrea - Simon Szilvia – Kovács Dániel Máté – Mohl Gergely (2024): IFRS – A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok értelmezése és alkalmazása. Penta Unio. Budapest. p 562. ISBN 9789636670078

Rózsa Ildikó (2015): Nemzetközi számvitel I. – Az IFRS alapjai a kezdetektől – egyedi beszámolókra vonatkozó standardok. Hessyn Kft. Budapest. p. 200. ISBN 9786155543012

Rózsa Ildikó (2015): Nemzetközi számvitel II. – Az IFRS konszolidációra vonatkozó szabályai – érthetően és gyakorlatiasan. Hessyn Kft. Budapest. p.100. ISBN 9786155543029

Rózsa Ildikó - Karai Éva - Büdy Zoltán (2015): IFRS példatár. Feladatgyűjtemény a nemzetközi számvitel témaköréből egyedi és konszolidált beszámolókhöz. Hessyn Kft. Budapest. p. 320. ISBN 9786155543036

Shamrock, S. E. (2012): IFRS & USGAAP A Comprehensive Comparison. John Wiley & Sons. p. 203. ISBN 978-1-118-26371-6 (ebk) <http://ndl.ether-net.edu.et/bitstream/123456789/25932/1/10.Steven%20E.%20Shamrock.pdf>

SHIFERAW N. – ASSEFA D. (2020): Benefits and Challenges of International Financial Reporting Standard (IFRS) Transition in Ethiopia (Case Study on Some Selected Organizations in Ethiopia). International Journal of Scientific and Research Publications, Volume 10, Issue 6 p. 1041-1049. ISSN: 2250-3153

Smith, J. - Patel, K. (2019): Global Shared Services in Finance: Drivers, structures and impacts. International Journal of Accounting Information Systems, 33, 100–115.

Szegediné Lengyel Piroska (2020): Nemzetközi számviteli ismeretek: IFRS-tan. Globe Edit. Budapest. p. 148. ISBN 978-6200612779

Túróczi Imre-Tóth Róbert-Dr Hegedűs Mihály (2020): Kontrolling a nemzetközi számviteli szabályok szerint könyvelő vállalkozások gyakorlatában. CONTROLLER INFO VIII. évf. 2020.4. szám 8-12. DOI: 10.24387/CI.2020.4.2. <https://controllerinfo.hu/kontrolling-a-nemzetkozi-szamviteli-szabalyok-szerint-konyvelo-vallalkozasok-gyakorlataban/>

Internetes hivatkozások:

Balázs Gábor - Balogh Roland - Novák Miklós (2018): IFRS Egyedi Illusztratív Kimutatások. https://www.pwc.com/hu/hu/szolgaltatasok/ifrs/ifrs_kiadvanyok/illustrative/ifrs_egyedi_illusztrativ.pdf

DELOITTE (2014): IFRS zsebkönyv, p.144 Elérhető: <https://vdocuments.site/ifrs-zsebkoenyv-2014.html>

Deloitte IFRS/US GAAP Comparison Roadmap (2024): Roadmap: Comparing IFRS Accounting Standards and U.S. GAAP: Bridging the Differences (September 2024) | DART – Deloitte Accounting Research Tool.

<https://dart.deloitte.com/USDART/home/publications/roadmap/ifrs-us-gaap-comparison>

FASB Accounting Standards:
<https://www.fasb.org/page/ShowPdf?path=ASU%202024-02.pdf&title=ACCOUNTING%20STANDARDS%20UPDATE%202024-02%E2%80%94Codification%20Improvements%E2%80%94Amendments%20to%20Remove%20References%20to%20the>

EFRAG: Az EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group, magyarul Európai Pénzügyi Beszámolási Tanácsadó Csoport). <https://www.efrag.org/en>, <https://efrag.org/>

EU The EU and the Global Convergence in Accounting Standards. <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/view-jurisdiction/european-union/>

EY(2021): IFRS USGAAP versus IFRS. <https://www.ey.com/content/dam/ey-unified-site/ey-com/en-us/technical/accountinglink/documents/ey-ifrs11560-211us-01-14-2021.pdf>

FASB (2024): Accounting standards.
<https://www.fasb.org/page/ShowPdf?path=ASU%202024-02.pdf&title=ACCOUNTING%20STANDARDS%20UPDATE%202024-02%E2%80%94Codification%20Improvements%E2%80%94Amendments%20to%20Remove%20References%20to%20the>

FASAB (2024): FASAB Handbook of Federal Accounting Standards and Other Pronouncements, as Amended.
https://files.fasab.gov/pdf/files/2024_FASAB%20Handbook.pdf

FASB Accounting Standards Codification (ASC)
The single source of authoritative nongovernmental U.S. GAAP
<https://asc.fasb.org/>

IESBA Etikai Kódex https://www.ifac.org/knowledge-gateway/discussion/exploring-iesba-code?utm_source=chatgpt.com

IFRS standard alkotó testülete: www.ifrs.org

IFRS magyarul <https://ngmszakmaiteruletek.kormany.hu/ifrs-standardokhoz-kapcsolodo-szemlelteto-peldak-bevezetesi-utmutato-kovetkeztetesek-alapja-magyar-nyelvuforditasa>

Johnson, R. (2023): GAAP vs. IFRS: A Comparative Analysis of Accounting Standards. <https://www.invensis.net/blog/gaap-vs-ifrs>

KPMG (2023): IFRS compared to US GAAP <https://kpmg.com/kpmg-us/content/dam/kpmg/frv/pdf/2023/ifrs-us-gaap-2023-final.pdf>

PCAOB	Auditing	Standard	No.	2201
An Audit of Internal Control Over Financial Reporting That Is Integrated with An Audit of Financial Statements				
https://pcaobus.org/oversight/standards/auditing-standards/details/AS_2201_ARM_Amendment				

Open AI: <https://chat.openai.com> (OpenAI. (2025). ChatGPT (January 30 Version) [Large language model]. Retrieved from)

SAP Hungary Kft. http://help.sap.com/saphelp_sbo900/

USGAAP standard alkotó testülete: www.fasb.org